ГОЛУБ

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

ГОДИНА СЕДМА.

УРЕДИО:

ЈОВАН БЛАГОЈЕВИЋ

УЧИТЕЉ

СРПСКЕ ВИШЕ ДЕВОЈАЧКЕ ШКОЛЕ СОМБОРСКЕ.

ИЗДАЊЕ

КЊИЖАРЕ МИЛ. КАРАКАШЕВИЋА

У СОМБОРУ 1886.

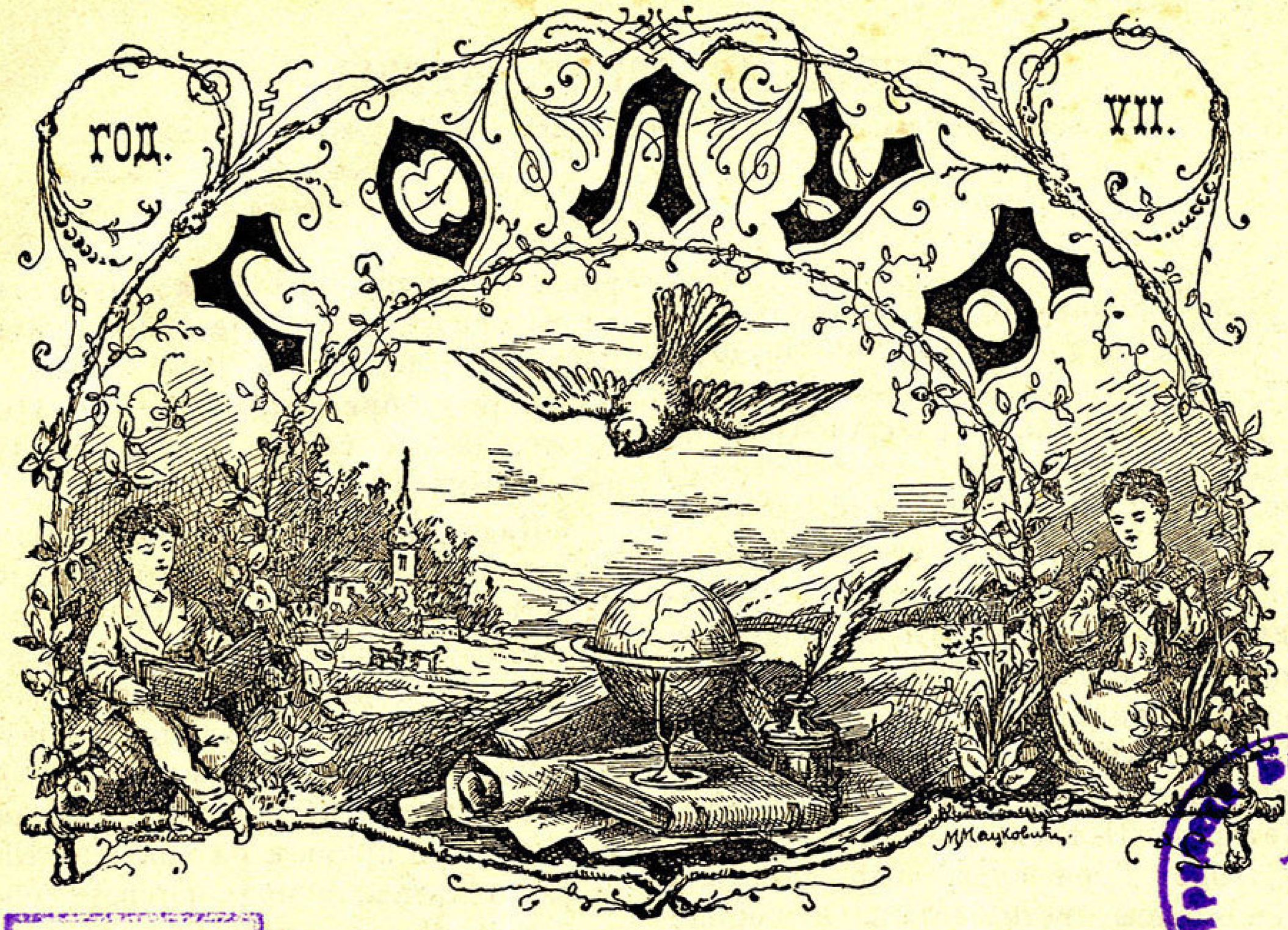

E 7/1885.
INV. br. 1273
Gradska biblioteka u Somboru 1859.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 1. У Сомбору 1. Јануара. 1885.

ПОЗДРАВ НА НОВО ЉЕТО.

Ново љето, нови дани,
У добри час ако Бог да;
И на срећу, срећу вељу
Васцијелог српског рода!

Ново љето, нови дани,
И жеље се нове роје;
Нове наде дух кријепе
Свако данас весео је. —

Ново љето, нови дани,
Изнова се „Голуб“ јавља,
На почетку новог года
Читаоце све поздравља:

„Да сте здрави, друзи мили!
По земљама оним свима;
Ће год српски народ живи,
Ће год српско чедо има!

Да сте здрави и весели
Соколићи моји мили!
Сви Срнчићи, Српкињице,
Роду своме сретни били!!!

Сретни били и корисни
Роду своме до вијека,
Који од вас много иште
Много с' нада, много чека!

Учите се још за рана
Дичној слози — ћери неба,
Загрљају братинскоме
Што највише Србу треба!

За науком сви прегните
Још млађани док сте тако!
Јер науком и са слогом
Помоћ роду стиже лако!

А и мене опет ево
Да вам гучем јутром рано,
Да вас учим свему оном
Што је добро и ваљано.“

Тако „Голуб“ данас гуче
Тако збори нама свима,
На почетку новог года
Носећ' поздрав Срнчићима.

Н. Т. Кашиковић.

Сарајево.

GRADSKA BIBLIOTEKA 1859 SOMBOR

ПЕТАР ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ.

Владика и господар Црногоски, и песнић српски рођ. 1813. умр. 1851. године.

Благо оном ко довијек живи,
Имао се рашта и родити.
П. П. Њ.

Један од најславнијих песника српских новога доба, јест покојни али неумрли владика и господар Црногорски *Петар Петровић Његош*, с којим ћемо овим да упознамо наше драге читаоце.

До пре 1851. године, беху владике Црногорске и светски господари, који управљаху у Црној Гори и црквом и народом. У оно доба, када се Петар Петровић Његош, песник, родио, владао је у Црној Гори владика Петар I. Петровић Његош који се у Црној Гори слави као светитељ под именом свети Петар. Он бејаше већ остарио, па мишљаше, кога ће да изабере себи за наследника, јер владике као људи нежењени не имађаху рођене деце. Имао је три брата: Стјепана, старијега од себе; Сава и Тома, млађе од себе, и од њихове деце жељаше имати наследника те прво избра по старешинству Степанова сина Димитрија, којега произведе за архимандрита. Али овај умре још за живота владичина. Онда узе сина Савова Ђорђија, и посла га у Русију на науке; али Ђорђије већма заволе војнички живот и стаде у руску војску. И тако би суђено, да *Раде*, Томов син, буде наследник владичин.

Раде, доцније Петар II., живљаше до дванајсте године своје у месту Његушима, где се родио, као и остала Његушка деца. Када му се наврши 12 година, узе га владика к себи на Цетиње. У то доба још не беше у Црној Гори школа и тако је Раде учио читати од манастирских ђака и од владичина писара.

Раде је био благе али веселе нарави, скроман, лепа лица и узраста, уз то бистар и врло је волео учити. Због тога га владика јако заволе, и чешће је говорио браћи својој: „Ово дијете, ако не умре, биће добар јунак и паметан човјек.“

Када је Раде научио писати, преписивао је лепе народне песме Црногорске. Те је песме после учио на памет и певао уз гусле. Када му је било 13 година, почео је и сâм састављати песме. Прва песма, што је саставио, била је шаљива; њу је певао уз гусле пред ђацима манастирским али крипом од владике. Када је пак владика ипак из своје собе чуо, грохотом се смејао тој шаљивој песми.

Када је Раде провео 2 године на Цетињу, пошље га стриц владика у манастир Савину (у Боци Которској) на науку. Но како ни тамо не беше високих наука, то он сврши, што се тамо научити могло, за 2 године, па се онда врати на Цетиње. Тада му беше 16 година, али беше тако израстао, као други момци од 25 година; уз то беше још једнако веселе и живе нарави, а и иначе добар, па га с тога свако љубљаше.

У то доба дође на Цетиње *Сима Милутиновић*, у оно доба најбољи песник српски и постане код владике тајник а младоме Раду учитељ. Сима је одмах увидео, да у Раду лежи песнички дух, те га у певању упути и песме још већма омили. Раде је код Симе 5 година учио и за то време се лепо унапредио, а што није код Симе научио, то је после сâм учио.

Године 1830. у очи Св. Луке изнемогне владика и у зору на Лу-

учити и упамтити. И ко једном научи шта је погрешно а шта добро, онда ваља до века да говори и пише онако, како је добро, а никад оно, што је погрешно. Јер ко у науци учи како треба, а ради како нетреба, томе наука и не вреди ништа, и онда би боље било да је и не учи. Такав ми човек и ђак излега као год онај, који зна, да се у ватри може испећи, па опет у ватру скаче, а таково што паметан неће учинити.

Сваком правом Србину је српски језик највеће и најмилије благо. Благо ће пак то бити само дотле лепо, док га чисто држимо и чувамо. За то кад говоримо српски, ваља да говоримо чисто не мешајући и туђе речи у свој лепи језик, и држећи се само онога, што је правилно, па било да пишемо, било да говоримо; шта више, ваља подсетити и другога кад што погрешно рекне, да тако не ваља, и казати му како ваља. Тако ће нам се језик чистити и све лепши и милији бивати. Да би то пак ишло лакше, ево ће и „Голуб“ да помогне отпочињући у име Божије са овим:

1. Сав, сва, све. Овако гласе ове речи, кад се правилно говоре. Али многи место све, кажу па и пишу: сво, а то је погрешно; јер од све, бива: свега, свему и ми велимо: све село, свега света, о свему је говорио, а не: сво село, свога села (што управо значи: својега села), и т. д. Што песници ради сличности по некад употребе сво, то се њима може и опростити, јер они чине то из нужде, и тога ради и друго по што шта погрешно употребљују, Па и код песника не сме тих неправилности много бити, јер док је тога много, знак је, да то није прави песник. Сав (славенски: вес), гласи и: вас. И то је са свим добро. Зато се каже: вас дан (ваздан), н. пр. радио је вас цели дан. У народним песмама и чешће се налази вас, н. пр. вас му коњиц у крв огрезнуо и т. д.

2. Ли. Ова речица се употребљује у питањима, н. пр. знаш ли? Но томе је то за себе реч, а кад је тако, онда се не сме писати заједно са другом речи, као што многи чине, јер кад се заједно с другим речима напише, онда излазе неправилности, које кваре значење онима речима. По томе кад се пита: Је *ли* он ту био? Да *ли* је тако било? — мора *ли* одвојено да стоји, јер кад би заједно стајало (као што многи напишу) онда би изишло *јели* (од јести, као да су нешто *јели*), *дали* (од: дати, као да су неком нешто *дали*), и т. д. — Место *ли*, често се говори и пише само *л'*. Па и тако скраћено ваља да за себе стоји, назначено горе са запетом — апострофом (') за знак, да је *и* изостављено. И тако ваља писати: Јеси *л'* урадио? Да *л'* си свршио? Није *л'* му казао? и т. д. — *Ли* понекад значи и то што и *само*, па се и онда засебно и одвојено пише н. пр: *Ли* мене ради је дошао; ти си *ли* то казао, и т. д. (Наставиће се).

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Изишле су и послате су нам на приказ ове нове књиге и листови:

Песме Мите Поповића 1874—1884 Издање књижаре Бермекова и Матића у Земуну 1884. Парна штампарија Николе Димитријевића у Н. Саду. Цена? Ово издање песама нашег обилатог и признатог песника Мите Поповића врло је укусно израђено и садржи на 363. стране 123 одабране песме.

Весели двори Иве Загорице, роман Милована Видаковића. Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Новом Саду 1885. Цена 80 н. 8⁰ стр. 232.

Наше Доба. Под тим именом излази од нове године лист, намењен политици, просвети и привреди и то два пут недељно уз цену од 10 фор. на годину. Уредник и издавалац је Др. Стеван Павловић. Имена Претплатника и претплата, шаље се управи „Нашег Доба,“ а писма без новаца шаљу се уредништу истог листа у Нови сад.

Херцег-Нови, у спомен шестогодишњице му сабрао и сложио Томо Крстов Поповић. Прештампано из „Српског листа.“ У Задру Печатња И. Водицке 1883. 8⁰ стр. 208 Цена 40 нов. — Ову колико занимљиву, толико и поучну књигу топло препоручујемо нашим читаоцима.

Полаженик, Божићни дар српској деци од Браца Јове. Година I. У Новоме Саду, штампарија А. Пајевића 1884. мала 8⁰ стр. 80 Са сликом Чика Јове Змаја и још неколико слика. Цена 30 нов. или 70 дин. пара. — Ову лепу и добру књигу — која се може с коришћу читати и после Божића, — препоручујемо и нашим читаоцима.

ЗАДАЋЕ ЗА РЕШАВАЊЕ.

1. Ребус.

Саставио Милан Владана Ђорђевића у Београду.

ик ик ик ик ик

2. Тешка деоба.

Отац купи код пекара мекан *симит* (танку лепињицу), који не беше као обично округао, него прави четвороугоник (квадрат). — Још код пекара поједе он четвртину симита, а остатак (као што слика показује) пошаље својој кући и поручи жени, да симит овај она са њихово троје деце подели али тако, да свако од њих *четворо* добије *једнак* комад и по *величини* и по *облику*, а притом да се симит не сме више, него само у *три пут* ножем засећи. — Како је то урађено?

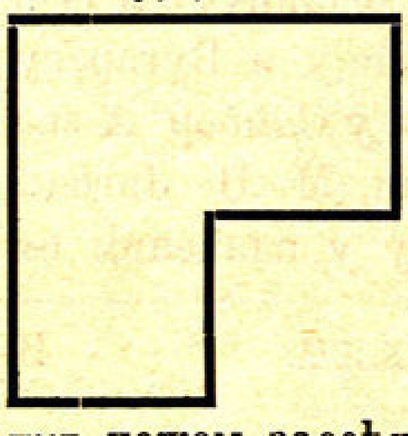

Славко Зорић.

„Голубов" писмоноша.

Сарадницима. *Умољавамо наше сараднике, да, ко нам год шта за лист пошиље, ако по више ствари шиљу — да сваку ствар на засебном папиру напишу; да при писању оставе са стране 2—3 прста празна места, за поправке, ако би потребне биле; на послетку, све што пишу, да пишу лепо, разговетно и читко. Замрљане и нечитке рукописе, нити ћемо читати, нити на њих што одговарати. Читко писање спада у уредност, а уредан ваља свако да буде.*

Н. Т. Кашиковићу у С. *Све сам примио и на свему Вам хвала као и на готовости за будућност.— Деспотовић није овде, но у Бечу, жив, здрав и весео.*

Л. Пер. Цетиње. *Хвала на обећаном. — Она песма није изгубљена, али ево нигда не бијаше згодне прилике, да бих је у лист пустити могао. Но надам се, да ће та скорим доћи. — Добре песме примићемо радо, и као и до сад без оклевања штампати.*

Ђ. Јовановић, Н. Село. *Ваше решење је доцкан стигло.*

☛ *Осталима, којима због скучена простора немогосмо у овом броју одговорити, одговорићемо у броју што долази.*

ГОЛУБОВ РЕЧНИК.

(Под овим насловом доносићемо и тумачити слабо познате наше и стране речи, које се у истом броју „Голуба" налазе).

Жебел, презиме знатног немачког песника, који се родио у Базелу у Швајцарској 1760. год. а умр'о 1826. године у Швецингену у Баденској. Писао је и омање поучне приповетке и друге ствари за народ, које се врло радо читају и од којих је и „Голуб" већ нсколико донео. У овом броју је од њега приповетка: „Излечен болесник."

Дестилирати, значи: у затвореном суду грејати течност какву, да се претвори у пару, па после ту пару на цев пропустити у други суд, да се охлади и поново пречишћена течност постане. Таково је *дестилираље* и печиво ракије у казану. Она ракија постане најпре пара, и као пара пролази кроз цеви (луле), које иду кроз хладну воду у великом бурету, па се ту расхлади и претвори у течност, – ракију, која као такова у лонац или буренце цури. — Кад се рече, да се *чамова смола* дестилира с водом, и да тако постане: *терпентинско уље*, то значи: да се та смола с водом у затвореном суду кува, док се не претвори у пару, све што је течно. И та се пара, као оно и она кад се ракија пече, пропусти на цев у други суд, где се хлади и поново претвори у течност, и то од воде, буде чиста вода, а од чамове смоле буде уље, које се зове: терпентинско. Овај терпентин није помешан с водом, него стоји као и уље (зејтин) у кандилу одвојен, те се може у други суд пресути и тако чист терпентин имати.

Кристал, зове се правилан облик тела, што га тела добију када из течнога стања пређу у чврсто,. Један пример ће то боље расветлити. Соли има у свакој кући и од ње може лако свако себи направити *кристале*, и то ево овако: Узме се једна чаша, па се налије у њу воде. За тим се у воду меће соли, докле год хоће да се топи. Кад већ стане со застајати на дну чаше неистопљена, онда се вели, да је вода засићена, и више се у њој не може истопити соли, ма колико метали. Сад треба узети ту чашу са засићеном водом, и оставити је на какво врућe место, где ће се вода по лако грејати и претварати у пару. За неколико дана, сва ће се вода претворити у пару и као пара разићи по соби, а со, која није течност, и која се не може у пару да претвори, сложиће се на дно чаше као мало грумење. Ту ће се тада видети моћи, како је сваки онај грумечак *мала коцкица* т. ј. ћошкасто тело са шест равних страна. То су *кристали*, и ми велимо: со кристалише као коцка. Сви кристали нису као коцка, него имају разне друге облике. Посмотрите, како кристалише, т. ј. какве кристале показују: снег, лед, смрзнути прозори и тако даље.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Овим бројем ступа „Голуб" у своју седму годину са правцем, обликом и ценом као и до сад, увођавши и овога пута нешто ново („Неправилности у писању и говору," — и „Речник"). У то име позивамо све своје досадашње претплатнике, да се на ново претплате, молећи их уједно, да нам по којега и новог претплатника нађу, како би се „Голуб" све боље усавршавати могао.

Цена је „Голубу" 1 фор. или $2^1/_2$ динара на целу годину. Претплата се шиље: **Књижари Миливоја Каракашевића у Сомбору (Zombor, Bácska).**

Вересије нема.

☛ *Овај број шиљемо свима старим претплатницима и молимо, ко га и на даље мисли држати, а још се претплатио није, да нам одмах пошље претплату; ко га пак неће држати, нека нам овај број под истом адресом врати натраг.*

Уредништво и наклада „Голуба."

☛ „ГОЛУБ" излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

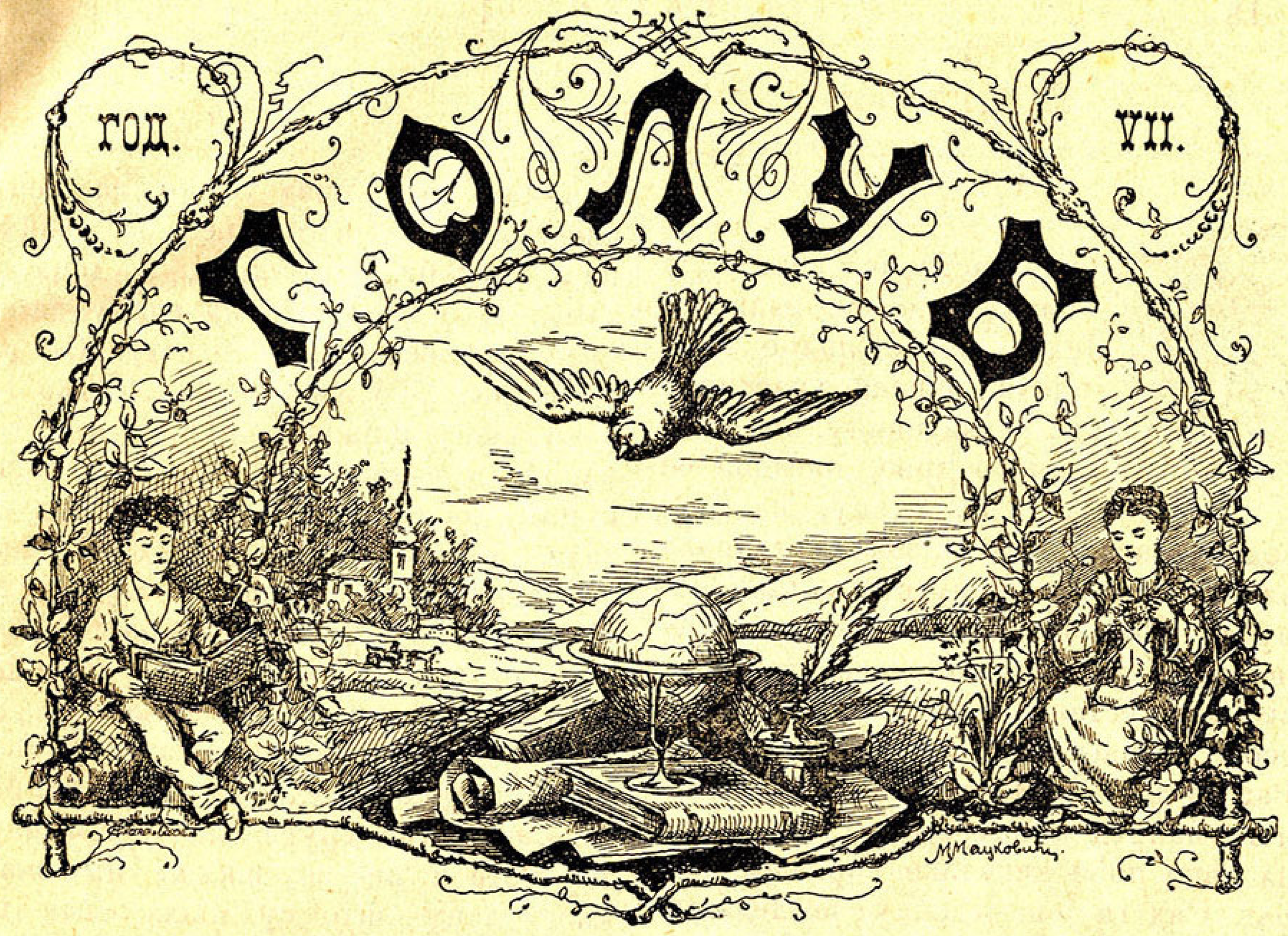

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 2. У Сомбору 1. Фебруара. 1885.

СИРОЧЕ.

На пољу је цича зима,
Ветар дува, а снег веје.
Тешко оном, који нема,
Топле собе да се греје.

Који сада станка тражи
Од немила до недрага;
Ког' још само нада снажи,
Да га чува рука блага . . .

„Тражио сам, преклињо сам,
На више сам куцо врати,
Али нико да с' смилује,
И у топлу собу сврати.“

„Друга с' деца у криоцу,
Своје миле мајке саде,
А ја немам никог свога,
Да ми топла станка даде.“

„Одавна ми оца, мајку
Ладна земља већ покрива,
Идем к њима, мајка ј' моја
Увек била милостива.“

Тако рече сиротанче
Промрзнуто скроз од зиме
Па с упути гробљу нéмом
Да му терет одумине.

На гробље је дошо тужно;
На гробак је један пао.
Ту му ј' било врло добро,
Родитељ га загрејао.

У крилу је мајке своје,
Она м' љуби косу свилну . . .
Мислио је неће моћи,
Већ поднети радост силну.

Срце му је заиграло,
Од радости, од милина . . .
У рају се пробудило,
Пред престолом бож'јег сина.

Нови Сад.

Л. Н.

и најбогатијих вароши на Балканском полуострову. Овако је пак поред свег тога, што лежи у дивном крају, ипак запуштен, неуредан и нечист, као обично све турске вароши.

Бадава, и ту се обистињава, да где нема просвете, да ту не може бити ни напретка.

Овом приликом напоминьемо и то, да под Албанску област спада и већи део Старе Србије, у којој осим Срба има сад и много Арнаута. Ту су знатна места: *Призрен*, негдашња престоница срп. царства и *Пеħ*, столица негдашњих патријараха српских. Ту је и *Поље Косово,* на коме је 1389. на Видов дан пало царство српско. Народ српски по свој Албанији и сад се живо сећа величине и славе српске; и сад слави своје крсно име; и сад пева народне јуначке песме о Краљевићу Марку, Цару Лазару, Милошу Обилићу, Рељи Крилатићу и т. д. и нада се да већ неће бити давно, а да ће опет бити српско, што је негда било српско, те ће се тако и они ослободити.

Дај Боже што скорије!!!

ОСВОЈЕЊЕ СПУЖА.

Драма у 3 чина.

од

Божидара Борђошког.

(Продужење.)

2. *Појава.*

(Улази стражар).

Стражар:

Господару, један је дошао чојк,
И жели с тобом да говори он.

Владика:

Нек уђе одмах.

Јока:

То је какав јад.

---

3. *Појава.*

(Улази Перо са замотаном руком).

Перо:

Почуј владико, старатељу наш!
Да т' кажем горки дошао сам јад.
Кад враћах се из села Биоче,
Сусретоше ме Турци силени,
Узеше новце што имадох све,
Са тешком муком што заслужи' ја,
А мене јоште ранили су свег,
Имање моје ми отеше све,
А жена, деца, гладоваће сад.

Владика:

Имање твоје колико је је л'?

Перо:

Управо двеста дуката је број.

Владика:

(Извади из шпага две кесе).

Ево ти ове пуне кесе две,
У свакој равно дуката је сто,
Испуњен је дакле цео број.
А овде ти ћеш останути знај,
Доклегод рану не излечиш ту.

Перо (за себе):

Махмут паша даде кесе три,
У свакој равно педесет је баш,
Управо дакле подруг стотине,
А сада добих стотине још две,
Нек иде само даље тако то,
За месец дана биће новца дост'
У шпагу моме проће тада пост.

(Гласно):

На тој ти владика хвала милости.

Владика:

А како ли је име твоје је л'?

Перо:

Име ми кнеже Перо Матулић,
А родом сам ти из Самара ја,
И тамо с' женом, децом станујем.

Јока:

Ето, владико, уверио си с' сад
Какова Турци чине насиља.

Вукота:

На Цетиње још мало доћи ће.

---

4. *Појава.*

(Улази стражар).

Стражар:

Ево и једна дева чека ту,
Са господаром жели говорит'.

Владика:

Нек уђе!

Јока:

То ће бити опет јад.

---

5. *Појава.*

(Улази Мила тужна и бледа, из очију јој сипа племенити јед).

Мила:

(Тронуто).

Владико храбри, господару наш,
Помози мени деви сиротној,

Помози мени господару сад,
На мене пао велики је јад.

Владика:

Казуј девојко, казуј тугу ту,
Што мори теби душу млађану.

Мила:

Из Подгорице када с' враћао
Са трговишта мили отац мој,
Сустрете њега Турчин Али-бег,
Одведе мени мила оца мог,
У ропство клето, гнушно, срамено,
Да можда тамо и погине зар?
— На бојном пољу да је пао бар.
У ропству али . . . авај Боже мој!
То никад неће бити, не мож', не!

(Тронутим гласом).

Владику молим, к'о владара свог,
Помози сада, теби тад ће Бог.
Па дај ми чету једну малену,
Да родитељу пружим помоћ мом,
Да спасем мила оца, беде те.
Мој отац не сме погинути, не,
Та докле мене је и руке две.

(Узбуђено).

Ал' ако чету владико не даш ти,
Ово ће бити мога стида лек!

(Извади нож).

Са овим ножем пробошћу се ја,
Јер нећу народ, да по земљи зја,
Да старог неје имо Радоја
Из породице да га спасе ко.
Ја нећу трпет' те срамоте стид,
Догод ми светли моје свести вид.

Јока:

(Истргне јој нож из руке)

Окај се дево луда посла тог,
Гриота млада да погинеш ти.

Мила:

Код куће имам још'те ножâ дост,
Са њима могу опрат већи стид.

Вукота:

Промисли с' владико али паметно,
Ил' волијеш да т' земљу Турчин тре,
И ово дете невино да мре;
Ил' спасти желиш бо́ље оба две.

Владика:

(Узбуђено).

Нек буде рата! (замисли се) али не, не, не,
Да рата буде? не мож', не сме, не.
Јер скупо мож' ме стати речца та,
Јер срећу нећу народа да стрем.
У борбу љуту зар да луди грем?
Овамо справан несам брађо још.
Брзоћа скупо стати та ме мож',
У срце може нама забост' нож.
Не може рата бити, брађо не,
Слобода мож' се народа да стре.
Па да ме народ грди, куне хеј!
На мене зар да падне тешки грех.
Потомци да ме куну после зар?
Да м' кажу да сам био врло наг,
Да несам знао промислити ја
Каково може нас постићи зло;
Јер неће народ никад касти то,
Да ј' узрок пâда он баш био сам,
Његова жеља да је била то.

(Девојци).

Причекај дево још'те који час,
Из Србије док добијемо глас,
Јер Турци сами, ак' ударимо,
Подиће силу тада на нас сву,
На стране 'вако подигнуће две.
За сада рата не мож' бити не,
Слобода нећу народа да с' стре.

Вукота

(за себе):

Сад видим право да има владика,
Јер ово судба народа је свег.

---

6. Појава.

(Улази стражар).

Стражар:

Господару, мног народ чека ту.

Владика:

Нек уђе! (за себе) оће л' и то бити јад?
И сам не знадем шта да радим ја.

---

7. Појава.

(Улази Рамо и Ђуро са више Црногораца).

Рамо:

Владико мудри, господару наш,
Не мож'мо више трпет' овај јад,
Да границу нам пљени Турчин клет,
Јер ово ј' смелост од Турчина знај,
А народ неће јад да трпи тај.

Ђуро:

У село наше јуче дôше баш,
Са пушком њих смо дочекали ми,
И срећно натраг их одбисмо све.

Рамо:

Од Турчина је већа смелост то,
Још мало па ће Црнугору сву
С четама својим Турци набити,
Желимо зато против њега рат.
Смелошћу неће Турчин дотле стат'
Док војску на њег' не дигнемо ми;
Бојимо с', мисли, силе његове
А увек му ми бисмо дедове
Кад деде — тад ћемо и синове.

Владика

(мисли се):

Не знам ни сам ја, шта да радим сад.

(Замисли се).

огрешио, тога би изметнули вечитом ругли, да га цео свет презире.

У средњем веку, т. ј. у времену од 476 до 1517. године после Христа, узимали су животиње и у неке црквене обрде. У Милану су бивале при краљевским свечаностима а у Паризу су носили лисичије и магареће литије. Свечано обучена лисица ишла је у среди међу свештеницима. Близу ње су терали по мало живине и она се часом заборавила, у каквом је послу, те нагне за живином, да је онде по сред литије пождере.

Па као што су животињске врлине уважавали, тако су њихове мане казнили. Мојсије у своме законику вели: „ако бик убоде човека или жену, и они од тога умру; то се мора тај бик камењем убити.“ И Демокрит захтеваше, да се свака животиња убије, која би човеку знатну штету нанела. Кроз сав средњи век осуђивали су животиње, које би биле оптужене због уморства, или које би биле на штету целој држави, о чему имамо забележених доста примера. Тако год. 1356. је свинче убило дете. Судија осуди свинче, да се погуби мачем, ма да га је адвокат бранио. И пошто је свинче детету одгризло једну руку и један део лица; то су и свинчету најпре онако живом одсекли једну ногу и један део главе, па онда пре, него што је поведено на губилиште, обукли су га у човичије хаљине. Џелат је за овај посао — што је извршио пресуду над свињетом — добио 10 салди (1 фор. 20 нов.) и једне рукавице. — Један писац набраја 80 пресуда и анатема, што је доношено од 1120. до 1741. г. над животињама свакојаког рода, почевши од магарца па до скакавца.

*

Животиње као и човек имају гњева, зависти, мржње, једа. Злоће животињске, што показују кад су гладне, познате су нам свима, на име: о храну се отимају, кољу и мрзе, неке и краду, па се онда и због тога свађају и туку. Па и тако вредна и иначе честита пчела, хоће по некад да краде, па још здраво.

Па и *сујете* има код животиња, као и код људи. Тако и једни и други теже за признањем. Та ко још не зна, како се пси радују, кад им ласкамо и кад их гладимо! Свако зна, како коњ свом снагом потегне, кад се утркује, па да угоди своме госи, не да се до тешке нужде обићи. Нека мајмуница, како би јој ко дао мараму, она се повезивала и правила „шлеп“, па зар то није сујета?

Уме животиња и да *вара* и да покаже *лукавство*. Тако приповеда један војнички лекар о неком коњу, како се правио шантав само да се ослободи од службе...

То су ето јасни докази, да и животиње имају памети и разума, па онда није чудо, што су у старо време поступали у многоноге са животињама као и са људима и вукли их у своје друштво.

КАКАВ МИ ЈЕ БРАЦА.

Ја сам мала учиница,
Име ми је Маца,
Знадем боље већ читати
Нег мој браца Аца. —
Он се само увек шали,
Пева, пак се смије.
А у школи, чујте само,
Баш најбољи није.

Учитељ му често вели:
„Пази, Ацо, пази!“
Ал он слабо мари за то,
Већ се само мази.

„Та сека ти боље знаде
Од два, од три дана,
Нег ти, који ђак си прави
По године дана.
Доћ' ће време, синко драги,
Да у књигу знадеш,
Па да умом пута крчиш,
Знања да имадеш.

Ој, тад ћеш се сећат' школе,
Ал ће бити касно,
Зато сада, Ацо, учи,
Доклем ти је ласно.
Кад је једном глава седа,
Тад се више учит' не да.“

Ал мог Ацу бриге није,
Он се само на то смије.

Учитељ га увек тако
Опомиње, пути,
Али Аца мисли лако,
На добро не слути —
Он се само увек шали,
Пева, пак се смије,
А у школи — сада знате —
Да најбољи није.

Кад се буде поправио,
Јавићу вам ома,
До сада је боме био
У знању сирома'.

Црнко.

У Каменици.

ЗВЕЗДАНО НЕБО.

Баш ти је лепо ведро небо ноћу, особито овако зими, када су ноћи дуге. Осну се по њему сјајне звезде па све трепере. Много их је, Бого моја, да их не може нико да изброји. Па онда су ти једне малене а друге веће, баш као што и људи на земљи нису сви једнаки, него једни већи а други мањи.

По среди неба шеће ти се често и месец као какав гиздавац. И онда су и ноћи одмах светлије. Лепо се онда види путовати, у поноћи као у сред дана. Истина, месец не светли јако као сунце; спрам месечине се не види читати, нити се може далеко догледати; али се ипак на месечини доста лепо види и добро путује.

Све звезде не стоје у реду као војници, него расејано овамо-онамо; за то их и јест тешко бројати. Но зато их ипак има, да су по неколико у ред поређане. Па како неке стоје у реду ближе једна другој, а неке опет раздаље, то су таке гомилице звезда назвали људи разним именима, по ономо, како су на што налик. Тако се једне зову: *штапови;* а друге: *крст;* једне *квочка и пилићи;* друге: *влашићи;* а опет једне: *кола* и т. д. Има једна звезда што са горњака јако светли, те се јасније види него све друге око ње. То је *стојна.* Једна се опет с вечера прва види после захода сунца, а ујутру опет испред сунца, док се још сунце не роди, иде као да ће да дочека сунце као госта свога. Ту звезду зовемо кад је у вече видимо: *вечерњача,* а ујутру: *зорњача.* А то је једна иста звезда и право јој име: *даница;* и тако се и нева у песмама. Неки је зову и: *преодницом.* И тако та једна звезда има 4 имена.

Звездано небо.

Осим звезда и месеца види се на небу још и као нека маглица. То се зове *млечни пут* а Срби кажу: *кумовска слама.* Кажу да је негда један кум од свога кума крао сламу па слама за њим испадала и направила траг; па како је то велика грехота своме куму штету правити, то је Бог на небо ставио, да цео свет гледи и спомиње. То се тако приповеда, али није тако, него ево овако: Све су звезде веома далеко од нас, и за то се и чине малене, а у самој ствари оне су врло велике. Но осим ових звезда, што се виде, има још веома много звезда, које се обичним оком због преве-

лике даљине не могу да виде него се виде тек на дурбине. Од тих врло далеких звезда, што се не виде, укршта се светлост, па тако укрштена светлост се види као маглица. И то су учени људи назвали: *млечним путем,* а неук свет каже: *кумовска слама*....

Месец, звезде, кумовска слама.... све се то овде на овој слици лепо види; али је све то далеко лепше на небу, по коме они ходе и преходе. По томе, како кад на небу стоје штапови или влашићи или друге познате звезде; умеју многи људи и без сата да кажу, које је доба ноћи: је ли по ноћ или је близу зора и т. д. Особито то умеју добро да знају чобани, који су по сву ноћ на пољу поред својих оваца.

О сунцу, месецу и звездама умеју учени људи веома много и лепо да причају, и пишу о томе читаве књиге. Кажу, да је свака звезда за себе читав свет; да и на њима има дан и ноћ, као год овде на земљи и још много друго. Зато, ко о томе воли више да зна, нека купи такову књигу, то се већ сад може јефтино добити, — па нека пажљиво чита, те ће о небу и звездама много лепога знати, па ће онда још боље умети да слави благога Бога, који је све то тако красно створио.

Те књиге и науку о звездама, зову учени људи: *астрономија.* Па ко би желео таку књигу купити и читати, нека је под тим именом у књижарници иште, па ће добити.

ИЗ БИЉНОГ ЖИВОТА.

Пише за „Голуб“ Ј. К. Борјановић.

I. Осетљиве биљке.

Стидљива мимоза је веома чудна, управо смешна биљка. Није виша од 50 центиметара, а лишће јој је истоветно као у нашег белог багрена т. ј. на дужој петељци се налазе 4 краће петељчице, по којима је с једне и с друге стране поређано ситно лишће све паром једно према другом.

Ако се прстом додирне један ма који од та 4 листа, онда ће се одмах почети на њему листићи подизати у висину и све два и два склапати, баш као оно кад лептир своја опружена крила подигне и склопи; кад се на првом листу сви листићи склопе, онда се истим редом почну листићи и на другом листу склапати, па тако редом и на трећем и четвртом. Када су се и на овом четвртом (последњем) листу сви листићи затворили (те изгледају као накострешене чекиње), онда се у један мах као прекрхају све 4 петељчице, а за њима и дужа петељка клоне тако уз стабљику, да се све одвиси и изгледа да је увело и хоће да спадне. Оставимо ли биљку ту неко време на миру (5—10 минути), исправиће своју петељку опет и опружиће (отвориће) листиће своје поново као и пре. — Ово опружање и затварање лишћа изгледа сасма као отварање и затварање лепезе или лептирових крила. Ко је год на тој биљци овај оглед чинио, није се могао доста начудити, па богме и насмејати; особито се допада то деци и простим женама, јер оне држе, да се та биљка стиди и срамоти људи, пак чим је човек мало додирне, она клоне од стида доле.

Који су узроци у ове (па и многе друге) биљке, те је она тако осетљива — још се извесно не зна; али тек јака осетљивост њена показује, да се и она може спољашним утицајима (додиром, теретом, електричном снагом, па и на јачој топлоти и т. д.) тако раздражити, да после уморена клоне и тек кад се добро одмори, опет се поново опорављена уздиже, шири и опружи. — Ову веома занимљиву и невину забаву може сваки српски ученик себи направити. Ваља само посејати неколико зрневља семена ове мимозе*) у лонац (саксију) још сада у фебруару и марту, пак младе биљчице после 3—4 недеље расадити засебно у лонце, где ће се оне најдуже за 4 недеље развити тако, да се на лишћу оглед овај чинити може Примећујем, да биљку ову ваља у соби за цело време неговати, па и ту јој годи, ако се још покрије каквим стакленим поклопцем (широм чашом, боцом); иначе јој ветар, прашина, мушице јако сметају. — Огледе ове са лишћем не ваља више пути преко дана чинити, јер онда хоће биљка да отупи сасвим и после ништа више не осећа.

Врло је налик на ову биљку и *венерина муволовка*, у које је такођер лишће јако осетљиво. — Ако на њ падне само мушица, оно се одмах склопи (као гвожђе, којим се лове пацови, лисице, грабљиве тичурине), затвори мушицу и држи подуже,

*) Ко пошље у писму књижари Мил Каракашевића 2 поштанске марке по 5 новчића (свега 10 новчића) тај ће добити поштом у куверту 25—30 зрневља семена.

док ова и не угине. И још много биљака има, у којих је лист тако мањав и осетљив, да се одмах у клупче или савијачу увије, чим преко њега пређе бубица, црв или мува, па ове животињице дотле стеже, док не угину; па тек се после лишће опружи и избаци исцеђене делове животињског тела. — Због тога су многи стари природописци (па у новије доба и чувени Дарвин) држали, да у истини има биљака, што се хране месом сићушних животињица — дакле месождера. — Ово се истина још не може сигурно тврдити и доказмти; свакако је пак доста и то, што се знаде, да има и у биљака многих особина, појава и облика, што и у животиња и што се за многу биљку мучиле учене глава куда да је уврсте: међу животиње или међу биљке?

МАЛА СТАНАРИЦА ЈУЦА.

Е, брате, право кажу људи: што ће ваљати, види се док је још мало,

Мала Јуца је још врло малена, али не само да је уредна и послушна; него још и она ради и право рећи: читава је мала станарица. Док сване, таки ти се умије, очешља и оправи; тада стане пред икону и помоли се Богу, па се онда и она лаћа посла. Изиђе на поље, потражи тепсију с кашом, те сазива квочку и пилиће — то је њој мати оставила, да их она негује и храни, да буде, као што јој мати вељаше: мала станарица. А Јуца опет то и воли. Она је господско дете, то се вили и како је одевена; али је мати учи да ради; мати јој је често говорила: како ваља свако да ради, јер ко не уме радити и кућу водити, тај неће умети ни господовати. Рад кућу подиже а нерад руши и тамани и највеће богатство. Она јој је приповедала, како су у старо време и наше краљице радиле и како су се поносиле с оним, што су саме опреле и откале или друго што урадиле.

Јуца је радо слушала своју добру мајку и радо је радила по кући све, што је за њу било. А како и не би, кад је све видела од своје добре матере, како она по кући ради и у свему добар ред држи. А где је мати добра и уредна домаћица и станарица, ту су и кћери таке. Зато и вели наша пословица: „Каква мити, така кћи.“ А ја опет велим, така ваља да буде свака српска мати и кћи, па ће онда цео народ српски срећан и напредан бити.

ТРУЛО МЕСО.

Поука из науке о чувању здравља.

Често се догађа, да се од старог меса, шунке, кобасице или рибе људи поболе, а бивало је већ и доста смртних случајева. Ако месо јако заудара, омекне, изгуби боју, између кончића буде зеленкасто, онда је шкодљиво и опасно. Кад шунка прелази у трулеж, тада она изгуби своју лепу црвену боју, те буде љубичаста или добије боју као цигља; кад је засечеш, а она је пепељаста, и око костију жута. Месо јој скроз мекано и влажно, маст се згрудвала, а у појединим рупицама види се жућкаста, водљикава течност. А особито су опасне кобасице, кад почну да труну; многи су и умрли од тога отрова. Сваку кобасицу (салфаладу и т. д) ваља бацити, у којој се виде изнутра зеленкасте и жуте куглице од масти, које имају задаха и ужежена укуса. Крвавице и цигерњаче могу и да немају јаког трулог мириса и укуса, па опет да су већ отровне; таке су кобасице обично љигаве и чисто би се могле мазати на комад, местимице су шупљикаве а маст им је зеленкаста или жута.

Виђало се да такове кобасице у мраку светлуцају (фосфоресцирају). И суво месо, за које се већином маторе животиње узимају, може да буде отровно као и кобасице. И сува риба, ако је смрљива, мекана и ма и тврда, као кожа, шкодљива је; а што се друге рибе тиче, ваља гледати да је жива, кад је купујемо. Ако је риба мртва, онда ваља на ово пазити: ако јој је светлости у очима нестало, ако су шкрге побледеле, месо омекло, те прст оставља у њему рупу, ако љуска лако опада — онда ваља таку рибу бацати.

„Јавор.“

МОЈЕ БЛАГО.

Имам оца, милу мајку
Имам браћу драгу.
Имам сеју, коју волим,
Сеју добру, благу.

Имам језик, српско име,
И срце у груди,
Које само на дела ме
Увек добра буди.

Оца, мајку, браћу, сеју,
Њих ћу волет' редом,
И гледа ћу да их нигда
Не увредим вредом.

Српски језик, име српско
Увек ћу да браним,
У грудима све што ј' добро,
Мојим ћу да раним.

А срце ћу да очувам,
Увек чисто благо . . .
То ми неће никад моћи
Отет' нико благо.

Нови Сад. *Лаз. Н.*

ИГРА И ЗАБАВА.

Пише за „Голуб“ Сл. Зорић у Бечу.

Да прстен виси о спаљеном концу. Пера Милић беше гимназиста. О школском одмору сакупи сву сеоску децу па показује права чуда са неким шмрковима, пајацима, огледалом и многим комедијама. Али истину рећи морамо, после нам је све и показао, како то ради и зашто тако мора бити. Он нам је и ово показивао, да прстен виси о спаљеном концу и то овако:

Свезао лак прстен о један крај конца, а други крај обесио о гредицу у соби тако, да је о дугачком концу прстен висио. — Узе свећу и њоме запали конац доле (где је прстен свезан био). Пламен захвати брзо цео конац и попне се чак до гредице; конац је сасма изгорео и у пепео се претворио, па се ипак не само нигде прекинуо није, него је још и прстен о себи одржао — као и пре.

Ми смо то гледали, уверили се да је конац претворен у пепео, али ипак својим очима чисто не веровасмо: та како би пепео одржао прстен?

Пера нам је и то показао. — Онај конац (кудељни, мало појачи) замочио је најпре у растопљену со, пак кад се ту добро у саламури наквасио и нагутао соли, онда га је на топлој пећи осушио, пак везао за њ прстен. — Пламен је истина сагорео кончане делове у концу, али није могао сажећи и со у њему, која се сасушила и скаменила и посред пепела се чврсто одржала тако, да је још и притегу од прстена одржати могла.

Но Пера нас је и посаветовао, да оваке игре са ватром и свећом само пред својим старијим смемо чинити; иначе за тили часак може из игре и забаве грозна несрећа понићи.

ШАЛА И ДОСЕТКЕ.

Са испита. Кажи ми, Милане, — запита учитељ, наличи ли земља на јабуку?

— Јест, молим, наличи, — одговори Милан.

— А у чему наличи? — настави учитељ.

— У томе, — одговори Милан, што и у јабуци и у земљи име црви.

*

Добра лекција. Један господичић, који је више новаца трошио, него колико је имао, оде један пут своме пријатељу и замоли у зајам 100 дуката. Пријатељ му одмах од прве речи извади и даде 100 дуката. Господичић прими новце и стрпа их у џеп негледуш. Када то виде овај, а он ти на леп начин изиште новце натраг од свога пришка господичића и тада му овако рече: „Пријатељу, ко новац узима у зајам па их негледуш и без бројања трпа у џеп, тај лакомислено узајима и не мисли вратити, а ја боме нисам рад да мој новац изгубим.“ То рече па остави новце, а наш ти господичић оде као опарен.

*

Изговор. Гладан Циганин сврати у једну кућу да запроси што за јело. До-

маћин му и хтеде учинити, но захте од циганина, да му најпре у дворишту ископа јаму за ђубре, која му је баш нужна била. Али Цига к'о Цига, не воли радити, па ти брзо нађе и изговор, говорећи: „Ја не би марио, господару, али баш не смем, бојим се да у копању не сломијем ногу, јер знаш, како кажу: ,ко другоме јаму копа, сâм ће у њу пасти," и онда се окрену па идиди.

*

Лепо их је насадио! Три младића иђаху друмом, наиђу на Јевреина, и хтедоше му се наругати, те ће један рећи: „Добро јутро Авраме!" — а други наставн: „Куда идеш Исаче?" — а трећи ће: „Како је Јакове?" На ово Јевреjин са свим мирно одговори: „Ја нити сам Аврам, ни Исак, ни Јаков, — него Саул; тражим магарце оца мојега, и радујем се, што сам их нашао." Младићи се на овај одговор застидише, покуњише носеве и одоше без обзира.

СВАШТИЦЕ.

Прославе у овој години. Ове године ће се да прослави више важних слава у словенском свету. Тако у *Црној Гори* навршује се ове године 400 година, како је престолница Зетска премештена на Цетиње и како је назидан мали дворац за пребивање Зетских господара — Ове године се навршује 25 година, како садањи витешки господар Црне Горе, кнез Никола, влада, а уједно се навршује и 25 година како се он оженио. Ове године ће бити готов и „Зетски дом," који се на Цетињу зида за просветне цели. И ради свега тога у Црној Гори се већ сад спремају, да достојно прославе ову годину.

У Хрватској се ове године навршује 50 година, како је знатан хрватски књижевник Људевит Гај почео издавати прве хрватске новине. У оно време Хрвати нису имали своје буквице, него су писали своје речи мађарским словима. Па и језик им беше друкчији, него што сад пишу Хрвати. Онда су они писали правим хрватским језиком, који није у свему такав, као српски. Тако н. пр. прави Хрват говори, а онда су још и писали: *престал,* место: престао; *человек,* место: човек; *хтел,* место: хтео; *кој,* место: ко; *бул* и *бил* место: био; и т. д. Но то није тако трајало дуго. Тек што се навршила година дана, увиде људевит Гај, да то тако не ваља, те усаврши хрватску буквицу по обрасцу ческе буквице, и поче писати место хрватски чисто српским језиком, али хрватским словима — латиницом. И од тога доба све се хрватске књиге и новине пишу *српским* језиком а хрватским или као што многи веле, латинским словима. И зато је са свим уреду, да Хрвати достојно прославе педесетогодишњицу својих књига и новина, јер за то време Хрвати су у просвети веома лепо напредовали.

Али врх свију слава, најзнатнија ће слава ове године бити *хиљадугодишњица славенских апостола св. Кирала и Методија.* Ту ће славу Априла месеца да славе *сви* Словени, јер је свима мила и драга. И за ту велику славу чине се и спреме у словенским земљама, а особито у великој Русији. О тој великој, општој славенској слави за сад само толико напомињемо, а кад дође време слави, онда ћемо и више проговорити, те ће и „Голуб" са својим читаоцима да прослави ту велику и ретку славу у спомен св. браће Кирила и Методија, који су пре хиљаду година живели, и словене хришћанској вери учили а од Кирила имамо и наша слова, којима пишемо и која се по њему зову *ћирилица.*

Кинеско вино. У Француској покушавају да засаде кинеску винову лозу. Ова лоза расте у Кинеској готово као дивија, даје врло добро црно вино, које само од себе има то својство, да се пенуши (музира). Грожђе је прилично крупно и укусно. Али маст (шира) почиње врити тек у пролеће.

Сеоба Европљана у северну Америку. По списку, који је издала влада сједињених држава у Сев. Америци, населило се тамо из Европе у годинама 1881., 1882. и 1883. свега 1,800 000 душа. Од тих насељеника су: 660.000 из Немачке; 330.000 из Енглеске; 258.000 из Скандинавије; 250.000 из Ирске; 88 000 из Аустро-Угарске; 79,000 из Италије; 48.000 из Русије; 35.000 из Швајцарске; 28.000 из Низоземске (Холандије); 16.000 из Француске.

Вином угашен пожар. У Сан-Јозецу у Калифорнији (у Америци) захвати пожар недавно поред осталих зграда и старинску цркву, сазидану још у прва

времена, кад се Калифорнија почела насељавати и развијати. Опасност беше у толико већа, што је нестало воде за гашење. Али становници се усилише да старину спасу. „Црква не сме изгорити“, зачу се са свију страна и у часу створише се пред њом 12 огромних бачава, пуних најбољега црнога вина. Старо и младо похита са чабровима и другим посуђем на посао и са свију страна почеше поливати цркву добром румеником, угушујући пламен, који је у велико почео избијати на више места. То и поможе. Вино беше из подрума архиепископа Алемана у Сан-Франциску.

НЕПРАВИЛНОСТИ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСАЊУ.

(Под овим насловом доносимо оне речи српске, које се у говору и писању погрешно употребљују, с напоменом како ваља да буде)

3. Лен, лена, лено Овако се та реч правилно говори и пише. Но многи говоре па и пишу: *лень, лења, леньо,* а то је погрешно. У славенском језику пише се та реч: лѣнь; пише се дакле са ѣ у среди. А које се год речи пишу у славенском са ѣ, а уједно су и српске речи: као н. пр. и вѣра=вера, дѣте=дете, и т. д. те се речи у српском језику на ономе месту, где је у славенском ѣ, изговарају тројако, наиме: једни Срби изговарају оно место, где је ѣ као: *е,* н. пр вера; други га изговарају као: *и,* те говоре вира; а трећи га изговарају као *је,* ако се реч кратко изговара, као н. пр. вјера; а ако се реч отегнуто изговара, онда се пише: *ије,* као у речи: дијете, вријеме и тако даље.

Ово тројако изговарање оних српских речи, које се у славенском језику пишу са ѣ, зове се наречије, којих има три. Оно наречије са изговором *е* (дете, вера, девојка) зове се *источно:* оно са изговором *и* (дите, вира, дивојка) зове се *западно*; а оно са изгонором *је* или *ије,* (дијете, вјера, дјевојка) зове се *јужно.* По томе реч лѣнь говори се по источном наречију: *лен, лена, лено,* по западном: *лин, лина, лино*; а по јужном: *лијен, лијена, лијено.* Нема дакле нигде: *нь* на крају, него: *н,* а то је знак да је: лень, лења, леньо погрешно речено и написано, зато тако не ваља ни писати ни говорити.

Уз ово нека се још и то зна, да се источно наречије у главноме говори и пише по: Бачкој, Банату, Срему и Србији; јужно по: Хрватској, Далмацији, Босни, Херцеговини и Црној Гори; а западним наречијем говоре Срби римске вере, такозвани: *Шокци и Буњевци,* којих прилично има у Бачкој, особито много Буњеваца има у Субатици (око 40.000) и у Сомбору (око 8.000). Шокци и Буњевци, све што пишу, пишу *латиницом,* а сви остали Срби пишу *ћирилицом.*

ДОБРОТВОРИ МЛАДЕЖИ.

За сиромашне ученике претплатише „Голуб“ ови родољуби:

1. Г. Павле Михајловић, парох Влаолски (у срезу Омољском, окрж. Пожаревачком,) платио је поред једног примерка за своју кћер, још и за Траила Трујића уч. 4. разр. основне школе у Јасикову.

2. Г. Раде М. Јањчић учитељ у Мостару, за ученика Јову Костића ученика у Мостару.

3. Г. Љуба Јездимировић, занатлија у Сомбору, претплатио је и ове године „Голуб“ за Виду Пајтићеву, добру ученицу 2 разреда више дев. школе.

4. Г. Максим Лудајић, судац у Српском Ковину за једног ученика осн. школе на Цетињу.

5. Др. Јован Пачу, лекар у Сомбору, за једног ученика основне школе на Цетињу, и за Јована и Миту Пачу у Вел. Кикинди.

(Продужиће се)

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Изишле су и послате су нам на приказ ове нове књиге и листови:

Општи земљопис за најстарије разреде основних школа, као и за опетовне и више девојачке школе. С особитим обзиром на Аустро-Угарску монархију. По најновијим изворима саставио *Јован Благојевић* учитељ срп. више дев. школе Сомборске. *Друго поправљено и знатно проширено издање.* У Сомбору, издање књижаре Миливоја Каракашевића 1885. 8° стр. 130. Цена 36 нов. или 80 дин. пара. — Овај је земљопис тако удешен, да се у познавању света може њиме корисно послужити и свако други а не само ђаци. Књизи је пак према њеној величини цена веома малена.

Вардар, календар за просту годину 1885. која има 365 дни. Година четврта. Во Беч. Цена 1 грош. — Овај је календар нарочито удешен за Србе у Маћедонији, који нешто мало друкчије српски говоре него што говоре Срби по овим српским крајевима. Садржина му је така, да га с користи може читати сваки Србин и у овим крајевима. По цени је то најјефтинији српски календар.

Одјек, лист политични, економни и књижевни. Излази у Београду уторником, четвртком и субатом. Цена му је на целу годину 24 динара (за стране земље 30 динара). Власник и уредник је Стојан М. Протић. Овај лист заступа рад и мисли такозване радикалне странке (партаје) у Србији. Од нове године је „Одјек“ ступио у II. своју годину, а почео је излазити октобра месеца прошле (1884.) године. Претплата, писма и рукописи шиљу се у плаћеним писмима уредништву „Одјека“ у Београд, Обилићев венац, бр. 22.

Шабачки Гласник, лист за трговину, домаће и стране новости, економију и књижевност. Излази у Шапцу четвртком и недељом а стаје годишње 12 динара за Србију, а за Аустро-Угарску 8 фор Власник и уредник је А. А. Славуј. Рукописи и претплата шиљу се уреднику у Шабац. Овај је лист са овом годином ступио у III. годину почео је скромно у маленом облику, а сад се развио у велики српски лист, као што излазе највећи српски листови.

Vuk, list za književnost i umjetnost. Izlazi 1. i 15. svakoga mjeseca u Zadru. Cijena mu je 4 f r. na godinu. Vlasnik i odgovorni urednik M. Car. — Овај лист излази од овогодишње нове године Име „Вук“ носи по Вуку Стев. Караџићу.

☛ *У идућем броју ћемо донети све листове, које „Голуб“ у замену прима, с напоменом: где и кад излазе, шта им је цена и ко им је уредник.*

ЗАДАЋЕ ЗА РЕШАВАЊЕ.

1. Анаграм.

Ја сам место свето,
Читате л' ме спреда,
Пола света побожно
На мене погледа,
О мени се пише
У повести много,
Некад врло благо —
Некад врло строго.

Читајте ме састраг!
Ја сам речца мала,
Много ме сам до сад
Срећу даровала.
Ко на мене мрзи
Тај сам себи шкоди,
Моја стаза права
Све на добро води.

Д.

2. Питалице

1. Шта је ништа, па опет се види?
2. Нит' шта крало ни коме скривило, па га опет обесише?
3. Шта се не може нигде купити?
4. Шта непрестано иде, а никад се сместа не макне?
5. Која животиња носи наочаре?
6. Ко иде на глави?
7. Нит је у кући ни ван куће, а свакој кући треба, шта је то? О.

ГОЛУБОВ РЕЧНИК.

(Под овим насловом доносићемо и тумачити слабо познате наше и стране речи, које се у истом броју „Голуба“ налазе.)

Анаграм, то је загонетка, у којој се читају речи натрашке, па онда дају са свим друго, ново значење; као н. пр, *со*, натрашке: *ос*, и т. д.

Рубља, руски новац у вредности од 1 фор. 60 нов. или 4 динара.

Сибирија, северни крај Азије, што се дотиче Северног Леденог мора. Цела Сибирија припада Русији. По величини је већа него цела Европа или 200 пута толика, колика је краљевина Србија, али због тога, што лежи у врло суровом поднебљу, има тек 8 милиона стамовника. Тамо Руси шиљу велике преступнике за казан.

Гуверније, тако се зову у Русији окрузи, на које је Русија подељена.

Мунара, то је танка кула или торањ на џамијама (турским црквама); са њихових врхова вичe турски оџа по 5 пута на дан и позива верне на молитву.

РЕШЕЊЕ.

У прошлом броју „Голуба“ значи:
Ребус: Дужник.
А тешка деоба овако се извади:

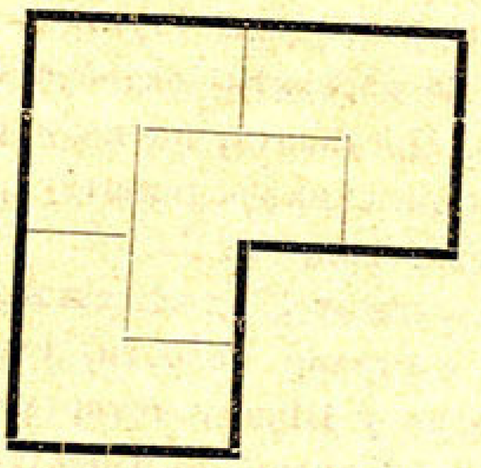

Правилно решили:
Ребус: Јован Манојловић у Субутици; Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу; Гавра Ковачевић и Јов. Којић у Кувеждину и Манојло Оклобџија, богослов из Карловаца.
Тешку леобу: Младен Ковачић уч. 2. р. Радослав Мијић уч. 4. р. и Павле Чонић уч. 3. р. на Буковцу (у Сомбору).

„Голубов“ писмоноша.

На многа питања одговарамо, да се ове године неће уз „Голуб“ разаслати „Вртарски ценовник“ г. Јована К. Борјановића (учитеља вртарства у Сомбору). - Ко жели овогодишњи илустровани ценовник, нека га иште од г. Борјановића.

М. Вл. Ђорђевићу у Б. Слабачко, чекаћемо боље

Јел. Михајловић у З. Прича је добра, али пошто се налази овамо у нашим буквarима, те је врло позната, — бар у овима крајевима — то је нећемо штампати.

Д. К. М. Живојиновићу у Ш Прима се, само ако буде добро.

В. В. Рашићу у Б. Не можемо употребити ни Ваше о тале песме, јер су слабачке. Па и ове најновије нису за „Голуб.“

Г. Марјановићу у В. Веома је слабачко, не може се штампати.

Дулдес у ? Слабо је, није за штампу.

Г. Ковачевићу у М. Кувеждину. Судећи по овоме рукопису, и ономе, што нас је преварио, не бисмо рекли, да сте Ви кривац; али сте се бар требали одмах извинити, док је ствар изишла са Вашим потписом. Но било па прошло. Ова песма није за штампу.

Мих. Симић у Д. Т. „Голуб“ Вам је поново послат, надамо се, да сте га сад примили. Аритмогриф не можемо употребити, што у њему има и немачких речи.

Претплатницима у Приједору. Ми Вам „Голуб“ на време као и свима шиљемо, а што ви добијете доцније, биће кривица до поште, но ми не знамо до које.

Ник. Г. Витковић у Б. Аритмогриф би могао и поднети, али коњички скок не ваља. Шат други пут буде боље.

Г. Мирко Милин учитељ у Грегету. Опширније благодарности не можемо штампати, јер то би морали онда и другима чинити, а то би нам много простора заузимало. Боље нека дотични ученици сами своме добротвору захвале у писму, а — ми нећемо пропустити донети г. Јов. Јовичића у реду добротвора. — Ово важи и за г. Ост. Зјалића у Добровићу.

Г. Црнко у К Једно доносимо а друго доцније. Хвала и братски поздрав

Г. Раде М Јаљчићу срп. н. уч. у М. Хвала на доброј вољи, али нам је жао, што Ваше чланке не можемо штампати, једино из тога узрока, што је о истој ствари у „Голубу“ 1882. доста писано и сликама објашњавано, те нисмо ради, да нам се приговори ма буди с које стране, е доносимо све једно те једно.

В. Кондић у ? Ребуси ни у добро удешени, а искрице ваља да су одабране изреке од славних људи и онда треба рећи од кога су. Овако неможемо употребити — Ово важи и за друге, који нам искрице шиљу.

Г П. Т. Јов. богослов у Сарајеву. Једна од овијех пјесама, (Срнче и голуб) могла би прилично и поднијети; но пошто нам обећавате *боље*, а и сами из овога већ увиђамо, да ћете и моћи *боље и савршније* послати нам, то ћемо за сад да причекамо боље, а ове остављамо да нам буду при руци, шат и оне дочекају за се боље вријеме.

М. Дадић у Вел. Врбици. Мило ми је да могу чути за твога оца а мога доброг друга, одавна већ нисам знао ни где је. Поздрави га срдачно. — Ове твоје песме нису за „Голуб“; ако ми после пошљеш што згодније, штампаће се.

☞ Овај се број шаље само снима, ксји су се до сад претплатили. Ко још жели имати „Голуб,“ нека похитэ са претплатом.

☞ „ГОЛУБ“ излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

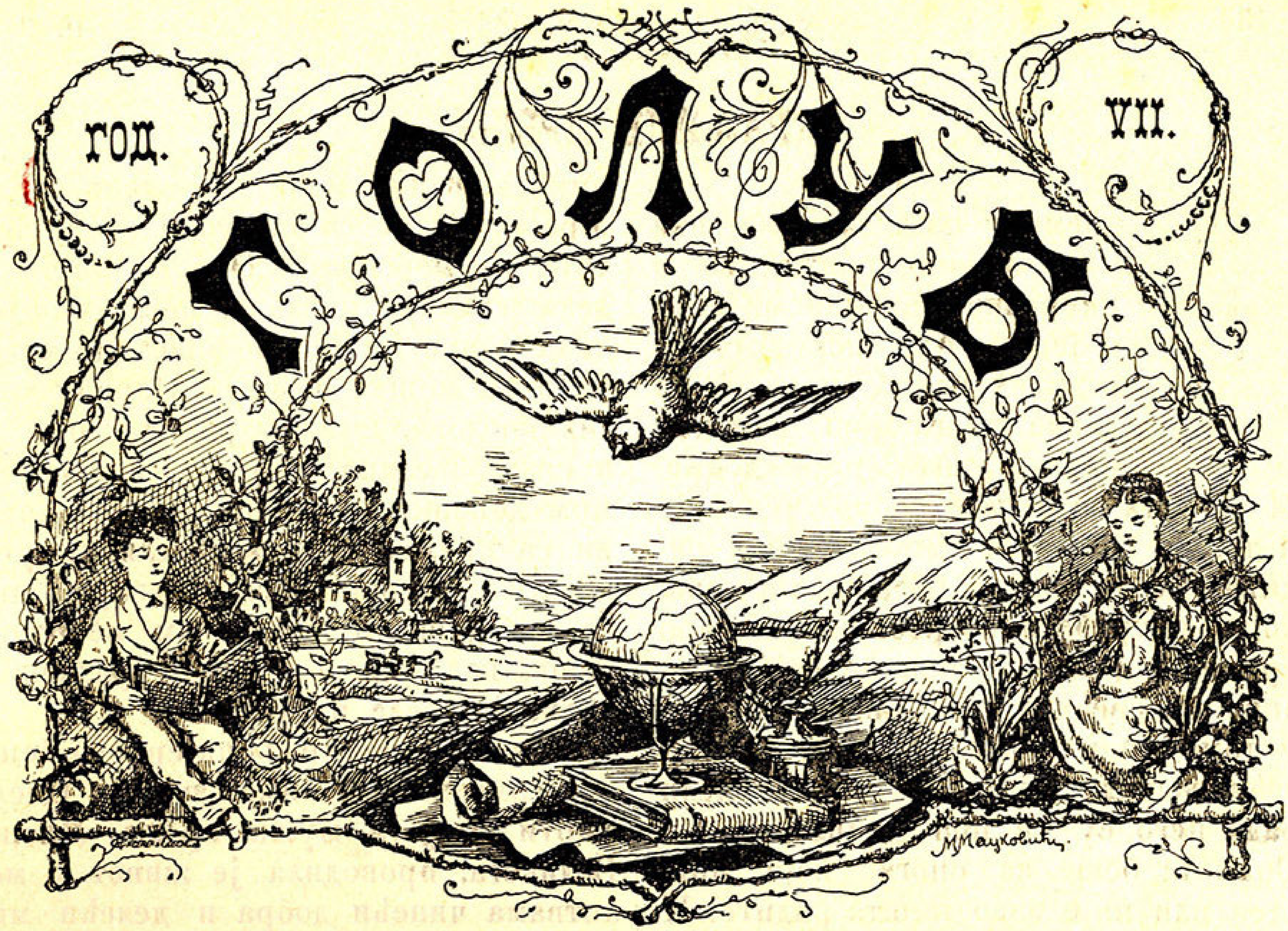

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 3. У Сомбору 1. Марта. 1885.

ЂАЧКА СРЕЋА.

Нема веће нигде среће
На овоме свету,
Него што је наша саде
Души на полету.

Срце нам је пуно среће,
Груди пуне миља,
А душа нам тек пупољак
Смиља и ковиља.

Душа ће се расцветати
Мириса донети,
Кад науку пригрлимо
Тај аманет свети.

А ми знамо, да се знање
Само тако справља,
Ако воља за вредноћом
И наша се јавља.

Зато увек „прво пос'о“
На уму имамо,
Па тек онда после њега
Игри се одамо.

Тада нам је срце пуно
И препуно сласти,
Коју никад не умемо
Никоме искасти.

Око нас је свако сретан
— Тако нам се ствара, —
А у срећи душа нам се
С Богом разговара.

Бог нас гледи са висине
Па нас благосиља,
А срце нам у грудима
Препуно је миља.

Кад се игре наситимо
Сваки кући греде,
А мајчина мила ока
На нас љупко гледе.

„Само тако дете моје,
Буди ми ваљано...“
А срце ми у грудима
Бије раздрагано.

Па се увек тад' зарекнем,
Да ћу добар бити,
Јер се само таком срећом
Могу поносити.

Нови-Сад. *Браћа Л.*

КРАЉИЦЕ ПРЕЉЕ.

Време у коме живимо зове се обично просветним и напредним временом. И то и јесте. Али поред свију великих наукâ, ипак се и данас много још којечега налази, што није добро. И од тога што није добро, једно је и то, да се данас многи стиди радити. То је велика погрешка и мана, коју би требало истребити. У старо време, кад народи још не бејаху толико просвећени као данас, било је у томе много боље. Онда се ни највећа господа и госпође нису стидели рада него су се још дичили њиме. Срамота беше за онога, који није хтео или није знао ништа радити. И догод је тако било у једном народу, дотле је народ напредовао у благостању и у сваком добру. А како наступи време нерада, одмах се ударило натраг и долазило се и до коначне пропасти.

Из тог старога времена ево ћемо да наведемо један леп пример, који ваља да нам служи за углед.

Пре више него 600 година владаше у Србији краљ Урош Велики, који је мудро и добро управљао српским земљама и подигао благостање у њима. Његова жена, краљица Јелена одликовала се врлинама женским и за то је двор краља Уроша Великога био узор реда, чистоте и умерености. Она се није стидела женских послова, него их је радила и ако јој је као краљици могло бити да ништа не ради. Између других послова, што је радила, она је и снаха њезина, и прела, и када једном дођоше посланици грчкога цара, да са краљем Урошем Великим уговарају о једној важној ствари, јако се зачудише и веома им необично беше, кад видеше, како краљица и снаха јој седе и преду.

Ова честита краљица српска беше и у другим пословима узорита. После смрти својега мужа краља Уроша Великога, проводила је живот у молитвама чинећи добра и делећи милостињу, и много се стараше за цркву. У Србији, светој Гори, Синају и Јерусолиму, богато је даривала свете храмове Божије Удовице и сироте су у њој имале најпоузданију потпору и утешитељку. У своме двору у Брњацима је скупљала женску децу сиромашних родитеља, те их обучавала ручном и домаћом женском послу, а кад би одрасле, она их је удавала дајући им богат мираз. И тако је радила до смрти своје. На неколико година пред смрт своју, сазида код Градца (више Брвеника у

Краљице прело.

Чачинском округу, у Србији) манастир св. благосвештења и царски га украси. У старости падне у тешку болест, а када се из болести диже, тада се покалуђери И тако је као калуђерица још неко време живела и тада 8. Фебруара 1309. г. умре. На глас, да се краљица тешко побољела, поврви силан свет у Брњаке, особито сиротиња, да укаже последњу почаст својој великој добротворци. Из Брњака пренесу јој мртво тело у манастир Градачки.

Толико нека буде доста о овој честитој краљици српској, на коју нека би се угледале све честите кћери српске, те нека уче женске ручне и домаће радове, и нека им посао не буде зазор и срамота, него понос и дика, пак ће онда одмах свака кућа српска бити срећнија, благословљенија и напреднија!

„PRIMUS CIRCUM DEDISTI ME.“

(Први си ме опловио).

Многи од вас, драги читаоци, наилазио је на глобу света горње речи. Можда многи од вас и не зна значај тих речи, зато се латих да их протумачим.

Давно је било, кад се један славан човек спремаше да пронађе пут, којим би се могло обићи око земље идући од запада. Тај човек чије ће име вечно сјајно остати у историји, зваше се *Фернандо Магелано*. Он беше у служби Португалског краља; али се завади са њим због тога, што му не хтеде повисити плату месечно од пô дуката; те тога ради пређе у службу Шпањолског краља Карла I., па му уједно поднесе и план, који беше склопио да оплови земљу.

Краљ се у почетку опираше, но најзад му повери пет лађа са 237 људи и 10. Августа 1510. год. заплови Магелан из Севиље. Он пође на запад гледајући да нађе какав пролаз у Амерички континенат којим би могао доћи у јужно велико море.

У свом дугом путу у мало што не погибе од страшне буре, која га беше ухватила у Атланском океану, а беше изгубио из вида и поларну звезду, те тако не имађаше по чему да се управља; но то га ништа не устраши, него јуначки пловљаше полу „антарктичном“ (јужном). После великог напрезања и дугог путовања наиђе на нову земљу коју назове *Патагонија*. Становници те земље беху врло развијени људи тако, да су према Европљанима изгледали као Џинови а беху одевени у животињске коже, и храњаху се разним корењем. Прича се, да су једнога од њих који беше по најмирнији довели на лађу и покажу му огледало; но он се страшно ужасне сагледавши себе у огледалу.

Заиста, беше то страшан пут, што га предузе Магелан; ода свуд беше водом окружен, а над њим се уздизаше небо, које беше у стању да за час намршти своје плаво лице, па да му и лађу и мрнаре сарани у недогледну бездну. Но Магелан се не плашаше ничега. Али не беху такви његови мрнари; они се стану бунити против њега, желећи да се врате у своју домовину; па му једна лађа и утекне вративши се натраг у Шпанију. Али у њега беше гвоздена воља и решивост, те остале умири и продужи пут даље.

Његов труд и пажња уроди добрим плодом и он пронађе пут којим могаше идући од запада ући у Велико јужно море. У част своје лађе назове тај пут Сан-Виторија, но доцније буде тај назив промењен добивши име „пут Магеланов“ на достојно сећање и вечити спомен Фернанда Магелана.

Тај пут пронађен је 28. Нов. 1520. г. Прича се да кад је ушао у јужно Велико море, плакао је од радости дивећи се безкрајној ширини његовој, те га назове „Тихим океаном.“

Пошто је обишао Американски континенат, почне пловити северо-западно гледајући да се што више приближи екватору. Три месеца и 20 дана пловио је по „Тихом океану“, те му нестане хране, па беше приморан да сече кожу којом беху јадра искрпљена и да је бари у врелој води, јео је и ђубре са лађе, те се са тиме исхрањиваше са својим момцима, па ни воде довољно не имађаше него мораше пити устајалу. Али он беше чврстог карактера и све препоне савлађиваше. Ево шта вели енглески славни научењак Дрепер о томе: „У свеколикој историји човечанских предузетака нема ништа, што би

превазилазило овај пут Магаленов, и мучно да ће имати што, и што би му равно било. Колумбов пут губи се према овом. Магелан је показао гвоздену вољу коју никакав разлог, никаква патња не може скренути с пута, него која постојано иде к мети својој.“ После таког дугог пута најзад се почне сретати са лађама које су ишле од острва Суматре, те тако увиде да је заиста пронашао пут, којим се земља може опловити. Но не беше срећан да доврши пут око земље. У једном боју на острву Зеба или Мужан погине од дивљака — но вели се да је од самих својих људи отрован. По његовој смрти предузео је управу над мрнарима Севастијан де Елкано месеца 8. Новембра 1521. год. уђу у Тибор главно пристаниште Зачинских острва, затим продуже пут и ударе на предгорје „Добре Наде,“ но у том путу наиђу на још веће и страшније несреће, у том путу Севастијан изгуби 21 човека; али опет срећно се искрцају у пристаниште Свет. Лукара близр Севиље 7. Септембра 1522. године.

Но као год што Кристофо Колумб не беше срећан да се по његову имену прозове Америка, тако исто Фернандо Магелан не беше срећан да добије „најохолији и најплеменитији грб“ као што то доби његов заменик Севастијан де Елкано, а то је глоб света око кога стоје речи: „Primus circum dedisti me“ (Први си ме опловио). Али опет зато је Магелан „уписао своје име на небу и на земљи, на кланцу што везује два грдна океана, и на облацима звезданих светова које је видео на јужном небу.

Ето тих, речи латих се да вам их протумачим, које се чешће налазе на глобу света и кад год их видите, сетите се Фернанда Магелана па после његовог заменика.

(По Дренеру.) *Никола М. Т.*

ЂАЧКА ХВАЛА.

Наша књига — наша брига,
Ал и наша дика,
Ко ју учи — тај получи,
Ко прионе — тај не клоне,
— Срећа ученика!

Наше ситне чигре-игре
Баш је ђачка слава:
Ми се деца сваког свеца
Наиграмо, напевамо,
Да је радост права.

Наше лутке и коњици, —
То вам није шала.
Лутки треба доста леба,
Па ју мити,*) па учити,
Макар да је мала.

А коњицу треба зоби,
Да не вози гладан,
И уздице водилице
И поткове сасвим нове,
— Па га терај ваздан.

А колица да видите,
То је истом хвала:
Малена су, шарена су,
А појака, премда лака,
Баш за нас пристала.

И тако се сваким даном
С'отим забављамо,
Ал' се зато и учимо
И Богу молимо
И сваког слушамо.

Каменица. *Црнко.*

ЗАКУПНИК И ЊЕГОВ СИН.

Један закупник имао је сина, који је имао обичај да лаже. Но једног дана кад отац пође у варош, намисли повести и њега, јер он није нигда из свог села излазио. Путујући наши путници сретну једног врло великог пса. „А гле, колико је псето,“ рече отац. — „Није баш тако велико,“ одговори дете; „ја сам јуче видео једно, које је било ко' твој коњ.“ — „Ово ће бити добра прилика,“ рече отац, „кад се могу такве изванредне ствари видети. Замисли, при уласку у варош прелази се преко једног моста, а на овоме стоји једна жена од камена која представља истину. Треба се чувати, прелазећи преко овог моста, јер ко год је преко дана слагао, кип га привуче к себи, и разбије му главу

*) мити = умивати.

својом тешком руком.“ Дете не одговори ништа али поче све дрктати. — После неког ћутања поново поче: „О! колико је оно псето! колико твој коњ, то је можда мало много; али је ипак било велико као магаре.“ — „Јест, јест, као једно мало магаре,“ додаде он после неколико корачаји. — „То још и које како“ рече закупник; „али ти ћеш видети жену од камена.“ — „Је ли оче, да ли је мост још далеко?“ — Иза ових дрва, она нам га заклањају.“ При овим речима дете на једанпут застаде. „Но“ рече закупник, „да ме није страх?“ — „Јест оче.“ — „А зашто то?“ — „Зато, што сам баш сад слагао; сад кад размислих, чини ми се да оно псето не беше веће од других.“

„Нека ти ова лекција, буде корисна сине,“ рече закупник храбрећи га: „Нема никакве жене од камена на мосту; али знај да истина, то је благи Бог, и да он казни пре или после свакога, који га лажући вређа.

С француског превео: А. М.

РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ДОБРЕ И НЕВАЉАЛЕ ДЕЦЕ.

Ходите мила децо да се мало поразговоримо! — Седите овде сви, па лепо пазите и памтите, јер ћемо се разговарати о врло важној ствари; разговараћемо се о томе: шта ваља да раде, и како да се владају деца, па да их свако воли. Ја ћу вас дакле поучити; показаћу вам неколико примера од добре деце, из којих ћете и сами моћи лако увидети велику разлику, између добре и неваљале деце, само ме добро послушајте и добро памтите, што ћу вам рећи.

Чим се с јутра на обзору укажу злаћани сунчани зраци, устају добра деца са постеље, умију се свежом хлађаном водицом, очешљају се, те се помоле Богу, да их Бог тај дан сачува од сваке несреће и болести; да им благослови сваку радњу њихову; да им благи Бог подари здравља и живота, и то како њима, тако и њиховој браћи и сестрама, а особито родитељима који се за њих брину, од зла бране и на добар пут упућују; за тим пољубе старије у руку, доручкују и полазе на посао. Драга децо! Да ли вам се допадају деца, која се тако владају? . . . Видите, и вама се допадају; а како се тек онда морају допадати њиховим старијима, сродницима и свима другима, којима је познато владање такве деце!? — Обећајте ми се дечице сви, да ћете у будуће сви овако се владати, па ће и вас све волети и хвалити. — А како вам се допада дете, које, кад устане у јутру, одмах још не умивено и не очешљано тражи шта ће јести? Није се Богу помолио ни за себе, а камо ли за своју браћу, сестре и родитеље; може ли ко такву децу волети и хвалити? — Је л' те да не може; такву децу не могу ни родитељи волети а камо ли ко други.

Добра деца кад полазе у школу, или ма на какову радњу, пољубе своје родитеље у руку, у знак захвалности, што су их оправили и дали им доручак те саде чисто обучени и сити, могу поћи на посао, или у школу, где ће се научити свему ономе, што ће им у њиховом животу од користи бити. Путем нигде не зазјављају, него пролазе свуда мирно и смерно, учтиво поздрављајући старије; у школи добро дете пази на све што се говори ил' показује а код куће приповеда о свему, што се у школи учило, те тако оно још боље упамти. Од таке деце постају учени, врсни људи који ће после својом науком користити не само себи, него и целом свом народу; таква су деца радост својих родитеља, и њих после и цео народ припознаје и поштује.

А како чине неваљала деца? — Неваљала деца узму књиге са места, где су их јуче оставила, на хајд у школу; путем загледају на свака врата или прозор, вијају се, те тако никога и не поздраве, него дотрче у школу па и овде своју игру настављају, не водећи ни мало бригу о науци и задатцима, него у нехатости протиче им младо скупоцено време за којим ће у доцнијем животу тужити, али ће доцкан бити. Зато дечице, будите трудољубива, учите где год можете, па ће се тим ваш труд временом богато наградити.

Добра деца познају се још и по томе, што су послушна; послушна су својим родитељима, а и сваком старијем, кад ови од њих какву услугу захтевају. Послушност је знак: по коме и стран човек одмах увиди, да је дете у сваком погледу ваљано; зато децо, будите послушна свима, а особито својим родитељима, јер: послушна су деца мила својим родитељима, а непослушну сви презиру.

Која деца свагда и у сваком случају говоре истину, а клоне се лажи, као најкужније заразе, та показују: да имају

добро и поштено срце, и да ће временом бити поштени и ваљани људи којима ће истина света бити, знајући: „да ономе, који лаже, Бог никада не помаже.“ Држите се дакле децо истине, тог светог пута, на коме нико страдао није; а ако је и страдао, невин је, јер ће се временом открити тајна, која ће показати, да истина не може пропасти. За то се децо, чувајте лажи, тог најнесретнијег греха, јер: „од лаже постају и крадљивци“; заверите се, да никада нећете слагати, јер пословица вели: „Ко један пут слаже, други пут му се не верује, ма и кад истину каже.“

Драга децо! примите к' срцу ову моју поуку и савет, угледајте се на ово неколико добрих примера, да би још за рана племените врлине захватиле корена у млађаном срцу вашем, јер: „Дрво се савија, док је младо“; дружите се свагда с добром децом, јер: „с ким си, онаки си“; — и тако драга дечице, за сада ће доста бити. Ко је пажљиво слушао и примио к срцу ове моје речи, никада се кајати неће.

В. Чоњић, срп. нар учитељ.

ПУПОЉЦИ.

V.

Ученицима.

Сви марљиво да учимо,
Браћо моја драга!
Знање много више вреди
Од богатства, блага,
У знању је светлост, снага.

Па учимо, трудимо се
И мањи и већи,
Све што више знања себи
За живота стећи!
Учење је пут ка срећи.

VI.

Ко не ради, нег' ленује само,
Томе је дуг, претежак час сваки,
А ко ради, томе часи мину
Као летњи облачићи лаки.

Из дружине: „Венца.“

Ив. М. Поповић.

ОСВОЈЕЊЕ СПУЖА.

Драма у 3 чина.

од

Божидара Борђошког.

(Продужење.)

ДРУГИ ЧИН.

ПРВА ПРОМЕНА.

Табор Црногорски на обали Зете близу Спужа. — На пољу се чује пуцањ.

1. Појава.

Перо сам.

Перо:

Ала је дивно слушат' топа звук!
Овако само из кута к'о ја,
Да близу идем несам ваљда луд
Да с' тучем борим за другога зар?
Кад борбу, тучу, могу гледати
Из кута 'вако, ал' из близу не,
Јер мож' и мене тане згодити
Па шта ћу с' новци, с' дукатима тим?
Док тучете с' ви, новце слажем ја,
Управо свега стотина је шест.
Од Махмуд паше кад бих увода,
Педесет добих увек дуката,
Обећ'о ми је да ћу бити бег
Кад Црну Гору себи потчини;
Победит' мисли Црну Гору он,
А бијен буде свагда; ха, ха, ха!
Имаде још'те Махмуд паша над!!
Отиће њему тај у назад над
Са леним реч'ма налаг'о сам тма,
Препредени и лукав сам ти лис
Та новца, новца, тога требам ја
Дуката златних, тога, ха, ха, ха!
И служим верно нашег владику,
Та верно тако, као пашу баш,
Он увек мене хвали, подиже
На више мене диже чинове
Зашт' не бих служ'јо господара два:
Од једног новца, од другога чин,

Још мало могу бити војвода.
Та лажи па ћеш увек добро проћ'
И срећа теби увека ће доћ'.
(Слуша.)
Чини ми с' чујем неки брзи ход?
(у шпаг мење новце.)
Хајд у шпаг леши моји пилићи
Па мложте с' само, кљујте, лежите,
А ја ћу вас да чувам верано.

---

2. *Појава.*

(Улази владика са Јоком.)

Владика:
Баш тебе тражим Перо милени
Да будеш опет Турком увода.
Перо:
Увешћу веће ја у пропаст њих.
Владика:
Ид' али пази да т' не приседне.
Перо:
Не бој се тога, лукав сам ти ја. (Оде)
Владика:
Е збогом Перо, срећно било ти!

---

3. *Појава.*

(Владика и Јока.)

Јока:
Похвале Перо баш је достојан,
За народ живот жртвоваће свој.
Владика:
Никада да га виде уводом.
Јока:
У послу томе Перо ј' јако вешт.

---

4. *Појава.*

(Улази Мила са Црногорци.)

Владика:
Баш добро браћо што ми дођосте
Освојит' мислим турске шанце баш,
А не знам ни сâм како ћемо то.
Јер овај шанац самог Спужа ј' кључ
Јер то је турска цела утврда.
Јока:
Ја мислим кнеже још за тренут два
Да с' крене војске до три стотине
Да одмах на те Турке нападне.
Владика:
Ал' ко ће бити војсци добар вођ?
Мила:
Тој војсци биће војсковођа ја,
Подај ми војске до три стотине
А дајем теби ја поштену реч
Потући Турке силене ћу све.
Владика:
Хоћеш ли бити тако храбрена?
Јока:
На моју, оче, подај војску реч.
Владика:
Нек буде. Хајдмо!
(Бури.)
Чувај стражу ту!
(Оду сви.)

---

5. *Појава.*

(Буро сам.)

Буро:
Подај јој Боже твоју већу моћ,
Да Турке клете сатре у млево,
Да спасе рају заборављену сву,
Којој је живот санта ледена,
Па ако сунце боље загреје,
Растопиће с' и вода постати
Ал' овде вода постануће крв
А тело раје отиће у стрв.
Моли ти с' Боже цео народ наш,
Подај јој силу твоју велику,
Да над месецом бој одржи крст.
Јер турски шанци наши ако су
И Спуж је тада владике нам град.
(гледа)
Гле, ено их пред шанцима су већ
Как' јури Мила ка' разјарен лав
Сред Црне Горе нема деве те
Која би била тако храбрена
Јер ово неје дева, него лав
Ког' тане не мож' лако згодити,
Јер кад је види, он утрне сав,
Па нема каде пушку подићи,
Нег' ничке пада пред њом страшљиво,
Мислећи да је вила српињска
Која је Марку била у помоћ'
Па сад се дигла она поново,
Да спасе рају турског насиља
А њим' да справи смртна носила.
(Чује се пуцањ издалека).
И већ се поче љути бити бој,
Умилно како сабље звечи звек;
Диљака дугих како јечи јек
Пушчани красно мирише ми прах,
Ах што у битци несам тој и ја
Да с' мачем смакнем којег' Турчина
Највећа мени била б' милина?
Нег' чувам овде стражу самац ја,
К'о гладан, везан, разјарени лав
Кад не мож' никуд а свој види пљен.
(гледа)
Та само тако, браћо храбрено,
Гле Миле како јури храбрено,
К'о холујине не умитни лом
Е тако она чини Турком слом.
За косом к'о што стручци падају
Е тако Турци силни с' ваљају,
Од једног' само Миле замлатка.

Та ено беже Турци срамено
Ка' конца када виде пилићи.
У руци једног дигла с' застава
„Предаја," виче једно Туре ен'!
Живела Мила! наш је, оче, град
Ах срце пуно милине је сад!

---

6. Појава.

(Улази владика.)

Владика:

Јесу ли наши шанчеви?

Ђуро:

Јесу, да,
Оте их Мила руком храбреном,
И ево с' храбри Црногорци гре!

---

7. Појава.

(Улази Мила са Црногорци и робљем.)

Мила:

Заробљенике ево владико
У боју овом што заробих ја.
На броју ту је и раја нам сва
Од беде клете спашена је сад.
Јер живот беше им у ветру трун,
А сад је спашен и радости пун,
Што може љубит свету десницу
Која је спасла њих од беде те.
И овог овде бега заробих
И турску силу сасвим поробих
Ка' Спужу пут је отворен ти сад,
Нападни на њих, наш ће бити град.

Владика:

О хвала мила Црнагорко ти
Та права с' ове Црне Горе кћи.

(Скида са себе један крст и меће јој на врат.)

И овај на врат мећем теби крст
Одликовање ово ј' храбрости,
Што роду твоме учинила с' ти
Од сада ћеш ми бити војвода
Јер бољег нећу наћи никада!

Мила:

(Пољуби га у руку; он је благослови).

Хвала ти оче на тој милости
Ја радим оно што но треба кћи
Да Црне Горе ради за дом свој.

Владика:

Идите браћо одморите с' сад
Кад буде време ја позвaћу вас.

(Оде с' Милом.)

Сви:

Живела Мила, живио владика!

(Наставиће се.)

ПЕТРОЛЕУМ.

За камено уље или петролеум (од грчке речи петра-камен и олеум уље) које је од последњих 20 година у домоводству свију образованијих народа тако велику употребру нашло, знало се још пре 4000 година и у старом веку је разно употребљаван. Египћани су га употребљавали правећи од њега неку масу, с' којом су мртваце своје балсамирали. Варош Нинива и Вавилон зидане су с малтером од асфалта, који је постао испаравањем петролеума. Још на 400 година пре Христа наишао је грчки историчар Херодот на Јонском острву Ксантосу на петролеумски извор.

Али ма да је петролеум познат био још у најстарије доба, ипак индустрија с њиме почета је тек у најновије доба. Петролеум је жућкаста течност и прелива се у плаву. — Обично се узима да је постао распадањем изумрлог биља и животиња (прастарих риба). Неки пак држе да се ствара у дубини земље, где вода у додир долази са усијаним гвожђем и другим металима што садрже и угљеника.

Најважнији петролеумски извори налазе се у Пенсилванији, Канади, Галицији, Криму и на Кавказу, где код Баку (на западној обали Касписког језера) гори као „света ватра" од вајкада, а лети избијају петролејски водоскоци до 10 м. увис.

28. Августа 1884. године навршило се равно 25 година, како је први петролеумски извор пробушен у Сједињеним државама Северне Америке. Колонел Драке из Нев-Хавена почео је маја месеца 1859. покушај, да пробуши извор за петролеум и нађе га 28. Августа исте године у дубљини од 69 ½ стопа. Из најпре је добивао по 10 буради на дан и продаваше буре по 50 цент. Овај покушај, што је Драку тако успешно за руком испао, учинио је да су онда и други многи стали бушити изворе и за кратко време и избушише многе. Титусвиљ зове се место, где су први извор пробушили, то беше село, али сад, како у околини његовој избушише више петролеумских извора, нарасте то село за неколико година на 10.000 душа. Пошто им мало беше, што су добивали у први мах петролеума, то стадоше бушити још дубље те изворе и 1861. г. би довршен знатни Филипов извор, који је првога дана дао 4000 буради петролеума. У ово време беше цена од бурета 4 долара. Од тога доба копаху изворе и по другим местима, између осталих и код Њујорка и

тако добиваху све више петролеума. Год. 1859. добило се свега 82 000 буради, а већ 1876. читавих 9 милиона буради. Тада нађоше још један већи извор и година 1877. даде 13 милиона буради петролеума, и од тога доба растијаше сваке године добитак са 5 милиона буради. Највише се добило 1882., кад су издали сви извори близу 32 милиона буради. Па што је више петролеума добивано, тим га се више извозило и продавало у другим државама и земљама, и 1883. изнето га је у вредности од 44 мил. долара. За то зреме од 25 година бушено је на 38.000 места и тражен извор и од тога на 2400 места нису нашли петролеума. Трошкови око свију бушења износили су 171 милион долара а добивен петролеум чинио је вредност 425 милиона долара. Трошкови око подизања новога извора износе 2500 до 3000 долара, неразумевајући у то и цену купљене земље. Дубљина извора износи између 1000 до 1800 стопа, а где који су чак 3000 и 4000 стопа дубоки.

Неки имућан Американац по имену Џон Ша (John Shav) почне копати год. 1862. Јануара месеца дубок бунар не далеко од вароши Викторије (у Северној Амарици) с том намером да пронађе нов петролејски извор. Са великим трудом копао га је и исцрпљивао га је, али никако да наиђе на петролејску жицу. Већ је све имање своје утрошио на то, али петролеума ни капи. Извори суседа његових даваше у изобиљу петролеума и подсмеваху му се. Једнога дана нестане му сасвим новца а и одело и ципеле му се већ подераше. У оваком оделу и ципелама оде своме суседу ципелару и заиште један пар ципела на вересију. Али овај га с поругом одбије. Сирома Џон врати се своме бунару са свим утучен и рече да ће само још овај дан копати и ако не дође до петролеума да ће у другу државу отићи. Срдито узме сврдло и с великом снагом удари у стену. Шта је то? као да нешто шушти. Никако не престаје; цев од пиирка напуни се петролеумом а за њом и бунар се поче пунити, и за неколико минута напуни се са свим до горе. Напуни се прво буре, друго, треће а петролеум све већма тече. Каква радост за Џона? Бацао је шешир у вис и клицао је од радости. Још тога дана рашчује се по свој вароши, како је Џон на богат извор наишао и са свију страна долазили су грађани и честитали му. Доиста лепа срећа, у јутру сиромак а у вече већ такав богаташ, да је могао имати све шта год је зажелио и што се с новцем набавити могло.

Петролеумски извор у Пенсилванији.

Између осталих грађана дође и ципелар да му честита и да му понуди најбољу робу своју. — Какав тренутак за Џона? .... За сваки $1^1/_2$ минут истицало

је до 50 цената петролеума и тако је Џон те године за петролеум 300,000 долара добио.

Али на жалост, није дуго уживао у великом богатству. Године 1863. 4. Априла спусти се сам на ланцу у бунар да подигне цев више. Кад је већ дохватио цев повиче да га извуку, али у томе тренутку као да га нешто угушило беше, падне стрмоглавце у петролеум и нестане га.

Из петролејских извора избија још и велика количина гаса (метана), као што се и на слици лево види; овај гас не само да се у месту употребљује за осветљење и гориво, већ га цевима одведе по неколико миља, те њиме греју парне казане, високе пећи и др. Нарочито су чувени оваки гасни извори близу Питсбурга; ту се налазе два гасна извора, где избија гас са великом снагом из дубине преко 500 метара; један од та два извора давао је пре и петролеум, али се исушио и сада избија само гас. На овом месту из побочног отвора, избија запаљен гас, кога се пламен подиже у вис до 20 м. Његов шум тако је јак, да се чује на даљини од 25 км., у даљини од 200 м. чују се непрестани пуцњи, као топовски. На 12 м. око пламена сва је земља изгорела; а у блиској околини је топло, као у жарким пределима.

Сирови петролеум не може се одма у лампама горети, јер садржи у себи врло лако запаљиве гасове, те је због тога врло опасан, него се дестелише прво из великих гвоздених казана, који загревају паром воденом. Од преостатка што у казану остане прави се светлећи гас.

Чист, добар петролеум познаје се по томе, што се не упали кад се у њега запаљена жигица метне, т. ј. ако се налази у температури 40—45° С.

Пламен од нечистог петролеума јако гарави и врло слабо светли. Онај петролеум, у коме се сумпорне киселине налази (јер се њоме пречишћава) гори врло бледим пламеном и проузрокује запаљење очију.

Више пута се догодило, да петролеумске лампе експлодирају. Узрок овоме су више саме лампе него петролеум. Топлота петролеума, који у лампама горе, обично није виша од 38° С. Стоји ли лампа близу јако загрејаних пећи, онда му топлота буде много виша и развијају се из њега лако запаљиви гасови. Ако лампа није пуна онда се напуни у њој довољна количина гаса што експлодира, и ако стењак не заптива добро његов пролаз, онда се при повратку пламена н. пр. при дувању у лампу, може врло лако експлодација да догоди. Још и онда може експлодација да се догоди ако се у лампи налази много угљенисана стењка, који се врло лако може да запали. Зато ваља стењак чешће сасецати. Због тога при горењу петролеумских лампи треба на ово пазити: 1) да се петролеум јако не загреје; 2) да стењак добро заптива пролаз; и 3) лампе увек чисто држати. Ђ. П.

ИГРА И ЗАБАВА.

Пише за „Голуб“ Сл. Зорић у Бечу.

Појео свећу. И ово нам је Пера показао, као и оно, да прстен виси о спаљеном концу (види прошли број „Голуба“)

Једном је дозвао све нас и наше родитеље, пак с вечера дуже од 1 сата показивао разне вештине и опсене, да смо му се све дивили и чудили. При свршетку узе и свећу са свећњака, тури је у уста и у медену сласт поједе. Ми се упропастисмо; а један од родитеља га поштено баш и изгрди велећи: „Та зар си већ тако обестан и разуздан, да и свећу, која нам светли, прождиреш, а тај гадни лој и чађави стењак гуташ, те себе трујеш; знај, да ће те свет пљувати и презирати, никоговићу један!“ Бадава је Пера себе бранио и говорио, да то није никаква обест, разузданост и неваљалство; већ да је и то вештина начинити таку свећу, која може и светлити, али се може као сласт и појести. Пера је то морао одмах и показати и лагу са себе спрати. — Донео је роткву, ољушти је и направи од ње прилично дугачку белу свећу; ми се сад тек забленусмо и чекасмо да месо у роткве прогори; али Пера и ту своју науку покаже. За стењак (фитиљ) узе језгро од бадема, саструга и уврти га у свећу од роткве, запали је пред нама — и ова прогоре и засија светлошћу. — „Е, Перо, Перо! сад баш видим да деца више знају него ми одрасли људи, који школе и књиге никад видели нисмо!“ — рече онај родитељ и смешећи се оде кући. Пера је морао и нама дати, да опипамо па и загриземо у ту смешну свећу.

СРПСКА МЕСТА.

1. Рисан.

Ђе се у најсјевернијем куту заљева Боко-Которскога високе врлети спуштају у питомо-заођевуту зелен, онђе и сад опстоје јуначки податци некадањег града „Ризонијума," који је усљед природних појава случајно плијеном морске пучине постао.

На том мјесту, ђе је негда на врхунцу своје моћи и угледа град бројио преко 50 хиљада житеља, сада само на неоскврњеним остатцима бијеле се погрђене куле, које сачињавају варошицу Рисан, која по прилици броји около 2500 становника искључиво Срба.

Раздјељење је вароши сасвим неправилно раштркано на више села. Главна њаца тако звана „Габела" састоји се из два непокалдрмисана трга и дугачке узане улице, коју сачињавају старинске и помодне талијанског слога, дво- и трокатне сазидане куле.

Што се тиче варошких грађевних особина вриједно је напоменути парохијалну Петрову цркву, у облику лађе са красним кубетом саграђену. Што се тиче унутарњости истог храма, она је дивно на сводове изведена и спада међу најзнатније умотворине, које су се у овако маленим варошицама саградити могле. Па и велељепни приватни Рисански станови заслужују пажње, премда морају бити само ситна слика старих Рисанских грађевина. За бољи поредак и трговачку сјегурност у Рисму су утемељени сви нуждни ћ. кр. уреди као: суд, брзојав, пошта, царинара и т. д, а к тому политичко повјеренство заступа мјесто окружног поглаварства. Напокон поради васпитања младежи постоје двије учионе, ђе се готово сви дјечаци и дјевојке Рисанске сакупљују, да се на овејаном српском језику науче оному, што им је за живот и опстанак потребно.

Прије него престанемо о Рисну говорити, штета би било да и питому његову околицу ма и у кратко не напоменемо; нарочито су тамо занимљиве двије природне пећине, што их од намтивијека непознато језеро испод кршеветих галотина у свезу доводи. Човјек није кадар себи ни да замисли дивоту пећине „Сопота," која истом почму јесење кише натапати, стане у свом величанственом сјају чаробно извирати, што такав дивотан изглед пружа, да му се човјек не може доста да надиви.

Када се Рисан поиздалека посматра, не изгледа Бог зна како величанствено; али му је предио тако красан, да се чисто човјек занијети мора оним укусним дубравама и цвјетњацима, који пред сваком Рисанском кућом чаробно посађени стоје.

Народ је Рисански крупан, јуначан, љубажљив и гостољубљив. Он је још једини задржао своје старинско али уједно и најљепше народно одијело и Ришњани су једини народ, који се са својим старинским обичајима, као паун својим перјем може дичити. Ришњани се понајвише баве трговином, коју воде са сусједним Херцеговцима; дало га се је и по туђем свијету, ђе се опиру морским валовима или као обртници у Калифорнији кору хлеба заранњују, а млађи нараштај и у настави је почео постепено корачати.

Јамачно ће путника дојимати велики и далеко чувени Рисански сабор, који се сакупља о Петрову дневи код истоименог и мало прије напоменутог храма. Сијасет се народа разноврсног вјерозакона и из доста подалеких мјеста на тај дан код цркве слегне, — а како да их и неће жеља гонити ако ни за чим а оно барем да се нагледају кршних јунака Рисанских, када се у свом скупоцјеном одјелу сјајно иските приправни, да смиљено српско коло уз попјевку српских јуначких пјесама изиграју. Преко четири стотине таковијех глава тај дан оружани, као народна стража пред обашашћем (када се „крсти носе") уз пуцњаву пушака поносито напријед корачају. При истом обашашћу, као и докле год свечаност траје, да би иста сјајније испала лично присуствује њ. високопреосвештенство госп. Герасим Петрановић, епископ Боко-Которски и Дубровачки, а к тому и војничка глазба од стране мјешћана буде позвана, да им уз пратњу облагорођава срце, меланхолично српске корачнице свирајућ. Ну још бујнији живот наступа на морској обали око сунчевог заласка, јер ту се тек управ силан свијет слегне, да се шеће, да ужива складне звуке музике или да засједне за гостионичарским столом и

да се кријепи слатким гутљајима сладоледа, кафе, пива, соде и т. д. Укуси су различити а богме и расположаји. У најзадње около десет сати бива освјетљење вароши, силне буктиње мимо свијет врве и многе ракетле уз вис или у облику кругље буду изгорјене.

И осталих пута теком године у Рисну се по кућама весеља и забаве праве, ђе се понајвише српских игара на да богме и пјесама држе. Момци играју по двоје у један пар и са можним мишицама турају се „камена с рамена“, а ђевојке понајвише двије у један глас извијају ђевојачку мелодију, док остале свакојаким шалама и доскочицама дружину веселе.

Кад бисмо малко и у повјесницу Рисанску завирили, вићели бисмо, да је ово некад било уточиште Илирске краљице Теуте, друге жене Агронове, која је била год. 229. пр. Хр. гоњена од владе Римске овамо добјежала. Послије су и Турци много пута на Рисан нападали и били су се ту и настанили. Године 1647. послије Христа исти турци бише од ондашњих хришћанских житеља, помоћу млечића Јована Фоскола ишћерани, који је био са свог војеног брода на такозвану Грудину топ изнио и турску тврђару Градину (која се и сад може вићети) сасвијем опустошио.

У Котору.

Раденко Ивелић.

РИСНУ.

Дивно ли је погледати,
Са пучине сињег мора;
Рисан бјели кад га јутром
Освијетли рујна зора.

Још кад сунце иза брда,
Позлати му дворе бјеле,
Сиње море и долине,
И његове краје целе.

Испред којих њихају се
Таласићи сињег мора,
Острага га зеленилом
Кити красна густа гора.

Све маслина, ловорика
Поморанџа, лимун жути,
Ох, када те човјек види
Мораш му се допаднути.

Још његове дивне дворе
Силна брда окружују,
Цетиње.

Те с' врхов'ма својијема,
У пучини огледују.

Гостопримства 'ко у теби,
Ријетко је игдје наћи,
Твојијема становником
Иде свако као браћи.

А они га дочекују,
Као отац свога сина
По томе се види да су
Братске крви од Србина.

Заиста сте људи прави
Свједочи вам ваше дјело.
Ви једини сачувасте,
Стародавно одијело.

Ал' наступи онај данак
Да одлазим другом крају,
С' уздисајем тад' ускликну
С Богом Рисну дивни рају!...

Лазар Перовић.

ШАЛА И ДОСЕТКЕ.

Из језекословља. Учитељ: Симо! реци ми, кога је рода именица шаран? — Сима: Мушког. — Учитељ: гуска? Сима: женског. — Учитељ: пиле? — Сима: Молим господине, је ли петлић или кокица?

*

Лечење. Разболи се циган; грозница га хоће већ да сатари. Све циганске бабе врачале, чарале — на нема помоћи. Онда ће цига заповедити, да се дозове доктор. Доктор дође и нареди, да се прашак (кинин) болеснику у води даје. Када сутра дан дође доктор да надгледи свог тешког болесника, не нађе га на креветцу више, него у бурету, где се купа. Доктор скочи као помаман на циганку: Како би ти тешка болесника и грозничава човека купала у хладној води? А циганка ће рећи: „Та ти си господине јуче казао, да му прашак у води дајем. Ето сам га метнула у воду, само му глава вири; отвори уста, а ја лепо прашак у уста сасипем, пак није у вуди!“ — Ала су се разумели!

*

Циганче и отац. Циганчету прозебле ноге. Доктор рече: Нема друге помоћи, већ му морам сећи ноге! А циганче ће кроз плач оцу: Тако ти и треба Лала, кад ниси хтео чизме да ми купиш!

СПОМЕНИЦА.

Миша Анастасијевић, којега су обично звали и „мајор Миша“ и „капетан Миша,“ умрьо је ноћу између 26. и 27. Јануара т. г. у Букурешту у Влашкој. У њему је изгубио народ српски једнога од највећих добротвора својих.

Мајор Миша се родио у Поречу, округу Крајинском, у Србији, 1803. или 1804. г. Оцу му беше име Анастас а матери Ружа, који беху сиромашни људи. Кад је Миши било година, умре му мати. Кад је за школу прирастао, изучи основну школу у своме месту, па ту га после изберу и за учитеља. Имао је 12—13 ђака, од којих су неки били од њега и јачи и старији. Плаћа му је била 10 пара од ђака на месец и по томе му је износила цела плата на месец 120—130 пара или 50—60 нов. То је била веома оскудна плата, те се он остави учитељства и стане у службу. Као слуга осим осталих послова, кувао је и продавао сапун а бивао је и подрумџија. Око 1825. изиђе из службе и почне трговати са јеленским роговима. Те се године и ожени узевши за жену Христину, сестру Симе Урошевића, који је био секретар код кнеза Милоша. Оженивши се добио је нешто и новаца, те почне јаче трговати. После неколико година умре му шура Симо и он наследи све Симино добро и сад стаде увелико трговати с храном и сољу. Он беше крепке воље, свесна разума и у послу неуморан, а при том радња му је ишла врло добро и он се брзо веома обогати. У време његова највећега рада, пловило је до 80 његових лађа од Црнога Мора до Београда и од Београда до Сиска. Дуж обале ових река стајале су његове станице (агенције) и велике магазе за стоваривање, а стотине и стотине породица, које су код њега радиле, живеле су о његовоме хлебу. Имање његово, каца је најбоље стајало, вредило је око 20 милиона динара (8 милиона фор.). Ниједан Србин пре њега не беше дотерао до толике богаштине, па још из ништа као мајор Миша. Но то своје имање није Миша себично уживао, него је чинио добра на све стране. На сред Београда подигао је голему палату и снабдео је са свом опремом што је стало 110.000 дуката, па ту тако скупу зграду поклонио је својој отаџбини за велику школу. На њој и сад пише: „*Миша Анастасијевић своме отечеству.*“ Даље је поклонио 1000 дуката на народно позориште. Своме једноме пријатељу опростио је дуг од 8000 дуката, а другоме 40,000 дуката. Осим свега тога зидао је цркве, подизао школе, помагао болнице и читаонице. Удомио је неколико стотина сиротих девојака а о сваком великом празнику је прегршима давао сиротињи, да им ублажи јад и невољу.

У друштву је био разговоран а међу пријатељима добро расположен. Оставио је за собом своју добру другарицу госпођу Христину, 4 кћери и многу унучад. Доживео је лепу старост од 80 година и оставио је леп пример Србима, како се радом и штедњом може обогатити, па како тада ваља помагати сиротињу и просвету. За њега се одиста може рећи, да је себи подигао: „вјечну кућу и овога и онога свијета!“

Слава му!

СВАШТИЦЕ.

Дубока старост. У Русији у селу, што се зове Николајевскаја у губернији Саратовској, живи један старац по имену Казин. Он је рођен још 1694. године за владе цара Петра великога и сад му је управо 190 година. Он је већ јако ослабио и изнемогао, али још по мало види и чује. Имао је 35 деце, од којих живе 120 унучади, 86 праунучади, 23 прапраунучета, и 20 пра-пра-праунучади.

Пријатељ на врх Романије. Романија је планина у Босни, која се спомиње и у народним песмама. Сад нам отуда доноси „Србобран“, српске новине што у Загребу излазе ову лепу новост:

Једном приликом, кад је високопреосвештени митрополит Сава путовао у Вишеград, сретне на врх Романије планине чопор оваца, које је гонио оружник и ексекутор, а за њима иђаху плачући човјек

и жена. Митрополит запита сељака, зашто плаче, а овај му одговори: да су му пошћерали сву стоку као оврху за дужнијех аги 150 фор. а неће да га причекају, док не прода два пласта сијена. Митрополиту се ражали, те да не би сељаку у бесцијење продали, зовну екзекутора и како при себи толику своту не имаше, написа архимандриту Николајевићу у Сарајево, да на његов рачун изда ексекутору 150 фор Ексекутор оде са писмом у Сарајево а сељак и жена му врате се са стоком кући, да утјеше своју ојађењу дјецу.

Овакав архијерej подобајет нам. Живио!

Страховит земљотрес. Око нашега Божића десио се у Шпанији страшан земљотрес Овај земљотрес је захватио јужни крај Шпаније, особито пак покрајине Гранаду и Малагу. Многа су места грозно страдала, а нека су са свим нестала са лица земље. Том приликом је погинуло преко 2000 особа а многи су рањени. Народ живи у великоме страху и невољи. На све стране скупљају се добровољни прилози да се невољницима помогне. Сâм краљ путује по пострадалим крајевима, те чини милостиње и теши народ, који је са новом годином на таку худу срећу наишао.

ДОБРОТВОРИ МЛАДЕЖИ.

За сиромашне ученике претплатише „Голуб“ ови родољуби:

6. Г. Коста Давидовић, грађанин Сомборски 11 примерака и то за: Ђорђа Давидовића и за 1 ваљаног ученика у Сурчину; преч. г. Ђорђу Магарашевићу, конз. члану у Сарајеву за 2 добра ученика; за 2 најбоља ученика осн. школе на Цетињу; за Шандора Јанковића ученика у Мохачу; преч. г. Теодосију Марковићу пароху за 1 ученика у Броду; за гђцу Ану Никић у Броду; за 1 доброг ученика у Бач-Брестовцу; и г. Јовану Зделаровићу за добра ученика у Добровићу (у Славонији).

7. Унутрашња-градска црквена прав. општина у Тамишграду 5 примерака.

8. Г. Васа Видовић, за једног доброг ученика у Бос. Градишци.

9. Г. Никола Љ. Мештеровић управитељ учитељ за Косту Костића ученика у Мостару.

10. Г. Јован Јовичић катихета и ђакон у Сомбору, г. Марку Милину учитељу у Гргетешком прњавору за 2 ученика.

Листови, које уредништво „Голуба” прима у замену за „Голуб.”

1. „Глас Црногорца“ лист за политику и књижевност. Година XIII. Излази на Цетињу сваке недеље једанпут. Цена му је на годину 6 ф. за Црну-Гору и Аустро-Угарску, а за друге земље 20 дин. Уредник и издавалац *Божо Новаковић*. Штампа се јужним говором српским.

2 „Српски Лист.“ Година VI. Излази уторником у Задру. Цена му је на годину 6 фор. (за Србију и Црну Гору 17 дин.). И ово је лист за политику и књижевност. Издаје га и уређује *Сава Бјелановић*. — Штампа се јужним говором српским.

3. „Србобран“, лист за политику, народну просвету и привреду. Год. II. Излази у Загребу: уторком, четвртком и недељом. Цена му је на годину 10 фор., за стране земље 24 дин. Издаје и уређује *П. Јовановић*. Штампа се јужним говором срп.

4. „Бачванин“, лист за просвету, привреду, трговину и забаву. Год. II. Излази у Сомбору недељом. Цена му је на годину 4 фор. Уређује га *Мита Пошовић*, а издаје штампарија Мужика и Партлића. Штампа се источним говором српским.

5. „Српско Коло,“ лист за народно-јавне, привредне, просветне и забавне ствари. Год. V. Излази у Новоме Саду 2 пут недељно. Цена му је на годину: 6 фор. или 16 динара. Власник и издавалац је М. Димитријевић, а уређује га *Никола Јоксимовић*. Језик му је источни говор српски.

(Продужиће се.)

НЕПРАВИЛНОСТИ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСАЊУ.

(Под овим насловом доносимо оне речи српске, које се у говору и писању погрешно употребљују, с напоменом како ваља да буде.)

4. Дете. Ово је именица средњега рода, која нема правилне множине, него се у множини говори као збирна именица и гласи: *деца*, и тада се мења као именице с наставком *а* у једнини, дакле онако исто као реч: *жена* у једнини. Но то многи не знају него говоре 2. 3. 6. и 7. падеж погрешно велећи: он нема много *деца*, место да каже: он нема много *деце;* многи ће рећи: купио сам *мојим децама* одело; ја сам се разговарао о *децама;* ишао сам у виноград с *децама* и т. д. а то је све погрешно и треба да се каже: купио сам *мојој деци* одело; ја сам се разговарао о *деци;* ишао сам у виноград с *децом* и т. д.

Овако исто, као што се за множину говори реч: *деца*, говоре се и речи: **господа, браћа, властела**, које су у једнини мушкога рода и гласе: *господин, брат, властелин.* И по томе треба да се говори: ово су славна господа, браћа, властела; пролазио је поред славне господе, браће и властеле; говорио је славној *господи, браћи, властели* (а не: господама, браћама, властелама); чуо је за славну господу, браћу, властелу; о славна господо, браћо, влистело! ишао сам са славном господом, браћом, властелом (а не: са славним господама, браћама, властелима) и т. д.

КОЊИЧКИ СКОК.

Саставио Томе С. Петровић ученик у Митровици.

		ди	ра-	сто	зба-	ци		
зи	де-	ру-	ло	мла-	ну-	да	ди	ће
мља	вре-	мно	на		зра-	ле-	По-	се
по	во	зе-	ме	ча-	ро-	бу-	је	про-
	сун-	и	и	ми-	ни			
		би	при-	гр-				
		ли	ло	љу-				

РЕБУСИ.

Саставио: Милан 5-ко Павловић бојадисар у Вршцу.

1.

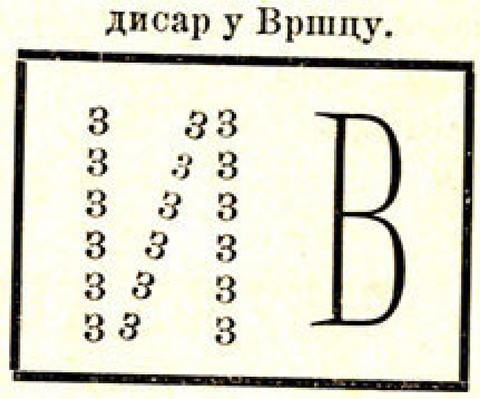

2.

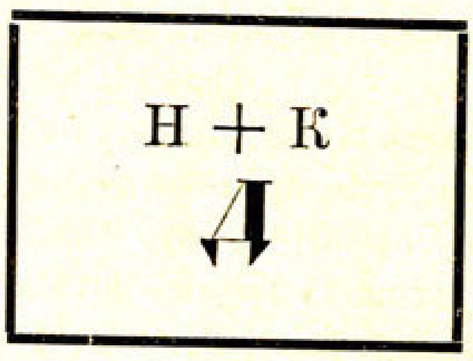

3.

4.

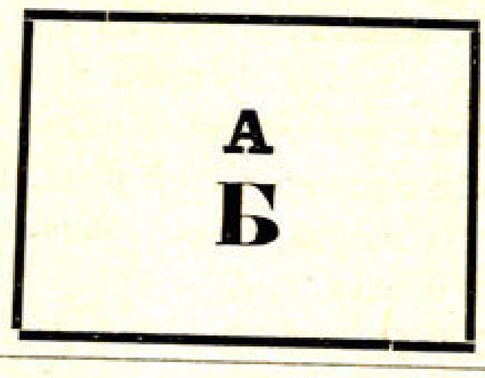

РЕШЕЊЕ.

У прошлом броју „Голуба“ значи:

1. *Анаграм:* Рим — мир.

2. *Питалице*: 1. сен; 2 звоно; 3. живот; 4. сат; 5. змија наочарка; 6. клини на петама и ђоновима; 7. врата и прозори.

Правилно решили: **све**: Милан 5-ко Павловић бојадисар у Вршцу. Мил. Владана Ђорђевића гимн. 1. разреда у Београду. Ник. Г. Витковић уч. 3. р. гимн. у Београду.

Само Анаграм: Радован Марјановић из Н. Домбовара и Наталија Марјановић у Шароку. Душан С. Црногорчевић у Баошићу; Софија Лазаревићева и Ружа Лукићева ученице 4. разреда енглеског завода у Сарајеву; Милица Николића у Панчеву; Јов. Д. Брајић у Бањалуци.

4. и 5. питалицу решили: Милан и Славко Пандуровић.

Допуна. Између решавача, који су решили: „*Тешку дебу*“ случајно је изостао у прошлом броју: *Живко Ковачић* уч. 2. р. на Буковцу (у Сомбору), — што се овим накнађује.

„Голубов" писмоноша.

Т. В. П. Левчанину у К. Нешто ћемо згодном приликом употребити.

Мих. Ф. Марковић у В. Г. Не би било згорег, али је погрешно сложено.

М. Вл. Ђорђевића у В. Ребус добар, и згодом ћемо га употребити. За оно остало не важи за нас суд туђ, него наш.

В. В. Рашић у Б. Ово су вам понајгоре песме. Морате језик добро учити, јер без тога не може ништа ваљати.

Г. С. Бјелајац у В. Примили смо, и пошто је са свим добро, донећемо колико скорије узмогнемо.

А. Васиљевић у Т. Примили смо онај опис Зворника и употребићемо га.

Душ. К. М. Жив. у Ш. Ове прве Ваше радове не можемо употребити, јер су слабачки:

Ник. Г. Витковић у Б. Онај рачунски задатак није доста јасан.

К. Бос. у Бос. Г. Не можемо употребити.

ГОЛУБОВ РЕЧНИК.

(Под овим насловом доносићемо и тумачити слабо познате наше и стране речи, које се у истом броју „Голуба" налазе.)

Балсамирати, значи, мртво тело оправити, да дуже времена не иструне. Стари Мисирци знали су особито вешто балсамирати, па су им мртваци стотинама година остали у цело.

Вавилон, беше знатна и врло велика варош, престолница Вавилонске државе у Азији. Ту су зидали Вавилонску кулу. Сад је Вавилон незнатно место са многим развалинама и припада турском царству.

Нинива, престолница негдашње Асирије, државе у Азији, око реке Тигра. Сад лежи у развалинама.

Асфалт, земаљска смола, има је особито много на обалама Мртвога мора.

Индустрија, занат.

Метали, то су руде, што се из земље добивају, па пошто се оне обично могу ковати, то се зову и: ковови.

Канада, држава у Северној Америци, потпада под Енглеску врховну управу.

Питсбург, варош у Пенсилванији.

Пенсилванија, једна од сједињених северо-Американских држава.

Галиција, Аустријска круновина што лежи између Русије и Угарске. Становници су Пољаци и Русини, и једни и други славени. Главно место Лвов.

Крим, руско полуострово у Црноме мору, на коме је главно место Севастопољ.

Кавказ, руске планине између Касписког језера и Црнога Мора. Чине границу између Европе и Азије.

Долар, новац у Сједињеним државама Северне Америке, чини 2 фор. или 5 динара.

Дестилисати, (види 1. број „Голуба" ове год. стр. 16.)

Експлодирати, распући се са тутњом и грмљавом.

Континенат, копно т. ј. суво, земља.

Севиља, једна од најзнатнијих вароша у Шпанији на реци Гвадалквивиру са 122 хиљаде становника.

Екватор, равнитељ т. ј. она линија, што је по сред земље као појас замишљамо, који земљу дели на две једнаке половине: јужну и северну.

Колумб, то је онај знатан муж, што је 1492. год. пронашао Америку. Родио се у Ђенови 1456. а умр'о у Валадолиду 1506. год.

Зачинска острова, тако се зове читава гомила острова у стражњој Индији (у Јужној Азији). Отуда се доносе разни зачини, те зато се и зову тако.

Предгорје добре наде, тако се зове најјужнији окрајак од Африке.

Глобус света, то је она као кугла округла справа, на којој је у маломе нацртана цела земља, те нам та кугла представља земљу, јер је и земља округла.

Дрепер, знатан Енглески научењак.

Меланколично, толико као и: озбиљно, а значи и: сетно, невесело.

Носити кроте, каже се у Црној Гори, Боци-Которској и још по неким крајевима српским, и значи: носити литију.

НАПОМЕНА. Који су добили 1. бр. „Голуба," а нису се претплатили, молимо да нам га врате. Нови претплатници могу још добити све бројеве од почетка ове године.

„ГОЛУБ" излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 4. У Сомбору 1. Априла. 1885.

ПОШЉЕДНА ПЈЕСМА.

Ево ђецо — ево опет
Једне пјесме мале;
Ал' ни налик није ова
На друге остале.

Ниј' весела као оне
Није 'нако чила,
Једва лети. — Ej јадница!
Сломљена јој крила!!!

Једва лети, — али ипак
Све је мети ближе,
Док једаред — ђецо мила
До вас ево стиже!

Па вас грли — па вас љуби
Ко ни једна прије;
Зборила би — ал' не може
Само сузе лије! —

Зборила би — али ријеч
У грлу јој стала;
Кобне вјести — кобни гласи
Није туга мала!

Па де почни — почни веће
Тугованко моја,
Слушаће те љупко цвјеће
Српског перивоја!

Де реци му пјесмо, реци
Та изусти веће!
Ова чаша — ова срећа
Никог минут' неће!

Нека знају браћа моја
Свако Српче мило,
На мом небу да је сунце
Скоро потавнило!

Нека знају Српчад мала
Да сам уде среће,
Да и мојих младих дана
Присијело је вече!

Јер прољеће наступило
Сва природа жива!
Само Нико гробу тежи
Вјечни сан да снива!!!

— — — — — — — — —

Љубни пјесмо Српчад, љубни
Још једном и за ме;
И пошљедне „збогом" реци
Сваком који зна ме!

Никола Т. Кашиковић, Сарајлија.

СВЕТА БРАЋА ЋИРИЛО И МЕТОДИЈЕ

просветитељи словенски.

(У спомен хиљадугодишњице њихове.)

На дан 6. Априла ове године навршује се *хиљада* година, од како је преминуо св. Методије, просветитељ словенски. Тај дан ће се најсвечаније да прослави по свима славенским земљама, међу свима словенским племенима, дакле и међу Србима. Истога дана прославиће се хиљадугодишњица и св. Ћирила, рођенога брата Методијева, и ако је св. Ћирило 16. година раније умрьо.

Тај свечан дан, који ће да прослави цео словенски свет, ево ће да прослави и „Голуб,“ и то тиме, што ће, да ма и у кратко, изнесе живот и рад, па и слику, те свете по цео славенски род веома заслужне браће.

Свети Ћирило и Методије, рођени су у граду Солуну, и то Методије 825., а Ћирило 827. године после Христова рођена. Оцу њихову беше име *Лав* и беше виши чиновник у Византијској Царевини (тако се тада звало Грчко царство). Ћирилу беше прво име *Константин* и када се покалуђерио, прими име: Ћирило. Методије беше старији, те беше одређен да прими очев чин. Ступио је у царску службу и наскоро је постављен за војводу и послан међу Словење.

Он беше војвода око 10 година, али му се на послетку то не допадне те остави војводство и оде у гору Олимп и тамо се покалуђери. Млађи му брат пак Ћирило имађаше особиту вољу за науком. То увидише и родитељи његови, те га дадоше да изучи високе науке. Ове високе науке је у Цариграду довршио. Учио се са самим царом грчким Михаилом, који тада беше још дете, а узели су га уз цара за то, да би и сâм цар Михаило боље учио угледајући се на вреднога и ваљаногa Ћирила, тада још Константина.

Када Ћирило сврших науке, оде у манастир и покалуђери се примивши име Ћирило, па се онда опет врати у Цариград, где га у цркви Софији поставе за књижњичара (библиотекара). Са високе његове науке, обично су га филозофом звали.

У то доба живљаху на обалама Црнога мора око полуострова Крима, па и на самом том острову, *Козари*. Беше то народ од племена татарског. Старешина тих Козара пошље посланике грчком цару, да му се потуже, како су их неки Сарацени и Јевреји притисли, те им обраћају народ у своју веру, него да пошље кога, који ће бити кадри повратити народ у хришћанство. Цар не имађаше никога бољега за тај посао него Ћирила, и посла њега. Ћирило оде тамо и поведе собом и својега брата Методија. Дошавши тамо, Ћирило прво научи језик Козарски па онда својом речитошћу и оштроумљем, а Методије узор побожношћу и молитвом, успеше, те крстише многе Козаре па и самог њиховог старешину и утврде их у Христовој вери и науци. За тај посао понуде Методију да буде владика а Ћирилу пружаху силно благо, као награду за труд. Али обојица одбише све понуде и место поклона и блага, замоли Ћирило Козарског главара, да ослободи све сужње, које је у ратовима заробио и који им ту сад као робови служе. Ту племениту жељу Козарски старешина од мах је испунио. И света се браћа спокојна врате кући.

У исто доба беху и Бугари незнабошци а уз то народ храбар и

веома ратоборан, који су Грчком царству често досађивали. Грчки цар Михаило пошље Бугарима Методија, да их учи хришћанској вери и да их крсти. Методије оде и тамо, али му је посао био веома трудан, јер се народ и њихов краљ Борис, веома чрсто држали своје старе незнабожачке вере. Методије беше и веома добар сликар (молер), па кад виде, да не може речима да учини, што је наумио, а он понуди краљу да му; измолује двор. Краљ на то пристане и зажели, да му Методије наслика штогод, што може најстрашније да буде на свету. Ово се Методију баш

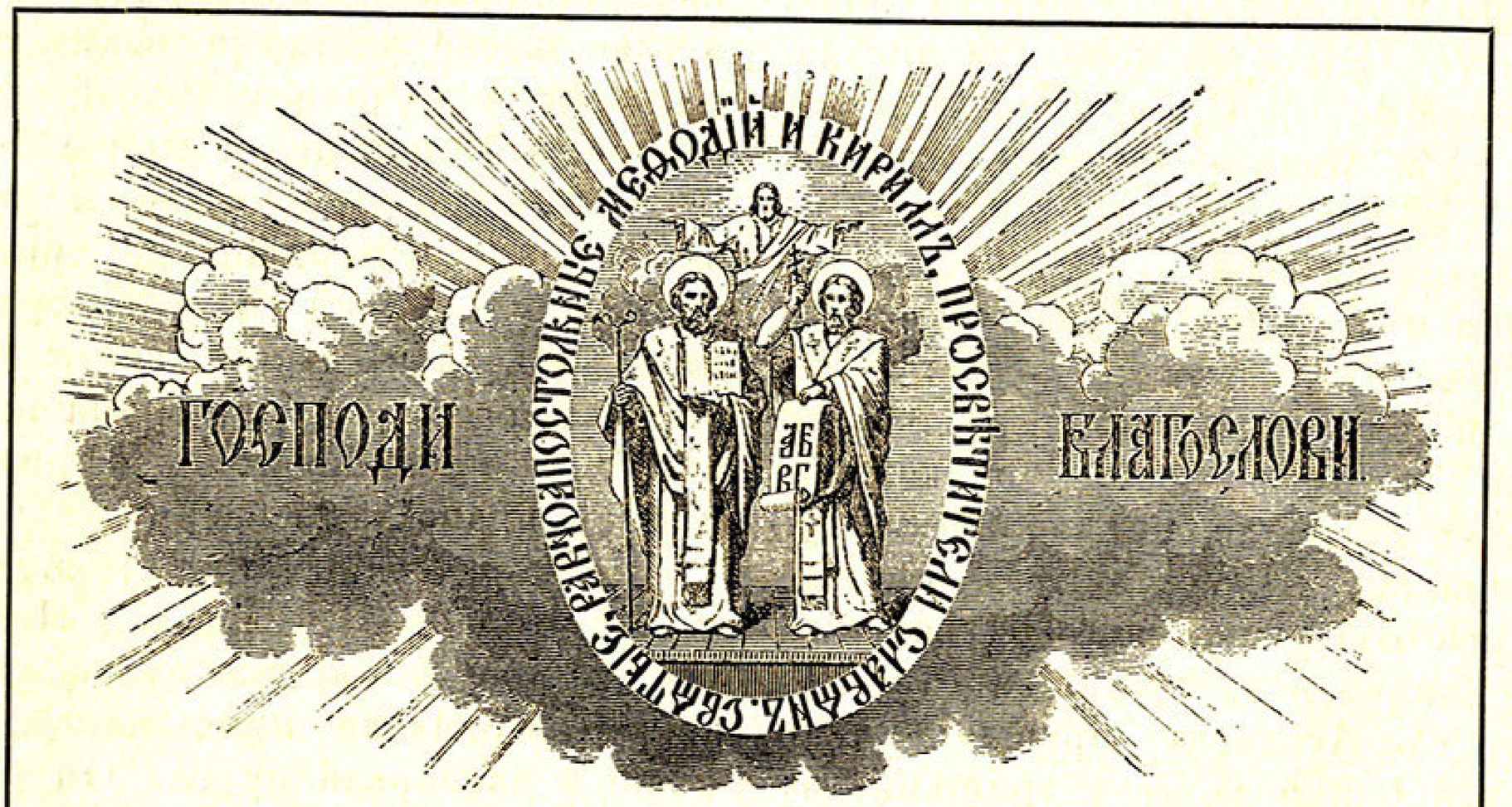

Света браћа Ћирило и Методије

и допаде, и пошто на свету не може ништа страшније бити од страшнога суда Божијега, то му он наслика врло вешто страшни суд, како Христос Спаситељ седи на престолу и суди праведницима и грешницима. Када слика беше готова, позове Методије Бориса да види. Док је Борис слику спазио, одмах му се на први поглед чисто кожа најежи и он се сав ужасну од оне страхоте; а када му Методије још стаде и тумачити, шта који лик значи, како праведници с десне стране Христа у највећој радости и слави иду у царство Божије, а грешници с лева како одлазе у вечите паклене муке; тада се Борис сав пренерази и зажели, да се и он крсти, да буде хришћанин, да чини само добра дела, како би се и он удостоио раја и вечите славе. Ово Методије једва и дочека и крсти Бориса, и даде му име Михаило. Тада се и многи народ Бугарски крсти. Али многе старешине беху јако окорели у старој незнабожачкој вери па им врло криво би, што им се краљ крстио па дигну на њега буну. Краљ дозна за њихову побуну па изиђе пред њих с војском, која много мања беше, него његових бунџија; али по-

моћу Божијом, он бунџије разбије, где многи изгибоше, а остали приме ше такође веру Христову. После тога се Методије врати у свој манастир.

У том дођу у Цариград посланици кнеза *Растислава* из Моравске и књеза *Сватоилука* из Словачке и замоле цара, да им пошље проповеднике, који ће их утврђивати у вери Христовој. „Дошли су нам“, веле, „многи учитељи хришћански: Талијани, Грци и Немци, па нас уче сваки својим језиком, а ми словени, људи прости, не разумемо шта говоре.“

Цар опет призове Ћирила и рече му шта ови људи желе, и да за тај посао нико не може бољи бити него он, Ћирило, и брат му Методије, који словенски знају.

Ћирилу се ова понуда учини тешка, јер он је знао, да није доста словенском народу само словенски говорити, него да му ваља и службу на словенском језику служити, а то не може бити, кад још нема ни словенских згодних слова ни словенских књига, те да би све то најпре ваљало створити. Зато се уклони Ћирило у самоћу, да у молитви размишља о том важном послу. И Бог га умудри и он састави словенска слова: *А, Б, В, Г, и т. д.* којима и дан данас пишемо ми Срби, а после Руси и Бугари. Када беху слова готова, стаде Ћирило преводити свето посмо на словенски језик. У томе му помагаше и Методије. Прво су превели еванђеље од Јована и показаше то цару и патријарху и целом сабору и сви се томе веома обрадоваше. Тада се крenуше Ћирило и Методије у Моравску. Путујући тамо, прошли су кроз Бугарску која је сад већ лепо напредовала у хришћанству. Па пошто су Бугарску прешли, учећи народ и још боље га у хришћанству утврђујући, дођу у Моравску, где их народ и кнезови одушевљено приме. Ћирило и Методије стадоше сад око себе купити младеж и учити азбуци и новопреведеним књигама. Ту су превели и остале свете књиге са грчког на словенски и започеше служити службу Божију на словенском језику. Ово дочују западни, римски јереји и почеше негодовати, јер они доказиваху, да се Бог може славити само на три језика, и то: грчки, јеврејски и римски (латински). Но света браћа доказиваху, да се Бог може славити на сваком језику, јер је Бог све језике дао. Та распра дође и до папе, и он их позове у Рим на одговор. (У то доба још не беше римокатоличка црква од православне са свим одељена).

Када Ћирило и Методије стигоше у Рим, прими их папа лепо, саслуша их и похвали им труд око буквице словенске и превода светих књига. Тада ова света браћа одслужише и у сред Рима словенску службу и ту остану неко време. Но у томе се Ћирило разболе па за кратко време и умре 869. год. у 42. год. свога живота и тамо га и сахранише у цркви св. Климентија. По смрти Ћириловој постаде владика Моравски Методије. Становао је у Панонији. Методије је био неуморан у своме раду. Радња и глас његов растао је сваким даном. За њега се чуло и у Чешкој, тој посестрими Моравске, и прича се да је Методије и тамо ишао и крстио чешкога кнеза Боривоја. С хришћанском вером, унета су у Чешку и Ћирилова слова и спомен свете браће ове и сад је у Чешкој веома жив, и ако Чеси више не пишу Ћирилицом и нису православне вере

Но поред славе, имао је Методије у Моравској и не згода. Немачки свештеници и владике су га мрзили, те су га опадали пред папом, шта више и затварали су га. Он је још више пута морао ићи у Рим да се правда и свагда је светао излазио, јер му је и рад био светао и истинит. До последњег часа свога се трудио и радио за крст часни, ширио веру православну и неуморно преводио с грчког на словенски нужне црквене књиге и у томе га и смрт снађе 885. године 6. Априла у 60. години живота свога у граду Велехраду у Моравској.

Ћирило и Методије су веома заслужни људи за све словене. Њиховим светим славенским црквеним књигама и буквицом Ћирилицом служе се и данас још Срби, Бугари и Руси. Неуморним радом својим стекли су

они око ширења хришћанства и просвете у словенским земљама вечиту славу. С тога их с правом називамо: *апостоли и просветитељи словенски*. И за њихове велике заслуге за цркву, слави их и црква наша, па и римокатоличка, као светитеље своје и угодинке Божије и спомен држи наша црква св. Ћирилу 14. Фебруара, а обојици заједно 11. Маја сваке године, појући им између осталих и ову свету песму: „Ѩко апостолѡвъ єдинонравніи и слобенскихъ странъ Ѵчителіе, Кирилле и Методіе богомѵдріи, Владикѵ свѣхъ молите, вса ꙗзыки славанскіа Ѵтвердити въ православіи и єдиномысліи, Ѵмирити міръ и спасти дѵши наша.“

КАКАВ ДА ЈЕ ПРИЈАТЕЉ.

Пријатеља тражи така,
Ког' врлина краси свака.
Ко м' на лицу туге није,
А у груди срце бије,
Чисто као сунце сјајно,
А по тебе дуго трајно.
Који не зна шта је срећа,
Шта је радост мања већа,
Шта су јади, шта је туга
Поднесена без свог друга;
Чије срце за те бије,
У ко м' срцу злобе није;
Који само оно ради,
Што и твоме срцу годи.
Па си стеко веље благо,
Ког је отет' све за наго,
А то благо мили брато
И теби је стећи дато,
Само нађи друга така
Ког врлина краси така.

Враца Л.

КМЕТ И 7 ЂАВОЛА.

Неки богати кмет, који је мислио да је узет ђаволима, оде неком љекару, кога се дубоко знање на далеко чуло. „Господине,“ рече он њему, „имам 7 ђавола у утроби, од којих не могу да се опростим има већ по дуже вријеме.“

„Не мање од 7?“ проговори љекар, који се пред кметом бајаги претварао као да и он вјерује да то може бити. „Доиста ни мање ни више“ повтори опет кмет.

„О! опростите ми драги господару“ примијети љекар с великом озбиљношћу пошто га је прегледао, „што држим да више знам о вама него ви сами; ви имате не 7, него управо 8 ђавола у себи.“ „Ах, а јаох,“ повиче кмет, још већма пренеражен и упропашћен с одговором љекаревим. „Па молим вас чините шта знате, само да ме од њих спасете?“ Љекар му на то одговори: истина је да ће то бити мучан и заманпан посао, али ипак будите увјерени, да ћу вас најдаље за 8 дана од њих ослободити. Радостан кмет чујући да ће моћи бити излијечен узвикну: та само ви мене од њих ослободите, па не жалим све моје имање. Љекар му на то примјети да он за сваког не тражи више од 10 фор., „а за оног што је вођ међу њима, и са којим ћу вели највише посла имати док га истјерам, морате ми накнадно још 20 фор. платити. Ако на ово пристајете, онда од данас кроз три дана дођите овдје у мој стан у 4 сахата послије подне, и онда ћемо почети изгоњивање ђавола.“ Кмет пристане на услове љекарев, обећа да ће доћи, и пун весеља и наде, како ће излијечен бити, оде кући.

Љекар који је већ смислио на који ће начин не само овог празновијерног и сујевијерног кмета, него и још многе друге сељане који тако исто као и он вјерују у оно што не постоји разувјерити. Оде одмах начелнику града, приповједи му догађај са кметом, и онда оно што је намислио чинити.

Пошто је овај човјек савршено здрав и ништа му не фали, само његово лудо уображење, фантазија и празновјерност довела га је до тога, то сам наумио на овај начин да га ђавола опростим: Имам у стану апарат (махину) којом се справља сила електрицитета, те ћу сваког дана, кад бајаги будем истеривао ђаволе, у њега испразнити електрични проводац, у који ћу толико електричне силе прикупити, што му неће нашкодити. Па кад будем 8-ог дана са њим готов, онда ћу му сву ствар открити и објаснити, доказавши да је то све лудорија што је мислио да ђавола има. Али

како је мени стало да овом приликом не само њега, него и многог другог из те празновјерице изведем, те да види да ђавола нема; то тражим од вас градоначелниче да наредите, да сваког дана из појединог оближњег села дођу колико је можно више сељана, да виде како се ђаволи истјерују? којима ћу такође ствар открити, објаснити и доказати. Градоначелник веома се обрадује намјери љекара, и по његовој жељи учини.

Дошао је већ и дан кад је љекар имао чинити чудо још до сада невиђено. Сељана је било у вароши пуно, сваки жељно чекајући, кад ће куцнути 4. сахат послије подне; и кад ће једном почети љекар свој важни посао. Болесни кмет одавна је био дошао у стан љекару, кога је он затворио у једну собу на горњем боју, а на доњем боју у једној великој дворани припремљено је где ће бити операција.

Око $3^1/_2$ сахата сађе љекар на доњи бој у приправну собу, отвори врата и позове све сељане унутра, којих је било пуно двориште. Послије неколико тренутака кад су већ били сви ушли, наступила је јака тишина; а љекар отпочне овако: Браћо! Ви добро знате а и видите да сам ја сада здрав читав, и да ми баш ништа не фали; а будите увјерени тако исто ништа не крњи ни кмету који се издаје за узетог ђаволима. Добри људи! Ђавола нема, нити их је било икад. Оно пак што кмета мучи и неда му мира, није ништа друго до пусто уображење и вјеровање у будалаштине, које су му бабе у главу утјерале. Онда окрене се показујући прстом на апарат којим се справља електрицитет, претходно скинувши завјесу која га је у једном ћошку скривала; обрне неколико пута стаклени точак кроз кожне јастучиће, примакне прст спровоцу из кога скочи варница на прст. Позове неколико од присутнијех да и они учине то исто што и он. Сви су се веома чудили, и чисто се могло примјетити, како су људи спремни били вјеровати у свемогућност љекареву! Али сад тек љекар стане говорити о том шта су присутни видјели, доказујући то како се могло најпростије, завршивши бесједу овим пуним значаја ријечима: Ја сам болесному кмету казао, да имам машину што истјерује ђаволе, из које машине сијевају свјетлице на болесника ако дотични збиља има у себи ђавола, и онда да то сијевање ђаволе исрастјерује. Да то није тако ви сте се сад увјерили, али да болесног кмета разувјерим у његовој будалаштини, нијесам могао друкчије, него да и сам одобрим његову лудорију дотле док му је не оборим.

Иза овога по момку љекарову буде доведен с горњег боја болесни кмет, а да боме пре њега навучена је била завјеса којом је заклањат апарат. Сад љекар постави кмета да сједне на сто баш пред саму завјесу, а он уђе иза ње. — Након кратке припреме — за вријеме које је љекар говорио нешто што нико није разумио, производећи још чудновату луцу и звецкање са некаковим стварчицама, — завјеса се свуче, и љекар ослови кмета: господару, имајте пуно наде и ни мало немојте сумњати да нећете излијечени бити, јер погледајте на слике ових људи што овдје више ове машине висе, а под ногама истих изображене ликве ђаволье, — они су такође боловали као и ви, па сам их излијечио. Љекар по том приступи ближе кмету, рече му да се дигне, да се ништа не боји, да буде куражан и припреман чинити што му он каже, јер је већ ту вријеме, кад се има свршити важан чин. Сад се љекар одмакне мало од кмета и заподједи му, да полако примиче кажипрст десне руке овдје — разумије се спровоцу. Кмет почне примицање руке, али стане у велико и дрхтати од страха. Љекар га је слободио и говорио, да се не боји но само ближе руком иде. На пошљетку, кад кмет буде са прстом дошао до праве близине, спроводац се испразни у њега. Ово кмета доста потресе, и он се веома пренерази од страха, заљуља се и хтеде да падне, али га љекар прихвати, посади на стол и повиче: сретно, сретно, а! један је долијао, а и другима не преостаје него да иду од куд су и дошли!

Док је збуњени кмет мало дошао себи, дотле је слуга љекарев заповједио присутнијема сељанима да се разиђу; а љекар њега послије одведе на горњи бој у опредјељену му собу, казавши како се има владати док се и пошљедњи ђаво не отјера.

Овако је љекар радио са болним кметом 7 дана, све са ново-дошавшим сељанима, казујући им на онај исти начин силу електрицитета, па онда да кмет није болестан, него да њиме влада лудорија и уображење, да ђавола нема нити их је када било.

Кад је дошао осми дан и ред да се пошљедњи ђаво, вођ, отјера, љекар је тада овако поступио: доведен буде кмет, по том упуштени сељани и онда у мјесто предходног објашњења сељацима без кмета као што је до сада рађено, љекар одмах почне пословати овако: посади кмета пред апа-

рат на троножац који је имао стаклене ноге (јер стакло непропушта електрицитета), споји кмета са спроводцем једном челичном жицом и прикричи му да мирно сједи. Љекар сада стане обретати стаклени точак кроз кожне јастучиће, а кмета — што је год више електричним постајао, — већа језа хватати. Кад је дошао до тог стања да му се сва коса уздигла и на кострешила као у разјарена вепра, љекар обустави надодавање електрицитета; онда командује му да на један пут устане са троношца на који је био прекрстио ноге. Кмет док је сједио, осјећао се у врло незгодном положају и баш држао да са ђавољим вођем неће се моћи на крај изићи, него да ће га он распукнити и главе му доћи. Али кад се он обрјете на ногама, од све болести нема ништа више него се осјећа врло лаган, добар и посве здрав. Наравно, а како да не? јер електрицитет који му је мало забуне доносио, тога нема сад; а болести никакове иначе није ни имао осим лудога уображења.

Кад видје болесник да је збиља куртализан од свега што га по његовом мишљењу мучаше, нададе захваљивања и благослове осипати на љекара да им се немогоше крајеви догледати. Изненадно, у његовој највећој напетости говора прекиде га љекар ријечима: Браћо! пазите шта ћу сад учинити. Сад узе те прикупи нешто силе електричне у спроводац и испразни је у себе, то исто учини градоначелнику и свештенику, који су присутни били, за тим направи и неколицини сељака исто тако по том даде се он (љекар) електрисати, градоначелник, свештеник а иза њих обавио је то и над двојицом тројицом сељана.

Овај призор и оно што је тад чуо од љекара учинише толико утиска на кмета да узвикну: О Боже! Мени је сад јасно да сам био сасвим здрав као дреновика, а бољка што је на мени била јесте: вјеровање у лудорију, од које се такође сада Богу хвала ето отресох. Послије овијех ријечи кмет подигне очи небу говорећи: та божаствена ли си, та света ли си науко! Видим и ја сада да је праведно што паметњаци називају заблудом и будалаштином оно у што проста свјетина вјерује,— називајући то ђаволом, — и каквим још не именима.

Овог пута не пропустише градоначелник и свјештеник него и они управише по дуже говоре на скупљене сељане, најжешће осуђујући и нападајући на вјеровање у којекакве ствари што не постоје.

Иза говора ових двојице иступи љекар на средину, извади 100 фор. што је добио од кмета за лијечење, предаде их градоначелнику молећи да се исти утроше на сиромашне ученике. Тада и кмет даде од своје стране 100 фор. са жељом: нека је и ово сиротим ученицима. Нуз то обећа давати сваке године за живота по 200 ф. на издржавање једног ваљаног ученика у већој школи, а послије смрти оставио је све велико имање своје на просвјетне цијели; јер није имао од срца порода.

Свјетина која је ту била сад се разиђе својим кућама, пуна искуства и вјере да ђавола нема, благосиљајући зато љекара, градоначелника и свештеника, а особито онај кмет.

Нека би дао Бог да има по више оваковијех представника у народу као ова три поменута, те би куд и камо мање сујевјерија опажало се код простог свијета.

Високо. *С. Б.*

КО ЈЕ СРЕЋАН.

Који хоће још за рана
Својих младих дана,
Да ужива, да се слади,
Тај добро не ради.

Уживања жиће крате
То треба да знате,
И ко у њим' дане траје
Послије се каје.

Који знаде да обузда
Жеље, страсти своје,
Тај је срећан, дуговјечан
Прави јунак то је.

Увијек је здрав, весео
И добре је воље,
Јер на њега врло ријетко
Наилазе боље.

Н. Т. Кашиковић.

Сарајево.

КОКИЦА.

Од како је настало пролеће, оживело је све, што је зимус као мртво спавало. Све излази на свеж ваздух, да га озари благотворно сунце, које благи Бог шиље да греје и обасјаве и зле и добре, и лепо и ружно.

Од силесије створова Божијих, који се сад по земљи налазе, један је створ и буба *кокица,* (Melolontha vulganis L.) Ко само мало изиђе из своје вароши или села у поље, тај ће на све стране да види кокице, како лете овамо онамо и брсте младо лишће са биљака.

Ко је рад, да боље позна кокицу, ваља да је ухвати и да јој добро разгледа сваки делић. Ко тако учини, види ће: да је кокица риђе боје, да јој се тело састоји из малених колутића или прстенова, као да је састављено из самих *зглавака,* због чега и она спада у ред животиња, што се зову *зглавкари* или *зарезници.* Читаво јој је тело подељено на три главна дела, од којих је 1. глава, 2 груди, а 3. трбух. На глави има пипке, као мале рогове, које увлачи и извлачи као и пуж; пипци у кокице изгледају као мале лепезице; са пред јој је глава са устама налик на кљеште или маказе, којима брсти лишће. Озго на грудима има 4 крила, 2 горе а 2 доле. Горња су крила тврда и зову се и поклоци а доња су опнаста и мекаста, преко којих иду жиле као да су на њих крила разапета. С овим доњим крилима лети. На доњем делу груди стоје три пара чланковитих ногу. На трбуху нема ни крила ни ногу, но сами колутићи.

Бубе кокице.

Кокица као и остале бубе имају крв белу и хладну, плућа немају него дишу на неке цевчице, душнике.

Када кокица већ са свим израсте, онда носи јаја и слаже их у земљу. Једна кокица може да снесе по 300 јаја. Из тих јаја излегу се у земљи црви, који се зову *ларве,* наши их по негде зову и *рчиље.* Ти су кокичини црви доста гадни, лако се могу наћи у кромпиру, са њушке су црни а све остало је тело налик на гној на чиру. Ти црви живе под земљом пуне три године и чине велику штету подгризајући младе жиле и корење. Али и њих опет кртина тамани, која се њима и другим црвима у земљи храни. Када кокичини црви стуне у четврту годину, онда се завију у чауру и онда ништа не једу, но изгледају као мртви и тек се онда миче, када је ко дира. Кад тако дочекају месец Април или Мај, онда излазе из тих чаура *кокице* које лете по пољу, виноградима и шумама те брсте младо лишће. То претварање кокицино из јајате у црва, и из црва у кокице, зове се преображај (метаморфоза) Слика наша јасно показује и кокице, и црва јој и чауру.

Из горенаведеног се види, да је кокица врло шкодљива буба и ако се једне године вија млого а не тамани се, онда ће је четврте године бити још више, те ће још већу штету правити. Зато је ваља што више хватити и убијати. При копању у баштама, ваља јој црве избацивати кокошима, које их у медени кус једу. Саме кокице пак ваља дѣ деца па и људи у мреже хватају, па нека их у врећама носе кући свињама, које их радо једу. Када се много кокица накупи, веле, да се може од њих и олај (неко уље) цедити, и тај олај је добар за мазање ветрњача, сувача и других разних стројева.

Тако се може и од те иначе шкодљиве стварке добити нека корист, а и то је боље него ништа.

ОСВОЈЕЊЕ СПУЖА.

Драма у 3 чина.

од

Божидара Борђошког.

(Продужење.)

2 ПРОМЕНА.

Махмуд пашин двор.

1. Појава.

Махмуд паша и Скендер бег.

Махмуд паша:

Шта ради, Беже, војска? храбра је л'?

Скендер-бег:

Уплашила се, пашо, војска сва
И боји се да Црногорци ти
Неће нам Спужа са свим отети.

Махмуд паша:

Шта рече је л'? На колац храбре те,
Ни један нећу више чекат час,
Ко с' плаши хитац у груд том!
Ма тако ли се штује речца зар
Што заповеда султан, господар?
Та почекајте плашљивци ви,
Показаћу вам како с' речца шти!

Скендер бег:

Не бој се, пашо, умири' их ја,
Те несу више тако плашљиви,
Јер рекох да су Црногорци зли,
Када се њима у руке ко дâ.
Та вешт сам у том послу ја.
Зар није добро? реци пашо, а?

---

2. Појава.

Улази Али бег са Пером.

Махмуд паша:

Од куда, беже, Перо, одкуд ви?

Али бег:

Доведох ево, пашо, робе ти.

Махмуд паша:

Да чујем какву носиш Перо вест?

Перо:

(за себе):

Носим ти, пашо, од владике смрт,
А смрт у добру преокренућу вест,
Чини се тако свим' ко нема свест.

(гласно):

Ево ти опет дођох уводом,
Да уводим ти војску храбрену.

Махмуд паша:

Но па шта вели твој ти владика?

Перо:

Још мало, па ће ударити сви
На твоје ове, пашо, шанчеве,
И онда њима отворен је пут,
Да освоје и тврђавицу Спуж.

Ал' ти ћеш, пашо, њих побити знам,
Јер ти си бољи јунак ода њих.

Махмуд паша:

Занаго велиш, добро нек' је то.

(Скендер бегу):

Нареди беже нек је справно све
Да с' не плаше од ноћи ништа те,
Та неће по њих доћи вештице.

(чује се пуцањ)

Какав је ово опет пуцањ сад?

---

3. Појава.

Улази један турчин.

Турчин:

Ох пашо сунце наше сјајено,
Та Црногорци рупише на нас,
И мисле наше узет' шанчеве.
А помоћ ишту Турци плашљиви
Јер веле вила у војсци је тој.
И тане не мож' нахудити њој,
Па с' боје, пашо, јако виле те,
Да неће силу турчинску да стре.

Перо:

На преда пашо само храбрено
Потућеш Јоку и владику знам.

(за себе):

То јест потуће они тебе сви
У заграду то само долази.

Махмуд паша:

Ја идем налог да паредим њим'
Јер кукавице велике су све,
Чим Црногорце виде, кукају,
Ал' плашњу сада избићу им ту (пође).

Перо:

Ал' прво мени моју награду.

Махмуд паша:

Ево ти хало увек мало ти.
Ти Скендер беже пођи са мном, хајд.

(Оду).

---

4. Појава.

Перо и Али бег, замишљени обоје.

Перо (за себе):

Сад чисти с' Перо брзо само дед,
Јер Црногорци биће пашу знам,
Па ако буде ћуди љутите
Хеј Перо тешко теби тад!
Сад бежи док је време још,
Јер после скупо стати тебе мож'. (Оде.)

---

5. Појава.

Али бег сам.

Али бег:

И могу нама Црногорци још
Последње ове узет' шанчеве,
Па онда са свим ми смо пропали,
Јер они први наши шанчеви,
У руке паше веће њихове,
Па ако ове јоште освоје,
Па ако помоћ нама не стигне,
У руке њима дати морамо с'.

(Гледа кроз прозор.)

Ев' љутит паша, амо бесно гре,
Опасност мора бити велика.

---

6. Појава.

Улази паша.

Али бег:

Шта ј' пашо? Какав носиш нама глас?

Махмуд паша:

Та неје глас, већ љута гуја, пас,
Који ми срце из недара дре,
Све кукавице ни један не сме;
Отоич послах војске хиљаду
Ал никакову не добих ја вест.

---

7. Појава.

Улази Турчин један уплашен, стане пред пашу немо и уплашено.

Паша:

Шта ћутиш, шта си стао бено је л'?
Иначе језик аршина је три,
А сада ћутиш, бленеш као нем,
Говори ил' те чека грозна смрт.

Турчин:

Освојише нам пашо шанчеве.

Паша:

А војска где је, где хиљада?

Турчин:

Вратила нам се пашо срамено,
Јер онда већ су били шанчеви
У Црногорске руке пакосне.

---

8. Појава.

Улази Скендер бег.

Скендер бег:

Поплашили се кано зечеви,
И оде наша утврда нам сва,
Па ако нама помоћ не стигне,
Тад пашо срамно пропали смо ми.

Паша

(Али бегу):

Ој Али беже, сиви соколе,
У тебе јоште уздамо се ми,
Ид' ишти од ког паше потпору,
Ид' али само брзо соколе.

Али бег:

Ја идем одмах, искат' потпору,
А Црногорцем срамну покору. (Оде.)

---

9. Појава.

Скендер бег:

Хеј пашо сунце наше дивотно,
Хоће те ово стати скупотно.

Паша:

Не бој се, беже, још је паша жив,
Он показаће да је соко сив,
Та војску њима побићу у пра',
— Од сада војску предводићу ја.

(Наставиће се.)

ЧУДНОВАТЕ БИЉКЕ.

2. Грдосије и горостаси.

Ми се дивимо, кад видимо слона, жирафу, орла, царску змију или кад читамо за грднога кита у мору. Пак како су ипак и ови горостаси животињски сићушни и малени према биљкама.

У брдима *Ливанским* налазе се још и данас неколико дрвета *ливанског кедра* (Cedrus Livanii), које још јудејски цар *Соломун* обарао и ваљао до Јерусалима ради зидања свога велељепног храма. Међу овима је једно стабло тако дебело, да га 8 људи оберучке једва обухвате; висина је такођер громорна, а била би и већа, да нема бурних ветрова, који му гране и врхове ломе.

У мору се налазе неке траве са стабљиком као пантљичица (везица), које бивају и до 200 метара дугачке и тако се уплету на површини морској, да често лађама сметају. На овакве је биљке оно и Колумбо наишао, када се први пут обрадовао и држао, да ће скоро до земље доћи.

Рафлезија (биљка нека у Азији) има цвет велик, као највећи точак у колима.

Викторија регија је нека врста локвања из Америке; у ове је лист 2 метра у пресеку и тако чврсто на води лежи, да човек на њему (као на чуну) седити може.

Но највеће је чудовиште, прави џин *велингтонија* у Калифорнији. Стабло му бива скоро до 200 метара високо, а дебло му има и 30 метара у обиму (дакле одприлике ваља 10—12 људи да га обухвате рукама).

Пре неколике године паде један прастари џин и стаблом својим начини мост међу двема планинама. — У заосталом корену и деблу изжљебише собу, у којој су 200 гостију лепо седили и ручали.

Ова прекрасна, навек зелена велингтонија (једна врста четинара) и код нас јако расте и одржи и нашу зиму.

АЛИ НУТО БЕДЕ!

„Молим т' мила мати
Јабучицу малу,
Што с' румени горе
Тамо на орману!"

Тако Милан мали
Мајку своју моли;
А она му савет
Потоњи говори.

Немој чедо моје!
Много си већ јео;
А од воћа си се
И пре поболео.

Ал' несташко мали
Не хте послушати;
Једва ј' дочекао
Да изађе мати.

А кад она оде, —
Да радости вѣље;
Столицу довуче,
Па се горе пење.

У брзини пружи
Руку, да је скине
Али нуто беде!
Нога му поклизне.

Стропошта се доле,
И пребије руку;
Велику је тада
Претрпио муку.

* *
*

Родитеље слушат'
Ваља, децо драга!
Ко неће да слуша,
Вид'те како страда.

Платон Ј. Подградски.

Сомбор.

СРПСКА МЕСТА.

2. Љубовија.

(У Србији.)

Љубовија, трговачка варошица, лежи на реци Дрини, која граничи Србију од Босне са западне стране у коју мало више варошице Љубовије утиче помања река Љубовића, која извире са западне стране планине Медведника и због које је и сама варошица име добила.

Љубовија је лепа и здрава варошица за становање ма да нема довољно извора (чесама), да би становници могли уживати у потпуно здравој и доброј води, но ипак то надокнађује река Дрина, која је пријатнија за пиће него многи извори. Варошица ова тек је од скора почела да се насељава, па с тога до скора није имала више од преко 150 становника, док међу тим сад се сваке године број становника знатно повишује. У варошици нема цркве, него до сад беше нека стара црква у селу Читлуку, један четврт сахата од Љубовије, која је зидана још у стара времена, где је сада подигнута црква по новијем укусу а стара је затворена.

У самој варошици о малој Госпођи и Тројици буде марвени вашар, где дођу многи Турци и Аустријанци из Босне, изузев сељана из оближњих места и грађана из осталих вароши, као: Ваљева, Ужица, Шапца, Лознице и т. д. На овом вашару продаје се највише дуван, који донесу Подрињци, где се и производи а осим тога приличан број говеда и т. д.

У Љубовији има основна школа за мушку и женску децу са три разреда; ту је среска кућа среза Аз-буковичког у округу Подрињском.

Говор је овде искварен и народ говори већим делом по јужном наречију а продире доста и западно а понешто и источно наречје. Народ је већином — а особито у околним селима — сујеверан, јер верују у некакве вештице, вампире и т. д. Поред занатских радња и земљорадње баве се становници још и трговином, као: извозом дувана, пшенице, ракије и др. за Босну. Овде је и сове и соне стране Дрине ђумрук за увозну и извозну трговину, који су Аустријанци њиховим доласком знатно повисили. Овде се дотерује и сô на скелама Дрином.

Околина је доста родна и нарочито добро роди поље „Аз буковачко“ на исток од Љубовије пошав уз Дрину, које сваке године у пролеће Дрина заплави и чини знатну штету, јер га не гоји, већ земљу која је уз саму обалу — где нема шибљака — однесе или заспе песком и каменьем. Шта више дешава се да читаве зграде однесе из поља, као и прошле године кад је била предошла тако да ни најстарији старци од 90 година не памте да је онако предолазила дигла је више кошара и један кош пун кукуруза.

Ова опасност прети и самој Љубовији и њеном проширењу и насељавању.

Од биљака што служе за храну сеју се највише разна жита, као и кукуруз, пшеница, раж, јечам, ситна проја и т. д.

Ближе Дрини у пољу употребљују се волови као теглећа стока док међу тим по брдима више се служе са коњима и пате знатан број свиња, оваца и коза. И у овом крају велика је проходња свиња.

Дивљи животиња као и свугде има их и овде, као: зечева, курјака, лисица, јазаваца а у повећим шумама налази се и покоја срна, а од пернавих има: орлова, јастребова и знатан број ситнији тица певачица.

Овде у Љубовији за време нашег последњег рата с турцима била је и војска, са доста добрим шанчевима а нарочито на оближњем „Кршином брду“ где су били намештени и брдски топови.

Овде су се Турци спремали у два маха, да пређу Дрину, но узалуд, јер бише враћени без успеха, и увек је било по неког пушкарања а већег боја није ни било.

Од скора је заведено овде, да сваког дана долази по један коњаник из оближње варошице Крупња, који доноси писма и новине а сад се поговара за установљење редовне поште и брзојава, чему се ја особито радујем, јер установљењем поште биће и „Голуб“ и „Невен“ приступачнији и Српчићима из овог краја.

Љубовија. 1883. *Љуб. М. Протић.*

РОМАНИЈИ.*)

Романијо! Романијо!
Славна горо ти!
Док Срб живи, твоје име
Хоће памтити!

У пјесмама он те пјева,
Слави, спомиње,
Нарочито твоје крше,
Твоје пећине.

Јер ти бјеше уточиште
Срб-хајдука дом,
Кој' тлачени некад бише
Турским зулумом.

Па не могућ' зносити га
Див-јунаци ти,
Дигоше се теби горо
Ти им мати би!

У теб' бјеше соко сиви
Старина Новак,
С Радивојем и Грујицом
На гласу јунак.

Сва три бјеху прави синци
Понос роду свом,
Кој' живише — изгибоше
Сви за слободом.

Сваког име бјеше страшно
Клетом душману,
Најсјајнија звјезда опет
Сваком Србину.

У теб' бјеху челик Срби
Храбри јунаци,
Што с' Новаком четоваше
Српски хајдуци!

Ти им бјеше мила мати
Романијо ти,
Успомену твоју Срб ће
Вјечно памтити!

Н. Лазаревић.

Сарајево.

---

*) *Романија је планина у Босни, близу Сарајева.*

ИГРА И ЗАБАВА.

Пише за „Голуб“ Сл. Зорић у Бечу.

Карта у реци. Пера је и ово једном приказао: Дао нам карте, да једну изберемо и запамтимо, промеша их пред нама и даде нам их све натраг, да нашу карту нађемо и њему покажемо. Ми пређосмо све карте, али наше већ међу њима не беше више; нестаде је. Пера нам рече, да ће карту он наћи, ма да је ни видео није; заповеди једноме да оде у подрум и донесе неколико репа горе; онда подели репе међу нас и рече, да у репама карту тражимо. И гле чуда! у једној се репи нађе унутри карта, баш као да јој је у месу израсла.

На нашу молбу нам Пера протумачи ову више шаљиву но поучну забаву овако:

Мораш бити са једним од друштва у договору с тога, да он извуче и покаже целом друштву баш ону карту, коју мислиш у репу турити. Карте су за ово згодне оне *француске са 52 листа,* (врачаре назване) Договор је, да се извуче н. пр.: *осмица тиквена*; но, како та права извучена осмица ваља да се у реци после створи (а коју пред целим друштвом нећеш моћи неприметно извући и у репу мећати), — то ја напред већ из тих карата узедох праву осмицу тиквену и у репу је ужљебих.*) Место праве ове (већ узете) осмице, начиниићемо *привидну* осмицу и то тако, ако се на тиквену седмицу залепи још једно црвено око (или □ црвени, које опет мораш одсећи лепо танко са какве старе тиквене карте и мало сапуном намазати, да се тако залепи на овој седмици, да постане сушта осмица са 8 ока). Ову извучену привидну осмицу (но коју ви држасте за праву осмицу) запамтисте ви, метнусте је натраг међу остале карте, сами их измешасте и када је онда тражити стадосте, наћи је не могосте. Зашто? С тога, што сам ја праву осмицу већ пре игре уклонио и у репу уметнуо, а ова извучена привидна ваша осмица одмах преста бити осмица чим сте је промешали са осталим картама, јер је мој помоћник оно лажно осмо око пажљиво прстом скинуо, те од ње начинио опет праву седмицу, као што је и била. Наравно, да сада нема више осмице међу њима. Онај исти нека иде и у подрум по репе, који је и карту промешао, да донесе зацело и ону оправљену репу. — Место карата могу се узети за ову игру и писмена *штампана или рукописна*, као што су н. пр. писмарице или као на штицама пак бирати згодна писмена, као што су н. пр. **о**, од којега се часом начини **б**, ако се само онај горњи потез дода и т. д.

*) *Карта се у репу (цвеклу, жуту мркву (шаргарепу) ротkву, бундеву и т. д.) овако умеће: Пресече се горе репа, ножем се изжљеби толико, да карта савијена уђи може, поклопи се оним заклопцем добро и цела репа се метне онда у воду, где ће се за по часа тако стећи и забрећи, да ни највештије око неће моћи приметити у брзини оној, да је та репа напред већ сечена и карта у њу уметана.*

СВАШТИЦЕ.

Ретки стрелци. О нашој браћи у Црној Гори, Херцеговини и Далмацији приповедају, да међу њима има веома вештих нишанџија, стрелаца, који пиштољем погоде у бачено јаје. Но још чудније су приче о чувеном швајцарском стрелцу и јунаку Виљему Телу, који је пред обесним господарем своје земље Геслером морао јабуку на глави свога рођенога сина стрељати. — Оваких вештака има и данас, па још и већих. Тако су последњих 5—6 година и код нас на глас изашла два Американца Dr. Carver и неки Ira Paine. Овај други је у стању куршумом из пушке или пиштоља прострелити на карти ма које око, тане о концу обешено и у покретању, ласту у летењу, пепео скинути са цигаре коју дуванџија у усти држи, орах са темена своје жене свалити и т. д. Но врхунац вештине и слободе своје достигао је у томе, што је лимун на глави кћери својој сваљивао, али не нишанећи обрнутим лицем према њој (као што се увек нишани онај предмет који пред собом и с лица гледамо), него окренув јој леђа своја, *дакле да је и не види и не гледа пред собом.* Пушку метне на раме, гледи само у кундак, у којему се налази мало огледалце и помоћу тога огледала управља он иза леђа својих цев и правац куршуму на лимун. Летос је у једној немачкој вароши 7 пути сретно ову вратоломију извео, али осмога пута паде и кћи с лимуном заједно.

Несретни и слепо смели отац рођену је кћер убио. — Но и онда је у болу и очајању своме доказивао и заиста пред стручним људима и доказао, да тој несрећи не беше узрок његова несигурна рука или око, него несавршена патрона, коју је онда у пушку метнуо.

Највећи часоказ (сат) на свету. Највећи часоказ на свету јесте онај на кули Вестминстерске палате у Лондону. Оне округле плоче, на којима стоје бројеви, што показују, колико је часова, имају у обиму своме 22 стопе и сказаљка свакога минута пређе 7 палаца. Тај часоказ иде 8 $^1/_2$ дана и онда се тек навија. Навијање траје читава 2 сата; шеталица је 15 стопа дуга; звонце, што избија сате високо је 8 стопа а 9 стопа има у промеру и тешко је скоро 300 цената; сâм чекић, што удара о звоно, да сат избија, тежак је 4 центе.

Дрво са лишћем што светли. У Невади, једној од сједињених Северо-американских држава, нашли су у некој долини дрво, са којега лишће у момрчини тако светли, да се спрам те светлости може и читати. Мисли се, да светлост долази од неких светлих сићушних живих животињица, које на лишћу живе.

Строге казни за сечење воћкица. Често се чује, како је овај или онај неваљац из освете или из пакости одсекао младу воћку или винову лозу, те тиме начинио штету ономе, чије је воћкице посекао. Таки неваљалци заслужују да се строго казне, што тамане оно, што људи једва чекају да подигну на корист себи и другима. Таких неваљалаца било је и у стара времена, али су их онда много строжије за таково што казнили него сад. Тако је слободни град Аусбург у Немачкој издао 1292. године закон, који овако гласи: „За кога се докаже, да је уништио здраво, плодоносно дрво, на нечију штету томе се има рука одсећи.“ — Карло IV. немачки цар (1346—1378.) издао је за обрану винограда закон, да се свакоме ономе одсече рука, који туђу лозу одсече.

Ово су додуше врло строги закони и тако што у данашње време нико и не тражи; али свакако је праведно, да власти добро пазе на такове неваљалце, што невино а добро туђе дрвеће из обести секу, те да их строго казне. Ко туђе воћкице ма из ког узрока сече, тај показује да има дивије и свирепо срце и томе ако ништа друго не помаже, оно га треба батинати.

ДОБРОТВОРИ МЛАДЕЖИ.

За сиромашне ученике претплатише „Голуб“ ови родољуби:

11. Г. Ђура Маширевић трговац у Сомбору за гђцу Видосаву Вукићевић у Новом Саду и Милана Бикара ученика у Сомбору.

12. Г. А. Богосављевић учит. у Прњавору у Босни, за ученика Миту Богосављевића у Санади.

13. Г. Јаков Опачић прота у Прњавору у Босни 2 примерка, за Јована Опачића и Милеву Ковачевић ученике у Прњавору.

14. Г. Никола Радишић (*Брата*) бележник Прњаворски за ученика Виктора Такача, тамо.

15. Г. Михаил Трифковић трговац за ученика Симу Вујичића ученика у Прњавору.

(Продужиће се).

Листови, које уредништво „Голуба” прима у замену за „Голуб.”

6. „Школски Лист“ Год. XVII. Излази у Сомбору један пут месечно. Цена му је на годину 1 ф. 50 н. Издаје га и уређује *Ник. Ђ. Вукићевић*. Источним говором.

7. „Јавор,“ лист за забаву, поуку и књижевност. Год. XII. Излази у Новом Саду сваке недеље на читавом табаку. Цена на целу годину 5 фор. Издаје га књиж. Луке Јоцића и друга, а уређује *Др. Илија Огњановић*. Чланци су му у главном писани источним говором српским, али има често и јужног говора.

8. „Невен“ чика Јовин лист. Год. VI. Ово је лист за младеж као и „Голуб.“ Излази у Новоме Саду 2 пут у месецу са сликама. Цена му је на годину 4 фор. или 10 динара. Власник и уредник је *Др. Ј. Јовановић Змај* (седи у Бечу) а издаје га штампарија А. Пајевића. Штампа се источним говором српским.

9 „Стармали,“ шаљив лист. Год. VIII. Излази у Новом Саду 3 пут месечно. Годишња цена 4 фор. или 10 дин. Власник и одговорни уредник је *Змај-Јован Јовановић*. Издаје штампарија А. Пајевића. Језик му је источни говор српски.

10. „Глас Истине,“ лист за духовне беседе, животописе и старине. Год. II. Излази у Новом Саду 15. и последњег дана сваког месеца на читавом табаку велике четвртине. Издаје га штампарија А. Пајевића а уређује *Ђорђе Рајковић*. Језик источни говор српски.

(Наставиће се.)

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Изишле су и послате су нам на приказ ове нове књиге и листови:

Извештај управе српског ученог друштва о књижевном раду и новчаном стању год. 1884. у Београду. Мала 8-мина стр. 21.

Из живота светих угодница Божјих. Свеска I. У Новом Саду штампарија А. Пајевића 1885. 8-на страна 190. Цена 60 нов.

Плавиград, прича Жил-Вернова, превео Бранко Мушицки. У Новом Саду, издање и штампа А. Пајевић 1885. 8-мина стр. 192. Цена 60 нов.

Историја о прекрасном Јосифу од Милована Видаковића, четврто издање. Поправљено по данашњем новом правопису. Издање срп. књижаре Браће М. Поповића у Новом-Саду 1885. Цена 20 новчића.

Горски вијенац, историјски догађај при свршетку XVII. вијека. Сачинио Ш-тар Петровић Његуш. Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Новом-Саду 1885. Цена 50 новч. На насловном листу носи лик владике П. П. Његоша. Стр. 144 на 8-мини.

Успомена на Божић 1884. год. или „*Ускрс старе слободне Заставе.*“ У Земуну штампа и издање Србина Милоша Грабовачког 1885. Мала 8-мина стр. 16. Цена 10 новчића.

52 стране на 8-мини. — Ова је књижица у стихови и на насловном листу има слику списатељеву.

ЗАДАЋЕ ЗА РЕШАВАЊЕ.

1. Како се може на листићу артије исећи оваки оквир за слике, и то једним јединим, правим засеком?

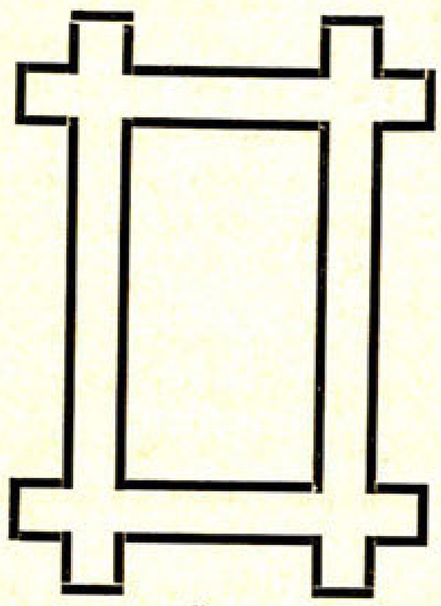

*

2. Који читалац „Голуба“ може проћи целим телом својим кроз карту?

*

3. Река Тиса јако кривуда с тога има на више места начињене праве и краће *прокопе* (канале). Један је од тих тако тесан, да ни две лађе упоредо ићи не могу. Ради сретања двеју лађа начињен је на једном месту у прокопу *засек*, те једна лађа уђе у то склониште, док друга пролази. — Али је и тај засек и склониште управо толико одмерен, да и у њему само једна лађа стати може. Питање је: Како су прошле туда у један мах 6 лађа, и то кад 3 иду с леве а 3 с десне стране једна другој на сусрет ев' овако:

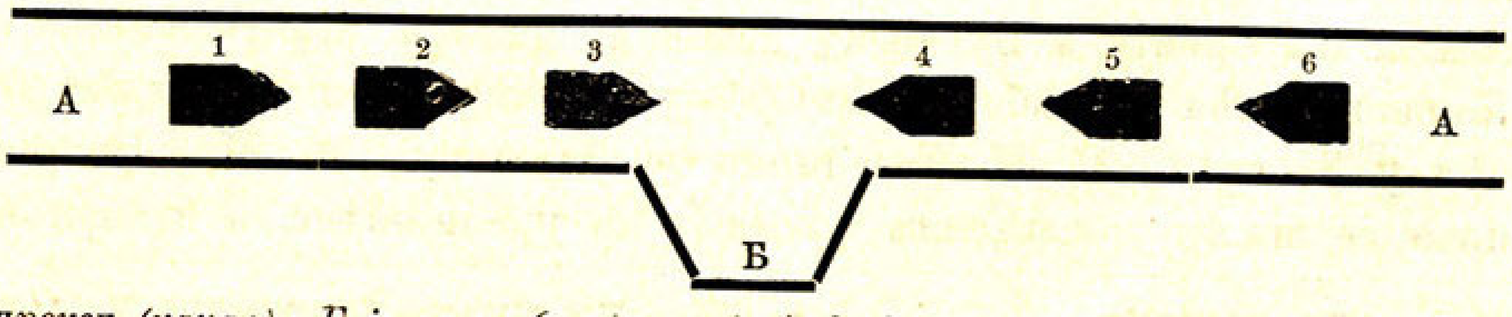

А А је прокоп (канал); Б је засек (склониште); 1, 2, 3, 4, 5, 6 су лађе.

РЕБУСИ.

Саставио: Мих. Ф. Марковић.

1.

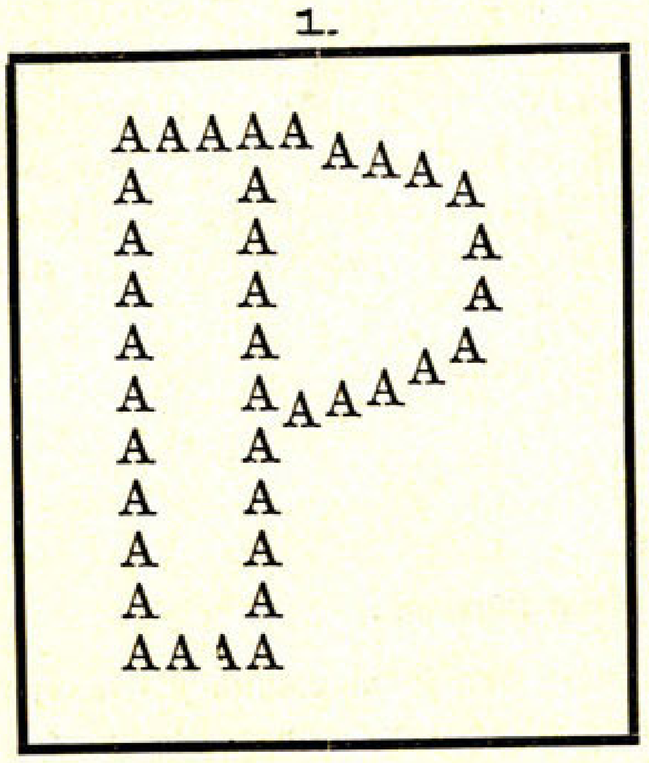

2.

НА

НИК НИК НИК.

3.

З / ње је ст светл з / ње је ћ м 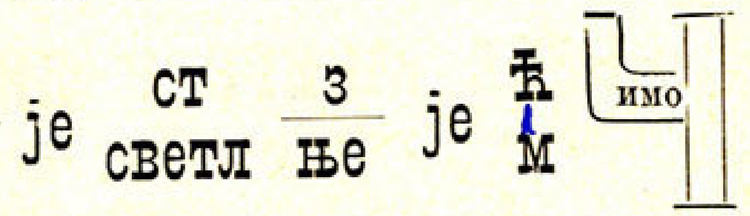

браћо дан + ћ н

РЕШЕЊА.

У прошлом броју „Голуба“ значи:

Коњички скок:

Попустило време, природа се буди,
Пролеће је мило и грли и љуби.
Земља руво земно подерано збаци,
Чисто се подмлади ва сунчани зраци.

Ребуси:

1. Одзив; 2 Врдник; 3. Наредник; 4 Врба.

Решили: све: Зорана, Огњана и Гордана Дејановићеве у Молу; Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу.

Коњички скок: Стеван Мирковић уч. 2. ђ. раз. у Карловцима; Јован Д. Брајић у Бањалуци; Јово Т. Милић уч. 4 разр., Коста Ј. Костић уч 4. раз., Светозар Ђоровић, Ђорђо А. Чокорила, Велимир Ј. Оборине, Јово Стеван Грковић и Милан М. Раловић ученици 4. разреда — сви у Мостару; Јелена Миљковић уч. 4. разр. у Баваништу; Л. Каран Карановић у Сарајеву; Родољуб Оборина уч. 4. р. у Мостару; Марија Стефановић уч. 3 разр. у Српском Арадцу; Никола Г. Басарић уч. 4. разреда у Добровићу. Сава Војводић гимн. у Карловцу,

1. и 3. ребус: Јов. Манојловић гим. у Субатици; Михаило Симић у Д Тузли; Васа Н. Кондић у Приједору.

Коњички скок и 1 ребус: Софија и Вука Медаковић ученице 3. и 4. разреда у Руми; Радован Марјановић из Н. Домбовара; Наталија Марјановић из Шарока.

Само 1 ребус: Јеленко Михајловић гимн. 4. р. у Зајечару; Милан Владана Ђорђевића гимн. 1. р. у Београду.

Коњички скок и 1. и 3. ребус: Мих. Ф. Марковић у В. Градишту.

„Голубов“ 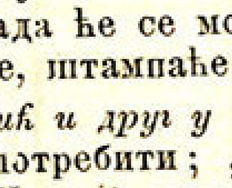 писмоноша.

Димитрију Јовановићу црквењану у Дивошу. Ја би твоју песму радо „труковао,“ али таке песме нису за „Голуб.“

Михаило Симић у Д. Т. — Све је добро и полако ћемо употребити.

Марко Г. од Г. у С. — Фигуре и текст у вашим коњ. скоковима су лепе али су местимице слогови погрешно састављени, а по негде је и по 2 слога ушло у једно поље. Поправите па ћемо радо примити и штампати.

Милан Вл. Ђорђевића у Б. — За које год ребусе речемо да ћемо штампати, те ћемо и штампати, но то се разуме по реду, пошто и други шиљу и желе да штампамо што је добро. Од ових сад послатих, штампаћемо 2. 3. и 4. и тада ће доћи с овима заједно и онај што од пре чека.

В. Кондићу у П. — Мисли у песмама Вашима нису лоше, али им је склоп слабачак, покушаћемо коју дотерати и тада ће се моћи штампати. Загонетке су вам добре, штампаће се у своје време.

Гавра Ковачевић и друг у М. Кувеждину. — Ребусе не можемо употребити; „Успомене на Иван дан“ је слабо, а „Црња“ мало дотерана и у правопису поправљена моћи ће се употребити. Песма „У пролеће“ није за употребу.

Кокосовић у? Не можемо употребити.

М. С. Бјелајац у В. — Вашу жељу испунићемо што скорије. Поздрав Вам и Вашем соколчету. Живели!

Мил. —ћак у Б. Обе песме и неке приповетке штампаћемо.

☞ „ГОЛУБ“ излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 5. У Сомбору 1. Маја. 1885.

ПОЗДРАВ ПРОЛЕЋУ.

Пролеће нам љупко, мило
Загрљаја шири,
Све се из сна пробудило
Свуд се радост шири.

Ласта, рода долетила,
Да нам га огласи . . .
Шумица се заодела,
Зелен лист је краси.

Поток бистар вијуга се
Кроз зелено грање;
Тице миле удесиле,
Весело певање.

Љубичица иза џбуна
Рајским мири миром,
И мирисе на све стране,
Своје шаље широм.

Лепирићи играју се
По цветићи мали;
А бисерни сунца зраци
Цвеће обасјали.

Вредне чеде зузукају,
Па сисају цвеће;
Око кога лепир шарни
Весело облеће.

Здраво да си шарно цвеће
Здраво лепи данче!
Здраво мило прамалеће,
Наше радованче!

Ој поточе вијугави,
Што жубориш туди,
Поздрав носи сваком цвету,
Да се из сна буди.

Реци да је на ославку
Сваком прамалеће-
Па би вол'о тога знати,
Ко с' срадоват' неће!

Здраво да си шарно цвеће
Здраво лепи данче!
Здраво мило прамалеће,
Наше радованче!

Браћа Л.

ИВО ЦРНОЈЕВИЋ

господар Зете од 1471. до 1490. године.

(У спомен четиристогодишњице Црне Горе.)

Најславније доба српске државе беше пре 530 год. У то доба беху све српске земље под једним господаром. Владаше тада великом и моћном Србијом најсилнији цар српски: Цар Душан Силни, којега је сила и слава на далеко чувена била. Читава царевина српска састојала се у оно време из више области. У појединим областима постављао је цар управитеље, који су по заповести његовој сваки својом облашћу управљали. Такова једна област беше и *Зета*, садашња Црна Гора. Но Зета у оно доба беше већа и простираше се тако, да је заузимала и град Скадар и сву околину његову. У Скадру сеђаше једно време и управитељ Зетски.

У време српског цара Душана Силног, беше управитељ Зетски неки *Балша* а после Балшине смрти управљаху Зетом његови потомци, који се по Балшину именуваху *Балшићи*. Под управом Балшића била је Зета 62 године.

После смрти цара Душана Силног, прогласе се неке области српске за независне, па тако и Зета под управом Ђурђа II. Балшића, који је 1385. године на управу ступио, поста самостална област, а он независан Зетски господар. По томе од то доба има равно 500 година.

Када је последњи Балшић умрьо, онда је владао Зетом деспот српски Стеван, син кнеза Лазара. А када и овај Стеван умре 1427. год., онда по вољи народа остане господар Зетски *Стеван Црнојевић*. У то доба је већ у велико било пало царство српско на Косову и Турци жестоко навађиваху и на Зету да и њу освоје. Али се Стеван Црнојевић срећно борио с Турци, назидао град Жабљак и утврдио своју владу над Зетом (Црном Гором).

По смрти Стевана Црнојевића, постане господар у Зети његов син *Иво Црнојевић*, чију и слику овде износимо. Дуго се Иво борио с Турцима и најпосле отиде у Италију да тражи помоћи, али се отуда врати не нашавши помоћи. А како су Турци све јаче навађивали на Зету, особито на долњу Зету, где је земља равна и плодовита, то се већ Иво не могаше даље бранити, него остави Жабљак и равнице око Скадарског језера и склони се у горе, у горњу Зету, у праву садашњу Црну Гору, подигне на Цетињу манастир и митрополију 1485. г., па се онда из врлетних планина црногорских јуначки бранђаше противу силе турске. Од то доба је ове го-

Иван Црнојевић господар од Зете.

дине равно 400 година. Од тада почиње ново време у животу Црногорском. Овај бреговити део Зете, Црна Гора, бејаше пређе више пуста, али сад за Црнојевићем Ивом поврви у оне пусте камене висине, мрачне шуме, нећине и гудуре сваки, који већма љубљаше слободу, него да под Турчином стење и робује и отуда се храбро борише противу насилника Турчина, да је никада до данас никаква сила не могаше покорити. По томе је Иво Црнојевић основатељ садашње Црногорске државе. Он је знатан њен владалац који се својски старао о слободи свога народа и много је учинио, те се у Црногорцима развило јунаштво, којим се и данас одликују на дику и понос свега српског народа. Иво је сазидао и градић Обод, у коме је на скоро после смрти Ивине била подигнута српска штампарија, што је једна од првих и најстаријих штампарија српских.

Пошто је дакле премештајем Ивине столице из долње Зете у горњу 1485. год. ударен темељ Црној Гори и пошто је од то доба наступило ново доба за онај народ: то је онда са свим у реду, што ће Црна Гора на јесен, када ће и „Зетски дом“ на Цетињу бити готов, да прослави четиристогодишњицу својега опстанка. Да ће та слава бити знатна и величанствена, може се судити и по томе, што се већ сад по свој Црној Гори спремају за ту славу. Томе се радује и „Голуб“ те овим и он просавља ту ретку славу желећи, да Црна Гора и у будуће буде дика и понос српски.

Иво Црнојевић је умрьо 1490. године. После Ивине смрти владао је Црном Гором његов старији син Ђурађ, који 1499. године остави владу предавши је тадашњем митрополиту, а он оде у Италију где и умре. Од то доба т. ј. од 1499. год. па све до 1851. дакле пуних 352 године владаху Црном Гором владике, саставивши уједно светску и црквену власт. Од године пак 1851. па до данас управљају Црном Гором независни кнезови.

ЈУТРОМ.

I.

Погледаш ли зору, кад јутром заруди,
Када проспе баје, из својијех груди,
Кад укаже лице, лице пуно чара,
Када плаво око почне да отвара.
Је л' како је бајна — смијући се мало,
К'о да б' рећи шћела — кад би јој се дало:
„Благо ли си сваком, од смртних људи,
Који год се са мном свако јутро буди!“

II.

Тек се зора јави — па и опет мине,
Укаже се зрака озго са висине,
Ево јарког сунца, зориног чеда,
С истока се јавља, оком те погледа
О како је дивно! — љепше него мати,
Злаћано му лице, не мореш га глати!
Па све више сипа златне зраке своје
Да изгрди оног, у постељи ко је.

III.

Ће призора љепша — уживања слађа,
Него кад се сунце иза брда рађа!
Сто би пута реко, заклео се прије,
Из бријега ниче, другачије није.
Па још она свјетлос зрака кад се јавља,
Рекао би из њи сам се Бог помаља.
Па буднима вели: *„Синци, соколови,*
Одте да вас вишњи отац благослови!“

IV.

Грануло је сунце, грануло је давно,
Позлатило брда, шуму поље равно.
Но сад глени само, не знаш куд ћеш прије
Не знаш ће је лепше, ће ли је дивније!
У пољани цвјеће у роси се сјаје,
Па те себи мами, нуди т' своје баје,
Миомир ти шаље, да ти души годи,
Цвјетић сваки зове: *„Ходи амо оди!“*

V.

У зеленој шуми, да ти око стане,
Просијало сунце кроз лиснато грање.
У долини поток жубори и хуји,
По цбунови пољу весели славуји.
Тако увјек бива кад Мај мили сине
У шуми се човјек топи од милине,
Свуда бајност, чари, све ти души прија
Све т' казује дјела велика Божија.

Сарајево.

IV.

О природо мати, ко те не би гледо
У теби уживо — о теб' приповједо!
И ја б' више реко — али на што мука
Кад те смртна никад не описа рука.
Веће чедо мило, ти се не лијени
Устај јутром рано — чешће с' пољу крени
Јер ко рано рани — природу ужива,
Срећицу и здравље Бого му дарива.

Н. Т. Кашиковић.

СРНА.

Срна спада међу најлепше сисавце. Лепа ниска узраста је и једном речи све што је на њој, краси је. Витке ноге, удешене за брзо трчање, носе згодно тело. Мала, дугуљасто округла глава, са шиљастим ушима, које усправно стоје, свршују се са затубастом њушком. Врат јој подугачак и држи га на високо; реп јој је врло кратак. Мужак, *срндаћ* има на глави кратке усправљене рогове обично са три парога а кат-кад и више. Сваке године у Новембру месецу збаца своје рогове, који старијима идућег пролећа у Марту а млађима у Априлу опет нарасту. Женка, *срна* нема рогова, али старије имају на глави као неке израсли. Длака је у лето жуго мрке или прљаво црвене, а у зиму сиво мрке боје.

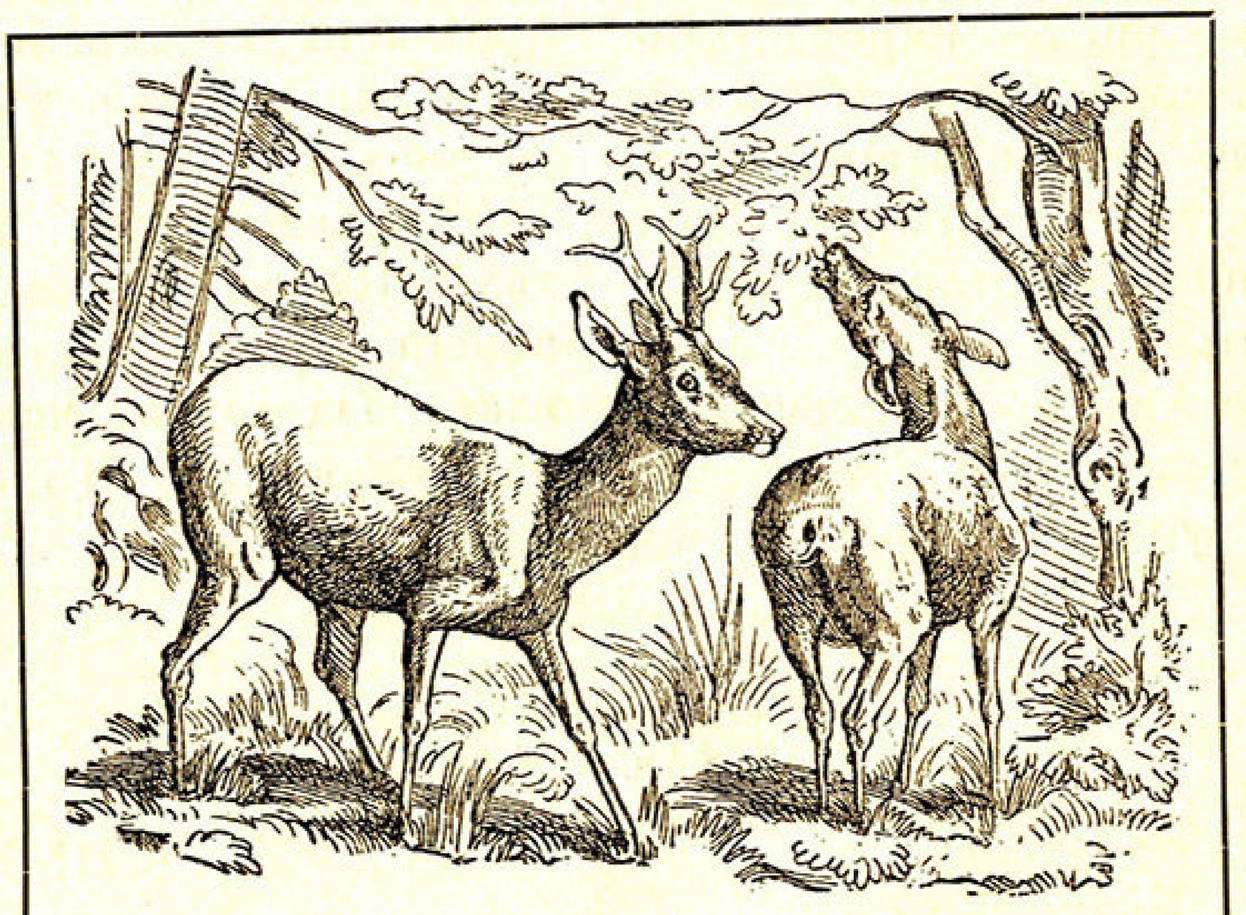

Срна.

Срна живи у Европи и Азији по мањим и већим шумама, и то по њих 3, 4 до 5 заједно, те сачињавају као неку породицу. Породични отац или је с њима заједно или иде сам од пролећа до месеца Новембра. Кад је с њима заједно, онда с вечера он први изађе иза дрва и мотри, а за њим и породица. Деси ли се да се од чега поплаши, или ако га гоне онда се одма натраг окрене и брзо утече. Где пребивају ту обично направе округло место од траве или од снега.

Срна може врло брзо трчати, добро плива а имају оштар вид и фино вођање. Држећи главу у вис према ветру, могу да нањуше човека у даљини преко 300 корачаји. Спрам хладноће и влаге је срна врло осетљива и није тако чврста као јелен, али у толико је веселија и лепша. Може да живи 14—18 година, али многе пре погину од људи, вукова, рисова, лисица, дивљих мачака и од других животиња. Мада су плашљиве ипак се храбро бране од животиња, које их нападну. На местима, где их нико не узнемирује виђају се преко дана у гомилама, осим тога с вечера и у јутру, а кад је месечина и преко целе ноћи. Где се у великом броју налазе, ту почине оне и велику штету, јер брсте и гризу млада дрвета, нарочито растове, тополе, јеле и друга дрва. И по ливадама траже најбољу храну, особито детелину. И саме воћке тешко је сачувати од њих, зато их треба обвијати сламом или трњем. Женка окоти сваке године на скривеном

месту у шуми по највише два млада, једног мужака и једну женку; ретко једно а још ређе 3 млада. Младо се зове *лане*. Тек што су света угледали, одмах покушавају на ноге устати. Обично 4 месеца сисају и мати их зато време врло брижљиво пази. Мужак после по године добије једноставне рогове.

Месо од срне је врло укусно, укусније још од јеленског и у јесен има највећу хранећу вредност, с тога је онда највише и лове. Кожа јој је у јесен такође најдебља и употребљује се за простираче, покриваче и рукавице. Длака јој се употребљује за испуњавање канабета и столица, а и боља је од јеленске јер се не згрудва тако. Лој се употребљује као и јеленски, а рогови за ножна држаља, свирале и за друге сличне ствари.

Б. П.

БУДИ ДОБАР И ПОШТЕН, ПА ЋЕ ТЕ СВАКО ВОЛЕТИ И СРЕЋАН ЋЕШ БИТИ.

1879. године, у вароши П... живело је једно сироче, коме је име било Сима. Оно је било веома добро и поштено, и почем није имало ни оца ни мајке, могло је да буде неваљало, као што је његов старији од њега брат Јова, али ипак оно је строго чувало последње речи мајчине: Децо! будите добри и поштени, па ће вас свако волети и срећни ћете бити; но његов брат са свим је другојачи био, он није хтео ни да помисли на те речи, а камо ли да пази, да их не преступи.

Отац и мати оставили су их после своје смрти без игде ичега. Оца су им проклети Арнаути убили; а мајка им је умрла, после оца, на 6 месеци. Одмах после смрти њихових родитеља, Симо је гледао да се погоди негде на занат, јер му се тешко чинило просити, али почем је био мали, јер му је била тек 6-та година, то и није био способан ни за шта; а међутим његов брат, коме је била 8-ма година, није о томе ни премишљао, јер му се боље допадало просити него радити. Они нису имали ништа осим једне старе постеље и једног јоргана, и то им је било све од родитеља наслеђе, а живели су у сиротињској кући, где и остала српска сиротиња. Једног дана, кад је Сима отишао да проси, па тамо негде и ручао, а кад је у вече вратио се кући, кад тамо зло и наопако за њега, нема му јоргона. Ах! како је сирома, плакао и јаукао, јер је остао и без успомене од родитеља и без покривача. Јорган је Јова однео кријући у чаршију, и продао га једном телалу, а добивени новац, сав је прокоцкао с друговима, по чијем је наговору то и учинио, и остао је без и једне паре, а кад је у вече кући дошао, нашао је Симу који је после плакања пао на постељу и заспао. Овај га је одмах пробудио, па као тобож, пренераженн, запита га: где је јорган? Сима не мога на то ништа да одговори, него бризне у још већи плач. Јова га за тим стане тући, јер му је било мука што је изгубио новац, па је хтео да искали своју љутину на јадном Сими, који надá у још већи плач и вриску. — На силну вриску дође надзиратељ куће и почне их испитивати: зашто се туку? — На то ће Јова рећи: како је Сима продао јорган, па не да и њему део. Надзиратељ запита Симу: Је ли истина? — Сима за тим исприча све редом: како је јутрос рано изишао из куће и оставио Јову спављући, а вечерас кад је дошао јорган није нашао. Још није све ни испричао, а већ се од плача заценио, тако, да последње две речи није могао ни изговорити. Ово надзиратеља јако дирне и поверује Сими, јер није се нико до тада тужио на њега, за то Јову казни, као што га је већ до тада толико пута. А Сими даде једну стару хаљину, да се њоме покрива.

У истој вароши живео је неки Србин, стар и богат човек, који је имао три сина и шесторо унучади. Он је делио сиротињи, помагао невољнима у нужди, јер се сећао из своје прошлости да је и он негда тако био, кад су му родитељи умрли, па сад ето хвала Богу докле је доспео. Он је особиту пажњу обраћао Сими, често га је преодевао хаљинама, које су његова унучад носила.

1879. год. још у почетку месеца децембра, једног јутра, поранио је Сима и пошао да штогод испроси. Јутро је било поладно, а север је мало подухивао. Кад је дошао до трговине синова познатог нам старца, која је већ била отворена, он прије к ватри, која је у мангалу пред дућаном горела, да се мало угреје, а кад хтеде поћи,

тек на једаред зовну га један од њих т. ј. браће; и каза другом, да га одведе кући њиховој, које онај и учини. Тамо га код куће окупа њихова мајка и преодену га, за тим га запиташе: хоће ли остати код њих, па ће га они узети под своје? он се устеза, али на послетку рече: да би волео остати, кад би га они хтели узети. Он се устезао за то, што се стидео да одмах каже. И тако добри Сима доби родитеље.

После неколико дана ево и Божића. Ах! да вам је било драги читаоци видети доброг Симу, како је својом срећом задовољан, која се могла и на његовом лицу прочитати; и како се срећним осећа, кад са својом новом браћом заједно иде у цркву да се помоли Господу Богу, да њему и његовим добротворима дâ здравља и напретка. Али ипак није био најзадовољнији, и на лицу му се могло видети, да има нешто, што тишти његово млађано срце.

То су приметили његови добротвори и питали су га: што му је? али ни су могли ништа дознати, јер на њихова питања одговарао је: да му ништ није. Једног дана пошао је с најмлађим од браће његових добротвора из куће у дућан, у путу је наишао на брата, који је куцао на једна врата и просио. Добротвор му каже да оде, да се упита с братом. Он одма при трчи и поздрави се с Јовом. Јово му се стане тужити и причати му: о својим патњама и оскудицама (због лености његове), од како су се растали. Сима је био веома осетљив, па је једнако плакао, док му је брат причао, а добротвор, који је по даље од њих стајао, пазио му је на сваки покрет, а већ кад се браћа хтедоше растати, приђе им и даде Јови 1 грош, и тако се они растадоше.

Симин добротвор пазећи на сваки његов покрет онда, кад се с братом састао, опазио је, да он жали много за њим. Овај је то одмах саопштио оцу и браћи. Они су једног дана опет запитали Симу: шта му је; шта жели; и на послетку жали ли за братом? — Он се дуго устезао да каже шта му је, јер је мислио, да то што он жели, није могуће испунити, на послетку окуражи се и каже им: да жали за братом, што се он тако скита и проси, и да би тек онда био задовољан, кад би му брат био на занату или ма где, само да не проси (а за школу није било ни спомена, јер је он бежао од ње, као ђаво од крста). Они му одговоре да ће гледати, да му испуне жељу.

После неколико дана, а Јови газда показује, како ће да туца крмец (сољу), јер су га Симини добротвори дали на занат бојаџискији. Јест, али ту треба труда да се положи, а он није научио да ради, после тога требало је газдарицу послушати у чаршију или ма где, а Јову све то мрзи. Газда и жена му били су добри и нису строго спрам њега поступали, док се наш Јова не дурну и поче упоран да се показује на њихове заповести, па, можете мислити, чак и с газдарицом да се инати. На послетку газда видећи, да му шегрт не мисли о добру, као он њему, отера га; а Симаним добротворима јави за то.

Ови добри људи, опет су га дали на абаџискији занат, али се њему ни ту не допадне, него једног дана, кад му је газда дао 2 дин да однесе неком човеку, а он са свим новцима умакне.

Сутра дан, после оног, кад је побегао од абаџијског заната, изишао је био да проси, јер новац — управо украђени — он је још истог дана, нашавши се са својима старим једномишљеницима, сав прокоцкао тако, да није имао ни вечере. Кад је просећи куцао на једна врата, а на једаред ето му брата, који кад га опази, приђе му и запита га: што није код газде? Јово му одговори: да је оставио газду за то, што има многе тешке послове, које он није кадар да ради, па за то га је оставио. Али није истина, јер се леноме чини сваки посао тежак. За тим пошто још мало подуже поразговарају, (о чему? — разуме се да ни о чему другом, до о несрећи Јовиној), растану се. Јова оде даље у прошњу, а Сима кући.

После два дана од последњег састанка, а већ се могао Јова видети, како је сео на столицу покрај дрвена стуца, узео у руке њускијицу од гвожђа, па туца и то опет код оног првог газде, јер му се и занат и газда допао, па кад су га питали његовог брата добротвори: где воли да га даду на занат? — он је казао, ако је могуће да га поврате опет првом газди, на бојаџијски занат. Абаџији су платили Симини добротвори новац однешени; а бојаџија га је примио драговољно, јер је видео, како Симини добротвори њега (Симу) усрећише, па би хтели и брата његовог, ког ево нуде њему, да га учи занату. — Сад да видимо шта и како је са Симом.

Од Божића до св. Илије остављен је рок Сими, да се поправи са здрављем и научи у кући његових добротвора. 1. Авг. 1880. год. могло се видети, како је узео Сима буквар и иде за својим старим доб-

ротвором, који га води у школу. Ах! како се радовао Сима, кад је видео себе у школи међу осталим учиницима. У 1-ом разреду учио се врло добро, њега је учитељ особито пазио, увидео је, да ће то да буде ваљан дечко, исто тако су га и другови волели. У игри се спрам другова пристојно понашао, те је свако волео с њиме да се игра. Првог испита, о Петрову-дне, Сима је због свог доброг учења и поштеног владања добио књигу. Ове године исто тако добио је књигу и то укоричену, јер се и боље учио и поштено владао, па шта више био је у II-ом разреду први ђак. Овом га приликом још јаче заволе добротвори и обећају му: да ако се и даље учио и владао буде овако, као до сад, па и боље, они ће га послати на страну, да учи више школе, јер у П... нема друга школа, осим основна. У кући добротворској сматрају га као свог сина и не одвајају га од своје деце, која га исто тако воле, као свог рођеног брата. — Сад да видимо, хоће ли бити штогод од Јове.

Кад је Сима положио испит из првог за други разред, онда је Јово добио један пар хаљина од свог газде, с условом: да одсад боље прионе око заната, јер му се до сад попуштало.

После месец дана, а већ се могло видети, како је Јова почео својски се старати око изучавања заната, а после 6 месеци видело се, да се доиста својски зузео, јер је већ дотле научио готово сваку боју истуцати, и на сито просејати и т. д. па му се и сам газда чудио, и прилично заволео, али ипак није онако, као Симу његови доброчинци, а зашто? — е, то ће свако знати зашто. Често пути долазио му је Симин стари добротвор у посету, и свакад му је донео или воћа или колача, и свакад га је саветовао да се добро влада, а највише му је говорио: Сине! учи се занату, јер је занат златан.

Сима је сад у III-ем разреду основне школе, први је ђак у разреду, он је са сваким у слози и љубави, свако га воли, а другови га веома поштују. Он се увек добро и пристојно понаша спрам сваког и нико се досад на њега није потужио, да је кога попреко погледао, а камо ли у већој мери увредио. Јова има још једну годину и нешто мало више да служи, па да добије плату. Много је омирњао, и више него што се и очекивало, а изгледа да ће се још поправити, само ако буде и даље напредовао, као што је до сад, па ће и он срећан бити. А то може лако бити, само ваља да се држи права пута, да поштено мисли и ради, па ето да буде честит човек, кога ће свако поштовати.

Никодим С. Савић.

ЂАЧКА МОЛИТВА.

Подели ми благи Боже
Оштар ум, а бодар дух,
Верну памет, мекан слух,
Бистро око, добар њух
И свакдањи нуждни крух,
— Без тога се ништ не може.

Дај ми срцу миља чар,
За врлином огњен жар,
А у послу увек мар.
Дај ми, Боже, то на дар,
Да те с'отим славим бар.

Намислим ли што год кад,
Сведи мисли све у склад,
А како сам још'те млад
Благослов' ми сваки рад,
А отклони горак јад.

Ево кличем у сав јас:
Услиши ми, Боже, глас,
Та у теби мој је спас —
Услиши ме овај час!

Каменица 1885. *Црнко.*

ХИДРОСТАТИЧКЕ ТЕРАЗИЈЕ.

Кад се узме пуна чаша воде па се у њу спусти комад гвожђа, догоди се двоје: 1) гвожђе потоне, 2) из чаше истече толико воде, колико места гвожђе запрема. Гвожђе је зато потонуло, што је теже од оне запремине воде што ју је испод себе истисло, о чему се лако уверити можемо т. ј. ако чашу сад с гвожђем заједно измеримо. Али да смо у чашу спустили какво тело које је исто тако тешко као вода, то оно не би потонуло већ би у њој пловило. Ако је пак тело лакше од воде, онда ће оно на површини њеној пливати.

Да би се уверили, да тело потопљено у води губи толико од своје тежине, колико је тешка она запремина воде што

испод себе истисне, служимо се т. з *хидростатичким теразијама.* Оне се састоје из једног краћег и једног дужег таса; под краћим тасом доле налази се кука, за који се може обесити један шупаљ суд; за тај шупаљ суд доле опет обешен је такав комад олова који потпуно испуњава горњи шупаљ суд. Измери ли се сад тај суд с оловом прво у ваздуху а затим у води (под олово се подметне чаша с водом да олово у воду уђе) тада ће онај тас, на коме се тегови налазе доле претегнути, а онај са судом дићиће се горе због тога, што вода притискује на олово од доле горе. Ако хоћемо да теразије у равнотежу дођу, морамо извадити неколико тегова. Али теразије ће и онда у равнотежу доћи кад шупаљ суд напунимо с водом т. ј. чим се у суд усне баш толико воде колика је запремина олова. Отуда закључујемо, да *свако тело потопљено у какву течност, губи од своје тежине толико, колико важи запремина течности, што ју тело испод себе истисне.* Овај закон је пронашао славни грчки научењак Архимед 250 година пре Христа и по његовом имену назван је: *Архимедов закон.*

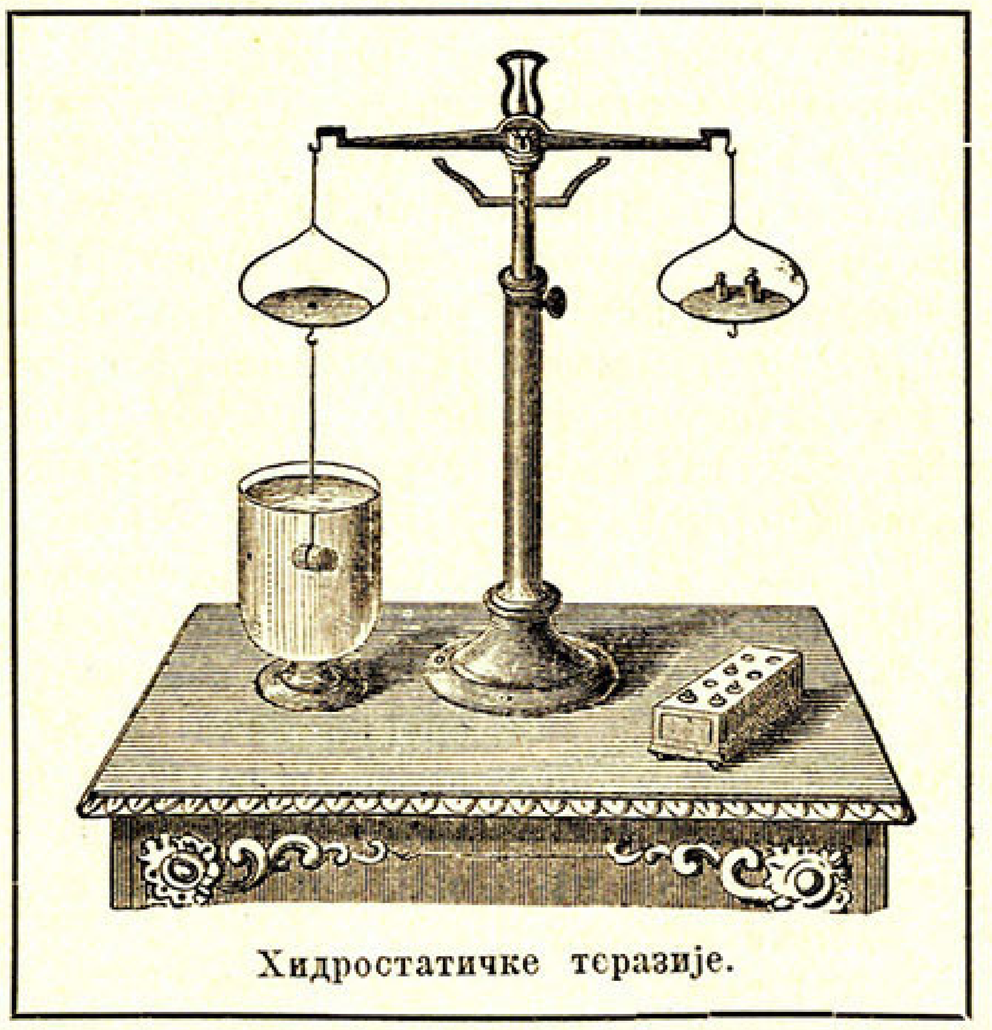

Хидростатичке теразије.

О истини Архимедова закона можемо се и у обичном животу на више начина уверити. Тако н. пр. кад на бунару ведро вучемо, док је у води лако иде, а чим из воде изађе осетимо да је теже а то због тога, јер је вода скоро целу тежину ведра носила. Више пута се дешавало, да је псето спасло човека да се није удавио, јер човечије тело је од прилике исто тако тешко као она запремина воде што испод себе истисне, те због тога је и псету лако довући човека до обале.

Број који показује колико је пута неко тело теже од исте запремине воде зове се *специфична важина* тога тела. Да се дозна специфична важина неког тела ваља га просто прво у ваздуху измерити, затим у води — као што се на слици види — па поделити му тежину у ваздуху са губитком у води. Н. пр. један комад цинка тежак је у ваздуху 71·7 грама а кад се у воду потопи изгуби од своје тежине 10 гр.; специфична важина цинка биће дакле 7·17 т. ј. цинак је 7·17 пута тежи од воде. Тако се може дознати спец. важина за свако тело.

Б. П.

ЛАСТИ.

Прође, прође зима —
Ноћ земљина веће:
Заруди, заруди
Зора јој — пролеће!
Пробуди се земља —
Више не почива.
Сваки дан све дужи
И топлији бива,
Јер сунце све дуже
И топлије сјаје:

Вратићеш се, ласто,
Сад у наше крајe'.
Пробуди се земља
Крепка и весела;
Зеленим — шареним
Рухом се одела.
Дивно јој је рухо,
Дивни су украси!
Ходи, ходи, ласто,
Пролеће огласи!

Из дружине „Венца.“

Ив. М. Поповић.

ОСВОЈЕЊЕ СПУЖА.

Драма у 3 чина.

од

Божидара Борђошког.

(Свршетак)

ТРЕЋИ ЧИН.

1. ПРОМЕНА.

Простор пред шатором Јокиним. Из далека види се Спуж.

1. Појава

Рамо и Перо.

Рамо:

Ма шта вели Турчин Перо је л',
Када си био кода њега гост?

Перо:

Та несам тамо био Рамо гост,
У грло веће бејах већа кост.

Рамо:

Шта мисле, хоће л' ударит' на нас?

Перо:

Не беше онда говор о том још,
Јер од то доба недеље је три,
Па ваљда им се променула ћуд.

Рамо:

Ма Перо ти си храбрени чојк!

Перо (за себе):

Та храбрен сам јест, кад новаца ћу,
Ал' да ме шиљу у какови рат,
Богами ићи не бих хтео баш.

(гласно):

За народ брале чиним све то ја.

Рамо:

За народ живот жртвово бих мој
Да могу само спасти домак свој.

Перо:

Шта, ти ћеш ићи канда Вукоти?
Да видиш војска како стоји, а?

Рамо:

Истина Перо тамо идем ја,
Да видим Вука сива сокола;
Јер жеља то је нашег владике,
Да он са њиме удари на град,
Јер чуо ј' да ће наши доћи моћ.

Перо:

Шта паши дође помоћ какова?

Рамо:

Па не си л' чуо зато брале зар?
Па ти ћеш бити Турком увода,
Да в'иш је л' њему помоћ стигнула.

Перо (за себе):

Ха ово чеках баш.

(гласно):

Не браним ја
Ма сваки био баш увода дан.

Рамо (слуша):

Чини ми с' Јоков ово ход?
Да нама изда оца заповест.

---

2. Појава.

Улази Јока.

Јока:

Ево ти Рамо овде овај лист,
Од оца то је писмо Вукоти,
Ал' нази Турци да те не виде,
Јер твоме жићу биће тада крај.

Рамо:

(Узме лист.)

Пазићу вођо не бој с' само ти
А сад због ом до бољега дна. (Оде.)

Јока:

(Пери):

А ти Перо наш сиви соколе
Ид' види Турци шта ли говоре,
Хоће л' се нашем предат владици,
Ил помоћ њима до'ће велика,
Па брзо дођи да нам кажеш вест.

Перо:

Ја идем одмах. Испунићу све
И надам добру донети вам вест.

(за себе):

А мени опет напунити деп. (Оде).

---

3. Појава.

Јока сам.

Јока:

Сретно вам. Ево и владика гре.

---

4. Појава.

Улази владика и Мила са више Црногораца

Владика:

Јеси л' наредио што ти рекох све.

Јока:

У своме реду све је владико
Освојење Спужа још никако не.

Владика:

Не могу брале мало ј' људи нас,
Доста је веће војске пропало,
У боју овом доста крвавом,
А Турчин мож' да помоћ добио,
Па проћи мож'мо зло у рату том.

Мила:

Не бој с' владико, соколи су сви,
Не боје се турске силе пропале.

(долазе Црногорци):

Ев' народ оче сакупља се већ,
Да чује оца о том рату суд.

Први Црногорац:
Пресветли оче ев' Вукота гре
Са војском својом, војском храбреном.

Јока:
И нама помоћ ево стигнула,
Па сада мож'мо на Спуж на град.

---

5. Појава.

Улази Вукота са Црногорци.

Владика:
Од куд Вукота амо дође ти,
Од куда сада баш у овај доб,
Зла ил' добра допрати те коб?

Вукота:
Добра је мене допратила коб,
Јер Турчин беше нашег мача роб,
Јер Турке бесне побили смо све,
На у помоћ ти ево дођосмо.

Мила:
На Спуж можемо сложно сада сви,
Је л' тако људи, храбри соколи?

Народ:
На Спуж ћемо да!

Владика:
(Вукоти):
Је л' твоја војска сасвим одморна?

Вукота:
Већ прође оче једна недеља,
Как' боја војска неје видела,
На лаве оче удари ћемо ми,
А не на Турке сасвим немоћне.
Ев' питај војску нека кажу сви!

Владика:
Одморни јесте л' браћо милена?

Народ:
Одморни смо... На Спуж ћемо ми.

Владика:
Нек буде. Справљајте се сви! (Оде).

Народ:
Живио нам владика!

---

2. ПРОМЕНА.

Раскршће. С леве стране на ћошку тавница; а пред њом седе више заробљених Црногораца у ланцима, међу њима и Радоје.

1. Појава.

Махмуд паша и Скендер бег.

Скендер бег:
Што нема бега чудно ми је тек,
Већ недеље как' оде има две,
Још добили од њега несмо глас.

Махмуд паша:
Не знам ни сам шта да мислим ја
Када га нема тако дуго већ.
(Улази Али бег.)
Ево га; о теби сад баш беше реч.
Ма шта си море тако здраво блед?
Ко канда тамо продаво си креч.

Али бег:
Та бејах болан рани м' једна звер,
И ево ти је.... водим ти је жив.
(Улази Рамо у окови, води га један Турчин и оставља га код Радоја.)

Махмуд паша:
Ха то ли је та бесна, горска звер?
Не бој се, неје т' уј'о бесан кер,
Проћи ће рана.

Али бег:
Та знам пашо то,
Ал' он је другâ погубио пет,
Док једва једном ухватих га жив.
И ево нађе у њег' лист,
Да ј' Пера овде добро б' било баш.

---

2. Појава.

(Улази стражар.)

Стражар:
Ев' Пера, пашо, сада иде баш.

Махмуд паша:
Наручен канда беше нама он.

---

3. Појава.

Улази Пера.

Али бег:
Прочитај Перо овде овај лист.

Перо:
Чекајте мало докле данем бар.

Махмуд паша:
Ево ти шесет жутих дуката,
Па сада мислим да си дано већ.

Перо:
Та сада ми је мало боље тек.

Махмуд паша:
Ха знадем Пери шта ли треба ја.
(Пера прими лист, и отвара. Рамо кипи од једа хоће да говори ал' не може.)

Перо (чита):
Вукото мој мили војводо!
Дођи брже са војском к Спужу, јер те ја ишчекујем. Хоћу да заједнички ударимо на Спуж, јер чујем, да је Махмуд паши стигла помоћ. Жури се!

Петар I.
владика и господар Црне Горе и Брда.

Махмуд паша:
Заједнички је л'? ха ха ха ха!

Перо:
Зацело то је смешно пашо, а?
Как хоће они изненада је л'?
А лист у твоје руке дође ха ха!

Рамо:
Да чује само свети владика
Како ли Перо подлички зна,
За новце клете народ свој да дâ,
Зацело да не би био више жив.
Тако ли Перо, подли лишче зар?

Перо:
(Смотрivши Рама изненади се и уплаши.)
(за себе):
Сад Перо лажи, брбљај штогод знаш
Јер сада си уво у као густ.
(гласно):
Ха и ти си ту мили брате мој.
Ја видиш боље радим него ти.
Неје ли боље имат' новца зар,
Него ли бити туђи чији роб.
Ви'ш мене боља сусреташе коб
Па зашто не би тако баш и ти
Да хоћеш, кажи, слободан си тад.

Рамо:
Та јесте, клети крвниче јест да,
Слободан бићу, али само ја.
А народ мој ће бити неверства роб,
А мене клеће, као вука баш.
И живот волијем изгубити свој,
Нег народ бедни да издадем мој.
Ха срећа што сам сад у окови,
Били би добри по те цмокови.

Перо:
Та немој чојче бити тако луд,
Та буди само овог паше чојк,
Па живот биће слободан ти тад
И још'те новца добићеш за труд.

Рамо:
За твој посао ваљда тај ти худ,
Не, нећу ма ми дали читав град.
Ох, Боже, што слободан несам сад,
Да кажем, лоли варалици тој,
Как треба народ поштовати свој.
А чекај дело то изићи ће,
И теби, хуљо, смртцу донети ће.

Перо:
Не бојим се тог, мили Рамо, знај
Јер одмах биће твоме жићу крај.
Па онда одат мене можеш ти.
Та пређи чојче немој бити луд.

Рамо:
На губилиште ужасно ћу пре,
Ал народ издат, никада не.

Перо:
(Махмуд паши):
Погуби г' пашо одмах, молим те,
Да нам не учини никакву смет.
Јер лола још'те такови је клет,
Па може мене издат владици,
Па онда могу проћи врло зло.

Махмуд паша:
Покор'се сместа упорниче ти,
Ил' на смрт водите га ви.

Рамо:
Водите ме на губилиште сад.
За сриство славно погинућу рад.

---

4. Појава.

(Чује се вика, улази један Турчин.)

Турчин:
Хо пашо добри! Црногорци ти
Напали на град и опколели.

Паша:
Доведе л' војску Али беже ти?

Али бег:
Довео сам само чечир стотине,
А остали за мном ступају.

Турчин:
Те Црногорци све су побили.

Перо (за себе):
Хеј тужан сада пропао сам ја.
(Ларма све већа.)

Турчин:
Ох пашо оди, предводи нас ти,
Јер сви се боје, плашљиви су сви!

Махмуд паша:
Па добро идем ја.
(Пође, ал сусретне се са више Турака.)

---

5. Појава.

Улазе четир турчина.

Први турчин.
Не ид' пашо не.
Та Црногорци у граду су већ.
(Чује се звекет сабаља.)

---

6. Појава.

Улази Мила са Јоком и војском.

Махмуд паша:
Сад пропадосмо сви.

Али бег:
Хеј тужан!

Скендер бег:
Амин.

Перо:
Сада због ом жићу мили мој.

Мила:
Али беже стој.
Ево ме, ту си сада је л' да ти,
Ал нећеш дуго... падај, мри!
(Прободе га мачем, и он мртав падне)

Мила:
(окрене се оцу):
Ах оче добри, оче мили мој,
Ево ме опет у загрљај твој.
(Загрли га и одреши.)

Рамо:
Раздрешите мене ох молим вас.

Јока:
Зар си и ти ту јадниче?

Рамо:
Та да!

(Црногорац један га одреши, он тргне мач из корица тог Црногорца и ступи на средину према Пери.)

Рамо:
Сад Перо падај, умри и ти.
Ха ко ће кога погубити је л'?

(Замане мачем, ал га Јока задржи.)

Јока:
Не на Перу, не, несрстниче ти!

---

7. *Појава.*

Улази владика са Вукотом и народом.

Владика:
Шта је то?

Јока:
Хоће овај да нам погуби
Перу нашега, сива сокола.

Рамо:
Та сив је сувише, слушај оче сад.
Пера је издајник народа твог,
Је л' тако Махмуд пашо реци дед?
И тебе је хтео преварити он.

Паша:
Истина је то!

Перо:
Лаже оче он.

Рамо:
Шта рече је л'?
Лажљива хуљо, клеветниче мри!

(Прободе га)

Тако ће да прође људи свак,
Ко народ хоће да изневери свој.

Владика:
Мени је млоге Мила услуге
Са својом миш'цом јаком донела.
Зато ћу добру учинити њу,
И оца њена узети ћу ја
За првог мога саветника.

Мила:
Хвала владико на тој милости.

Радоје:
Хвала оче свети.

Владика
И ове Турке вод'те у затвор ви,
Па пазите на њих добро сви.

Народ:
Живила Мила! Живио владика!

Крај.

ИЗ БИЉНОГ ЖИВОТА.

Пише за „Голуб" Ј. К. Борјановић.

III. Клијање и расплођење.

И деца наша знају, да шенично зрно у земљи клија већ кроз 3—4 дана. Али не клија свако семе за толико времена, као шеница. Неко семе клија још брже н. пр. купус, ротква, цвеће, лепи човек и т. д. Али већина семења много спорије и теже клија, него шеница. Краставац, врежа, тиква требају 3—4 пута толико времена; целер, першун 6—8 пути, паштрнак и жута мрква и 10—12 пути толико; неко цвеће (флокс, пламенац и т. д.) лежи и по 3 месеца у земљи док клија; неко пак више од године дана треба док не клија (семе од руже, глога и т. д.). Има и такова семена, које стотинама година неће клијати у земљи, ако му се вештином не припомогне, те се она тврда кора или не расече, не опари или не нагризе каквом љутом течношћу.

И ако је у прећашњим бројевима „Голуба" било опширније говора о посевању и клијању нашег биља (види 10—12. број „Голуба" 1883. и 1—12 број 1884.), то ипак неће бити згорег споменути и овде укратко све оно, што помаже клијању семена.

Баци шеницу у сред студене зиме на снег или лед, она ту ипак неће клијати све донде, док мразеви не попусте. Зрно овде не клија с тога, што је јака студен и нема *топлоте.*

Баци исто семе у исто доба на топлу земљану пећ горе, оно опет неће клијати ни овде (ма да топлоте довољно имаде), јер му осим топлоте још нечега треба. Баци у исто доба шенично семе у подрум на земљу, оно ће за 4—5 дана проклијати, а то с тога, што у подруму зими има и прилично *топлете а и влаге.*

У подруму зими клија и разна зелен (кромпир, репа, мрква, купус и т. д.); истера и дугачке стабљике и лишће; али ове стабљике и лишће не зелене се као у врту, него остају крте, слабачке, танане и *бледе.* Но ако се доносу у собу и ставе близу прозора на светлост сунчану, хоће брзо бледило своје заменути прија-тним зе-

ленилом и бар у неколико ће и очврснути. Да биљка из семена клија, ваља јој прво топлоте и влаге (у земљи или води), а да је одмах још и сунчана светлост задоји храном и зракама, које *зеленило* у њој стварају. Без овога трога нема биљци ни почетка.

Да се биљка даље развије, расцвета и плод доноси, ваљају јој још многе друге неге и припомоћи с наше стране, о којима је већ у прошлим годинама „Голуба“ речи било, а овда онда спомињаће се и у будуће.

Но и ако су топлота, влага и сунчана светлост при клијању и првом развићу најглавније потребе, то ипак хоће у невештим рукама често и најбоље семе да пропадне; с тога ваља мало и семе прегледати. Семе можемо поделити на 4 оделења: *врло ситно, ситно, средње* крупноће и *крупно*. Врло ситно је у *дувана* и многог цвећа; ситно је у мака, репице, купуса, шебоја и т. д.; средње крупноће је у шенице, сочива, пасуљице, диње, ладолежа и т. д.; крупно је у пасуља, бундеве, шљиве, ораха и т. д. Ако се врло ситно и ситно семе зарони у земљу исто тако дубоко (под мотику и плуг) као крупно или врло крупно семе (пасуљ, боб, кромпир), онда се клица овог сићушног семена под теретом многе земље угуши, нити би могло своју танану, њежну стабљику кроз теретни слој земље пробити до површине и сунца. — Исто тако неће клијати ни врло крупно семе (кромпир, орах), ако се само положи на земљу, не загрне се ни мало, — јер нема доста влаге.

Свако се семе мора дакле према својој разноликој крупноћи и разнолико у земљу бацити и сејати.

Најситније семе се не покрива ни мало земљом, него се само поспе по лепој и заливеној леји или бразди (овако се сеје највише сићушно цвеће у лонцу или расаднику); ситно семе (мак, горушица) једва ако се нешто-нешто земљом покрити сме и то ли за одржавање влаге и обране против сунчане жеге и сура ветра. — Семе средње крупноће иде под земљу већ мало дубље, али и ово не одвише, него од прилике трпи над собом онолико земље, колико је оно само тешко Крупно и врло крупно, тешко семе иде већ дубоко у земљу (пасуљ плиће, а кромпир најдубље), као што се обично код нас и сеје.

Ово основно и прво знање о сејању семена ваља и свако српско дете да знаде, као што то знају већ и деца у других народа, особито код Енглеза, Француза и Немаца, јер само од спремне и обучене деце постају ваљани и напредни људи.

(Продужиће се).

СПОМЕНИЦА.

Атанасије Петров син Герески, велики добротвор српскога народа, умрьо 30. Марта 1885. у Новоме Саду.

Овај велики добротвор народни родио се у Черевићу, селу у Срему 1810. године, где је основну школу изучио. Још као мален оставио је своје родно место и отишао у свет. Као сиромах без ичије потпоре много је по свету ходио и доста се напатио. Бог и вера и уздање у се, пратило га је свуд по свету, док се на послетку не настани у Русији у граду Одеси, где је трудом и разборитошћу својом леп иметак стекао и са својом честитом женом задовољно живео. Па желећи добра чинити своме народу, где се родио и одрастао, врати се под старост у свој завичај, па како није имао своје рођене деце, то он завешта целокупно имање своје у вредности од преко 50 хиљада рубаља народу своме и тиме ступи у ред највећих добротвора српских. Распоредио је пак имање своје овако: 21 хиљ. рубаља оставио је као задужбину да се зове „Герески Атанасеум“ и предао је још за живота свога новосадској гимназији, да се из прихода тога новца издржавају најпре 4 а по том 8 ученика новосадске гимназије, до год се тамо уче, добро владају и у науци напредују. Кућу своју у Новоме Саду у вредности до 8 хиљада форината, оставио је, да се из прихода њених има давати припомоћ сиротињи, која није због своје кривице пострадала, те трпи оскудицу. У своме месту

рођења Черевићу купио је лепу кућу за женску српску православну вероисповедну школу и завештао је за фонд ради издржавања те школе 2000 фор. Па пошто је по могућству своме потпомагао и родбину своју, оставио је сав остали иметак свој у износу око 20 хиљада рубаља половину на српску вишу дев школу у Н. Саду а половину Матици Српској на потпомагање књижевности српске или заслужних и сиромашних књижевника српских (1 рубља је руски новац и вреди 1 фор. 60 нов или 4 динара).

Герески је у последње време живео у Новоме Саду, где је и умрьо трећи дан ускрса. Погреб му је био сјајан, како и приличи тако великоме добротвору. Тело му је опојано у саборној цркви а по томе је по жељи његовој однето у Черевић и погребено у порти српске цркве до жене своје, која је још 1880 године умрла.

Тако је Атанасије Герески саградио себи још за живота вечну кућу и овога и онога света. Он је делима својима подигао себи споменик лепши и дуготрајнији од најтврђег и најскупоценијег драгог камена.

Слава му!

ШАЛА И ДОСЕТКЕ.

I. Мали Сима уђе алвацији у дућан и запита: Пошто дајете ове алве?

Алвација: 6 комада за 5 новчића!

Сима: Дајте ми само 1 комад.

(Трговац му даде 1 комад, а Сима пође кући и не плаћајући.)

Алвација: Море Симо, а зар нећеш платити?

Сима: Па не треба то платити!

Алвација: Како болан не би ваљало платити оно што се иште и купи?

Сима: Ево како: 6 су за 5 новчића; 5 су за 4 новчића; 4 су за 3 новчића; 3 су за 2 новчића; 2 су за 1 новчић, а онца је 1 алва бадава и ја ту узимам што је бадава.

Алвација: Видим, да си добар рачунција за себе, али те молим, не долази више по алве мени, јер ћеш опет какав паметан рачун измислити.

*

II. Мали Спасоје упита своју мајку: Мамице, је ли, да сам сад много бољи од како је ова нова учитељица код нас?

Мати: Јесте злато Спасоје, сад си бољи и буди увек таки!

Спасоје (жалосно): Па зашто мамице опет закључаваш шећер, тесто и воће од мене, кад сам добар?

СВАШТИЦЕ.

Земаљска изложба. У Будимпешти је 20. Априла т. г. свечано отворена земаљска изложба. Отворио ју је у присуству многобројнога народа сâм краљ. На изложбу је изнето све, чега год у краљевини Угарској има и што су год кадре човечије руке створити од најмање па до највеће ствари. По тој изложби моћи ће се судити, какав је напредак у краљевини овој. Коме год може бити, ваља да оде на ту изложбу где ће својим рођеним очима моћи видети све у најлепшем реду. Пут тамо и натраг, на парабродима и жељезницама није скуп, јер су управе паробродске и жељезничке знатно обалиле путничке цене, а постарано је да ни станови ни јела у Будимпешти за време изложбе не буду одвећ скупа.

Зло од пушења за децу. Један енглески лекар поднео је Британском друштву за јавно здравље извештај, у коме навађа шкодљивости, које младеж сустиже од пушења дувана. Он је посматрао 37 дечака од 9 до 14 година, који су се били привикли на пушење. Код њих 23 поремети се крвоток и покварио стомах, срце им је неправилно куцало и постајали су све глупавији а неки су нагињали и на пијанство. Дванајсторици је ударала крв на нос; десеторица се тужила, да не могу добро да спавају а кад спавају да их мори мора; четворица су добили рањава уста, а један несвест. Приметило се даље и то, да је све горе оној деци, што су млађа а пуше. — Ово ваља добро да упамте они, који налазе неку дику у томе, ако могу

пушити. Ко је рад, да буде здрав, чио и весео, и при томе паметан и разборит, тај нека бега од пушења као од живе ватре. Дуван је јаки отров и ко га год пуши, тај себе полако трује, а паметан човек таково што не треба да чини па још за своје новце, које често крваво заслужује.

Листови, које уредништво „Голуба“ прима у замену за „Голуб.“

11. „Садашњост“, недељни лист за просвету, привреду и забаву народу. Година II. Излази у Великој Кикинди један пут у недељи. Цена на годину 3 фор. Власник и одговорни уредник Паја Петровић. Пише се источним говором српским.

12. „Наше Горе Лист“, недељни лист за просветне и привредне цељи. Год. III. Излази у Панчеву сваке недеље. Цена на годину 4 фор. Издаје га и уређује Јован Поповић. Језик му је источни говор српски.

13. „Хришћански Весник“, часопис духовни за хришћанску поуку и црквену књижевност. Год. VII. Излази у месечним свескама од 5 табака. Издавалац и одговорни уредник је Алекса Илић, протојереј и председник конзисторије Београдске. Цена му је на годину 12 динара или 6 фор. Језик источни говор српски.

14. „Народно Здравље.“ Год. IV. Излази у Београду сваке седмице један пут. Издаје санитетско одељење министарства унутрашњих дела. Цена му је за општине и школе: 4 динара на годину а за друге претплатнике 6 динара на годину. За стране земље 10 динара на годину. Уређује Др Јован Д. Данић. Језик источни говор српски.

15. „Тежак“, орган српског пољопривредног друштва. Власник и издавалац српско пољопривредно друштво. Год. XVI. Одговорни уредник Милутин М. Савић. Излази у Београду. Цена на годину 8 динара или 4 фор. Излази у свескама као књига један пут у месецу. Свака свеска има 8 табака, а нека и више. У „Тежаку“ се пише, како треба обделавати земљу, радити виноград, подизати воће, неговати стоку и т. д. па да се отуда што више користи добије. Језик му је источни говор српски.

16. „Сраче“, лист за Срачад. Год. IV. Ово је лист за младеж као и „Голуб.“ Излази у Београду 2 пут месечно са сликама. Цена му је на годину 4 динара или за стране земље (изван Србије) 3 фор. Власник и издавалац је М. В. Поповић, а уредник Ј. Миодраговић. Пише се источним говором српским.

17. „Домаћица,“ орган женског друштва и његових подружина. Година VII. Излази у Београду један пут месечно. Свака чланица женског друштва и његових подружина добива овај лист бесалатно. Издаје га женско друштво у Београду, а уређује Јов. Акимовић. Језик источни говор српски.

18. „Одјек,“ лист политични, економни и књижевни. Год. II. Излази у Београду уторником, четвртком и субатом. Стаје на годину 24 динара, за стране земље 30 динара Власник и уредник Стојан М. Протић. Језик источни говор српски

19. „Шабачки Гласник,“ лист за трговину, домаће и стране новости, економију и књижевност. Год. III. Излази у Шапцу четвртком и недељом и стаје на годину 12 динара или 8 фор. Власник и уредник А. А. Славуј. Језик источни говор српски.

20. „Српски Народ,“ лист за политику и народну просвету. Год. XVII. Излази у Новом Саду 2 пут недељно. Стаје на годину 10 фор. Уређује и издаје Др. Ј. Грујић. Језик источни говор српски.

21. „Vienac,“ zabavi i pouci. Година XIII. Ово је хрватски лист; излази у Загребу сваке субате на два табака са сликама. Стаје годишње 7 фор. Издају и уређују В. Клајић и М. Маравић.

22. „Napredak,“ časopis za učitelje, uzgojitelje i sve prijatelje mladeži. Glasilo „Hrvatskog pedagogijsko-književnog zbora.“ Год. XXII. Ово је хрватски школски лист. Излази у Загребу 3 пут месечно на целом табаку. Уређује га Људевит Модец.

23. „Književna Smotra.“ Uredjuje se uz sudjelovanje više školskih strukovnjaka. Год. III. Хрватски лист, у коме се оцењују књиге,ioнајвише школске. Излази у Загребу један пут месечно. Стаје на годину 1 фор. а који су претплатници „Напретка“, добивају бесалатно. Уређује Иван Филиповић. *(Наставиће се.)*

ЗАДАЋЕ ЗА РЕШАВАЊЕ.

1. Како се може кокошије јаје наместити, да својим врхом стоји на столу, — али да се не куцне ни мало?

*

2. Путник се у некој врлетној херцеговачкој планиви забуни тако, да се не могаше ни горе пењати, ни доле спустити. Спазише га у том бедном стању пастири, дођоше са једецима да му помогну, — али све узалуд. Једека му у висину добацити не могоше, који би он лако о прво стабло привезао и доле се спустио. Шта мислите, како се помогао, те је једек себи довукао?

*

3. Једно име од четири слога
Има пуно својих осам слова.
Сва четири прва слова веле
Женско име једне српске сêле.
Друго, треће, с'четвртим и петим,
Главна ријеч, међ' хајдуцим клетим.
Али треће с' четвртим и петим,
Прва ријеч, међ' људима светим.

Све пет слова, кад саставиш побре,
Кажу т' једног турског цара дворе.
Треће слово, и све до осмога,
Кажу име селанца једнога,
У крај Саве његово је мјесто,
Покрај кога лађе иду често.
Шесто, седмо, са осмим се слаже,
И одговор на питање каже.
Седмо слово и осмо са њиме,
Каже име благе животиње,
Домаћа је и врло је блага,
Особито ратару је драга.
А свих осам, кажу т' града име,
Једна земља поноси се с' њиме.

Недељко П. Лазаревић Тузлак,
гимн. I. разреда.

РЕШЕЊА.

Задаће за решавање у прошлом броју „Голуба“ значе:

1. Да се начини онај оквир (види слику у пређашњем брсју) ваља узети хартију (као слика 1), средином је савити (као што тачке на слици 1 показују), затим савити и доњи и горњи врх (слика 2) да изгледа као слика 3 и 4. Сад се и ово савије средом још једном (да изгледа као слика 5) и онда се дужом једанпут ножем или маказама пресече (као што означују тачке у слици 5). Кад се отвори папир изаћи ће оквир, као што је у пређашњем броју насликан.

2. Карта се средом пресече па се онда испресеца у наоколо да изгледа као рескаст лист и тада се толико рашири, да се кроз њу може проћи.

3. Оне лађе овако пређу Тисом: Лађа број 3. уђе у засек, и онда лађе бр. 4 5. 6. примакну се к лађама бр. 1. 2. Тада изиђе лађа број 3. из засека и оде напред, а за њом иду лађе све редом и кад лађа број 2. дође до засека, онда она уђе у засек и лађе број 4. 5. 6. врате се опет натраг; кад оне иза засека пређу, онда изиђе лађа број 2. и дође до лађе броја 3. Таким истим начином пропусти се и лађа број 1. На слици у прошлом бр. „Голуба“ стр. 63. лако може свако себи то растумачити.

Ребуси значе: 1. Рода (или одар); 2. Поднаредник; 3. Знање је светлост, знање је моћ, учимо браћо дан и ноћ.

Правилно решили, све: Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу.

3. задаћу, 1. и 3. ребус: Нико Р. Васиљевић гимн. у Сарајеву; Н. П. Лазаревић Тузлак; Л. Каран-Карановић у Сарајеву; Светозар Васиљевић уч. 1. р. гимн. у Сарајеву.

1. ребус: Светозар Н. Ћоровић ученик 4. разреда у Мостару.

Све ребусе: Софија и Вука Медаковић ученик 3. и 4. разреда у Руми; Десанка В. Константиновић уч. 4. разреда у Панчеву.

1. и 3. ребус: Радомир Ј. Милинковић гимн. у Шапцу; Ђорђе Костић уч. 3. разр. у Митровици; Анка Каранова уч. 2. гимн. у Шапцу; Ђ. М. Поповић у Београду; Васа Кондић у Приједору; Јово Милић, А. Р. Кујић, Родољуб М. Оборина, Милан Билић, Коста Костић — сви ученици 4. р. у Мостару; Коста Ценић уч. 2. р. у Брзој Паланци; Петар М. Ракић уч 1. гимн. у Градишту; Павле Радосављевић питомац I. године у Краљеву; Милисав М. Ђорђевић држ питомац ратаррице II. године у Краљеву; Гавра Ковачевић, Јоца Којић и Јован Ивановић ђаци у ман. Кувеждину и Тоша Ковачевић из Визића. Стеван Мирковић гимн. у Срп. Карловцима; Емин, Јусуф, Ефенди Арапчић у Маглају; Миливој Атанацковић у Н. Селу (код Панчева); Михаило Симић у Д. Тузли; Јеленко Михајловић гм. у Зајечару; Гавро Кондић у Приједору; Петар Чупић у Сарајеву; Борислав Брадваровић у Ђурђеву.

3. ребус. Јелена Миљковић уч. 4. разр. у Бабаништу; Јован Д. Брајић у Бањалуци; Север Милутиновић гимч. у Нишу; Велимир Васиљевић у Херцег-Новом; Срђе М. Русовић, Урош Мандић, Обрен и Лазаревић у Ерцег-Новом; Свет. М. Ћуковић у Сарајеву; Љубица Авакумовића уч. 2. разр. гимн. у Београду; Васа М. Ћ. Сарајлија.

3. задаћу и све ребусе: Зорана, Огњана и Гордана Дејановић; Душан Савић ученик 4. разреда у Бос. Градишци; и Ј. Берлековић у Сомбору.

„Голубов“ писмоноша.

Због нагомиланог градива, изостају из овог броја „Голуба“ све поруке и одговори нашега писмоноше и у идућем броју ћемо одговорити свакоме, коме шта имамо да одговоримо или ко шта од нас очекује. Из истог узрока изостају за идући број и „Добротвори младежи.“

„ГОЛУБ“ излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 6. У Сомбору 1. Јуна. 1885.

АЛА ЈЕ ТЕШКО!...

Ала је тешко живит' у св'јету
И вјечни с њиме водити рат;
Мјесто да т' људи помоћи дају
Копа ти јаму рођени брат!

Служи л' те срећа — тада имадеш
Завидљиваца на сваки крај;
И који с тобом највише веже
Друкчије снује у срцу знај!

Истина, он се претвара, ласка
Нуди ти руку пријатељства свог;
— Ал што ти мисли — мани се, мани!
То само њему, нек даде Бог!

У очи кој' те сувише хвали
Пријатељ прави није ти то;
Медено збори — само док може
Са твојих леђа да згули што.

А чим те кака несрећа снађе
Па те обрве туга и јад;
Таки се онда од тебе клони
Ко да те није ни познаво кад.

Не тражи дакле пјевидруга, не!
Мало који ти искрен је знам;
Њих свуђе има — у свако доба
Пјеваш ли само — јавља се сам.

Ал плачидруга — који би ваљо
Тешко је наћи — нема га, не!
Патника, људско не види око
Ни срца има, да му помогне!

Ала је тешко живјет у св'јету
И вјечни с њиме водити рат;
Мјесто да т' људи помоћи дају
Копа ти јаму рођени брат!

Н. Т. Кашиковић, Сарајлија.

ЗМАЈ ДЕСПОТ ВУК БРАНКОВИЋ.

Прошло само 4 године, па ће се навршити пуних пет стотина година од онога дана чемернога, како је на Видов дан пропало српско царство на Косову. Последњи цар српски беше кнез Лазар, који је такође на Косову борећи се за крст часни и слободу златну погинуо.

После те велике погибије на пољу Косову, нису Срби више имали царства; али зато ипак не беше Србија турска земља; Срби су њоме и даље господарили, но нису били више независни господари, него су морали Турцима давати данак и господари од Србије не зваху се више цареви, него: *деспоти*. Високи Стеван, син кнеза Лазара беше први деспот од Србије а после њега биваху деспоти потомци издајице Вука Бранковића. Када пак 1459. године Турци Србију са свим покорише и на пашалуке поделише, од тада нестаде и деспотâ у Србији и Срби постадоше прави поданици турски. Али многи Срби, нехотећи остати у земљи, где бесни Турчин господари, оставише Србију и прећоше у Угарску, где и пре тога беше много Срба, и ту се настанише међу браћом својом, да тим лакше могу у свези са угарском војском ударати на Турчина, који је сад, кад је Србију покорио, бацио погled и на Угарску, те се угарски краљеви стараху, како ће да одбију навалу Турску, па се управо радоваху, што Срби долазе, да им у помоћи буду.

Змај Вук Бранковић, деспот српски.

Међу осталим Србима, који из Србије у Угарску прећоше, бејаху и многи гласовити јунаци, од којих је један и Вук Бранковић, којега су са великог јунаштва његовог прозвали Змајем.

Змај Вук Бранковић је праунук оног Вука Бранковића, што је издао на Косову кнеза Лазара, и тиме учинио Турчину на руку, да Србе сломије. Но и ако је онај био издајица ово беше ватрен и честит Србин јунак, којега нису бадава Змајем прозвали. У оно време, када се он у Угарској настанио, владаше Угарском најславнији Угарски краљ Матија Корвин, за којега веле, да је српскога порекла. Овај краљ Матија је веома волео Србе због њихова јунаштва, те им је дао по нека осо-

бита права, а Змаја Вука, као човека од деспотске крви и колена, призна за доспота над Србима у Угарској. Као деспот седео је Змај Вук у Сланкамену у Срему, где се и сад виде развалине од тврдиње, коју је он саградио. Са одабраним својим Србима јунацима храбро се Змај Вук против Турака борио и Турцима многе јаде задавао, тако, да су се Турци често већма бојали његове малене чете, него друге читаве војске.

Колико је овај славни јунак омилео српском народу види се и по томе, што га и данас народ српски пева у својим јупачким песмама, у којима он такав јунак излази, као Краљевић Марко или Милош Обилић.

Вели се, да је Змај деспот Вук Бранковић сазидао и манастир *Грегег* у Срему. Други опет веле да је тај манастир подигао његов отац *Григур* и да се по њему назвао Грегетег, што може лако и бити: али га је онда сигурно Вук још доправио и боље улепшао и тако изишао на глас као да га је он са свим из темеља подигао.

Грегетег је најлепши и један од најбогатијих манастира српских у Срему, имање му обухвата више него 2000 јутара земље. Црква је са свију страна ћелијама опкољена, које се једном страном на планину наслањају, са које је диван изглед на нижа брда и на равни Срем. Са те планине се види и Београд и изнад њега планина Авала у Србији. Црква је посвећена св. Николи и годишња слава бива 9. Маја (о летњем св. Николи), када се тамо скупи силан свет из околине његове, а често и из даљих крајева српских. У виноградима овога манастира роди врло добро вино, које је познато под именом: „Радованац.“

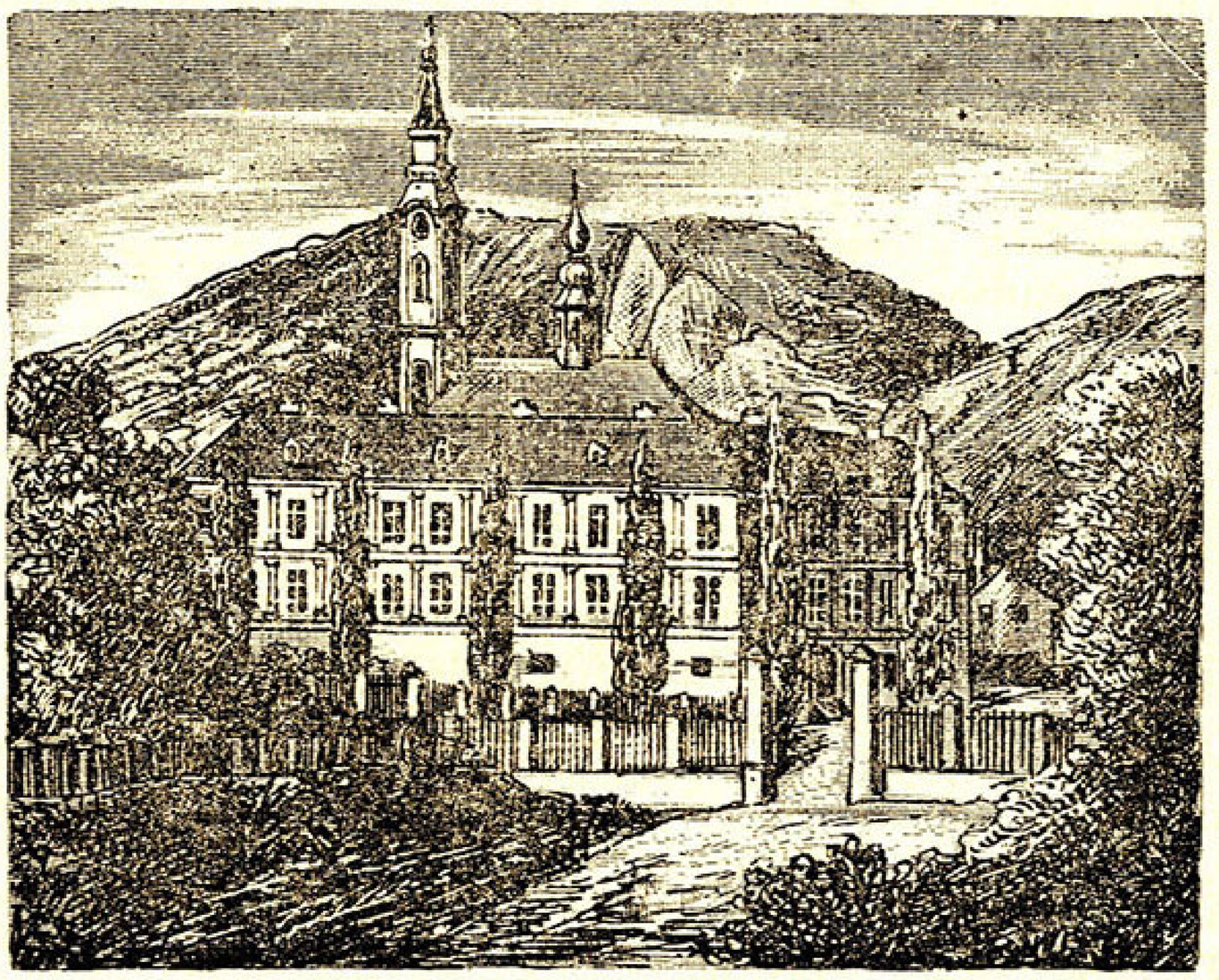

Манастир Грегетег у Срему.

Змај деспот Вук је умрьо 1485. године, и тако је ове године равно 400 годинâ, од како је овај славни јунак отишао на онај свет, а име му се у народу нашем и сад спомиње и пева, као да је то скоро било. Истина, спомиње се и издајица Вук Бранковић, али њега народ српски и сад проклиње, а овога слави и благосиља, и жели, да му се хиљаде такови јунаци и данас, који ће да преузносе и диче име српско.

ВЛАЈКО И ПИЛИЋИ.

(С талијанског.)

„Јел' Кристо, шта то носиш у кецељи?“ питаше Влајко своју сестрицу, видевши је да иде у послон.

„Носим јаја,“ одговори сестра.

„А шта ћеш са њима да радиш?“

„Хоћу да их положим под једну кокошку.“

„А што?“

„Да се изведу пилићи.“

„Шта?! Зар се из јаја изводе пилићи? Па како то, ја сам јуче јео јаја, па нисам видео пиле унутра. Шта ти клапљеш, богати?“

„Ене, а зар ни то још не знаш?! . . . Треба метнути под кокошку јаја, те да постоје тако неко време, да се загреју и зачну. Топлотом се произведе пиле, које по том израсте мало, прокљује јаје и — ето ти га где пијуче.“

„А—и!! е богами баш нисам знао. — Баш ћу сутра отићи одмах да видим пиле под кокошком.“

„А, не бива то тако брзо, сутра их не мо'ш видети. Кокошка треба да лêже јаја читаве три недеље; кад прођу три недеље дана, онда ћу ти показати пиле.“

Од тога дана Влајко сваки дан питаше своју секу: „Јесу л' се извели пилићи?“

„Стрпљења мало!“ одговораше му Криста једнако; „кад се изведу, зовнуће те.“

Најпосле дође већ толико жељно очекивани дан. Криста зовну Влајка.

„Хоћеш да дођеш да видиш квочку?“

„О, како да нећу,“ одговори радосно братић; „зар су се већ извели пилићи? А познајем ти по очима да јесу!“

Ушавши у кокошњак, о, да дивоте за Влајка! шта ти имаше ту пилића. Криста приведе Влајка ближе, где могаше још боље видети. Она извади све пиле из пологa напоље и удроби им ситно мало лепца, а пилићи почеше кључати и гутати по мало. Влајко по узимаше пиле и миловаше их; мâзаше их руком и образом и тепаше као малој беби. За тим Кристина метну на полог све пиле, где сеђаше нагорушена квочка, која квочући прикупи их све око себе и закрили својим перјем. Кад квочка квоцаше квок, квок, а они се сви њој окрећаху. То је Влајка јако занимало и веома се радоваше.

У истом тренутку мати викну са прозора: „Влајко, Влајко! ход' овамо!“

„Ето ме одмах!“ одговори Влаја; али се и не помаче.

Мати викну опет: „Влајко, ходи брзо, ходи!“

„Ето, êтô!“ али опет остаде. На то му се Криста окрете: „Је л' да ти је мило да гледаш, како трче пилићи, кад их зове њихова мати?“

„Ех, те још како,“ одговори Влајко.

„Е лепо,“ рече сестрица, „и мени ће још милије бити ако Влајко одмах оде, да види што га мати зове.“

Влајко се сав зацрвени на ту сестрину напомену, која га изобличи да су пилићи послушнији од њега; и неишчека даље речи, већ у два три корака, па ево га код мајке: „Ја сам дошао!“ рече јој.

Никодим Савић.

РАСТАНАК.

Прохујаше златни дани
Ђаковању стиже крај;
Дружина се дома жури,
Сваки у свој завичај!

Прохујаше златни дани,
На све стране с' ори глас;
Праштају се браћа, сеје
Растанка је куцно час.

Прохујаше златни дани,
Срдаца се зачу јек,
Растанак им тешко пада,
Па још можда за навјек!

Прохујаше златни дани,
Од свуда се ори ој!
„Због ом дружбо, због ом школо
Учитељу мили мој!!!“

Н. Т. Кашиковић.

Сомбор 1884.

НЕ ДИРАЈ У ТИЧИЈА ГЊЕЗДА!

(Истинит догађај.)

У вероши К . . . живео је један богат и поштен човек, кога су грађани те вароши врло поштовали и уважавали. Он је имао сина Косту, који је учио IV. разред основне школе. Коста је био врло добар ђак, зато су га његови другови поштовали, а учитељ волео. Али поред тих врлина, имао је Коста и једнуману, а та је била што је волео да дира у тичија гњезда. Отац му је за туману знао, зато га је често световао, да тице не треба да дира, јер оне тамане многе штетне гусенице, али Коста никако да се од те мане одучи

Коста је имао и једног врло ваљаног друга Павла, сиротог, али врло доброг и ваљаног дечка.

Један пут рече Коста Павлу: „Хајдмо к мени кући, да упитамо оца, ако хтедне да нас пусти, да идемо мало у поље, да се шетамо и да наберемо јагода, јер их има доста на једном месту.“

Отац Костин одобри им, да иду у поље али у шуму да никако не иду. Коста обећа, да у шуму ићи неће, него само у поље. Али је у себи тврдо наумио, да у општинску шуму иде и гњезда тичија дира. Зато, како из вероши изађоше рече Коста: „Павле, ајдемо у шуму да тражимо гњезда, има их тамо доста. — Павле му на то одговори да он неће у шуму да иде, једно због тога: што ме је страх, а друго због тога, што нам је твој отац то забранио!“

Коста му одговори: „Ако нећеш да са мном у шуму идеш, ја ћу се с тобом свадити.“

Павле не беше кавгација и мораде пристати, те се упуте у шуму. Када беху у шуми, сретне их шумар, који је шуму обилазио и чувао да се дрва не секу. Он се упита са Костом, јер га је добро познавао, а после кратког говора упита га куда је пошао.

Коста му одговори, да је пошао у шуму, да се прошета. Шумар оде својим послом, а Павле и Коста у шуму. Идући тако украј пута, чују они, где младунци пиште у дупљи (шупљем дрвету). Коста рече Павлу: „Сагни се ти уз дрво па се добро држи, а ја ћу се теби на леђа попети, па ћу се доватити за гране и попети на дрво.“ Павле га послуша и кад Коста дође до дупље, завуче он руку унутра. Али од једанпут осети, како му се нешто ладно око руке обмотава (а то је била змија), уплаши се Коста, па брзо извуче руку из дупље, и хтеде скочити, али се омакне, те у падању закачи се за неку грану те је тако неко време у ваздуху висио! — Од један пут — к-р-р-ц! грана пуче а Коста паде на земљу.

Павле брже притрчи да му помогне устати али Коста и не миче се. Сирома Павле се уплаши да није мртав, па стаде викати за помоћ.

Шумар чувши вику, упути се к месту од куд вика долазаше, а кад дође на место упита Павла, шта је било. Павле му плачући све исприча. Шумар узме Косту на руке па га однесе кући. Кад отац виде шта је, брже посла по лекара, који кад дође и прегледа Косту изјасни се: да је Коста само од страха онесвеснуо, и да ће се освестити само ће морати од убоја дуго лежати.

Коста се мало по мало са свим освести па исприча оцу све како је било, и зарекне се да неће више никад у тичија гњезда дирати. После је дуго боловао.

И заиста кад је оздравио, остао је веран својој оцу заданој речи, па је и друге световао: „да тичија гњезда не дирају.“

Крагујевац, 1885. год.

Милан Новаковић.

ДЕЧИЈА ДУША.

Душа нам је чиста, света,
Као љиљан бели,
Коју су нам у окриље
Анђели узели.

У окриљу анђелскоме,
Рај и срећу срета;
У окриљу анђелскоме,
Она богу лѣта

Анђели је увек пазе,
На полете њене,
Па не дају никад да нам
С права пута скрене.

Зато наша душа саде
Рајским мири миром,
И мирисе на све стране,
Своје шаље широм . . .

Кад нас види мајка мила,
И душом називље,
Срдашце нам у грудима,
Тад' закуца живље.

Јер знадемо да нам мајку
Иста радост срета,
Што је наша млада душа,
Блага, чиста, света.

А ми ћемо увек од сад,
Да с' Богу молимо,
Да с' анђели душу нашу,
Чисту одржимо.

Јер знадемо да је срећа,
Само овог света.
Кад је душа блага, чиста,
Кад је душа срета.

Браћа Л.

БРЕГ ЕТНА.

Ја сам себи представљао, да је брег Етна само једна једина планина са врло великом висином и ширином. Он се доиста такав издалека показује. Изгледа, да он тада образује само једну масу; али изблиза није тако, и види се напротив да је Етна скуп вулканских брегова, од којих најузвишенији јесте кратер, који је сада отворен. Око ове купе и по целој вулканској површини брега, броји се близу сто других узвишених кратера, а брег Етна изгледа као да је у сред подчињених брегова, који га окружавају са свију страна као оно каквог оца у сред своје деце, узвишавајући се над њима свима својом несравњеном висином.

Лепо не може да буде у стварима, чије су промене врло нагле, нити пак у онима у којих је накарађеност одвећ стална. Око жели да буде поласкано неосетном али непрекидном променљивошћу; а у овом погледу Етна и њена околина не остављају ништа да се пожели. Ту човек налази поступну разлику у свему што на свету има дивљега, смешнијега, ужаснијега и онога, што очарава; све лепоте какве обрађене земље, и све грозе какве пусте земље са производима коју су највише страни једни другима, од температуре која чини да они успевају. Равнице на ниским деловима Етне представљају дивне жетве; одозго, брежуљци који се уздижу као амфитеатер, покривени су драгоценим виноградима и богатим расадима маслинака; мало навише, за чудо грдна вегетација дрва сачињава грдне шуме. Најзад паланке, вароши и сеоца, расути су по боковима брега, на броју од прилике 77, сведоче да плодност и изобиља ту свуда владају, што је сасвим противно у осталој Сицилији. Земљиште је ту тако родно да се броје 170.000 становника на Етни, урачунавши ту и становништво из Катане.

Нагон човеков доводи га да пркоси теškоћама, и он наилази на неисказани чар да их савлада. Варошанин и становници равница мучно појме задовољство које човек осећа пењући се по високим бреговима; осећање умора губи се у сред живих и неочекиваних узбуђења, која усколебају душу, и стигав на врх Етне, ја сам се нашао у лепоме призору којим беху занета моја чуства наградом за све оно што сам био претрпео док сам на њ' стигао.

Спољашњи изглед предела покривеног вечитим снегом, који предходи пределу бора, јела, брезова јесте за чудо жалостан; природа изгледа као мртва, једнобразност леденога слоја није ничим узбуђена; само неколико брежуљака лаве, на којима снег није нашао доста површине да се заустави, излазе тамо и амо из тога леденога ћилима, и разликују се својом црном бојом од белоће дна из кога се они подижу. Температура била је непрестано таква да је хладнила од нашега поласка из манастира; при свакоме кораку којим се крочи у ову пустињу, мисли човек да осећа да се умножава оштра хладноћа која силази са највиших предела, који се зове ватрени предео, због његове блескости на огњишту кратеровом и с тога што се ту снег не задржава.

Кратер Етнин, који има облик као нека неправилна дугуљаста округла фигура, јесте бар три пута толико велик као онај на Везуву; он личи на један пространа левак, који је подељен на једну грдну прегаду, начињену од пепела и пене истопљене лаве, која раздваја два отвора. Ови отвори су неједнаке величине, и сваки од њих јесте поново подељен другом једном, али нижом прегадом; тако да човек не мора да сматра ове отворе као четири разна кратера, него као разјапљену рупу једнога истога кратера; јер по свом изгледу оне се састављају мало ниже испод површине. Мој вођ, водећи ме што је могуће ближе

крајем ивице тога вулканскога брега, бацао је унутра камење које у своме паду произвођаше знатан шум, чија се сила осећаше да се смањује у колико је камен дубље унутра падао, и тај шум ишчезе у једноме подмукломе и далеком звуку, који наскоро престаде. Кад год бацаше нов камен, он рече: „ево још једнога за ђаволску кућу.“ Доиста се поплашим кад помислим на прекомерну топлоту и на потоке од лаве што ври, која постоји у тој провалији, и немогуће је да човек не представи себи у мислама какав страшан пакао.

Београд, 1885. Превео: *Мил.*

МУДРЕ РЕЧИ.

Прибрао: Милан Владана Ђорђевића.

Паметан човек, кад за почиње који посао, увек помишља на свршетак дела свог.
(Р—н.)

*

Није доста имати лепе вредности и способства, него ваља и знати добро с њима управљати. (Доситије.)

*

Најбогатији је онај човек, коме је доста оно што има; који са правдом добива, а туђе не жели. (Доситије.)

*

Немој мислити, да се лепота човека налази у облику тела његова; она се налази у његовој памети. (М. В. Ђ.)

*

Истинито достојанство свагда је садружено са учтивошћу и умереношћу; а лажно са сујеслављем и са високоумљем.
(Доситије.)

*

Ко нема ни пријатеља, ни непријатеља, тај нема у себи ништа ваљано.
(Даситије.)

*

Зауздавај гњев; и кад се срдиш не говори ништа.

*

Слободно верујмо да је онај добар човек, чији су пријатељи поштени људи, а непријатељи сумнителнога живота.
(Доситије.)

*

Бога поштуј‘ као премилог родитеља, од кога је рођена душа твоја.
(Доситије.)

*

Спомени се да око божије све види, и што је уместу сакривено, и у помрчини.
(Доситије.)

*

Не опадајте један другога браћо! јер тиме стварате неслогу а неслога никад добра донети неће.
(Стих из св. писма.)

*

Сиромаху не ругај се; помози му колико можеш. (Доситије.)

*

Бежи од златољубља; златољупцима никада не може бити доста, вавек су сиромаси, јер не виде оно, што имају гледећи на оно што желе. (Доситије.)

ЈЕДНОМЕ ДЕТЕТУ,

које грљáше, љубљаше своју мајку.

— По инглеском. —

Воли своју мајку, чедо!
Загрли је, пољуби је!
Штуј је, слушај, воли, љуби,
Док је земља-гроб не скрије!
— Воли своју мајку, чедо!

Погледáј у њене очи —
Љубави јој огледало —
О погледáј, док их видиш,
Док их није још нестало!
— Погледáј у њене очи!

Љуби њене вреле усне,
О љубави док беседе!
На леденим уснама јој,
И твоје ће да се следе!
— Љуби њене вреле усне!

Цени, чедо, њену косу,
Цени, цени кад оседи!
Кад премине, са главе јој
Колко ће ти влас да вреди?
— Цени, чедо, њену косу!

Молиш ли се Богу, да јој
Здравља, жића даде Боже?
Час, кад би си жиће дао
За мајчино, доћи може.
— О моли се за њу Богу!

Сомбор. *Иван М. Поповић.*

ЛАБУД.

Лепа ова слика приказује нам читаво јато лабудова, који спадају у ред тица пливачица. Већ и на самој слици може се видети, да их има више врсти, од којих онај, што на челу квргу има и онако поносито повијен врат носи, зове се питоми лабуд. Перје у питомога лабуда је бело као снег (бео као лабуд), кљун му је црвене, а само на ивицама и ноздрвама црне боје; ноге су му такође црне боје.

Питоми лабуд живи у северној Европи и Азији и то по више њих у друштву, где по води поносито пливају превијајући свој дуги врат. На суву не изгледају тако лепо јер им ноге, као и у свих осталих пливачица више натраг стоје, и због тога немају гегав ход, као н. пр. патка и гуска. Мужаци су врло храбри и у пролеће за време парења бију се више пута на живот и смрт; а и док женка на јаји лежи хоће више пута да потуку патке и гушчиће, које у истим барама живе. Хране се воденим биљкама и корењем, које гњурајући дохваћају, зато и живе у плитким водама; осим тога једу и разна семења и водене зарезнике, а рибе никад не једу зато их и држе по мањим језерима као чуваре риба. Припитомљенима, који се по великим баштама и рибњацима држе, направе се над водом дрвене кућице са стеницама, где највише пребивају у време кад се митаре, т. ј. кад се линьају или кад им опада старо перје, па добивају друго, а и иначе кад хоће да су на суву. Касно

Лабудови.

у јесен, кад се већ почну воде смрзавати, унашају се у штале те тамо презиме.

Обично сваки пар тражи за себе омању бару, а ако таких нема, онда се настане и у већој, где изаберу себи једно одељење, у које после друге никако не пуштају. Женка снесе у великом гнезду, од сите, на обали (а некад и на води плива) 6—8 зеленкасто белих јаја, на којима 4—5 недеља лежи, а зато је време мужак брижљиво чува одбијајући сваки нападај са јаким ударцима крила. Млади су сиве боје и тек друге зиме постану сасвим бели

Лабуд буде 12—15 кгр. тежак а живи 50—100 година.

Месо од младих лабудова је врло укусно и даје изврсну печеницу, а од маторих је жилаво и неукусно. Перје, нарочито паперје претпоставља се гушчијем и из Пољске, Литваније и Прусије га центама на вашаре доносе, због чега их у неким пределима чупају као код нас гуске. Велика пера употребљују се за писање. Од коже, која је са густим паперјем обрасла, праве се скупоцени первази.

Лабуд певач такође је бео али жут кљун му је с пред до половине црн а на челу нема кврге а и врат не држи тако поносито као питоми лабуд, те с тога се одмах разликовати може, као и на слици. Име своје добио је отуд, што има јасан глас и кад их много има из далека је врло лепо чути. Живи по језерима и барама северне Европе и Азије. У јесен кад се митаре, перје нагло опада, тако да по неколико дана не могу полетити и онда их ондашњи становници са чамаца батинама убијају.

Црни лабуд је сав црн а кљун му је јако црвен; живи у новој Холандији; даје се припитомити. У јужној Америци живи бели лабуд с црним вратом. *Ђ. П.*

ПЕСМА КНЕЗУ ЛАЗАРУ.

Столп правовјерија,
Бездна милостиња,
Свјати Лазар бјаше,
Рјеки истошчаше.
Шчедрот неоскудни.

Истини желатељ
Небеснија слави,
Украси церквами
Јакоже звјездами,
Всју земљу држави.

Дати себе на смерт
За вјеру ревнују,
Мечем усјечесја,
Вјенцем увјазесја,
Вјечно торжествују.

Обитељ вердничка,
Красујсја појушчи,
Држашчаја цјело
Лазарево тјело,
Нетљетнми цвјетушчи.

Радујсја Лазаре,
Апостоле сербски,
Молбу к Богу пролеј,
Спаси от напастеј,
Вес род христијански.

ИГРА И ЗАБАВА.

Пише за „Голуб“ Сл. Зорић у Бечу.

III.

Пера нам је једном рекао, да број 279 помножимо тајно на хартији с чиме год хоћемо, пак од тог производа још и да затајимо један број, а остатак да му кажемо, — пак ће он моћи онај затајани број из производа погодити.

Ми не веровасмо; али ипак одосмо даље од њега, помножисмо 279 са 3 и добисмо производ 837. Од тога производа намислисмо утајати од њега баш средину (десетице) 3, и рекосмо му, да је остатак 87. — Он стаде мирисати по соби (бајаги) и рече: Ви сте изоставили број 3

Ми се пренеразисмо; од куд то да погоди! Прависмо рачуне друкчије и мајстор увек погоди.

Растумачио нам је то овако:

Када вам задајем број какви за множење, ја увек пазим да се збир целога тога броја може поделити са 9 (н. пр. у броју 279 је збир = 18, а 18 се даје са 9 поделити). — Сад ви помножите овај број 279 ма којим бројем (н. пр. са 3 или ма и другим) и од производа тога сакрите један број од мене, ја ћу тај сакривени број познати увек по томе, што ваш производ прегледам исто онако, као при задатку т. ј. може ли се збир његов поделити са 9. Ваш производ беше овде, рекосте 87. Ја сам сабрао 8 и 7 = 15 и потражио одмах онај број, који ми још треба на 15 додати, да га начиним, да се може са 9 делити. Тај број је 3, јер 15 и 3 јесу 18, а 18 је први број идући горе, који се са 9 поделити даје. — Тај број 3, што сам ја овде додао на 15 бесте ви притајали од мене. — Ето, како се погађа.

СПОМЕНИЦА.

Под овим насловом имамо сад више спомена вредних лица да наведемо, који су отишли Богу на истину, а то су:

1. **Александар Карађорђевић**, син Карађорђа, првог ослободиоца Србије, умрьо је у Тамишграду 22. Априла ове године у 79. години живота свога. Он је од 1852. до 1868. год. дакле пуних 16 година био кнез у Србији. Под његовом владавином лепо се унапредиле школе и просвета у Србији, али пошто је био мекане нарави, те није могао у оно време да одговори жељи народа српског, то је по жељи народа 1868. сишао са престола и оставио Србију. Он је био велики пријатељ народу своме, а то је показао и тиме, што је од имања свога оставио на просвету народу своме више од 40 хиљада форината. Лака му земља и вечан спомен и овога и онога света!

2. **Марије, књегиња Црногорска**, кћи витешког господара Црне Горе, кнеза Николе, умрла је 25. Априла ове године у Петрограду, где је била на наукама. У Петрограду је млада књегиња управо царски опремљена и одатле послана у њену домовину — у Црну Гору, где је уз велику тугу својих светлих родитеља и целога народа црногорског предата матери земљи. Лака јој црна земља била!

3. **Зорка Костићева**, премила ћерка Милана Костића негда надзорника свим црногорским школама а доцније проте Старобечејског и врлог сарадника нашега „Голуба“, премину 7. Маја о. г. у Пешти, прерано, тек да наврши 15-у годину. Родила се Зорка на Цетињу у Црној Гори; али не имаде дана, да је сад походи, кад је толико и тољко слушала од својих, и читала славу црногорску у народним песмама...

Била је Зорка по духу и карактеру на дичног бабајка свог; а нарави благе као мало другарицâ. Не даде се, да се особине лепе развију са веком, да се прикаже слика и прилика, како врли Србин задањује породу свој! Мир угинулом цвету и благој души блаженство на веки!

4. Виктор Хиго, највећи песник свију времена и свију народа, дика и понос народа Француског, премину 9. Маја ове године у 83-ој години живота свога у Паризу. Виктор Хиго, и ако је био Француз, ипак је цео свет љубио, а особито оне, који су ни криви ни дужни запостављани и у животу подносили муке свакојаке. Пуних 60 година писао је он књиге за народ и у њима се борио за све, што је лепо, добро и племенито и с тога је и стекао љубав и поштовање не само целога свога народа, из кога је произишао, него и свију других просвећених народа у целоме свету. Његова ненадмашна дела превођена су на све изображене језике, има их неколико и на српски преведених. На дан смрти његове, прекинула је народна скупштина рад свој и сутра дан закључила, да се о државном трошку сахрани. Тело му је оправљено тако, да је могао више дана стајати, да га свет може на самртном одру гледати. Пошто је већ за глеђање изложен био, доносила су разна друштва и појединци људи венце на сандук његов у знак свога високог поштовања. Српска омладина, ђаци, што се у Паризу на великим школаме уче, беху једни из међу првих, који су свој венац донели. Сарањен је овај велики муж 20. Маја уз тако величанствен спровод, каквога још свет не памти. За његовим сандуком ишло је 12 кола пуних венаца, а осим тога су још њих 808 носили венце на руку. Народа се окупило преко милион душа, који су улице тако загушили, да се није ни чинило да иду, него се таласаше као вали на води. Око 200 хиљада душа били су целу ноћ код Хигове куће, само да би могли сутра дан први за сандуком ићи. Тело му је положено у Пантеон, а то ће рећи у цркву, где се само веома заслужни и први народни мужеви сахрањују. — Уз спровод на разним местима су преко 20 говорника држали беседе. — Покојник је оставио иза себе имање од 5 милиона динара, па и то је скоро све оставио на добротворне народне цели.

Из свега довде реченога се види, да је Виктор Хиго био необичан човек, и француски је народ славно показао, како уме своје велике мужеве да поштује и уважава. Слава таком и мужу и народу!

МАЈЧИНА СМРТ.

Јарко се сунце западу клони
Злаћане зраке лагано скрива,
Ја дома журим — слутња ме мори:
— О мати мила, да ли си жива!

Занет у мисли, корачам живо,
Пола сам веће прешао пута,
Још мало само, о мила мати!
Па ћу већ бити код твога скута!!

Ево ме веће, стиго сам мету,
Кобна ме мисао једнако прати:
— О слатка мајко чедо те зове!
Грли те, љуби, погледај мати!

Ти шутиш мајко! — шта ли то значи?!
Само ти око кадгод се крене,
Ој црни јади, судбино клета!
Ти веће више не познаш мене!!

Ал' она ћути — нијемо ћути,
Ни речце једне да ми прозбори;
Оком ме гледа — око јој мутно,
Видим је да се са смрћу бори!

И још један пут на све нас глену,
Зорица када поче да свиће,
И још једанпут уздану „јао!“
Па јој се навјек угаси жиће!!...

***

Од тога дана, од тога часа,
Јад ме је клети обрво јако;
Лио сам сузе дању и ноћу,
Клео сам живот горко сам плак'о!

Па ево ни сад утјехе нејмам,
Црно је небо жића ми млада;
— Јер за све друго надам се стећи,
— Ал мајку милу — више никада!

Лука Чушић, богослов.

СВАШТИЦЕ.

Песма кнезу Лазару. У овоме броју „Голуба“ доносимо песму Кнезу Лазару, коју је ставио у ноте наш пријатељ и сарадник Славко Зорић онако, како ју је покојни али чувени наш певац и добротвор народни поп Димитрија Поповић певао. Г. г. учитељи, одрасли ји ђаци и сви други, који на ноте знају, учиниће народу лепу услугу ако ову песму на овај глас науче и друге, те да је још ове године о Видову дне у црквама складно певају. Глас (арија) ове песме је веома леп и нама је веома мило, да је баш ми могосмо донети, и то баш сад, да се још за овај Видов дан може научити.

Етна. Једна од најзнатнијих огњедишућих гора у Европи, јесте и Етна на полуострову Сицилији у Средиземноме мору. Она је овога пролећа почела да избацује растопљену и усијану масу из земље, с тога доносимо у овоме броју „Голуба“ опширнији опис Етне. О томе пак, шта су огњедишуће горе, може се читати у „Голубу“ год. I. стр. 147. под насловом: „О вулканима или бреговима што ватру избацују.“

Страховит земљотрес у Индији. Од ово неколико последњих година, деси се сваке године по који велики земљотрес. Тако ево и сад стижу гласови из Индије, да је тамо у области Кашмиру 19. Маја ове године био страховит земљотрес. Познато је, да тамо живе оне на гласу кашмирске овце, које тамошњем народу велику корист доносе, па је овај земљотрес више од милион тих оваца стаманио. Највеће и најтврђе зграде, као: цркве, касарне и многе друге, тако су се порушиле и пораспадале, као да су на песку зидане. Људи је на хиљаде пропало. Народ живи у неописаној страви, и држи да је то каштига Божија, што мухамеданци у тој земљи још нису збацили са себе јарам Енглески. (Читава Индија лежи под Енглеском управом као што некад беше Србија под Турском).

Русија и мјесец. Из времена општег географског скупа у Паризу, прича тамошњи један лист слиједеће: Једне вечери бјеше се искупило пријатељско друштво код г. Тјера Бивши предсједник републике (Тјер) сједио је на једноме дивану између руског посланика, кнеза Орлова, и енглеског лорда Лиона. У то дође и Фердинанд Лесеп (који је градио сујецки прокоп у Мисиру) прије кнезу Орлову, па му рече: „Драги мој кнеже, баш сад сам предсједавао географском скупу, гдје сам одао заслужену хвалу руском изасланику. Карте, које од њега добисмо, сигурно су најљепше од свијех што су нам послане. Можете то цару изјавити у вашем извјештају.“ „Ваша је хвала у толико значајнија,“ одговори кнез Орлов, „што је простор наше царевине огроман. Да, али наши штабни официри раде много“ „Површина Русије једнака је површини мјесечевој,“ смијешећи се примјети Лесеп. „Са том разликом“, дода накосно лорд Лион, који дотлен ћуташе, „што мјесец остаје увијек једнако велик, а Русија напротив непрестано расте.“ — „Просвјета.“

ДОБРОТВОРИ МЛАДЕЖИ.

За сиромашне ученике претплатише „Голуб“ ови родољуби:

16. Г. Ђорђе Петровић трг. у Добушци (Босна) за срп. осн. школу у Прњавору.

17. Г. Стојан Наранчић чиновник за ученика Милана Ћукановића у Прњавору.

18. Г. Стева Остојић тргов. за ученика Глигу Поповића у Прњавору.

19. Г. Јован Остојић десетар за ученика Максима Јовановића у Прњавору.

20. Г. *Ђорђе Милић* трг. за ученика Саву Јовановића у Прњавору.

21. Прeч. г. Јеврем Стојановић парох, за ученицу Стану Николићеву у Прњавору.

22. Г. Стеванъ Ѳ. Јаковлѣевић трговац у Руми 10 примерака, од којих 5 примерака за сиромашне добре ученике у Руми, а 5 основним школама по Босни.

23. Г. *Милан 5-ко Павловић* бојадисар у Вршцу за српску школу у Јабуци код Вршца.

24. Гђа *Драгиња Лолићка* у Вршцу за сестричину Зорку Милошевић у Тамишграду.

25. Преподобни г. Теофан Косовац игуман ман. Прибине Главе за ученике у Бачинци 1. Персиди Радиној; 2. Милинку Марковићу и 3. Марку Ердевичком.

26. Високопреч. г Прокопије Бујишић архим. манас. Боговађа у Србији 2 примерка, 1 за мушку а 1 за женску основну школу у Пљевљу у Херцеговини.

НЕПРАВИЛНОСТИ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСАЊУ.

(Под овим насловом доносимо оне речи српске, које се у говору и писању погрешно употребљују, с напоменом како ваља да буде)

„*Расти*“ и сви сложени од овог глаголи; као: узрасти, дорасти, прирасти и т. д. — сто такав је неодређени начин горњег глагола — а не као што многи говоре и пишу „растити“ „узрастити“ и т. д. То је велика погрешка, која повлачи за собом многе друге, кад се ови глаголи мијењају — тако треба растем, растеш, расте — одрастао, и т. д. а не: растим — растиш — расти — одрастио — узрастио и т. д. Сјетите се само народне пјесме „Како *расте* трава на увојке“ — „док *дорастем* до коња лабуда“ — а и у обичном животу вели се: „*одрастао* човјек“ а не „одрастио човјек.“

„*Висок*“ *и* „*низак.*“ Овим придјевима кад се поређују, одбије се завршни слог „ок“ „ак“ — па им се дода наставак пороћења „ји“ — за тим по законима претварања и слијевања *(с са ј у ш,* и *з* са *ј* у *ж)* други степен гласи: „виши“ и „нижи“ — а никако: вишљи и нижљи, што неки пишу. Као што видите ти придјеви немају никако ниједног од оних гласова иза којих се додаје глас „љ“ а ти су: б, п, в — као дубок, дубљи — туп, тупљи и т. д.

„*Јахати*“ као и сви сложени: „узјахати,“ „појахати“ и т. д. Овај је глагол пете врсте, јер му основа постаје наставком „а“. Оснива му је „јаха“, па онда се и да не спомињем закон претварања, мијења као „махати“ — машем, —еш, —е, тако: „јашем, јаш еш, —е — јахао, узјахаћу и т. д. а не ваља као што млоги говоре: јашим, јашиш, јаши — јашио — узјашићу и т. д. — Нар. пјесма вели: „Коња *јаше* Краљевићу Марко; коња *јаше*, коњ му поиграва“ — „Па *појаха* танку бедевију“ и т. д.

„*Орах.*“ Ова се именица у неким падежима неправилно употребљује, чему је криво претварање гласа „х“ у „ш“ и „с“. Тај се глас „х“ претвара само у 5. падежу једнине у „ш“ — а у „с“ се претвара у множини, у свима падежима кад послије њега долази „и“ као ораси, орасима. У другом случају не смије се претварати те 2. п. множ. и 4. гласи: „ораха“, „орахе“, а не: ораса, орасе, што ће многи који не зна српског језика казати.

„*Вријећи*“ „*врћи*“ или по источном „*врећи*“ је глагол необичан, спада у прву врсту, а четврти раздио, основа му се свршује на „х“ и по закону претварања мијења се као „пећи“ — тако вршем, вршеш, врше, врхох, врше, врсијах, врсијаше, врсијаху“, — у заповједном начину: „врси!“ у прилозима и придјевима врхући, врьо, ла, ло, вршен, а, о; а никако не ваља: „вршити“ јер онда има са свим друго значење, за дужност се вели: „вршити дужност“ и онда спада у четврту врсту због чега и долазе оне силне погрешке у мијењању као: вршим, иш, ши; вршх, вршијах, вршећи; вршио, ла, ло. Често се чује ће тако говоре: „овршио њиву“ — „ћеш вршити?“ „кад ја вршијах“ а то не ваља. — Ваља рећи: „оврьо њиву“ — „ћеш вријећи (врећи)?“ „кад ја врсијах.“

Н. Т. К. Сарајлија.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Изишле су и послате су нам на приказ ове нове књиге и листови:

Коло, за гласовир написао у ноте Др. Јован Пачу, украшено сликом истог припознатог нам музичара. Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Н. Саду. Цена 1 фор. — Ово је коло сваке препоруке вредно.

Капитал, приповетка за децу, од Фр. Хофмана, с немачког превео Жарко Стакић. У Великом Бечкереку 1885. Издање књижаре и штампарије Ј. Грчића. Цена 35 нов.

Илустрована књижица о животињама, намењена одраслој Сричади. Написао М. Нешковић. Издање књижаре и штампарије Ј. Грчића у Вел. Бечкереку. Има у књижици овој 64 бојадисане слике. Цена 60 нов.

Стрёлан, драмски спев у 5 чинова, написао Фридрих Халм, превео Јован Грчић. У Н.-Саду трошком књижаре Браће М. Поповића 1885. Цена 50 нов. — Ово је из збирке позоришних дела свеска седамнајста.

Приповетке Ивана Сергијевића Тургењева. С руског превео Бранко В. Константиновић. Садржај: Малинова вода. Убојица. Хамлет. Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Нов. Саду 1885. 8-на страна 134. Цена 50 нов.

Смрт и погреб Црногорско-Брдског митрополита Висариона Љубише, оплакао Дионисије Миковић. Спљет, штампарија Рушо и Марић 1885. Цена? — Ова је књижица у стиховима писана.

Просвјета, тако се зове нов српски лист, који је у Сарајеву од 1. Апр. почео излазити. Излази два пут у недељи и стаје годишње 8 форината. Уређује га и издаје Јован Видић.

Илустрована историја *српскога народа од најстаријих времена до проглашења нове краљевине за народ и школу са 120 слика и једном картом Балканског посуострова. Изашле су свеске 10. 11. 12. и 13. А биће их још 2 свеске, свега 15. Цена је свакој 20 нов. Цело ово дело биће скорим готово и коштаће неувезано 3 фор. или 7 $^1/_2$ динара, у платну круто везано стајаће 3 ф. 60 нов. или 9 динара. Наручити се може у свакој књижари. Ко хоће може наручити ово красно дело и код издавача: Косте Мандровића у Бечу, Wien, Landstrasse Seidlgasse Nr. 13. Ова је „истирија' била најпре срачуњена на 12 свезака са 100 слика; али пошто је дело изишло опширније, него што је предвиђено, то је г. издавач додао још 20 слика и 3 свеске, по цени као и до сад, 30 нов. од свеске.*

Говор *намењен хиљадугодишњици славенских апостола Кирила и Методија 6. Априла 1885. г. од Уроша Милутиновића протоиресвитера Митровачког. Издање „Српске грађанске читаонице у Митровици" 1885. — 8 на стр. 24.*

РЕБУСИ.

Саставио: Милан Владана Ђорђевића.

1.

ЛО 100 НИК. СЛЕД

2

ОООООООООР

Старински записи.

Саопштио: Славко Зорић у Бечу.

I.

На једноме листу црквене књиге Октоиха, који се чува и данас у једној српској православној цркви поред Алексинца има исписаних више поука и пословица Али ову једну не може нико да прочита:

Я҃ Кѫ . .

. . Оєкѡлѫ . . . ОУДНѢ БУДЫМѫ

. . УДРУГѫ.

Хајд, да видимо, хоће ли који од наших читалаца овај запис решити. Ко га реши, нека нам јави, па ћемо му штампати име.

КОЊИЧКИ СКОК.

Саставио: Марко Голић.

сјај-	да	сун-				по-	на	што
ма	ви-	на,				о	ду-	љу
ка-	ца	и-	то	Ка-	је	ра-	на	на-
		ше,	и	пле	и-	пре-		
			ма	све	ше-			
			ки-	кад	то-			
			ло	чо·	је			
			чи-	бро	сва-			
		при-	и . . .	де-	ве-	што		
ма	ва	бла	а-	ко	до-	то	ду-	ко,
го-	ко	ко				на-	је	ис-
а-	и	сло-				је	та-	пре-

РЕШЕЊА.

Задаће за решавање у прошлом броју „Голуба" значе:

1. *Да јаје врхом стоји на столу, ваља га добро промућкати, да се жуманце разбије и сталожи где хоћеш. Кад врх окренемо доле и поставимо на сто, онда ће се и жуманце сталожити у*

врху, пак ће помоћу веће тежине јаје и врхом човити, особито ће то лако ићи, ако се јаје стави на сто столњаком застртим.

2. *Путник се овако помогао. Скинуо је своју плетену чарапу, одмотао је целу и привезао за крај лаки камичак, које је спустио доле до пастира. — Пастири привежу за ово тањи конопац, који путник себи довуче; за доњи крај овог конопца привезаше још и дебљи једек (уже), које путник такођер себи одвуче и привезав га за дебло дрвету, спусти се по њему срећно дело.*

3. *Сарајево, Сара, арај, рај, сарџ, Рајево, ево, во*

Правилно решили: све: *1. и 2. Нико.*

Само трећу: Софија Смиљановић уч. 4. разр. у Руми; Марија Дијаманди уч. 2. р. виш. дев. школе у Панчеву; Софија и Вука Медаковић ученице 3. и 4. р. у Руми; Јосим Ракић уч. 4. р. у Каменици; Јово М. Милић, Ато Р. Кујић, Ђорђо А. Чокорила ученици 4. р. у Мостару; Јован Д. Брајић у Бањалуци; Анка Каранова уч. 4. р. у Шапцу; Стеван Гавриловић уч 3. р. у Жабљу; Василије Стакић у Возућој; Олга Нинић и Анђелка Нинић ученице 3. и 4. р. у Шиклошу; Петар Чупић у Сарајеву; Светозар Ћоровић и Коста Ј. Костић ученик 4. р у Мостару. Јелисавета Петровићева ученица у Новој Градишци; Петар Симоновић уч. 4 р. у Ср. Карловцима; Милисав М. Ђорђевић и Павле М. Радосављевић држ. питомци II. г. ратарске школе у Краљеву (можете толико претплате и у маркама послати); Велко Роксандић уч. 4. р. у Митровици; Велимир С. Васиљевић уч. 2. р. у Србини; Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу; Урош Мандић уч 1, р. у Ерцег-Новом; Душан Бабић уч. 3. разр. у Слатини; С. Милутиновић уч. 2. р. у Нишу; Софија Формаћ уч 4. р. у Митровици; Никола Г. Басарић уч. 4. р у Добровићу; Сима П. Јовановић трг. у Лијевну, Јово А. Дучић у Мостару.

Листови, које уреднишство „Голуба“ прима у замену за „Голуб.“

24. „Vuk,“ list za književnost i umjetnost. Година I. Овај је лист почео излазити почетком ове године. Име „Вук“ добио је по Вуку Стеф. Караџићу. Штампа се латиницом, али има чланака и ћирилицом писаних. Излази у Задру 2 пут у месецу. Власник и уредник је М. Цар. Стаје на годину 4 ф. за стране земље 6 ф.

25. „Gospodar,“ organ slavonskog gospodarskog društva. Год. IX. Овај лист излази у Осеку један пут месечно. Чланови друштва добивају га бесплатно, иначе стаје годишње 1 ф. 50 н. Уређује га Биро пл. Илић.

26. „Naša Sloga,“ poučni, gospodarski i politični list. Год XVI. Овај хрватски лист излази у Трсту сваког четвртка. Стаје на годину 5 ф. за сељаке 2 ф. на годину. Уређује га М. Мандић.

27. „Draškov Raboš.“ Ово је шаљив српски лист, али је досад латиницом штампан, пошто у Сиљету, где излази, не беше српских слова. Но како су по моћу народних прилога куваљена српска слова, то је „Драшков Рабош“ почео ћирилицом да се штампа. Излази 2 пут у месецу а стаје на годину 2 фор (за Србију и Црну Гору 2 ф. 40 н.) Издаје и уређује Јово Метличић Година му је II.

28. „Neven,“ zabavni i poučni misečnik. Ово је лист за Шокце и Буњевце. Штампа се у Сомбору а уређује га М. Мандић у Каћмару. Стаје на годину 1 ф. Излази један пут у месецу У овом листу је језик западни говор српски.

29 „Učiteljski Tovariš,“ list za šolo in dom. Година XXV. Ово је словеначки школски лист. Излази у Љубљани 2 пут месечно и стаје на годину 3 ф. Уређује га Андреј Прапротник.

„Голубов“ писмоноша.

Вас. Стакић у Возућој. Реч *искон*, по тумачењу Даничићеву, који је најбољи зналац нашега језика, долази од корена, који значи: *почети*, и тако искон значи: *почетак*: И у Вукову речнику има та реч, и значи такође: почетак. А од куд је то, да се та реч тамо узима у значењу: *беспослен* и *исконица*, да значи дан у који се не ради, не умем вам казати. *Исконица* нема ни код Даничића ни код Вука, по томе та реч није ни њима позната била.

Мил. Вл. Ђорђевића у Б. „Мудре изреке“ у наслову измењене, употребисмо. Ови ребуси и песма ми се не свиде. — Кашиковић је истина нешто болешљив, али се надајмо, да ће се скорим опоравити и ојачати. То му и сви његови пријатељи срдачно од Бога желе.

В. К. у Приједору. У приповетци: „Драгутин и Станоје,“ смер је добар али је слаба израда. То исто важи и за ону другу „Непослушни син.“ У песмама су мисли добре, али одећа није им пристала. Од ребуса први је добар и штампаће се. Путопис Вам је најбољи, и док га мало поправим штампаће се.

Р. Ј. Милинковић у Ш. Можете послати, и ако буде пристала за „Голуб“ радо ћемо штампати.

Мил. у Б. Већина ових Ваших прича налазе се у читанкама школским, што се овуда по Угарској у школама уче, и те не можемо штампати, јер не би за многе наше читаоце ништа ново било. Но неке су сасвим добре и те ћемо згодом донети. Песме су слабачке. Етна је добро; но Сократова смрт без даљег описа његова живота била би неразумљива по наше читаоце.

Г. К. у Кувеждину. Ова песма „Вредна Дана“ није рђаво састављена, али јој је сиромашна садржина-

Н. Г. Витковић у Б. Загонетке Вам нису лоше али нису ништа ни ново. Те врсте загонетака имамо читаве снопове, те по том не могу казати, када ће Ваше доћи на ред.

Род. М. Об. у Мостару. Ребус добар, донећемо га.

М. С. Бјелајац. Овај рачунски задатак је силетен а уз то пун турских речи, што буни мисао и смисао. Онај други је бољи, али је беда, што у овдашњој штампарији нема онаких кривих, кружних ни полукружних линија, те се не може сложити. И ту имате неколико турских речи, а српски је језик најлепши и најразумљивији, када се њим чисто говори и пише, а тако ваља да чини сваки Србин и Српкиња којима је српски језик мио.

Сз Милутиновић у Нишу. Неке од ових ребуса били су већ у „Голубу“, а неке остале није могуће у штампарији сложити.

Милисав М. Ђорђевић у К. Од овога није ништа за штампу. Шат други пут буде што боље.

П. М. Радосављевић у К. Два ребуса се примају.

Т. В. П. Левчанин у К. Намера Вам је добра, али је слабачко изведена. У песми сликови теку слично, али често се стижу безсмислице. За добру песму није доста да стихови теку слично, него мора бити и оно, што се прича у њој, разложно. Од више њих ево Вам само један пример. Говори се о камену и за њега велите:

„Врхом својим небо пара,
Ко срдити вал,
По њем' јунак славу шара,
Чинећ доле свал“

Прочитајте пажљиво те стихове и добро размислите, шта вам који значи. Ја бих Вам драговољно штампао све, али Вам ево кажем, да ћу Вам већу љубав указати, ако је не штампам, а то ћете доцније и сами увидети. Песма „Јуну“ је боља, али се морам још промислити, да ли да је штампам.

Мих Ф. Марковић у В. Г. Неке ћемо моћи употребити.

М. Новаковић у К. — Није лоше, моћи ће се употребити.

Јеленко Михајловић у З. Добро, прима се.

Љубица Ав у Б. Добро, прима се и док дође на ред, штампаће се.

Браћа Л. Као што видите, Ваше су нам ствари миле, и полако их износимо. Само тако даље, па ћете лепо дотерати. Зрно по зрно погача и т. д.

Јов. Манојловић у Субатици. Прво морате научити српски правилно говорити и писати, па ћете онда тек моћи и за штампу написати. Без доброг знања свога језика не може се ни приповетка добро написати. Ребуси су вам добри.

М. Н у Крагујевцу. Као што видите, ваш прилог као згодан за ово доба године, већ донесмо. А што Вам „Голуб“ не долази уредно, није наша кривица, јер од нас сваком претплатнику иде тачно; биће да је кривица на тамошњој пошти, што би ваљало развидети.

Г. Пл. Подградском у С. Примисмо и употребићемо.

Сима П. Ј. у Лијевну. Није ни једно добро, а не може се ни поправити.

Каран-К. у С. Добро је и употребићемо само ако штампар узможе сложити оне слике.

С. М. у Нишу. Чобро је и употребићемо док дође на ред.

Г. К. Рад. у Гр. Примљено, добро, употребићемо.

Н. С. у Солуну. — Хвала на сећању. Послато примисмо и пошто нам је мање-више све по вољи, све ћемо по лако употребити и као што видите, већ смо и почели. Поздрав и свако добро!

Љ. А. В. у Д. Т. Ваша песма „Голубу у овој години,“ добра је, али би смо волели другу какву лепу песму, него ову, што хвали „Голуб.“ У осталом гледаћемо да вам учинимо по вољи. Ове после послане песме су приличне, али се не могу одмах употребити, јер их много има, које од пређе чекају.

Г. Јелени Јовановић учитељици у Алексинац. На Вашу рекламацију од 21. Маја јављамо Вам, да лист одавде редовно иде на Вас, на Јелисавету ћерку Мојсија Николића и на Даницу ћерку г. Јовановића трг. сви у Алексинцу, с тога изволите на тамошњој пошти распитати, јер није могуће да су се баш **сви** бројеви изгубили.

☛ Поред свега тога, што претплату на „Голуб“ примамо само на целу годину; ипак су неки претплатили само на $^1/_2$ године, и тима са овим бројем истиче претплата Зато их овим пажљивим чинимо, да попуне своју претплату и за друго $^1/_2$ године, јер ко нам до 1. Јула о. г. не пошље даљу своју претплату, томе ће се лист обуставити и већ ни 7. бр. неће добити. Зато, који је рад, да му се лист не обустави, нека похита са допуном претплате.

☛ „ГОЛУБ“ излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

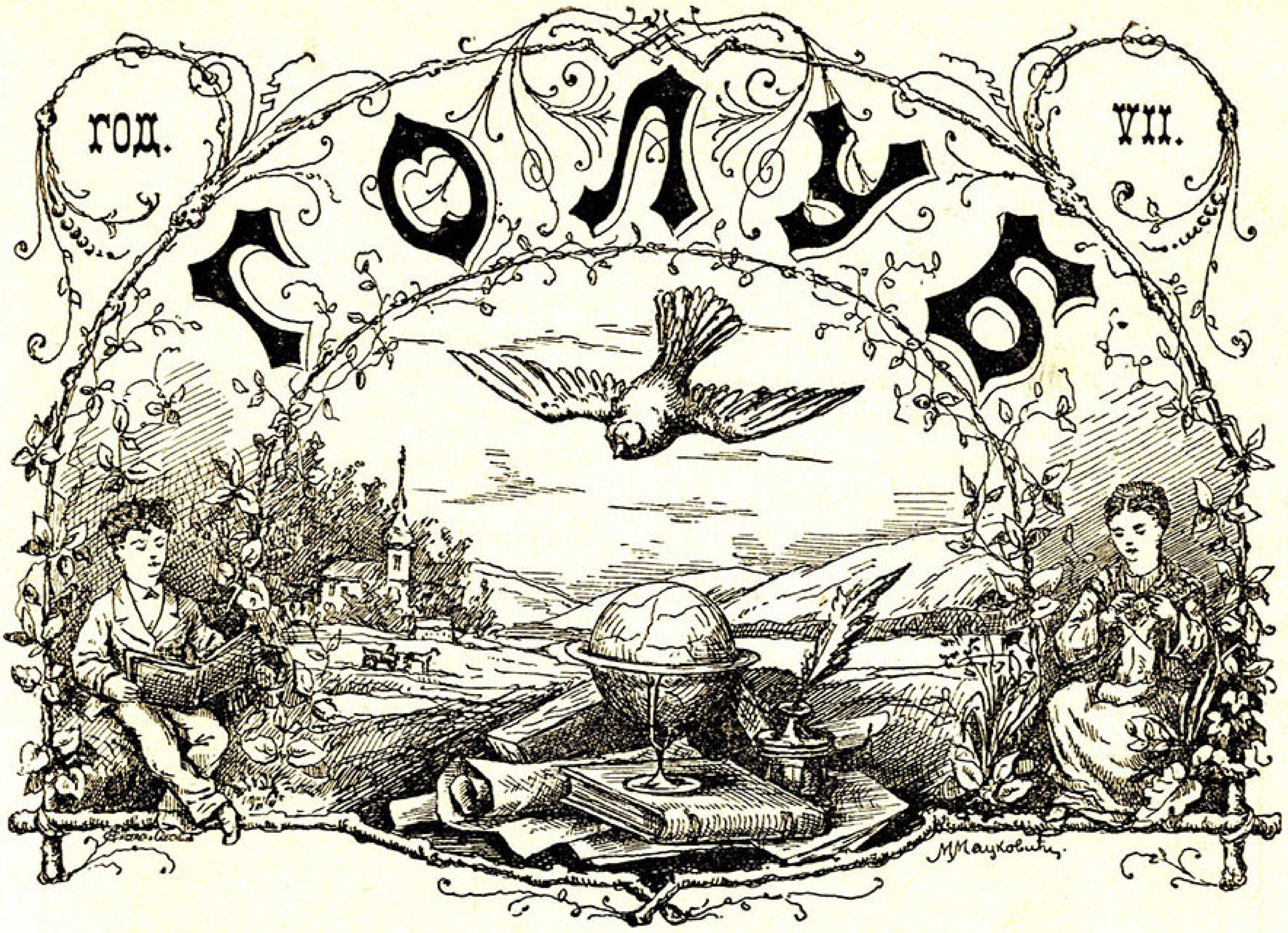

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 7. У Сомбору 1. Јула. 1885.

РАСТАНАК.

С Богом, мили доме, с Богом,
Тих ми душе стану,
Тешко ли се растат' с тобом
Срцу заплакану!

Твоје стазе више неће
Моја нога газит'
Ни мирисно твоје цвеће
Моја рука мазит'.

Оставит' те морам сада
Миловање моје,
Ко ће знати, хоћу л' када
Видет' лице твоје.

С Богом красни ви буквици
И дражесни доли,
И ви пути у шумици
С Богом — срце боли!

Али нека мили доме,
Опет с тобом бићу,
На поласку сад овоме
Телом само ићу.

Ти си слика усађена
У дно срца мога,
Ти си слатка успомена
Жића блаженога.

— И опет ми срце плаче
Јер туге је оте роб —
Од свих лека један наћ' ће:
А тај му је само гроб. —

Каменица 1885.

Црнко.

БЕОГРАД

престоница краљевине Србије.

Највећа, најлепша и најнапреднија варош у Србији, јесте Београд. Од год. 1867. када су и последњи Турци морали изићи из свију српских градова, па и из Београда, од то доба напредује Београд веома нагло. Он лежи на Дунаву, баш онде, где се Сава у Дунав улева, преко пута од вароши Земуна. Преко Саве од земунске стране начињен је величанствен мост, преко којега води железница поред Београда па на скроз кроз целу Србију до Ниша. Београд је и пре напредовао, ширио се и улепшавао; али од како пре годину дана пође уз њега и железница, од то доба поче још већма напредовати. Он сада броји 36000 становника. У њему се највећма шири народна просвета, трговина, занат и све друго.

Да би наши читаоци могли себи боље замислити, како он изгледа, како су Турци 1867. оставили Београд и изселили се у Турску, као и како изгледа гласовити Топчидер, то убаво место близу Београда са бајним вртом и дражесном околином — то све то доносимо у сликама из „Илустроване историје српског народа од Мандровића,“ а опширнији опис износимо од Орфелиније, који одмах овде надовезујемо, и из којега ће наши читаоци моћи сазнати не само какав је Београд и шта све у њему има; него ће да у кратко дозна и његову повест и да се упозна са његовом околином. Нека дакле даље говори наша поштована сарадница гђца Орфелениј а у своме чланку: „Први пут у Београду“ и т. д.

Београд српска престолница.

ПРВИ ПУТ У БЕОГРАДУ.

— Писма својој сестри. —

Пише:

Орфелинкиња.

I.

Драга сестрице!

Ти си већ два пут била у Београду, али знам, радоваћеш се, да чујеш штогод о њему и од мене, особито како намеравам да ти нешто и о прошлости његовој говорим. Али пре свега знам да ћеш волети што год знати и о мом путовању од Чачка до Београда.

здраво и на већој је надморској висини, него што је наш Чачак. Због те висине и клима је тамо мало оштрија, али и здравија. Пре четир године, знаш већ, била сам неко време год тече, па сам за то време могла увидети, да се становништво добро међу собом слаже. У близини је манастир *Савинан;* кад је ту сабор,*) да Богме, да ту милановчани долазе, као год што Чачани

Одлазак Турака из града Београда.

У *Горњи Милановац* стигли смо око 10 часова, и ту смо се задржали до скоро 11 часова док смо кола променили и састали се с нашом родбином. Не бих ти писала о Милановцу; јер си и ти у њему била, знаш, да је то нова и мала варош, основана на некаком „Дивљем Пољу“ с именом *Десиотовица* због реке на којој је. Но 1859. год. кнез Милош јој да име Милановац у част своме брату Милану војводи рудничком. Као за трговачки саобраћај положај ове вароши није баш згодан, али је место иду у Зáблâће, Јежевицу и т. д. — Но Богме, Милановац и напредује.

Кад смо тако мало прошли по Милановцу, пошли смо даље. Али на том путу ништа знаметије: Лепосава је и спавала и певала и звала све редом кога је умела зовнути, једила се што не може „она“ (да устане) и опет ћутала. Дада је дремала, или се разговарала са сапутницом, а брат се напред разговао с кочијашем, само сам

*) Мислим о великој Госпођи.

ја ћутала, али нисам ни дремала. Мислела сам о свачему, о мојој будућности, о Београду, о Србији . . . и Бог зна, куд сам се тако дела с мислима! Јер на то ме наводјаше и лепа околина. За цело, да је наша отаџбина лепа земља, лепа и родна; јер гле само обрађених поља̂!

Око 2 часа бесмо на *Руднику*, где се одморимо и прихватимо. Слатко нам је падало ово поткрепљење. Рудником је онај пут, којим ми иђасмо, до зла Бога рђав, још је срећа, што је било лепо време. — За тим остависмо висока брда, и иђасмо висином; ја не видех долине и ако је видик (хоризонат) био велики.

Напокон, пред вече око 7 часова стигнемо у *Тополу*. Четврт часа, ако не и више, задржавасмо се ту, и ја имађах доста времена, да посматрам Кара-Ђорђеву цркву и „кулу“. Зид — ограда — беше обронуо на једном месту, и као препречене неке врљике, да се заустави даље распадање. — Гледала сам, да сваку цртицу утувим, а кад видех отворена подрумска врата, и нехотице оживе ми слика коју даваху народне песме кад описују, како слуге трче у подруме доље, како точе вино; како јунаци са „бињиш камена“ уседају на коње . . . . . чисто виђах иста лица — где као сенке то исто и сад чине по тим пустим сада дворима. . . . Хтедох сад сама себи да створим слику, како је тако што изгледало кад је ту живео велики устаник — Кара-Ђорђе! . . . . О, то мора бити, да је било срећно и славно доба, о ком се могло тако певати у народу! Врнух се сад мислима у доба Душаново, па у доба кнез-Лазарево; с каквим осећањем иђаху његови јунаци „на бој на Косово“? — Мир нека је пепелу њиховом! — Свете су сени њихове, дивна је то успомена на њих!

У осталом, допада ми се ово местанце, пре личи на какву варошицу,*) сами друм је као нека улица, и место иначе лепо. Куће су све скоро једнога кроја: „на два боја,“ па доле дућани а горе станови. Допада ми се Кара-Ђорђев „конак“ (кула), и јесте леп, са свим је очуван, ама празан, нити ко улази. Црква служи, и одмах је до „конака.“

И ако би требало, да ту занођимо, ипак смо пошли даље; јер би онако сутра дан са свим доцне стигли у Београд.

*) Приликом једном чујем, да је Топола од скора варошица; да ли је то „од скора“ било пре или после мог проласка кроз њу — не знам. А ово бележим у Септ. 1884. год., јер тад сам то и чула.

Кад уђосмо у београдски округ рече ми брат: „Сад смо већ у београдском округу.“ Показиваше ми *Космај* (планину), железничку пругу, где просецаше обрађена поља. Њу не губисмо из вида до Раље (реке) и од Раље до Београда. — У том делу пута, т. ј. од Раље до Београда беше врућина као и првог дана, да се не може сносити; још кад боме придодаш и то, да се човеку досадило и непрестано седење у затвореним колима, и оно трцкање по неравном путу. Овуда сам приметила и уређене воћњаке: но познаје се, да смо близу Београда.

Лепосава је и овде била изузетак, као што је мала брбљава девојчица. Па шта је радила? Угледала у мене, њојзину топлу бенку пак ће окупити: „Дај леке! Дај леке! Буци леке!“ Шта смо знали радити друго, но јој и обучемо (помисли само — опака врућина!) Но у мојим рукама беше и капа, за то сад и „папе“ дође на ред. До сад беше скинула и ципеле и чарапе (сирото дете, и оно се нашло у чуду од оте врућине); одело у ње не беше потпуно, с тога се и та потреба мораде подмирити. Али одоле врућина, с тога се морати. Али одоле врућина, с тога се мораде сад све по ново скидати; добро смо морали пазити, да не пробаци ципелу или чарапу на поље; ако се не варам, ипак је окушала срећу.

Бесмо испод *Авале* (планине). Беше обрасла густом младом шумом; а на врху беше поносити град „Порче од Авале“ сачуван још у целости. Град се зове, мислим, *Жрнова,* а Авала се у средњем веку звала друкче: *Жрнован* *)

Кад смо већ ту прешли неки мост, отпочеће Лепана и „други чин.“ — „Дај оде! Дај оде! Дај воде! Дај оде!“ — Дај па дај! Плаче, да човека мука спопадне, дада већ беше изишла из стрпљења, али се ни с које стране не могаше подмирити захтевање мале јогунице. Срећом, у Раљи купили смо јој једну тестицу, те брат сиђе с кола и врати се натраг чак на ћуприју и једва могаше донети мало мутне воде, што сад морадосмо чувати као очи у глави да не проспе или да све од једном не попије. За тим смо је залагивали лутком; беше то чудновата лутка: глава јој беше од парчета земичке, или (други пут) од изгрижене јабуке, увијена марамом, коју она згодном приликом пробаци доле.

Ја не знам, ал' се мени чини, као да смо прилично дуго обилазили Авалу, из-

*) Ово, чини ми се има у Ч. М. Мијатовића „Деспоту Ђурђу Бранковићу.“

гледаше ми, као да газимо тог џина, као да је сломијена његова сила некаква, коју је имао оним градом и коју има сакривеним богатством груди својих — у рудном благу.

У један пут: оку се отвори шири поглед, пред нама беше пукла раван, а у даљини видоше се брегови. Бегаса се нешто тамо — то беше Сава с Дунавом. У један пут: иза једног брега указа се гомила кућа и један торањ. „Ено Београда!“ — кликнух ја и нехотице, обрадовах се, као да сам пронашла што. Све више и више указивеше се Београд у своме дивном положају, у своме дивном пределу... Расуо се беше и на лугачко и на широко по дивноме брежуљку; а с друге стране заплускиваху га сребрни таласи широких рекâ, с чијих других обала беше недогледна раван....

У мојим ушима већ зујаше живост варошка, још особито престонице; та два дана је већ како само чујеш несносну зврку кола (и Лепосавине продукције); два дана је већ како смо ипак у некој тишини, јер смо у сред божје природе!... Леп призор беше то! Бесмо на граници божје свемоћности и величанствености и људске свести, разума — људске моћности: бесмо пред једном престоницом: — пред *Београдом*.

Већ беше и сунце село, а Београд још далеко од нас. То ипак није велика даљина, али кад човек што год жели да што пре буде, особито путници, па још кад су први пут на таквом путу — онда је баш дуго време.

Једва у зло доба кроза шумско грање засветлуца се, као да то беху по шуми у мраку, попаљене свеће... Ево нас — у вароши. Већ сам била међу својим другарицама, међу другим познатим... али, на жалост, у мислима; а у ствари тек видесмо чуваре где вечерају. Имадосмо још посла док прођосмо кнез Милошеву улицу кроза засађене редове дрвета. Прођосмо и поред двора, али наравно, шта сам ја могла онда у мраку видети; јер варош не беше довољно осветљена. Тако је и Чачак фењерима осветљен. Тада ми Београд изгледаше много лепши и величанственији као престоница, него сад, кад сам га већ видела на божјем дану.

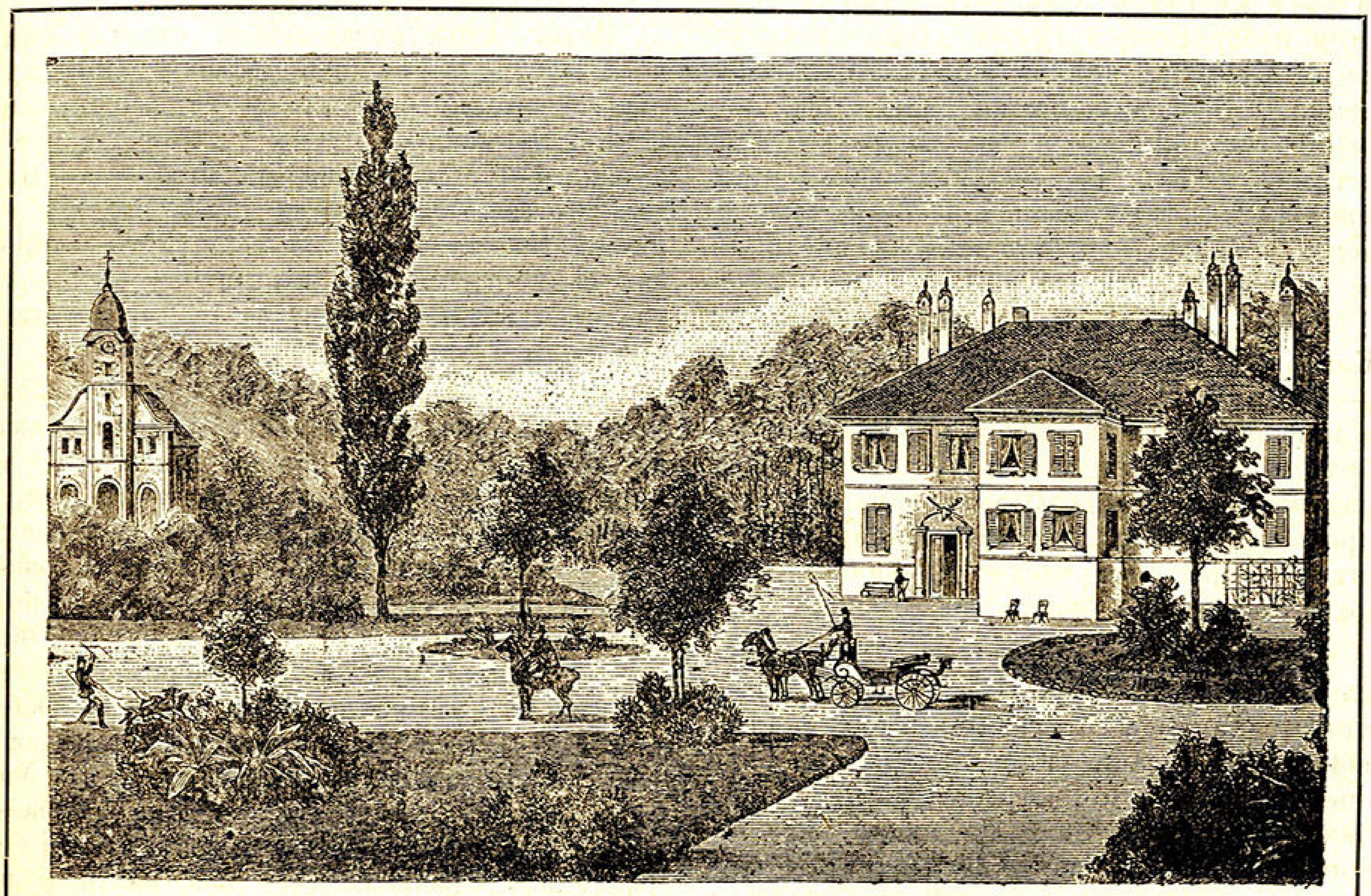

Топчидер.

Одсели смо код ујака на Сави. — Како сам те ноћи спавала — не питај! Каже се, да уморан човек брзо и тврдо заспи; али је на против: нити могах брзо заспати, нити сам тврдо спавала. — Ујак је узео

GRADSKA BIBLIOTEKA 1859 SOMBOR

једно одељење велике једне куће, у којој дакле има још и више породица. Као што видиш, то је већ један знак више, да је Београд јевропска варош, или ако хоћеш рећи јевропска престоница. А и овај (савски) крај као пристаниште, веома је жив. Ну, кажу, на Дорћолу има још турских кућа. Мо'ш мислити како то изгледа! Била сам до сад и на Дорћолу, но не са свим доле, али овамо докле сам била, видим многе празне просторије, а на више места подижу се нове, лепе зграде.

Идох к Ан . . . . . и, где ћу канда и ја бити на стану. Она седи тамо у близини позоришта, и где је дакле споменик кнеза Михајла, први и једини такав споменик у Београду. Ти си видела овај споменик тек снимљен, а гле, ја га видех у истини, и још ће ми бити свакад пред очима! Има тако много које чега, чему се човек не нада, или бар неће да мисли, да ће што бити — па буде...

Преко пута од стана А . . . . . је и Коларчево здање, које је врли родољуб — † Илија М. Коларац — поклонио отаџбини својој. — У близини ту показа ми брат и штампарију задруге штампарских радника, и штампарију напредне странке; преко пута опет задр штампарије је опет штампарија „Београдског Дневника“ (Корнела Јовановића брата Чика-Јовиног).

Не знам хоћу ли наставит: сад и даље да ти причам о Београду, или о мојим првим данима у Београду. Ја бих, кад сам већ почела, изабрала ово потоње, па онда опет наставила о Београду. Најпосле, кад бих хтела обоје, било би писмо мало необичне величине; за то ћу доцније у другом писму продужити о Београду, пат мало више дознам о њему.

Хајд да продужим с вишом женском школом, рад које сам ја и дошла у Београд. — 22. Августа одем у исту школу на упис. Она се налази у министарској улици распоређена у неке три куће; између двеју државних је црква св. Наталије, која се баш нешто поправљаше онда. Разумела сам, да је та црква управ женска црква; и кад ученице више женске школе имају одмор — има и она, и то до 26. Августа (св. Наталија мученица), а онда она слави и у једно опет почне да ради. Њено Величанство краљица обично (а то бива чешће) долази у ову црквиду. У школи затекох чистоту и ред. У једне зграде, где је и сала, собе су окренуте у авлију (или башту? Кажу, има лепу башту), а ходник је са улице. — Госпођа, коју тражисмо, не беше ту, с тога бејах срећна да одем и преко (у трећу зграду, што је преко пута), ту је био најстарији разред. Врата од једне собе беху отворена, и ја у истој соби видех ученице V. разр. где пишу — писмени задатак из педагогике; јер оне су сад овим задатком отпочеле испит учитељски. Ја једном тамо погледах, и на тај први поглед ја не видех у ученицâ такву раскош и „моду“ као што ми представљаху: на њима беху хаљине летње, досто скромно али укусно скројене, чисте и читаве.

Истог дана после подне отишла сам к А . . . . . и, ти већ знаш и она сад полаже заједно с А . . . . . тај учитељски испит. Па како се нисмо дуго виделе, причаше ми и показиваше ми што шта. Па док смо ми тако гледале дивни положај и изглед Београда (јер он се доиста скоро сав види одатле), и жељезничку станицу где се у велико ради — ја ћу ти још две три ређи о вишој девојачкој школи.

Као што знаш, наша виша женска школа једини је завод (с изузетком приватних) за више образовање нашега женскиња; а који га у једно спрема и за учитељицу. Основана је 1863 год. са три разреда; пре три-четири године беху четири разреда и без учитељског испита, онда се подиже на пет и с учитељским испитом. Ове године биће у њему до 500 ученицâ. Много их има из „унутрашњости“ (што се овде каже), т. ј. оних, које по нашим гимназијама сврше три или четири разреда. Уз вишу женску школу иде и једна вежбаоница, т. ј. таква основна школа, у којој се ученице V. разреда (све без разлкке, и које хоће и које неће бити учитељице) вежбају у предавању наставних предмета у основној школи.

Могу те за час одвести и у Земун, јер и тамо сам била; али само колико до кројача, па смо се одмах вратили, јер беше ружно време. Но на лађи беше с нама у друштву и једна девојчица, која у разговору о немцима и београђанима рече: „Срби воле све што је велико и лепо. Но Немци мисле, да Срби нису у стању ништа учинити. Шта! Хвале се ови овде својом великом станицом у Земуну (?)? — И београђани ће подићи још веће и лепше здање за своју станицу.“

Залудила сам се говору ове мале Српкиње, тим пре, што ми се чини да је баш сама из Земуна; а прво женскиње

што тамо сретох беше помодно у највећем степену — и говораше с другом једном немачки, а сав је изглед да су Српкиње! Може бити да се и варам; но то нек ми се не замери — тако сам ја онда мислела па тако ти и пишем.

И још нешто. — Стојим ја ономадне на прозору (испод прозора је одмах Сава; то је баш онај део њене обале где је станица паробродска; па шта мислиш, како је одатле леп изглед и на Земун и на Врачар и на станицу . . . .); испод прозора беху две девојчице, једна потрча, а друга је задржа рекавши: „Немој трчати, поцрвенећеш.“ — Помисли само, тако што год у Београду!

За сад мислим, да је доста, а у другом писму писаћу ти о Београду — некад и сад; *некад* — у његовој историској прошлости; *сад* — онакав, какав је сад, шта знам да у њему знаменитијег има, и већ, ако буде још чега. Но баш не обећавам, да ће то тако брзо бити; јер треба да и сама што год више дознам о Београду.

Дотле пак буди здраво

твојој сестри.

У Београду, 28. Авг. 1884. г.

(Наставиће се.)

КАДА СА СВИМ . . .

Када са свим остави те
И радост и срећа —
Неверан се тад пријатељ
На те и не сећа. —
Када мислиш, да ће срце
Пући ти од јада,
Ко ће дати лека њему,
Утехе ти тада?

Од будућег свог живота
Не грози се с тога,
Ако ниси, несретниче,
Оставио Бога;
Молитве ти срце брзо
Излечити могу,
Сретан ли је, сретан ли је,
Ко се моли Богу!

Превео: *Иван М. Поповић.*

ЛУДО ЖЕЛЕЛИ ПА ИМ НА ЛУДО И ИСПАЛО.

(С талијанског.)

Једне лепе вечери тек што беше сунце зашло, најавише два пастирчета своја стада, нагнаше их у тор, па пошто свршише своја посла устану, изиђоше пред-а-њ, на пољану да се мало поодморе.

Небо беше ведро као око, а по њему се осуо небројсјајних звездица, кроз које сјајни месец јежђаше тихо тихо.

Она двојица беху се прострли на зелену траву, метнуо сваки под главу какву крљу у место подглавника и гледаху горе на то дивно и најдивније поље.

„Е, мајко, мајко! узвикнуће тек један. Да је некако да имам једно тако велико поље, колико небо — ух, ала бих био богат!“

„Ej, бого мој! тек и други. Да ми је некако да имам толико оваца, колико има звезда на небу — ех, та не би било богатијег од мене на свету!“

„Охо! . . . Па где би онда ти пустио толике браве на пашу?“

„Ја, богме, баш у твоје поље.“

„Шта?! У моје поље? . . . А вала да га не пустиш, то се ти и не понадај.“

„О, богме, те још како. Па и теби у пркос.“

„Шта велиш?“

„Ето то што рекох.“

„А богами нећеш један.“

„А богами хоћу један.“

Нећеш. — Хоћу. — Нећеш. — Хоћу. Па ти поскочише и доватише се гушу за гушу, па се псују, вичу, хрвају баш као петлови. И тако хрвајући и котрљајући и неосетно дођоше до једног амбиза, где се скотрљаше обојица и одоше у понор.

Сутрадан су извадили били њихови родитељи два мртва тела и метнули их у гроб; јер они се беху доле размрскали.

Како су лудо радили, тако су лудо и платили.

Ник. Савић.

УЧЕНИКУ.

(Глоса).

Свашта има своје време,
Полако се горе пење,
Без науке слепац оста,
А младост је за учење.
(Невен.)

Свашта има своје време,
Учениче млади,
Чему т' време није,
То и не ради.

Полако се горе пење
Наука у човека,
Зато учи, учи, учи,
Целог свога века.

Београд.

Без науке слепац оста,
И још без помоћи,
Јер с' науком сваки човек,
Тек' ће циљу доћи.

А младост је за учење,
Она т' даје моћи,
Да с' науком својом милом,
Можеш циљу доћи.

Милан Владана Ђорђевића.

ЈАРОМИР.

(С ческог.)

Јаромиру је било само 13 година. Имао је матер и двије сестрице; једна се звала Ружица а друга Анка. А отац је био умрьо већ има тому 8 година.

Јаромир је био врло добро дијете. Ишао је у радионицу, и зарађене паре које је доносио сваке суботе, давао је милој мајци. Много није зарађивао, само по 60 нов. на дан; али су то врло жељно очекивали код куће, јер је била мати неколико нељеља болесна, и у свој кући ништа није друго било, осим оног, што би Јаромир донио Добро владање и вијерност, то су били за Јаромира најбољи украс и богатство. Сваки, когод га је познавао, волио га је. Оваких дечака, било је врло мало у радионици, а може бити да их и не беше такових као Јаромир. Господа, којој је припадала радионица, такође су га волела, и често су га по нешто запиткивала. И све што је дуже ишао у радионицу, тим су га више волели. Један пут дођу господа у радионицу, и позову к себи Јаромира у собу. Један од њих осведочио се прије, да је дечак приљежно ишао у школу и да је радо учио, па га запита:

— Јаромире, би ли ти опет хтео ићи у школу?

— О, да како, увијек чезнем за школом, необично ми је без ње, и врло често спомињем оне блажене часове, које сам у школи проводио.

— А зар се не би стидио ићи у школу? Већ си велики дечак.

— А зашто бих се стидио? Истина је да сам доста велики, али је моје незнање још веће. Таких мјеста, као што је школа, где се сваком добру учимо, не треба нико да се стиди. Па да би се ико живи стидио, ја не бих. Познајем многе дечаке који говоре: „Мени је већ 12 година, ја више нећу ићи у школу.“ Као да би та дванајеста година надвишавала мудрост. Таки дечаци не суде мудро, они заборављају на речи светога писма: „Мудрост је главно, прибави мудрост, и за све имање своје прибави разум.“ (Приче Соломонове гл. 4 ст. 7.)

— Имаш право, Јаромире. Али кад би те ко послао у какову вишу школу?

— Што би се мене тицало, то би била моја највећа радост. Али не могу помислити, да би ме ко у школу послао, и за мене сиромашног дечака плаћао. Да би се на матер ослонио, њи могуће, видим да је јадница болесна и да гледа на моју малу заслугу. А куд би још, и шта би радиле без мене моје мале сестрице?

Код ових речи стане горко плакати, а господа која су била присутна, стужише се у срцу, и један од њих ослови га овако:

— Јаромире, ако хоћеш дакле можеш ићи с мојим Адолфом до три нељеље у Праг. Ја и ова господа, моји ортаци ове творнице (фабрике) издржаћемо те. Купићемо ти лијепе хаљине, књиге и све што ти буде требало, а у стану пребиваћеш с мојим сином Адолфом. И ако будеш добар и ваљан, постараћемо се да те темељно васпитамо и изобразимо. Хоћеш ли

ићи дакле? Је ли ти по вољи наша понуда?

Јаромир је на то ћутао и није им ништа рекао, а Адолф, који је ту поред оца стајао чудио се томе, те наједанпут притрчи Јаромиру, загрли га десном руком и говораше му:

— Драги Јаромире, реци да ћеш ићи са мном!

— Адолфе! Ишао бих радо, о врло радо, али моја сирота мати и моје сестрице? Ко би се за њих бринуо? Шта би оне јеле, кад им не би у суботу имао нико ништа донети?

На једну страну, Јаромир је имао на уму душевно васпитање и лепшу будућност; а на другу опет биједу и мучење његове сиромашне матере и сестрица без њега. Али опет часком се размисли те проговори: „Господо! Хвала вам из свег срца на вашем племенитом позиву, ја му не могу слѣдовати, јер то не би било лепо од мене, да оставим моју матер и сестре, којима сам ја једини хранитељ. Ја ћу продужити свој посао у радионици, а вама и поново благодарим на милосној понуди.“

Мила дјечице! То је било племенито дијете! Така се љубав ретко може наћи. Желила бих свој дјеци, да им буде Јаромирова љубав к родитељима пример и да их волите овако као он.

Племенитост Јаромирова се врло допала творничарима и пошљу га заједно са Адолфом у Праг. После 7 година врати се Јаромир у своје родно мјесто Пилзан и постане богат и чувен творничар (фабричар), прими к себи матер и сестре, а после се и сâм за другу сирочад бринуо.

За оно пак вријеме, док је Јаромир био на науци, бринула су се за његову матер и сестре господа творничари, која су и Јаромира послала на науке о своме трошку.

Превела: *Мара С. Бјелајац.*

ЂАЧКО КОЛО.

Дај ми руку мили друже,
Па да с' срца братска сдруже
И да коло одиграмо,
Коло ђачко, чило коло
Друг до друга у около.
Браћа добра сваки лак,
А играт' га увек воли
Младо Срнче, српски ђак,

Наше ј' коло чило лако
Није тромо ни полако.
Друг с' на свога смеши друга
Оде брига, оде туга
Нови-Сад 1883. г.

Искрене су жеље друга,
Које другу жели свом,
Нема лаже ни поруга
У срцету младом том . . .

Ал' зазвони звонце ено,
Раста с' коло окићено,
У школу се свако спрема,
Школа ј' преча нег играње,
Јер у њој се скупља знање
У њој сеје с' слатки плод,
Који треба да скупљамо
За свој народ, српски род!

Браца Л.

ЈЕДАН МАЛИ ЈУНАК.

(С талијанског)

Један мали дечко, играјући се са својом сестрицом пред вратима на улици, чу неку вику од људи, који вијаху једно бесно псето Овај малишан окрете се одмах, па како беху врата затворена, те немаде куд, већ се обрну псету које право к њему трчаше, па како му беше близу торба од књига, која беше дрвена те је узе и замахну њом те лосну псето по ногу. Али торба се зави око псетових ногу и прикрљешти му и руку, а он склепета псето другом руком за врат и не пусти га, док не дођоше други, те убише псето. Ту се направи читава гомила, а неки запиташе дечка, зашто није утекао кад је видео ово бесно псето да трчи к њему.

„Јест, — одговори мали јунак, — „ја бих утекао лако; али онда би се псето турнуло за мојом сестрицом и Бог да сачува, ујело би је, па после? . . . А овако бар боље да се ја мало промучим, него да ми сестра пострада.“

Живила таква браћица!

Никодим Савић.

КЛОНИТЕ СЕ ЦИГАНСКИХ ВРАЧОЛИЈА.

Пре неке године дође Циганка у једно село, те је ишла од куће до куће понуђавати се да врача, а с њом је био и њен Циго; ал овај нигде није с њом заједно унутра улазио, већ би увек заостао на пољу, а то им је био договор.

Тако дођу у једну кућу у којој затекну једну девојчицу од 15 година, а остали јој кућани бијаху сви у пољу на жетви. Циганка уђе унутра, и по свом обичају чим уђе, а она: „Помоз Бог кумо! како си, шта радиш и т. д, баш морам мало да седнем, да се одморим; где ти је дружина кумо?“ Ова јој одговори: „Данас имамо жетву, пак су сви у пољу, а мало час и редуша им је однела ужину, а ја сам сама остала да чувам кућу.“ „Имаш што баби да пружиш?“ упита је Циганка, „де, па ће ти баба да врача и све да погоди оно, што ће ти да буде, какову ћеш срећу имати, колико ћеш година живити, и баба ће ти казати који те момак воли; а заото све, даћеш баби само једну прегршт брашна и ништа више; а док дођем кроз 10 дана, донде ћеш приправити баби само једну фор. јер сад знам да је може бити немаш.“ Девојчица пристане на то.

„Имаш једно велико корито, с којим ћу те поклопити сад док почнем врачати?“ упита је Циганка. „Имам, одговори девојчица.“ „Иди донеси,“ рекне јој Циганка. Ова оде и донесе: „Свуци са себе сукњу и све, само остани у кошуљи.“ Ова тако уради. Циганка јој рекне: „Лези на земљу,“ а девојчица легне. Циганка узме корито, поклопи девојчицу и рекне јој: „Чим ја почнем врачати, и докле год врачам, а ти се моли Богу, читај „отче наш,“ ал на глас.“

Циганка почне врачати, луња по кориту, и којешта циганки говори и тако цигански узове и свог Цигу са сокака, те овај зађе по кући и покупи што је боље и боље, напуни две џаке и изнесе на улицу.

У том је и баба врачолију свршила. Отклопи девојчицу и рекне јој: „Корито однеси тамо где је и било, донеси твоју једну кошуљу, јер морам на њој још код куће да врачам, па кад дођем кроз десет дана, ја ћу ти је донети натраг, и облачићеш је сваког младог петка, а ти ћеш мени дати форинту, сад само донеси једну прегршт брашна и ништа више.“ На том месту где сам ти врачала, ту ћеш седити једно по сахата“ (како ови могу избећи). Девојчица оста на месту седећи, а Циганка на улицу, те једну џаку она, а једну њен Циго, упрте и замету траг, и више се у ту кућу и не поврате.

*

Тако многе куће прођу, које верују Циганкама и њеним врачкама. Зато те варалице не треба нико ни на праг да пусти, а камо ли у собу. Све њихове врачолије нису ништа друго, до лажи и преваре, како да измаме од неука света новаца, хаљина, брашна, меса и свега другога. То им је лакше, него да иду радити, па да поштено заслуже себи све, што им треба. Али ко је паметан, тај се неће дати од Цигана варати.

К. Радељевић.

МУДРЕ РЕЧИ.

Прибрао: Милан Вл. Ђорђевића у Београду.

Истом онда опазимо да старимо, кад смотримо на познатим из младости стварима где их је време изменило и обрушило. (Чоке.)

*

Никад не треба казати ја то и то не могу, треба се увек у том послу вежбати јер у вежабњу лежи вештина. (Б. В. М.)

*

Што више и пажљивије мотримо шта се с' нама и око нас ради и шта се радило, све више наилазимо у путу животноме на знамење, по којему нам се ваља управљати.

*

Прилежношћу и стрпљењем постизава се цељ. (У. Л. К.)

*

Сузе радости су као јутарња роса, у којој се сунце о рођају пресјава.

ПОЗДРАВ СРПСКОЈ ОМЛАДИНИ.

Немо ћутећи стоји гомила,
Што ће да суди земљи и свим';
Бирајућ' злато, таре црнила,
Што љупку земљу гуше к'о дим.
Кликћи нам, кликћи, српска слого!
Челичи браћу, охрабри сој;
Јуначким гласом дижи нам српство,
Нек' свуда забрујн слободе ној!..
Свака је мајка сину очајном,
Тепала златне слободе бај;
Свако је чедо матерњом раном,
Ранила, као тичиће гај.
Кликћи нам, кликћи, српска слого!
Ти им са срца растопи лед:
Јуначким гласом дижи нам српство,
Што ће просути слободе мед.

Београд, 1885.

Сваки је деда свога унука
Учио штоват' светињу ту,
У пустој гори, где чопор вукâ,
Ричући, тражи стоку у сну.
Кликћи нам, кликћи, српска слого!
Ти им са срца растопи лед;
Јуначким гласом, дижи нам српство,
Што ће просути слободе мед.
И они хоће златну слободу —
Она да влада свуда и свим';
Светлост и радост целоме роду,
Донеће она, збрисаће дим.
Кликћи нам, кликћи, српска слого!
Челичи браћу, охрабри сој;
Јуначким гласом, дижи нам српство,
Нек свуд забрујн слободе ној!..

Мил.

ДОБРА ВОЉА.

(С талијанског.)

У старој Грчкој, још пре Христа, живео је један велики учевњак, који се лепо и сад смомиње, по имену Платон. Он је имао школу, коју су посећивали сви који су хтели да се уче његовој филозофији.

Између' осталих беше и неки Сенократ, који је имао веома слабо памћење и тешко је схваћао оно што је његов учитељ говорио; а кад би га овај што упитао о говореноме, он би све одговарао наопако и никако. Због тога су га сви његови другари, саученици, исмевали и звали га „школским магарцем.“

Али при свем том, Сенократ имаше велику вољу за учењем и жућаше за науком као год роб за слободом, те победи са тим сву своју глупост и нехатост. Јер доцније он би један између најславнијих ученика Платонових и између првих последника који раширише по Грчкој велику науку овога славног човека.

И онда га његови другари не исмеваху, него га веома поштоваху и уважаваху.

Добра воља кадра је све победити.

Никодим Савић.

ИЗ ВРТАРСТВА.

Шта треба да радимо, да нам заглавичи црни лук, који је бикове истерао.

Увек се дешава, да црни лук за време свога раста мање или више бикове истерује; а ово бива тим више, што је лук крупнији и на јачој земљи посађен. Сваки овај струк, који бик истера, слабо заглавичи, па и оно што заглавичи, постаје дрвенасто и за употребу врло рђаво.

С тога многи баштовани бикове на свом луку закидају у тој цељи, да им оставши струк заглавичи али с тим цељ ни у пола не постижу, јер они овим заламањем само горњи део бика отклоне, а најглавнији расте на рачун исте докле год лук расте.

Зато онај, који хоће да се бикова са свога лука са свим ослободи, тај мора овако урадити: Нека узме у десну руку нож, а у лепу *кручићу кухинске соли*,

за тим десном руком нека бикове одсеца, а левом руком у сваки заоставши патрљак од бика уметне (утури) по једну круничицу соли, па ће му за 24 сахата бикова са свим нестати, а међу тим онај исти лук, на ком су бикови били, и даље ће напредовати, као да бикова никад није ни било — и главицу ће као и остали лук образовати.

Пошто је црни лук увек на цени, то ће се и труд уложен око овога рада, добро плаћати. Ово приказујем из свога сопственога искуства.

„Тежак“ *И. Миливојевић.*

СВАШТИЦЕ.

Колера у Шпанији. Лане је ова ужасна болест, колера, беснила у Јужној Француској, па је отуда прешла у Италију, те је у тим земљама помрьо силан свет. Овога пролећа појавила се колера у Шпанији и тамо сад немилице тамани народ, тако да сваки дан умире по више стотина особа и Шпанска влада чини све што год може, да стане на пут тој љутој бољегици. Човек, кога колера снађе, дође у ватру, за тим на скоро почне јако повраћати и добије страшан пролив, иза чега наступе јаки грчеви и човека тако искидају, да мора да умре. Болест се та појави на човеку у један пут; често пута здрав читав човек у дану се разболи и тога истога дана и умре. Који је човек јаче нарави, тај издржи и по два дана.

Учени људи, који се баве тиме, да изнађу од чега која болест долази, дознали су у најновије време, да у човека уђу неке веома мале животињице, које се не дају обичним оком ни видети, па дошавши у човечије тело, тамо расту и размножавају се, и отуда човек добије ватруштину, повраћање, пролив и грчеве — те и умре. Колера је у Источној Индији обична домаћа болест и отуда је пренесу у друге делове света путници (трговци и др.) у хаљинама, роби а и сами собом, који се од те болести поболе. С тога у време колере свака држава бди на својим границама, да се у земљу не увуче такова болест која за кратко време потамани силисију народа.

Док се дознало, шта је управо колера и од чега долази, одмах су почели лечници да триже пута и начина, како би се та болест отклонила. Пробало се ту с вашта, али све слабо помагаше, док у најновије време један млад лечник у Шпанији не дође на ту мисао, да калами колеру на здрава човека онако, као што се каламе богиње. Што смисли то и учини, те одмах нахвата онога, од чега колера бива, и на калами на псе, мачке и питоме зецове. Ове животиње добише од каламка праву колеру, али не толико јаку, да су морали угинути, него после 48 сах. оздравише са свим. Тада исти лечник покуша и по други пут да исте животиње, што је већ каламио, још једном калами, да види шта ће онда од њих бити. И када их по други пут накалами, не осетише исте животиње никакве болести, и тиме се лечник увери, да кад се колером калами, да се после не ће добити колера, баш као и кад се богињама калами, па после или се никако више богиње не добију, или тек врло слабе и безопасне, те покуша, да и људе колером калами и — покушај му врло срећно пође за руком. Каламљени људи колером нису се разболевали од колере, па ни онда не, када су их поново каламили.

Тиме, што се калами богињом или колером, крв се полако навикава на те отрове, па ако после и нађе богиња или колера на каламљена човека, то он или ни мало не осети, или тако мало, да му не може ништа нахудити. С тога сад у Шпанији у оним крајевима, где колера беснi, каламе колеру, не би ли на тај начин што више народа спасли од те заразне (прилепчиве) болести.

У земљама, које су близу оним земљама, где колера бесни, издају власти на-

редбе, како ваља народ да се влада, па да се сачува од колере. Такове наредбе издате су лане и у Аустро-Угарској, Србији и другим земљама, па ако буде нужно, те ће се наредбе и ове године поновити. Па ко је рад, да ту луту и веома опасну болест не добије, тај треба строго да се тих наредаба држи, да живи чисто и умерено, па онда га ни бриге није.

Прождрљивост паукова. Неко ухвати паука, измери га добро и затвори у један кавез, да би дознао, колико паук може да поједе. Паук живи од мушица и мува и овај даваше пауку за доручак толико, колико могаше појести; за ручак и вечеру опет толико, колико је онда могао појести, и после свакога оброка мерио га је, те на тај начин дознаде, да паук за доручак поједе четир пута толико, колико је сам тежак, за ручак девет пута, а за вечеру тринајст пута толико. Кад би човек, који је тежак 90 килограма, толико јео спрам своје тежине, као паук спрам своје; то би таковоме за сам доручак требао читав добро угојен во; за ручак би му требао опет во и шест добро угојених овнова, а за вечеру два вола, осам оваца и четворо свиња.

Оштроуман одговор. Зна се да грб царства немачког јесте двоглави орао а онај негдашње републике Венеције крилати лав. Неки немачки цар питао је Млетачког посланика, „из које земље долазе крилати лавови?“ Млетачки посланик одговори без оклевања: „Долази из оног краја где орлови имају две главе.“ Мил.

Из живота Калмука. Калмуци су народ Монголског колена. Једно племе овога народа живи у Русији на Црноме Мору. Један руски путник, по имену Волчанов, који је уједно дописник руских новина „Новоје Времја“, описује живот тих Калмука на Црноме мору, па између осталога вели о њима и ово: Калмуци су најпростији народ на свету. Калмук, који се вечито смеши, и који је свагда задовољан, живи ужасним животом. У његовој колеби је свагда гад и сиромаштво — а изван колебе му: посао у води — лети, зими. Душеван живот његов је непојмљив за наше време. Калмук тврдо верује као дете у светињу свога свештеника, кога зову „гиљун,“ који народ цеди и све благо народно скупља на манастире, који су богати и још једнако се обогаћавају, и у којима се уче они, што ће свештеници да буду. Родитељи имају право, да своје дете посвете свештеничком чину а то чине тако, што своме детету натну црвену капу. Док се то збило, одмах деца, што су се до сад играла са посвећеним, док још није био посвећен, промену спрам њега све своје понашање; више се не шале и не смеју с њиме, него га поздрављају са страхопоштовањем. Од 12. до 14 године предаје се овај овако посвећени манастиру, где учи богословију. Кад му буде 25 година, онда обично доврши богословију, остави манастир као прави гаљун и постаје свештеник, лекар и онај што прор че будућност. — Ако се гиљуну допадне коњ каквога Калмука, то му он само приступи и рекне: „Видиш, пријатељу, овај ће коњ теби нанети многе беде и невоље!“ На оваке речи Калмук одмах пребледи, сиђе с коња и преда га гиљуну са речима: „Спаси ме од зла и невоље!“ — Или, неки се Калмук разболи. Одмах зову гиљуна. Овај дође, и одмах му баца угљевље на води баш као наше бабе врачаре, па онда овако рекне Калмуку: „Брате, ова је твоја болест од твога најбољега бика!“ На то они одмах предаду бика своме светоме лекару. Умре ли који Калмук, тада не припада његово имање деци његовој, него гиљуну и манастиру. Није дакле чудо, што су Калмуци тако ужасно сиромашни и незналице, кад га заглупљују они, што га треба да просвећују и кад му они односе све што је боље још за живота, а после смрти све. Ту би требало да власти стану на пут тој злоупотреби од гиљуна, да му дижу школе, да се просвећују, те онда не би били таке незналице, нити би морали живети готово као марва.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Изишле су и послате су нам на приказ ове нове књиге и листови:

Стрела, шаљив лист. Излази од 8. Маја ове године у Загребу свакога месеца два пут. Цена му је до краја ове године 1 фор. 50 нов. а за иноземство 2 фор. Претплату прима власник и уредник г. Душан Рогић у Загребу.

Илустрована Историја српског народа, од најстаријих времена до проглашења нове краљевине. За народ и школу са 120 слика и једном картом Балканског полуострова, издаје Коста Мандровић. Изашла је 14. и 15. свеска. Тиме је ова историја српског народа довршена и може се целокупна добити невезана за 3 фор. или 7 дин. и 50 пара, а у платно круто увезана за 3 фор. 60 нов. или 9 динара. — Ову красну историју српског народа, наградио је краљ Милан са сто форината. А и ми је са своје стране топло препоручујемо. Наручити се може у свакој српској књижари, а и код издавача Косте Мандровића, Wien, Landstrasse, Hauptstrasse Nr. 22.

Гетеов Фауст, први део; превео Милан Савић. У Новоме Саду, штампарија А. Пајевића 1885. Осмина, страна 220. Цена 1 фор.

КОЊИЧКИ СКОК.

Саставио:

Марко Голић.

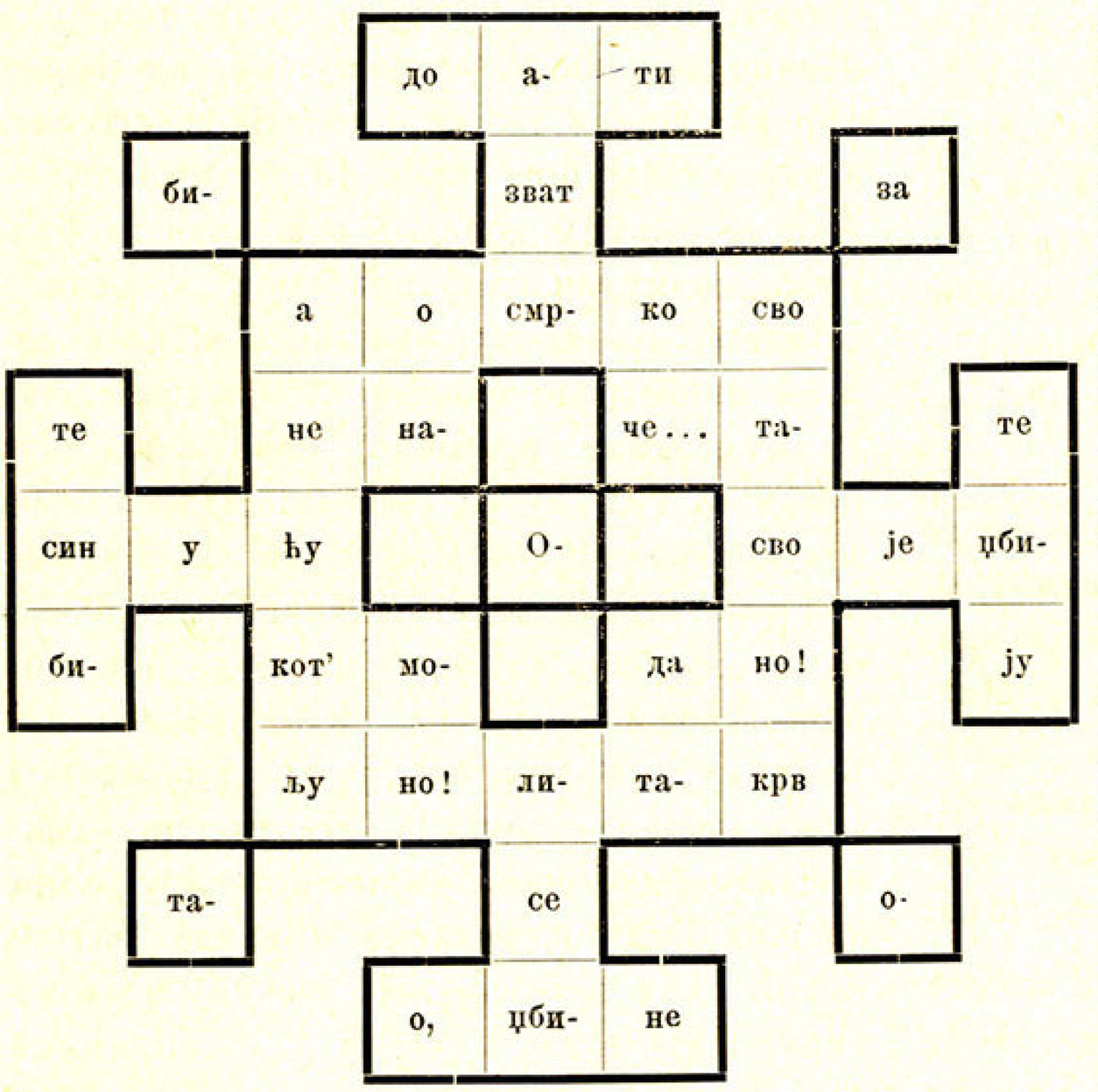

РЕБУСИ.

Саставио: Јеленко Михајловић у Зајечару.

1.

$$\frac{а}{н + к}$$

2.

$$\frac{н}{д} + чар$$

Старински записи.

Саопштио: Славко Зорић у Бечу.

II.

У манастиру Миљешеву беше на једној каменој плочи баш испод ћивота св. Саве овај тајанствени запис (који је већим делом избрисан и окрњен):

..ѣ8.ЙЙѕЪГР.ЬОБѦПЪ..А̏ѕѫ..

..Ы́

ѲЫ́ИѦСѪ.ОИМЙ ЛЇИИѦР..Ъ

ОЪД

ОЙ Бжє . . .

И ако до данас ни један српски научењак не могаше дознати, шта је управо цели запис овај значио, то ипак држимо, да се бар из ових заосталих писмена може нешто извести, што би се на великог нашег просветитеља односити могло.

Нека покушају читаоци „Голуба.“

РЕШЕЊА.

У прошлом броју „Голуба“ значи:

1. Ребус: 1. престолонаследник; 2. узрок.

2. Старински запис: Ако је ко луд, не буди му друг.

3. Коњички скок:

Као што на пољу рана напредује све то више,
Када има сунца сјајна и кад има топле кише;
Човечије дело свако напредује исто тако,
Што је добро ако прима и благослова ако има.

Решили: све: Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу; Емин Назени Арапчић у Маглају; Алка Стојаковићева уч. 4. р. у Ст. Паланци.

Први ребус, стар. запис и коњ. скок: Јелисавета Петровићева уч. у Н. Градишци.

Оба ребуса и стар. запис: Јово Чупић гимн. 1. р. у Сарајеву; Милив. Атанацковић у Н. Селу (код Панчева); Васа Кондић у Приједору; Милисив М. Ђорђевић, Павле М. Радосављевић и Стаменко Н. Радичевић питомци II. год. у Краљеву; Милан Владана Ђорђевић у Београду.

Оба ребуса: Милан Малић у Б. Градишци; Младен Лугумерски вар. официјал у Сомбору.

1. ребус и стар. запис: Димшо Костић, Станиша Мостић и С. П. Иванишевић у Грачаници (Босна); В. Стакић у Возућој (ово друго Вам не можемо употребити); Петар Симоновић уч 4. р. у Ср. Карловцима; Север Милутиновић где? Перо Трифка Солде уч. 3. р. у Мостару,

Само 1. ребус: Вељко Роксандић уч. 4. р. у Митровици; Амалија Милошев у Жабљу; Велимир С. Васиљевић уч. 2. р. у Врбани; Јово У. Костић уч. 3. р., и Велим. У. Оборине у Мостару; Торђо Алексе Чокорила, Родољ. М. Оборина, Ато Р. Куић, Јово Т. Милић и Шпиро И. Докић ученици 4. р. у Мостару; Јов. С. Грковић уч. 4. р у Мостару; Милан Симић у Београду; Јов. Ивановић, Гавра Ковачевић, Јоца Којић и Милан Котарлић манастирски ђаци из Кувеждина, Шишатовца и Бишће. Јован Д. Брајић у Бањалуци; Мита Јовановић у Сомбору; К. Радељевић учит у Грачаници; Видосава Вукадиновић уч. 4. р. у Сомбору; Гавро Кондић у Приједору; Срђе Мићов Русовић у Херцег-Новом.

Само старински запис: Сима П, Јовановић Ливњак; Коста У. Костић и И. Ђ. Иванишевић уч. 4. р. у Мостару; Душан Еркаловић у Брчком; Гавра Ковачевић ђак у манастиру Кувеждину.

Коњ. скок и 1. ребус: Софија и Вука Медаковић у Руми; Светозар Н. Коровић уч. 4. разреда у Мостару.

Само коњички скок: Мара Петровић, Даринка Андријевић и Драгутин Боришковић у Руми; Наталија Марјановић у Шароку; Радован Марјановић у Новом Домбовару.

Листови, које уредништво „Голуба“ прима у замену за „Голуб.“

31. „Smilje“, zabavno poučni list s i slikata za mladež. Год. XIII. Ово је хрватски лист за младеж као и „Голуб.“ Излази један пут у месецу на маленој осмини и стаје на годину 62 нов. Издаје га хрватски педагошјски књижевни збор, а уређује Томислав Иванец у Загребу.

30. „Vrtec“ časopis s podobami za slovensko mladino. Год. XV. Ово је лист за словенску младеж као наш „Голуб.“ Излази у Љубљани један пут у мессецу са сликама. Стаје годишње 2 фор. 60 нов. Издаје га и уређује Иван Томшић.

32. „Учитељ,“ орган учитељског удружења за образоване и васпитање. Год. IV. Излази у Београду 3 пут месечно. Стаје на годину 10 динара или 5 ф. Уређује га Драг. Тапалица учитељ. Језик је источни говор српски.

33. Пчела, илустрован орган за српске пчеларе. Год. III. Излази у Београду један пут месечно. Стаје на годину 6 динара или 3 фор. Издаје Велимир Валожић а уређује Драгутин Посниковић. Језик источни говор српски.

34. „Ратник“, лист за војне науке, новости и књижевност Издаје главни ђенерални штаб а одговорни уредник начелник хисторијског одељења, ђенерал-штабни пуковник Драгашевић у Београду. Год. VII Излази у месечним свескама од 7—8 табака. Цена му је 14 динара, за иностранство 16 динара на год.

35. „Београдски Дневник“, лист за трговину, занатску и фабричну радњу, просвету и новости. Год. V. Излази у Београду сваки дан осим понедељкика и празника. Стаје на годину 12 динара или 10 фор. Уредник Језик источни говор српски. Не долази нам са свим уредно.

35. „Српски Забавник.“ Год. II., лист за поуку и забаву. Власник и уредник Душан Рогић. Излази у Загребу сваког 5 15. и 25. дана у месецу. Стаје 4 фор. на годиоу. Језик му је источно и јужно наречије српско.

36. „Просвјета“ лист за јавне интересе, народну привреду и забаву. Год. I. Почео је излазити Априла месеца ове год. у Сарајеву. Излази сваког четвртка и стаје 6 фор. на годину Језик му је јужно наречије српско.

„Голубов" писмоноша.

Рад. и Ник. Марјановић у Шароку — Ваше је решење за прошли број доцкан стигло.

С. Мил. у Нишу. — Не можемо употребити.

Мил. М. Ђ. у Краљеву. — Нешто ћемо моћи употребити.

А. Р. К. у Мостару. — Не можемо употребити.

Ј. Т. М. у Мостару. — Оваки ребус имамо од пређе од другога.

Шпиро И. Д. у Мостару. — Не можемо употребити.

Јов. С. Грковић у М — Задаће без решења не примају се.

Ђ. Алексе Ч. у М. — Задаће без решења не примају се.

Мил. Вл. Ђ. у Б. — О наречијама је већ било у „Голубу" колико је за његове читаоце најнужније, а остало пошљите, па ћемо видети; док не прочитамо, не можемо Вам ништа казати. Претплату за претплатнике, што се код Вас пријаве, најзгодније Вам је послати, ако динаре променете у Аустријанске банке, па пошљите у препорученом писму, а поштарину платите из скупљене претплате. Ако Вам преко тога остане ситна (кована) новца, то можете и у тамошњим маркама подмирити, то је згодније слати, него кован новац.

В. Кон. у П. — Аритмогрифи, ребуси и сви други задаци за погађање, морају имати уза се и решење, што Ваши немају, а без тога се не примају. — Приповетке, што велите да имате, ваља тако да напишете, као што бисте н. пр. Ви коме усмено приповедали, па да Вас рузуме, и онда ми пошљите, па ћу онда видети, шта ће се даље моћи учинити.

Н. у Солуну. — Примисмо, све и топло Вам благодаримо, а знам, е ће Вам и „Голубови" читаоци бити благодарни на оним добрим и лепим стварима. Шат нам буде могуће, донећемо и оне слике, да упознамо наше читаоце са типовима из Солуна и његове околине. Песничка муза као да Вам није наклоњена, и ја бих волео, кад бисте остали код оне слатке прозе, којом Ви пишете, него да се морите стиховима у прози, као што многи-многи песник чини. Него бих Вас молио, да нам у даљем писању необичне речи растумачите у *загради* или *под звездицом*. Овде су Вам непознате речи н. пр. *жити теза, зимајем се, сихириш и т. д.*

Л. Перовић, Ц. — Ја бих драговољно пустио у лист ону драму, али је веома почетнички рад, те за јавност не приличи.

Орфелинији у Ч. — Ово писмо баш добро дође. Исправисмо по жељи, и почињемо га доносити баш сад, када и неке слике добисмо о Београду и тако ће Ваше писмо служити за главни опис Београда. — Наша виша девојачка школа, није уједно и учитељска школа, него из ње учешице ступају у препарандију и тамо с мушкима заједно уче 3 године учитељске науке и тада се за учитељице оспособљавају, разуме се које положе испит из прописаних предмета, а уче све предмете као и мушки, а осим тога још и кућарство, женске радове и свирку на гласовиру.

Г. Ков. у К. — Ребуси не би били згорег, али нам је мучно са прецртањем и резањем, што овде у месту не иде, а шиљањем у Беч или другде, стају те малене ствари великих новаца, што „Голуб" према цени својој не може да издаје. — „Црња" ће већ доћи на ред.

В М Кук. у С. — Искрице су добре и примамо их. Од „Голуба" можете све године добити уз цену 1 фор. а. вр. за сваки течај.

Мих. М. Ст. у Београду. — „Ноћ у очи нове године" примамо, а пошљите и остало, што напомињете, па што нам се свиди, донећемо.

5-ко у В. — „Амидор и ножић" пре је за белешчицу, него за приповетку, пошто те врсте приповедака о псећој памети и разборитости има већ и сувише. Остало примамо и полако ћемо употребити. —

☞ „ГОЛУБ" излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

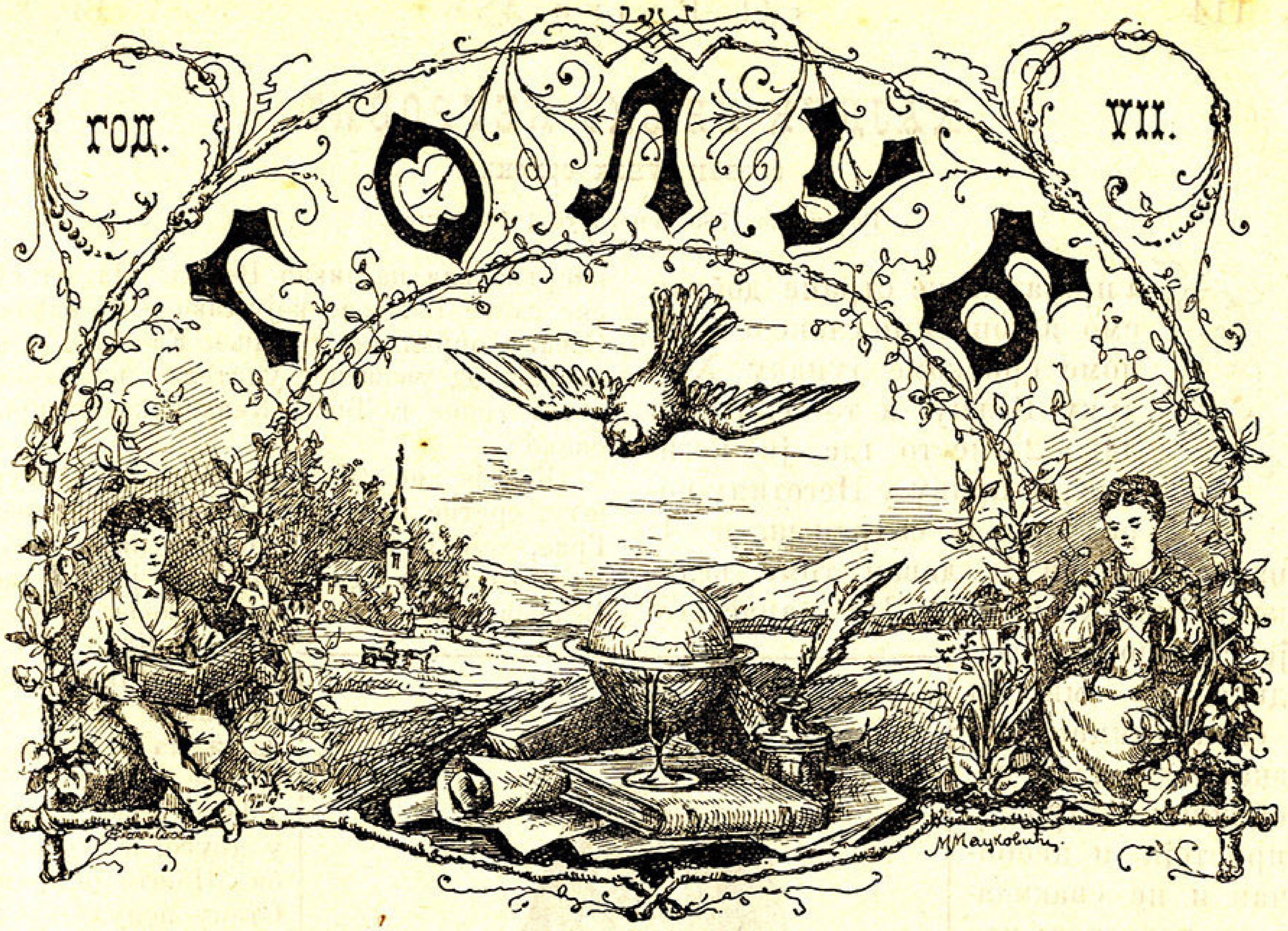

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 8. У Сомбору 1. Августа. 1885.

У СПОМЕНИЦУ.

Лете данци, ко облаци
На крионци лаки,
Лете данци, као санци
У неповрат сваки!

Лете данци, као вали
Бјесомучни хује,
Протекоше три године
Дан растанка ту је.

Па ће ето и тај скоро
Кобни дан да сване,
Кад ће многа горка суза
Из ока да кане.

Жалићемо, плакаћемо,
Стани доба, стани!
Зар нас веће остављате
Ђаковања дани?!

Жалићемо — али кад се
Распемо по свјету,
Све ће скоро да нам оде
У заборав клету!

Само спомен — он остаје
Да нас вјечно сјећа,
Ђачког доба — златног доба
Нашег премаљећа!

За то побро — ево пјесма
Ево спомен мали,
Да те сјети — е смо скупа
Некад друговали.

Да те сјети — е смо тврдо
Заклели се оба,
Род љубити — један другом
Вјеран бит' до гроба! —

Н. Т. Кашиковић.

Сомбор 1884.

ХАЈДУК ВЕЉКО ПЕТРОВИЋ

славан јунак српски.

Рођен око 1780. а погинуо 1813. године.

Са пријатељске стране добили смо и доносимо слике о славноме српскоме јунаку Хајдуку Вељку, и то 1. његов лик; 2. место где је погинуо; 3. цркву у Неготину поред које је сахрањен, и 4. парастос, који је даван томе великоме јунаку нашем. На парастосу је служио сâм владика са многим свештеницима у знак, да тако необичноме јунаку пристоји и необичан и не свакидашњи парастос; као и за знак, да и служитељи св. олтара Божијега свечано и свесрдно приносе побожне молитве своје творцу небесноме за овога јунака који је славно погинуо борећи се за крст часни и слободу златну.

Хајдук Вељко.

Опширнији живот и рад овога великога јунака српског имају наши читаоци у „Голубу“ од 1880. год. на 177. стр., а опис слика доносимо онако, како нам је послао наш поштовани пријатељ и сарадник „Голуба“ г. К. из Неготина, као што следује:

1. Хајдук Вељков лик.

Зна се да је Хајдук Вељко само један пут био у Београду на скупштини. Зна се и то, да у крајини није било кога који би нацртао или насликао Вељка. Па од куд' оне слике Вељкове коју тако често виђамо? Сасвим оправдано питање. Ево шта сам ја слушао од уваженог учитеља неготинског и неготинца г. Ђоке Живковића. Он прича овако:

Кад је кнез Милош живео у Букурешту, сретне једном на улици неког човека Грка, који је имао за пасом пиштоље. — Како га виде, одмах застаде, јер гледаше Вељков лик. Узме Грка на кола и одведе у стан. Како је у то доба у Букурешту живела и Чучук-Стана, жена Вељкова, он пошље по њу да му дође, а Грка намести у другој побочној соби. Пошто је примио Стану понуди је да уђу у другу собу Стана послуша и кад отворивши врата, угледа Грка са раширеним рукама полети Грку из гласа викнувши: „*куку Вељко.*“

Кнез Милош је постигао што је желео, и лик тога Грка ето послужио је сликару, да нам даде лик Хајдук Вељка. Старији људи причају, да је Вељко одиста и имао такове црте, какве виђамо на сликама ње-говим.

2. Стара Неготинска црква.

Црква је зидана у самом почетку првог устанка, а за нас је знаменита с тога што је код њене западне стране сарањен неумрли Хајдук Вељко.

Кад је 1813. год. у Јулу месецу погинуо Хајдук Вељко, онда су његово мртво тело закопали код те старе цркве уз сам зид са западне стране. Но бојећи се да га како год турци не пронађу, метнуше над Вељковим телом још три мртва „бећара“ — као што и песма пева да је сам Хај-

дук Вељко тако желео. Прођоше године и већ се слабо знало и разно се нагађало о гробу Хајдук Вељка.

Кад је Вељков средњи брат Милутин донео кости најмлађег њиховог брата Миљка из Влашке, где је погинуо, да га сарани до те цркве, онда није знао где су Вељкове кости и зато је подигао две плоче у спомен Вељку и Минку године 1844, а обе те плоче виде се на зиду са источне стране, где и оно суво дрво стоји.

На левој плочи урезан је натпис у спомен Вељку, који тим више вреди што га је дао наш ћенијални Сима Милутиновић Сарајлија. Ево тог натписа у оригиналном правопису:

Ће се душе понайдостойніе,
Изнадъ свега постављяю суда.
Рекавъ єдну нѣму Божествену:
„Простъ одъ свег' си подпуный витеже!"
Пакъ споменом све слави га дика,
Докъ є Србства, та и докъ є людства.
Брат му средњыи овај споменъ диже
године 1844.

*

Године 1854. умре у Неготини први неготински владика Доситије. Ужурбају — како и где да саране владику? Попове су сарањивали око цркве, а где ће њега? Није било онда брзојава да упитају у Београду, а штафетом се лако не постизава. Шта ће, него почну копати до цркве

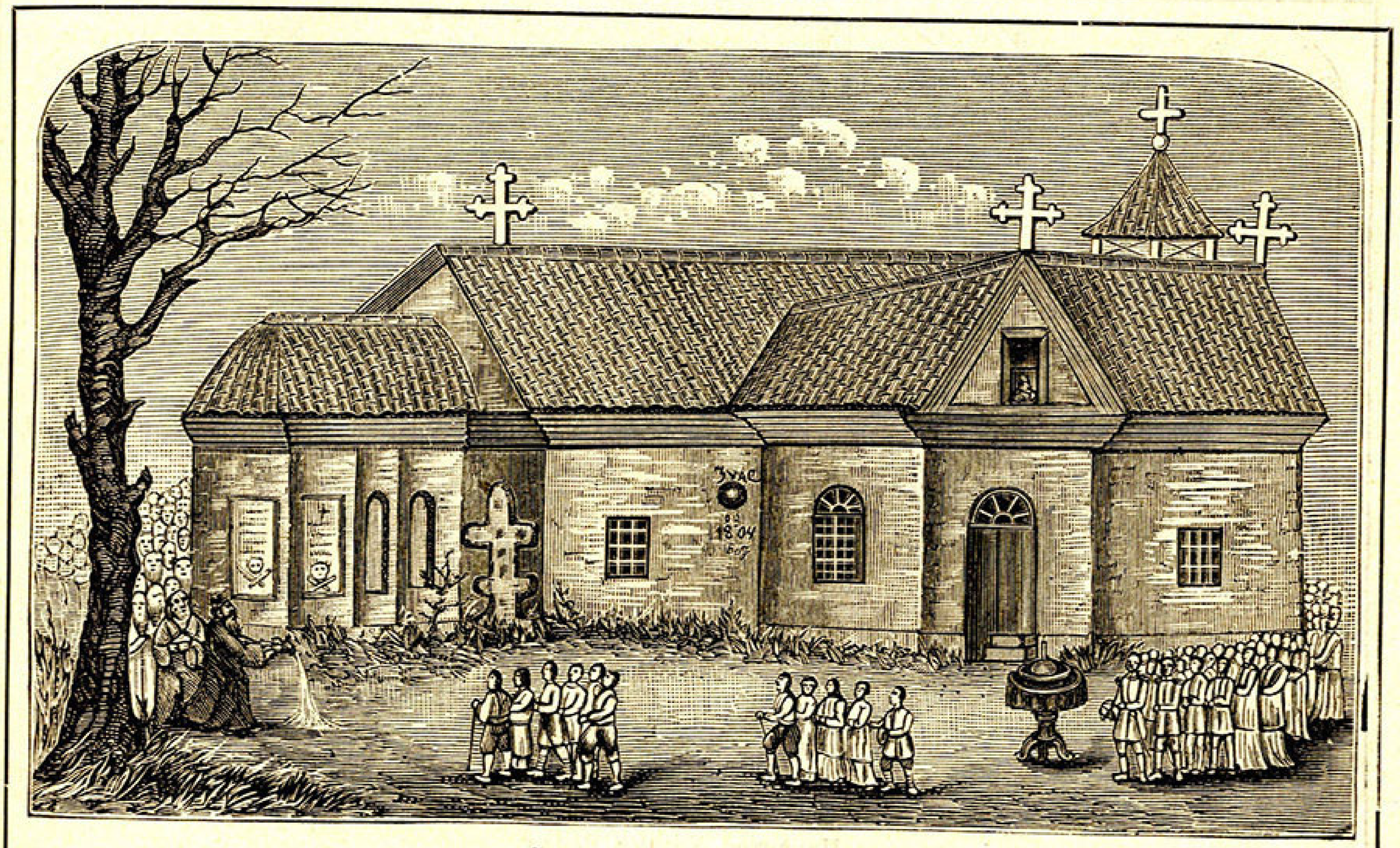

Стара Неготинска црква.

✝

Овде с' хране, овде почивају,
Текъ остатцы безсмртнога Срба.
Србскіы юнак Велько Петровићу,
Карађорђевъ преславныи војвода,
И господаръ нѣготинска круга,
Смрт на мейдан изазво саму.
Найпосле се и шъ ньомъ огледао;
Смртъ га иста, побѣдит' немогша,
Загрлила, шъ ньимъ се побратила
Пак съ лаврима и под оружємъ,
Кроз гробъ самій у вѣчност спровела! 1813.
Собом Велька Творцу представила,
Ограшила истим небовладца,
Те га прійми одма у блаженство,

да начине костурницу. Кад почеше копати наиђу на цео костур, копаше даље наиђу на други, на трећи, и на други један, на коме око цеваница беше плава кадифа и велика сребрна дугмад (токе). Одмах се помисли да ће то бити Вељков костур, те упитају Милутина како се Вељко носио. Одговор дође да је имао кадифене тозлуке и на џамадану имао је сребрна дугмад; а ово је све одговарало нађеноме костуру и потпуно се саглашавало са оним што су старији људи знали да причају. Покупе кости, метну их у засебно сандуче и саране у истој гробници где је сарањен Доситије владика, где и друге две владике леже.

3. Место, где је Хајдук Вељко погинуо.

(Види слику на страни 117.)

Ова слика представља оно место где је храбри витез Хајдук Вељко погинуо. Оно је на имању неготинског касапина једног а на крају саме Неготине са источне стране. Тај касапин прича да је то место било много више; но је он узимао земљу и насипао у около, само то место оставио је незасејано, и сад је ограђено плетеним прућем. Прича исти поседник да је око тог места налазио многа ђулад топовска, која и сад има.

и сликар обележио — предочиште српско поштовање својих заслужних витеза!? *Осим траве бујне ни једног камичка нема који би показао благодарним потомцима да је ту баш погинуо један човек који је бранио целу Крајину од Турака зулумћара!*

Ако је сва благодарност после 70 година указана тиме што је та улица добила име: Хајдук Вељкова улица, — онда је више него ништа. — Сећам се једне песме Змај Јовановића у „Невену“: „На гробу Хајдук-Вељка.“ Разумео сам му одушевљење. Али шта би рекао честити Змај да то све очима види и гроб и место

Парастос Хајдук Вељку.

Кад сам са својим пријатељем сликаром стајао на том месту обузеше ме неки врло чудновати осећаји. Шта све нисам у тај мах прелетио мишљу, и најзад ми јава, она околина тог места — што је где је пао онај јунак о ком рече Драгашевић: Паде храбри Вељко, ал му оста име: Србин док је сунца да се дичи шњиме!? — Пренимо, штујмо наше заслужне претке!

— К. —

ПРВИ ПУТ У БЕОГРАДУ.

— Писма својој сестри. —

Пише:

Орфелинија.

II.

Драга сестрице!

Као што видиш, ево ме, да извршим своје обећање — па ма и после године дана. Истина, да ћемо се скорим видети, па бих ти онда могла и усмено причати о Београду; али опет, некако је боље кад се напише; особито још како намеравам дати ово писмо и да се штампа, те да и друга деца чују што више о Београду.

Прећи ћу таки на свој посао.

Не зна се баш поуздано постање Београда, но у општте се мисли, да је из римског доба, јер у њихно време Београд се звао Singidunum, или као што други веле Taurunum; Турци су га звали Дарол-Џихад = кућа ратова за веру.

И од како је постао Београд и од како се зна за њ, лила се око њега крв римска и аварска, куиска и бугарска, српска и мађарска, немачка и турска, па и опет српска и турска, и турска и мађарска; а ко зна колико их је још погинуло незнаних и невиђених?!....

једном већ добију у своје руке: лако ће одатле после распростртн своју власт, можда су мислели, ћа до мора: т. ј. дондедокле траје земље. Како су већ били у завади с Мађарима, то су тим пре могли напасти на Београд; и најпосле, 1521. год. и освоје га. Од тог доба па до 1792. год. потпадаше Београд час под Турке, час под Аустријанце, где падају ратови принца Јевђенија Савојског (за ког се такође мисли, да је оправљао град београдски) и капетан Коче. Од те године па до Јуна 1804. год. припадао је Београд искључиво Турцима, а тад, кад погубише дахије*), гледаху

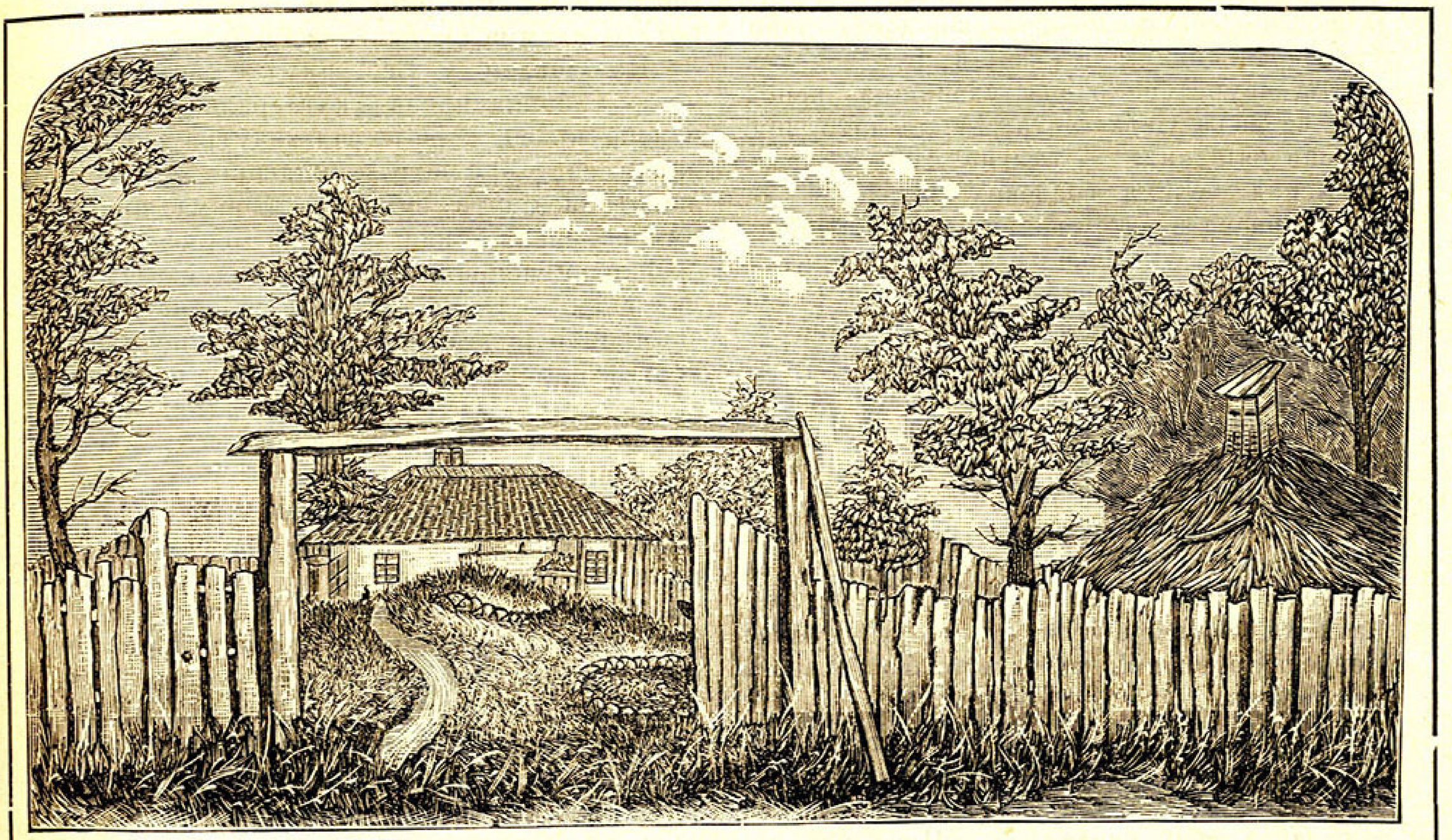

Место, где је погинуо Хајдук Вељко (Види опис на стр. 116.)

Толико се још зна из тог тамног доба постања Београдова, да кад византиски (цариградски, грчки) император Јустинијан оправи град — Срби га рад лепоте његове прозваше „Белим Градом.“ Од доба Константина великог па до 12 в. Београд припадаше или Византињанима или Мађарима. Од тог доба пак видимо га у српским рукама, Душан је обнављао Београд; а исто тако и Стеван Високи, који је на месту данашње главне полиције подигао био и цркву с болницом. Исто тако и деспот Ђурђе Бранковић старао се о Београду, али га предаде у руке Мађарима. — Турцима је ишло у рачун да ма како добију Београд од Мађара, јер кад ту важну тачку Срби да и Београд освоје, и — 1807. год. Београд се и предаде Србима; те тако Београд постаде српска варош, у коју се, по том, досели и тадашња државна управа „Правителћствующій совѣтъ сербскій.“ Несретне 1813. год. Београд је остао готово пуст, и по том га силни Куршид-паша лако заузме, заузевши уједно и управу над Србијом. Сад је настао и за Београд и за Србе црно доба. Турци су правили насиља да не може црња бити.... Тек заузимањем кнеза Милоша 1815. год. добију Срби нека права у Београду; и мало по мало задобијаху Срби све већа права тако, да

*) Читај само ону лепу песму српску: „Почетак буне против дахија.“

је већ трудом кнез Михајловим 6. Априла 1867. год. око 10 часова пре подне на Калимегдану прочитан царски ферман, којим се Србима са свим предаје у руке београдски град, а у исто доба и још неки градови по Србији. — Ово беше за целу Србију неописана радост.

Но да се вратимо опет натраг у старине Београдске.

Хајдемо у град. Премда, управ с Калимегдана морамо доћи у горњи град — ипак оставимо на страну Калимегдан, то место, које нас сећа на толике мученичке жртве српске, које су ту душу испуштале; и опет где су се царске наредбе читале — а које је сад шеталиште београдско, доста лепо уређено с дивним положајем; а некад тек пуста, неуређена равна узвишица, испод које се ваља Сава хитајући да што пре — ено баш онде — стигне Дунаву, да се ту испод бедема градских загрле и да перу крваве на тој страни зидине градске. . . . Хајдемо у горњи град, где је знатна Стамболска капија — па опет ни за што друго, него ради тих жртава; јер су о овој капији вешани Срби. . .

Наићи ћемо онда на Ружицу цркву, стара грађевина. Ова црква слави 8. Септембра, кад је лепо провести се у граду. Ниже, ниже — доле је Небојша кула, опет стара средњевековна грађевина, која је у време турске силе било средство за мученичко тамањење „каура“ — Срба злопатника. С ове је куле скочио у Дунаво Јеврем Обреновић, те се избавио грознога тамновања.

У граду су сад војници и заточеници. На највишем месту је здање, где станује градски управитељ. Одавде је леп поглед на целу околину. — Приликом доласка румунског краља у госте нашем краљу, — у истој згради старим оружјем и разним добицима у биткама — тако су лепо искитили једну дворану — да је то заиста било вредно видети; јер беше то заиста вештина Ту си могла видети у лепом реду поређане саксије разноврсног цвећа, богме и мало веће вредности и реткости. И то занима особито. — Том приликом прошетам се и по башти код здања, и наслонив се на ограду, посматрах лађе, како пресецају широку површину Дунава. Лети овде особито је пријатно провести који час. — Овде је и онај — кажу — римски бунар, за кога си сигурно чула. Жеља ми је била, да и ја сиђем у њ', јер то се допушта; а силази се степеницама у округ (од прилике као што се пење на болоњску кулу); а веома је дубок. Веле, да је каналом у њега спроведена савска вода. Овај бунар имао би своје војничко-ратничке важности, и Римљани су га сигурно из те намере и зидали.

Онда можемо проћи по вароши. Тако, на старој пијаци преко пута полиције је кућа, у којој је живео и преминуо наш Доситије. Као год што је снимљена кућа у којој се Бранко родио — тако је снимљена и ова у којој је Доситије умро.

На реду је да говорим о црквама у Београду, које су ма за што знатне као старине. Кад ћу већ о једној или двема говорити — говорићу ти барем о свима колико их има (могу се избројати).

Ну, даклем, у Београду је на првом месту саборна црква (катедрална), стара и лепа црква, која је сад изнутра у нечем оправљена; али што је најлепше, они лепи животописи што су по сводовима црквеним скривени били у чађи од свећа — срећно су испрани тако, да сад изгледају као нови. — Осим тога код саборне цркве знаменито је још и то, што ту почивају кости кнежева Милоша и Михајла у цркви; а Доситије с десне стране западних врата у порти. — Црква слави св Аранђела (8. нов.).

У палилугској цркви је сахрањен кнез Милан Обреновић II. и мали кнежевић Сергије Ова је црква на гробљу; и славећи св. Марка зове се још друкче и Маркова црква. Црква је изнутра сва почађила, доста је мала, али кажу да је и „богата.“ — Кад смо већ на гробљу, прођимо и кроз гробље београдско. Оно је на лепом месту, али некако није уређено, местимице има трња; има и траве, али кад падне киша буде велико блато. На другоме крају гробља — да ти узгред поменем — је познати Ташмајдан. Но вратимо се гробљу. Београдско гробље храни у себи и кости многих заслужних Срба; као што су: наш врли песник Сима Милутиновић Сарајлија (умро 1848. г.), па онда др. Вук Мариновић (умро 1859 год); теби су већ позната његова „Начела физике,“ и „Естаственa повћстница.“ Па онда ту почива др. Јован Стејић опет заслужни књижевник српски, Коста Бранковић професор философије на негдашњем „лицеју“ а садашњој великој школи Омиљени наставник у ђака; а такође је и он радио на књижевности; и што је знатно писао за децу, (умро 1865. год.). Био је професор н. пр. Ст. Новаковићу, Кујунџићу и

др. — Па онда, на гробу Алексе Радовановића медицинара је као нека капелица († 1875 год.). Доста је за сад да ти кажем да је штета велика што је и он умро врло рано, као што су му рано помрла и остала браћа, који су такође писали и преводили корисне књиге. У беогр. гробљу је и Ђура Даничић, о ком ти нећу ништа говорити; јер свакоме скоро, па и теби позната је заслуга Даничићева. У скоро за њим отишао је и Милан Миловук (у Фебруару 1883. год.); а ту је и Ђура Јакшић песник; његова је оно песма „На Липару.“

Дорћолска црква — лепша је од палилуске; а слави св. Александра Невског (30. Августа). Вознесенска или војничка црква, слави Спасов дан. Цркву св Наталије већ сам ти спеменула. У митрополији (код вел. цркве) је једна капела; а осим ње има још једна у новоме двору. — Ето, толико православних цркава има у Београду. Од других богомоља — има у Коларчевом здању једна католичка капела за аустријски конзулат; на ту сви католици долазе на богомољу. Протестанти имају своју нарочиту цркву и поред ње школу. Јевреји имају своју синагогу у близини Калимегдана; а мислим и Турци своју џамију.

Толико о црквама. А шта да ти реknем о школама? Та ти и сама знаш, да је Београд средиште где су се стекле све највише школе српске. Ваљало би и о њима рећи коју.

Нећу говорити о приватним школама или о заводима каквим, нити дечијим баштама каквим (и тих има у Београду). Говорићу о основним школама. На жалост ја још не знам колико данас има основних школа у Београду; али кад сам о том учила, учила сам да има 7 мушких и 8 женских школа; ако се ту не рачуна и вежбаоница више женске школе (вежбаоница учитељске школе укинута је) — она је девета. Даље, има две ниже гимназије (теразиску и палилулску); једну гимназију, реалку; једну велику школу (из које излазе стручњаци н. пр. професори за срп. језик, историју, математику; правници, техничари) са три факултета: философским (има два одељења: математичко-природњачки и филолошко-историјски), правничким и техничким. Сад је велика школа у кући врлог родољуба Мише Анастасијевића. На лицу те зграде у врху стоји: „Миша Анастасијевићъ своіоіъ отачбини 1863. год.“ — Па онда, богословија коју је засновао 1863 год. поклонио митрополит Павле Јовановић. Учитељска школа (са 4 разреда) у којој раде и наши признати књижевни као г. г. Јов. Ђорђевић, Љ. Ковачевић, др. Бакић, Д. Јосић ..... И' онда помињем трговачку школу; академију.

У Београду су и важна српска друштва, као што је „Српско учено друштво,“ које је год. 1841. постало с именом „Друштво српске словесности.“ Ми код куће имамо неке свеске „Гласника,“ које то друштво издаје; а знаш како тамо има лепих ствари које би и ти могла прочитати. — Осим тога постоји још „Пољопривредничко друштво“ од год. 1869. Оно опет издаје „Тежака.“ Лекарско друштво, постало 1873. год. издавајући „Архив целокупног лекарства српског.“ — Даље постоје ова друштва: трговачко-занатлиско, па задруга обућарских раденика; кројачких раденика; друштво „Црквеног крста“, женско друштво. Ово друшто има своју „школу за раденице“ с „пазаром“, где се продају српске израде као платно, ћилимови и т. д. Постоји и ватрогаско друштво; а то је вредно да знаш. Но инак ти нећу о њему ништа говорити — у „Невену“ и „Голубу“ читала си о томе. — Постоји и кредитна банка; — можда тих друштава још има, али ја их више не знам. Но поменућу ти народну библиотеку, и српски народни музеј — обоје то смештено је у „Капетан Мишином здању“ (како се овде зове поклон М. Анастасијевића). Београдска читаоница, мислим у приватној је кући. — Даље, српско народно позориште, које је у једно и једино у Београду. Прва представа давана је 30. окт. 1869. г. У њему су се измењале све боље снаге српског глумачког особља. У библиотеци позоришној можеш наћи и леп избор знатнијих дела и других народа, као што су „Отело,“ „Марија Стуартова“, „Хајдуци“; па онда наших оригиналних: Краљ Вукашин, Краљица Јаквинта и др. Од комада с певањем поменућу ти мени познате као „Звонар богородичне цркве“, „Мајчин благослов“ и т. д. А од опера имамо две: „Врачару“ и „Јованчине сватове.“ Позоришни капелан је Д. Јанко, који је много композиција саставио, а то нарочито је у томе заслужан за позориште.

Кад смо већ код композиција и певања, хоћу да ти изређам певачка друштва у Београду. Осим позоришног пев. збора постоји у Београду још и београдско певачко

друштво, друшто Корнелије, Даворја, академско, мешовито, занатлијско и јеврејско.

А сад ћу прећи на штампарије. Осим оних горе што ти побројах још су: државна, трговачка и још једна у Кнез-Михајловој улици, но сад не могу да се опоменем чија је. — Уједно је Београд и средиште свеколике књижевне радње српске; јер овде су скоро сва уредништва појединих листова; па овде, као што знаш, излази и један дечији лист „Срнче.“ Па поред тога су, и књижаре — неких 5 на броју. Па као што је Београд тим оцртан као књижевно средиште српско, оцртан је као такво још и тиме, што су у њему и сви знатнији књижевници српски. Ето, Ђ. Даничић је био професор на великој школи; а ту је био и М. Миловук. Па онда су овде М Ђ. Милићевић, Свет. Вуловић, Ст. Новаковић, М П. Шапчанин, Л. Лазаревић, М. Валтровић и т. д. и т. д., па онда сликари међу којима помињем Ст. Тодоровића и гђу Тодоровићку (гђа је кћи М. Бана, који је такође овде) и др.

Нисам ти ништа говорила о властима у Београду. Али нећу ти ни говорити; та у Београду су и све највише власти; та Београд је престоница: ту је и владар — краљ.

Београд се дели на управе квартова и на градску управу.

Као што и напред поменух — има на Сави паробродску станицу с ћумруком, рад чега је овај крај веома жив. Тако ће исто бити жив и онај крај где је жељезничка станица.

Као што је Београд престоница краљевине — тако су у њему и заступници или посланици појединих држава, као што су посланици (или конзули): руски, аустро-угарски, енглески, француски, немачки, талијански, грчки, бугарски, румунски, турски и белгиски.

Хоћеш ли да ти и то кажем који се крај броји у најлепше крајеве Београда? То је крај око позоришта, али је ту опет најлепша улица кнез-Михајлова, где су све главније трговине, и овде су сва најлепша здања. Врачар је такође леп, још се мени Врачар понајбоље и допада — али само треба да је уређенији. Сад су већ направили тамо шеталиште дуж оних јабланова и кућа. Врачар се дели на источни и западни део. На Врачару је, знаш из историје, силни Синан-паша потурчењак из Ст. Србије у 16. веку спалио тело св. Саве. Подавно, негде сам читала како се зна баш местимице где је био тај несрећни, да тако речем, жртвеник. — Је л' ти позната она песма:

„Црн се кикот по Врачару ори,
Ватру пале, ватра силно гори?“

Осим свега довде наведенога, има у Београду и творница (фабрика). Тако ти има овде: творница за цигарски папир; за сита и решета; па има млинова за гриз, пивница и др. То су главније творнице; али како Београд јако напредује, то ће временом бивати све више и творница, као што их има и у другим знатним европским варошима.

*

Ја мислим, да је ово за тебе доста, што би ти се о Београду могло рећи.

Али кад већ знаш, да је Београд данас већ европска варош, и да Беч није без свог Шенбруна а Париз без Луксембурга и Марсовог поља — то хајдемо и ми у београдско место уживања — хајдемо у Топчидер.

Топчидер се налази југо-западно од Београда. Ја сам до сад — помисли само — тек један пут била тамо; пун је паунова; а Кошутњак — дивни вис обрастао шумом — још и срнâ и др. У Кошутњаку је мученички погинуо кнез Михајло 29. Маја 1868. године. Тамо оно место, где је он пао, ограђено је, стоји икона и горе кандило. Не знам од куд то дође у простији свет да мисли, како то кандило мора непрестано горети; као да су што знали о римској богињи Вести, на чијем се жртвенику ватра не смедијаше гасити; и ако би нешто у целом свету нестало ватре — ту да се може наћи.

У топчидеру је стаклена башта и топчидерска црква; стари дворац кнеза Милоша, где има и пуно спомена од њега. Тамо је његова чизма, коју је сам крпио, кашика, којом је јео, постеља, на којој је издахнуо... Жао ми је, да нисам могла то све и видети, као год што нисам могла отићи у Кошутњак — јер више никог не пуштају тамо, — т ј. у Кошутњак. Код Топчидера стаје и жељезница, што од Београда води и на којој се од Београда у Топчидер часом дође.

Је л' ти позната она анекдотица из кнез Милошева живота: како је једном био болестан, па узимао медицину на сатове; а њему се то досадило, па узео једном сам и све на искап попио, вели, шта ту ваздан сваки час по мало сркутати, скини бригу с врата једном за свагда. — Ја сам

је овде први пут чула, пак је ево и теби саопштавам; сигурно је ни ти нећеш знати.

Из Београда се види Топчидер брдо, и није далеко од најкрајње куће врачарске; а кад већ пресамитиш преко брда: угледаш лепо зеленило некако у долици; а тек помоли се крст од цркве; а са свих страна уздижу се чаробни висови обрасли шумом.

У опште, Београд с околином пун је природних красота, које би и вештаку дале лепу слику. Па још док Београд још који корак више коракне напред у свом усавршавању — имаће шта уживати у Београду и јевропски путници.

С тим мислим завршити ове моје истина мало опширније белешке о Београду, које сам скоро толико исто по „Кнежевини Србији“ М. Ђ. Милићевића радила, колико сам и сама додавала. Но ипак надам се од тебе, да ћеш ти овоме поклонити пажњу, и да ће те занимати, јер говорим о нашој првој вароши — о нашој престоници.

У Београду, Септембра 1884. год

ДВЕ ДРУГЕ.

Има мајка дивну ћерку,
Дивну ћерку милу Данку,
Зора мај'ска ништа није,
Спрам ње бајне на уранку.

Данка има милу другу,
Милу другу, дивну Савку,
Спрам ње данак ништа није,
У пролеће на осванку.

Једним срцем, једном душом,
У грудима што имаду,
Већег раја ни анђели,
Уживати још не знаду.

Јербо срце, јербо душа,
Миле Савке, миле Данке,
У миломе загрљају,
Уживају слатко санке.

Када зора мила мајска,
Са истока кад заруди,
И отвори своја рајска,
Пуне миља красне груди;

Када цвеће сузе сјајне,
Због зорина лепа, баја,
Савка, Данка друге бајне,
У чару су загрљаја.

Када вече тијо сађе,
Кад се свемир земљи спусти,
Пољуб Савке, пољуб Данке,
Трепери им још на усти. . .

Пре би сунце оно сјајно
Изневер'ло данак бели,
Него што би друкче друге,
Осећати што почеле.

Ал' у рајском том свемиљу,
Где ми сунце жића сјаји,
Обузеше милу Данку,
Ума тужни горки ваји.

Поболела с' Савка мила,
Румен — бело лице бледи,
У болести мајку, Данку,
Зове, грли, љуби гледи.

„Мајко мила, мајко мила,
Гле анђ'о ме зове горе,
Ох, не дајме, где је Данка?
Срце хоће да изгоре.“

„Дај ми руку мила мајко,
Ходи ближе мила Данко;
Је ли скоро близу зора,
Зора Данка радованка?“

„Знаш ли оно цвеће красно,
Знаш ли онај љиљан бели,
Ког смо Данка од свег цвећа,
Њега само најволели?“

„Сећаш ли се ноћи оне,
Кад смо наше звезде глали,
Како смо их по верноме
Њином сјају распознали? . .“

„Анђ'о мили, анђ'о бели,
Ено опет где ми леће,
Неће с тобом Данку, мајку,
Оставити Савка неће!“

„После мајко, после Данка,
Анђо звезду скида моју!!. .“
То тек рече, па испусти
Анђеоску душу своју. . .

Месец блéди, зора руди,
Руди — али јадованка,
А крај миле Савке своје,
Сузе лије мајка, Данка. . .

И по други пут је веће
Од тог дана месец блêди
Изишао, па сад стао,
И на гробак један гледи.

Покрај гроба, крај једнога
Клечи тужна, јадна Данка,
А срце јој тужно, младо,
Мори туга јадованка.

Ту јој лежи мила дру́га,
— Пола срца, душе младе —,
А срце јој оно болно,
Таји горке, тужне јаде.

Ал' Богу се ражалило,
Па анђела посла доле,
Да утиша милој Данци,
Срца тужног, грдне боле. . .

Је л' то анђ'о, ил' се само
Тужној други тако ствара?
Јесте анђ'о и он Данци
'Ваке речи проговара:

„Утри сузе мила Данка,
Туге горке остави се,
Скоро ће те Бог позвати,
У небесне горе висе!"

„Где те чека мила Савка,
Мила Савка верна друга,
У средини анђелскога,
Анђелскога светог круга. . ."

Месец бле́ди, зора руди,
Анђо бе̂ли летну горе,
Данка још̂те крст целива,
Са пољупци рујне зоре.

Тек када је сунце своје,
Свуд послало зраке сјајне,
Данка пође с гробља тужна,
С пуним груд'ма среће тајне.

И када је од тог дана,
Три пут исток обасјало,
Миле Данке срце верно,
Посљедњи је удар дало.

Одлетела ј' Богу горе,
У загрљај Савке миле,
Где ће вечну, љубав, верност,
Уживати друге миле.

А бог мили исту срећу,
Какву њино срце знаде,
Сваком таком верном, добром.
На земљици срцу даде.

А та срећа, срећа рајска,
Најлепша је међу свима,
И ту срећу свако Српче,
Увек треба да је има.

Браћа Лаза.

У Шуљму.

КУЋНИ КРАДЉИВАЦ.

(Народна прича.)

Имао је један отац девет синова и толико снаха и сви му бијаху добри, само један син бијаше кућни крадљивац т. ј. потајно је из куће крао и расипао. Дознаде то отац, па не хтједе га јавно осрамотити, него се договори (а ту је био и тај син,) да посију просо. Кад просо сазре, свезу га на гумно и стану га сви скупљени врћи. Кад су већ оврли, поче дружина згртати стожеру на хрпу, па ће послије вијати. А кад млађи почеше згртати, стаде отац код стожера, те лопатом поче широм бацати оно, што му синови и снахе згртаху. Сви морадоше опет поново метлом чистити и лопатом у хрпу скупљати, али не могоше одољети оцу, јер је он сам више расуо, него што они сви могоше у хрпу скупити. Дјеца, кад им се већ досади, запитаће оца: „Ба̂бо, а шта је теби? Не чини тога, јер никад нећемо бити готови." Отац попрестаде и рече: „Чујте ме дјецо! Ми сви радимо и течемо, али у нашој кући има неко, који тако расипа, да му сви ми не можемо натећи, и он ако тако узради, расуће нас. Ја га знам који је, али га нећу срамотити пред свима, него ћу му то казати на само. А сад да радимо даље." Послије неког времена поучи отац сина распикућу, а овај се заиста постиди своје краће и никад више не хтједе упасти у прэђашње зло, те тако та кућа напредоваше у свему.

Истина је дакле, да кућном крадљивцу не можеш натећи.

Саопштио:

„Глас Истине." *Јован Петровић,*
свештеник у Н. Градишци

„СПОМЕНАК“

НА ГРОБУ НЕЗАБОРАВЉЕНА ДРУГА

СВЕТИСЛАВА ВУКИЋЕВИЋА.

Аој смрти да си клета,
Не даш цуну да с расцвета.

I.

Нисам се надао
Злобној судби тој,
Када сам пошао
У завичај свој.

На растанку не мних
Ни на какви јад,
Који нам ће жељни
Уништити над.

Не мишљах никада
Да ће доћи час,
Да ћу добит' вести —
Твоје смрти глас.

II.

Каква мисо мене мори!
Каква сет ме обузима!
Како срце пламти . . . гори . . .
Штоно бије у грудима:

Кад се сетим наших дана,
Како беху срећни, мили;
Али све то прође . . . неста . . .
То су санци слатки били.

III

Сутон пада . . . мрак је веће . . .
У собици свећа руди . . .
Ја замишљен седим, гледим,
Болови ми стисли груди.

Па се сетих на 'не миле,
Оне леле, сретне дане,
Тако брзо, тако лепо,
Проведене, проигране.

Ал ми на мах стану груди,
Срце већа боља мори;
Учини ми с' ка' да чујем,
Како неко речи збори:

„Нема више твога друга,
Који ти је веран био;
Тај се веће . . . тужни Божо . .
Давно-давно спокоио.

IV.

Зелени се шума мила
Зелени се брег,
На срцу је мени пао,
Снежни, ледни снег.

Студен пашће на шумицу
На зелени брег,
И њихове груди шарне
Покриваће снег.

Ал' ће опет зеленит' се
Шумица и брег,
А на мом ће срцу увек
Останути снег.

V.

Спавај мирно, мили друже!
Заборави овај свет;
Ти живићеш у срцима,
То је друже, невен-цвет.

Божидар Борђошки.

У Силбашу 1885. $^{11}/_{VII}$

ПИСМА „ГОЛУБУ.“

Солун, 3 Јуна 1885

Ах, драги „Голубе,“ да знаш каква је овамо врућина сад; без сумње ниједан од твојих добрих и нежних читалаца, није је осетио оваку, осим ја Јест, кажем ти, да је страшно врућина; тако да баш лицем данас, сад мало пре, седећи у школи, у разреду „диктираше“ нам г. наставник „тему“, како да напишемо једну приповетку о животу великога италијанског песника, баш ет' онога што је написао славни ен „Бесни Орландо“ (l' Orlando furioso), па тако пишући с тешком муком, држао сам перо у руци, а у другој држах мараму, са којом сам брисао зној, који ми точрљаше потоцима низ лице. Једва чеках свршетак школе и чим зв но зазвони, дигао сам се, узео капу и упутио сам се кући

Е, да боме, да на пољу беше боље, јер сам ишао уским улицама, бирао лад, и ишао полагано. Идући, размишљао сам се баш о теми. Ја имам живот Ариостов, на дугачко, на широко написан, али, нешто... не може се,.. . не иде.... бадава брате, треба се сам упети па написати. Јâ да ми примете што, да сам сподобио из књиге нешто, па онда куд ће се и шта ће се? Да је образ дебео ка' опанак, па опет би се заруменео.

Нисам ни осетио како сам пре стигао до куће, а и јест мало по даље. Отиднем у собу да се мало распашем, и баш што хоћах да се машим за једну књигу, која беше на столу, кад тек на један пут опазим ту једну свеску. Сав се следих, зној ми удари на челу и као лав кад скочи па зграби лов, тако ја докопах ово. Још ми сва снага дрхти. Рашчупам завој, и шта видим: Ти баш, ти исти, ти мој лепи и красни „Голубе,“ твоји бројеви беху ми долетели. Та нисам знао шта сам радио! Узмем један број, па ми прелете очи на други, оставим онај, узмем овај, па опет гледам трећега. Нисам знао који пре да узмем, шта пре да видим. И нисам ништа видео, само у првоме броју од ове године што сам ти прочитао последњу страну. Да, прочитао сам, видео сам — лепо, красно, дивно. Ах, што сам ти се обрадовао. Баш ти хвала што си ме посетио. Волим те, милујем те, али сад још већма; јер ти си једини Србин, који си ме овде у овоме моме — могу рећи — самостану, посетио. Да, ја сам и дотле имао твојих „колега,“ да читам, и да се занимам; али су они све туђинци, Италијанци, Грци, Бугари и Руси; а ти, ти си Србин као и ја. И сви око тебе, сви су Српчићи, све су Српкињице, који те љубе, милују; али чини ми се као ја нико. Јер ево чим сам те видео, одмах ме је нешто такло — ха, а ја нисам баш ништа одавде писао моме миломе „Голубу“! Да, нисам. Па лепо, ако нисам до сад, а ја ћу ево сад, па и увек, ако Бог да, по сад... Јест али шта ћу?... Шта ли ћу му писати?... Треба нешто лепо, нешто што ће он после причати својим читаоцима, нешто са чим ће их лепо занимати, поучити ..... Ах, сад знам шта ћу ...

Предраги наш „Голубе“ —

Кад сам био мали, једнако сам слушао, где се прича о Солуну. Све би долазили трговци, моји земљаци, к нама у посету, па се разговарају са мојим оцем о трговини, о куповини, о Јеврејима и све једнако спомињу Скопље и Сељаник, а Сељаник то ти је, брате мој, етовај исти Солун. Кад сам научио помало да читам, читао сам јуначке песме, а најрадије етону песму, што се зове „Маргита девојка и Рајко војевода,“ па сам тамо виђао где вели:

„У Солуну граду бијеломе,
Онде беше болани Дојчине.“

Па сам читао и ону песму „Болани Дојчине.“ (Потражите у наше народне песме и наћићете је. Читајте је, веома је лепа.) Све то вртело ми се по глави и мислио сам у се: „Их, Боже, кад порастем ја велик, па се начиним трговац, па отиднем тамо у Солун, корсем да купујем што. Јок, море; купићу што ми се допадне, па хајд' тамо да гледам где и сад виси ребро Дојчиново. Их, Боже, Боже, ала ће то бити дивота!“ Хе, тако сам ја мислио и надао се; али што већи бејах, тим све већма жућах да идем у Београд, да учим високе науке и т. д. И тако ти, драги мој, и би. Ја се Богу молих дано-ноћно и Бог ме чу. Одох у Београд. Тамо сеђах три пуне године дана. Отуда се и упознадох с тобом. Лепо сам живео, учио сам се како сам могао. Али и тамошњем живовању би крај. Ја сам се морао одвојити од Београда и то са боним срцем, које ме и сад боли. Дошао сам био у моју родну варош. Па шта сам ту нашао, шта мислиш, драги мој Голубе?! . . . Е, чудо сам нашао! . . . Они што су били бебе, мале бебице, беху порасли, хоћаху, збораху, зваху ме брате;

а ја њих нисам познавао. Они су мене познавали, грлили ме, љубили ме, а ја њих не. Је л' да је то било као неко чудо? Да боме чудо! Велики су ми се чинили као да су се смањили; куће су ми се чиниле ниске, улице уске, велико мало, а мало велико. Е, да, тако је то, кад неки мали дечко види нешто, па се после три године, као младић већ, врати ту, онда му се тако чини. Међу тим, знаш, то је сасвим проста ствар; али ипак ја ти о њој причам. . . . .

(Прочужиће се.)

ШАЛА И ДОСЕТКЕ.

Досетљив слуга. Летно доба а јака припека беше. Пошаље газда слугу свога у виноград да ради; овај у место да је радио, он отиде у густу међу, која беше под једним орахом дебела хлада, и ту се извали те је спавао. Кад буде по подне, отиде газда да види колико је слуга урадио; кад овај тамо — а слуге нема; пође газда тражити слугу и тражећи викати; јест — ал слуге ни ол корова Тако ходајући по винограду наиђе на међу у коју се овај завукао био, и спази га да лежи; викне га: „Устај лењштино! не цркавај; ти ниси заслужио да те ово сунце греје.“ — „Не љути се добри газда, ја и сам знадем да нисам заслужио, па за то сам се и сакрио у дебео хлад,“ одговори слуга.

Крадљивац пред судом. Дотерају неког крадљивца пред суд, (за време док су још батине имале право), а овај се тако вешто бранио, да га суд никако није могао окривити; али му је судија ипак рекао: „Чујеш море! ако ми још једном овде у суд дођеш, нека знаш, да ћеш добити 25 батина.“ „Милостиви господине! Не бих ја ни сада дошао — да ме нису дотерали,“ одговори крадљивац.

Мати светује сина. „Устај сине жалосна ти мајка, знаш ли које је доба? а ти још спаваш; сретни је уранио и нашао кесу с новци.“ „*Ја* сам сретан весела ми мајка, а *несретан* је уранио па изгубио, жалосна му мајка,“ одговори син.

Циганин код поне на исповеди. Кад је циганин пред попом исповедио све што год је кад рђаво учинио; попа му на то одговори: „Море циго, много си којешта рђавог учинио; шта мислиш да си заслужио за све твоје грехе?“ — „Ух драги господине! Ја ништа не тражим, да ти је Богом просто све, што год бих ја добио, теби дајем,“ одговори циганин.

Циганин слуга попов. Једном се попа шалио са слугом, а шалећи и саветовао га, те му рече: „Зашто ви Цигани, да ни један од вас нећете да шаљете своју циганчад у школу, да се чему уче.“ „Е, господине, кад би ми цигани науке учили, онда би попови морали код нас служити,“ одговори циганин.

Прибележио: *Кузман Радељевић,*
учитељ.

СВАШТИЦЕ.

Голема змијурина. У Хрватској испод Јеле-Беригајске пре неколико дана убили су сељани једну змијурину дугачку 3 метра, дебелу 48 центиметара а тешку до 25 килограма. Ова је змија страх задавала тамошњим чобанима, с чега се неколико сељана дигну, да је потраже и убију и то им заиста и испадне за руком. Тамошњи становници мисле, да је то кровосац и тешко би га било савладати, да се није прејео, те тако се није могао бранити од нападача. „Н. Д.“

Број душа у Цариграду. Ове године чињен је попис и у Цариграду и по том попису има сад у Цариграду 870 хиљада душа, од којих су половина муха-меданци а половина Хришћани. Пређе се мислило да у Цариграду има много више становника, али попис ево показује, да их нема више од 870.000.

Број душа у Сарајеву. По попису од ове 1885. године, има у Сарајеву, главној Босанској вароши, 27.124 становника. Од тих су 16.003 мухамеданци, 4574 православни, 3800 католици, 2636 Јевреји, а 111 су остале вероисповести.

Парна лебарница. У Београду су К. А. Симић и Ђ. З. Поповић у почетку ове године добили дозволу од владе да могу подићи парну лебарницу у Београду и у Нишу. У Београду је та лебарница довршена и на св. Илију освећена.

На освећењу томе били су: г. министар грађевине, председник општине београдске, одборници, више лекара и других одличних грађана београдских. Кад је освећење довршено, онда су пред свима гостима на машину месили хлеб. Мешење, кишњење, мерење на киле и пециво — све је било за два сах. готово. Има свега 10 пећи и у њима се може за 24 сах. умесити и испећи 20—25,000 килограма хлеба. У овој радњи иде све одмерено: и брашно и вода, и мешња и пециво. Хлеб је свуд на скроз једнако печен, долња и горња кора увек остају танке и не могу прегорети.

Када човек уђе у ову лебарницу и види парну машину, парне цеви, машину што меси, пекарнице са својим сатовима, топломере, жарне пећи, парно купатило, водоводе, чесме с дивном пијаћом водом, и када види како то све необично лепо, брзо и уредно ради; онда не може довољно да се надиви уму човечијем, који је и то изумео. Ова парна лебарница стаје 180.000 динара (72.000 форината).

Иста парна лебарница ради већ редовно и има своје продавнице на 60 места у Београду, где ће се из ове творнице моћи у свако доба купити добра хлеба.

Срећно да Бог да!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Изишле су и послате су нам на приказ ове нове књиге и листови:

Опис манастира Ораховице, прилог к историји српске цркве од Владимира Красића. На по се отштатпано из „Летописа Матице Српске,“ књиге 143. У Новоме Саду српска штампарија дра Светозара Милетића 1885. 8⁰ страна 30. Цена? Ко воли читати о нашим старинским стварима, ево му и у овој књизи једне лепе прилике.

Рад збора (митинга) Србо-Македонаца и Сраро-Србијанаца држанога 3. Марта 1885. године у Нишу. Београд, штампарија напредне странке 1885. 8⁰ стр. 222. Цена? — Ко жели да што више дозна о Србима у Међедонији, нека чита ову књигу.

Бршљан, лист за забаву, поуку и књижевност. Власник, издавалац и уредник: Ђорђе Рајковић — Ово је нов лист Почео је излазити 1. Јула ове године у величини „Гласа Истине.“ Излази 2 пута месечно и то 1. и 15 дана у месецу. Цена му је 2 фор. или 5 динара на целу годину. Овај ће лист доносити само изворне (оригиналне) одабране ствари, па пошто је г. Ђорђе Рајковић наш одавна веома признат књижевник, а уз њега раде у „Бршљану“ и други такође признати наши књижевници; и пошто им је подузетак сваке хвале вредан, то овај лист топло препоручујемо сваком, коме је стало до лепше будућности књиге наше. Према садржају и величини листа, цена му је веома малена, тако да га и сиромашнији свет може лако држати.

Ратник, лист за војне науке, новости и књижевност. Година седма. 1885. Књига XIII свеска V. за Мај (са једним планом и 2 таблице). Издаје Главни Ђенералштаб, одговорни уредник Ђенералштабни пуковник *Драгашевић*. У Београду, парна штампарија задруге штампарских радника. Излази у свесвама месечно по 6—7 табака а стаје на годину 14 динара, за стране земље 16 динара.

АРИТМОГРИФ.

Саставио:

Васа М. Ђуковић Сарајлија.

1. 2. 3. 4. 5. 6 7. 8 9. 10. 11. 12. 13. 14 15. 16. 17. 18. Један славан и знаменит Србин.
1. 2. 3. број.
4. 5. мјера.
5. 4. 3. Нешто што баш толико нико не воли.
1. 2. 3. 4. Један дио човј. тијела.
3. 2. 3. 4. Име старе женске.
3. 4. 3. 4. Име што га дјеца дају родитељима.
5. 2. 1. Животиње имају.
1. 2. 1. 2 10. Има у свакој кући.
1. 2. 5. 10. Мушко име.
1. 2. 3 5. 4. Женско име.
1. 10. 6. Име човјека.
1. 10. 1. 10. 11. 12. 13. Мушко презиме.
1. 2. 3. 5. 12. 14. 2 Једна варош.
12. 14 2. Опажа се зими.
14. 12. 11. 4. Има сваки земљодјелац.
18. 10. 5. 12. 13 Мушко презиме.
18 4. 5. 12. 13. Мушко презиме
10. 5. 4. Воће.
16. 5. 10. 18. Име турског новца.
16. 10. 5. 4. Има свагдје.
5. 10. 16. 4. 13. Дјеца воле.
5. 2. 18. 2. 3. 10. Потребно за земљодјелство.
11. 2. 3. 4 5. Бива сваки дан.
13. 12. 5. 4 Мушко име.
18. 1. 12. 5. 4. Мушко име.
15. 5. 10. Спомиње се често у причама.
11. 2. 5. 4. Потребно за сваког човјека.
11. 4. 5. 10. Име римског војсковође.
11. 4. 18. 4. 5 Има готово у свакој вароши.
11. 4. 18. Налази се у глави нечистијех људи.

11. 12. 3. 10. 5. 10. 16. 4. Гора у Босни.
11. 4. 3. 5 4. Има у свакој кући.
10. 3. 5. 10. 11. Веома погибељно.
3. 11. 4 Женско име.
12. 11. 10. Мушко име.
5. 10. 16. Имају многе животиње.
18. 2. 13. 2. 5. Слатко.

КОЊИЧКИ СКОК.

Саставио:

Север Милутиновић.

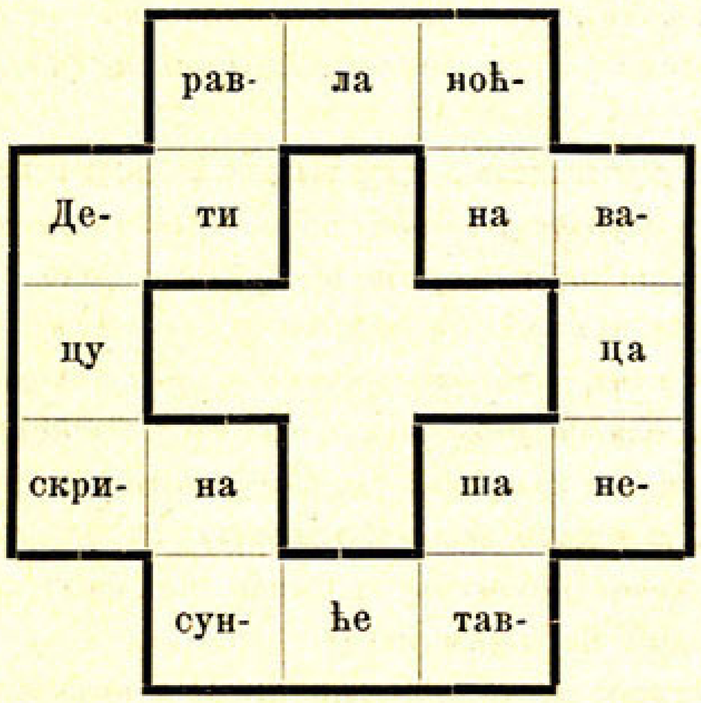

ЗАГОНЕТКА.

Ја знам једно име, којим се називају неке кућевне животиње, а кад прочиташ то име одостраг, добићеш једно мушко име.

Саставила:

Марија Миљковић,
у Бавањишту.

РЕШЕЊА.

У прошлом броју „Голуба“ значи:

1. Коњички скок:

Отаџбино, отаџбино, токо т' син не био,
Ако за те своју крв не лио;
Љубићу те а до смрти своје,
Да се могу назват' чедо твоје.

2. Ребуси: 1. Поданик; 2. надничар.

3. Старински запис: Ја ћу и из гроба пазити на свој мили народ, ој Боже.

Решили: све: Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу; Михаило и Стеван Хаџи Стевић у Грачаници (Босна); Јелис. Петровићева ученица у Нов. Градишци; Емини Сидки Јусуф Ефенди Арапчић у Маглају (Босна); Димшо Костић, Станко П. Иванишевић и Станиша Мостић у Грачаници.

Оба ребуса: Коста Васиљевић уч. 4. р. у Чакову; Коста Костић у Мостару; Јово Костић и Ристо Кнежић ученици 3. р. у Мостару; Каменко Јагеровић и Славко П. у ? Фукорац Ћуво у Грачаници; Јово Чупић у Сарајеву; Душан Црногорчевић у Баошићу; Велимир Васиљевић у Ерцег-Новом; Васа Кондић у Приједору; Емилија Татарска уч. 5. р. у Жабљу; Соф. Смиљанић уч 4. р. у Руми; Васа М Ћуковић Сарајлија.

Само 2. ребус: Љубица и Амалија Милошев у ? Север Милутиновић гим. у Нишу; Ато Кујућ уч. 4 р. у Мостару; Тома С. Петровић гимн. у ?

Коњ скок и оба ребуса: Јов. Д. Брајић у Бањалуци; Милан М Радовић уч. 4. р. у Мостару; Милан С. Милиновић реалац 2. р. и Влад. Модлитби уч. 3 р. у Ерцег Новом; Љубица Стефановић уч. 3. р. у Долову.

Оба ребуса и стар. запис: Дане Мишић 6. р. гимн. у Н. Саду; Гавра Ковачевић у Кувеждину; Мита Ладовина црквн. у Дивошу и Андрија Поповић у Кувеждину; Милева Милиновића уч. 4. р у Е. Новом; М. С. Милиновић реалац 2. р. у Е. Новом; Жарко и Видосава Вукадиновић ученици 3. и 4. р. у Сомбору; Перо Трифка Солде уч. 3. р. у Мостару; Кузман Радељевић уч. у Грачаници.

Старински запис и 2 ребус: Олга и Анђелина Нинић у Шиклошу.

Само стар. запис: Сима Јовановић Ливњак.

„Голубов“ писмоноша.

Дар. и Крист. Ђ. Ерцегове у Лешници. — Код нас нисте уписани за претплатнике, за то не добивате „Голуба.“ Ако сте се код кога претплатили, а Ви пожурите тамо да нам новац пошљу, пак ћете одмах добити све бројеве „Голуба“ који су до сад изишли.

П С Вељковић у Л. — Ваше решење је за прошли број доцкан стигло. Загонетка Вам је сувише позната, а оваке ребусе је не могуће у штампарији сложити. Аритмогриф је добар, а опис „Лесковца“ драговољно ћемо примити, само ако буде добар.

М. П. у Србобрану. — Загонетка добра, а остало не.

Сев. М. у Нишу. — 3. и 4. ребус добри су, а и загонетке су добре; али сте заборавили да ваља сваку ствар на засебном папиру написати, а уредник да исписује и опет цео рукопис да чува, чини за њега без невоље много посла. Опис, што обећавате, ако добар буде, примићемо. Оно из летописа и нове биљке нису за „Голуб.“ Кашиковић је сад потпуно здрав а и Савић, што знам да ће мило бити чути свима читаоцима Голубовим.

Каменко Јагеровић у? — Загонетке без решења не примају се.

Ато К. у М. — Не можемо употребити.

Нед. Лазаревић Тузлак. Ваша је балада добра, и донећемо је док дође на ред.

Сл. Ражничкој управи у Вршцу. — Жао нам је, али Вам не можемо испунити жељу из разлога, који ћете и сами лако изнаћи.

Милош Гован . . . . у С. Није за штампу.

Мил-Так у Б. — Ви сте Ваше ствари у више писама послали и по томе није ни могао бити одговор једнак, пошто ни пошиљци нису једнаки. То је тако па или се то Вама допадало или не. Ја не замерам Вашим преводима, ма они одакле узети били, али не могу штампати оне, који су већ из читанака познати, а у наше читанке су по свој прилици узете из истих извора, одакло сте их и Ви узели.

С. Т. у Б. — Приповетка „Пастирче“ није за „Голуб“, јер је слабачко израђена и по језику је слаба. —

Милан Вл Ђорђевића у Б. Претплата примљена и по жељи урађено. Хвала. — У приповетки „Веран друг“ замисао је са свим добра, али је слабачко изведена, покушајте је прерадити. Ова друга пак се налази у нашим читанкама, те не би бар за овдашње читаоце било ништа ново. Ребус је добар и донећемо га.

С. П. Јов. Ливњак. Није у реду да Ви шиљете туђе ствари.

Васа Кондић у П. Примисмо; добро је; употребићемо чим прије.

Н. Савић у Солуну. Хвала на послатом. Учинићемо по жељи.

Велим. Васиљевић у Е. Новом. Немамо од „Голуба“ за 1879. ни целе ни половине године.

Павле М. Радосављевић у Краљеву. – Паре смо примили и лист Вам као и до сад шиљемо на г. Мијаила учитеља.

ГОЛУБОВ РЕЧНИК.

(Под овим насловом доносићемо и тумачити слабо познате наше и стране речи, које се у истом броју „Голуба“ налазе.)

Дахије, *изнаници. Под именом дахија, по знати су код Срба турске силеџије, које турска влада није смела трпити у Цариграду, па их је одонила у Београдски пашалук, где су Србима чинили свакојака зла, док их на послетку Срби нису све побили, а после ослободили Србију и од осталих Турака.*

Ферман, *писмено турског цара.*

Палилула, Дорћол, Теразије, *— тако се зову неки делови београлски, што они обично веле: квартови. Тих квартова има у Београду свега шест и зову се: варошки, савамалски, врачарски, палилулски, дорћолски и теразијски.*

Факултет, *одељак на великој школи. Велике школе у другим земљама зову се обично: универзитет или српски: свеучилиште. У тој школи уче се све високе науке, али сваки ученик не учи све, него само оно, што коме у његовој струци треба, тако н. пр они, што ће бити лекари не уче и оно, што треба мерницима, а мерници опет не уче оно, што треба адвокатима. По тим струкама зову се и одељци на великој школи: правнички факултет (за адвокате), технички и математички (за мернике), филозофски (за професоре), медицинску (за лекаре — докторе).*

Друштво црвеног крста. *Овака друштва постоје у свакој добро уређеној држави. Она се у мирно доба старају и сремају, како да у ратно доба лече и негују болеснике и рањенике. Тако се зову по томе, што они војници у рату, који су одређени да износе рањенике и односе у болницу, носе на рукаву црвен крст; на њих непријатељ не пуца.*

Кредитна банка, *то је завод који прима новце на оставу и плаћа на њих камате, и опет издаје на зајам новце.*

Опера, *позоришна игра са певањем.*

Композиција, *састав, особито састав какве песме у ноте.*

Кварт, *четврт, а кад је о варошима говор, онда је кварт то, што и: одељак вароши или пред граће.*

Шенбрун, *царски летњиковац код Беча, са дивним перивојем, шеталиштем.*

Марсово поље, *велика лепа пољана у Паризу, служи за војничко вежбање, народне светковине и светске изложбе.*

Луксембург, *велика и величанствена палата у Паризу.*

*

Диктирати, *значи: напред казивати, зато се и писање, што по казивању иде, зове: диктандо.*

Тема, *задатак.*

Еп, *јуначка песма.*

Колега, *друг једне струке н. пр. ђаци једног разреда су међу собом: колеге; лекари су међу собом: колеге и т. д.*

Корсем, *токорсе, тобоже.*

☛ „ГОЛУБ“ излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: ЈОВАН БЛАГОЈЕВИЋ. Издаје: КЊИЖАРА МИЛИВОЈА КАРАКАШЕВИЋА.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

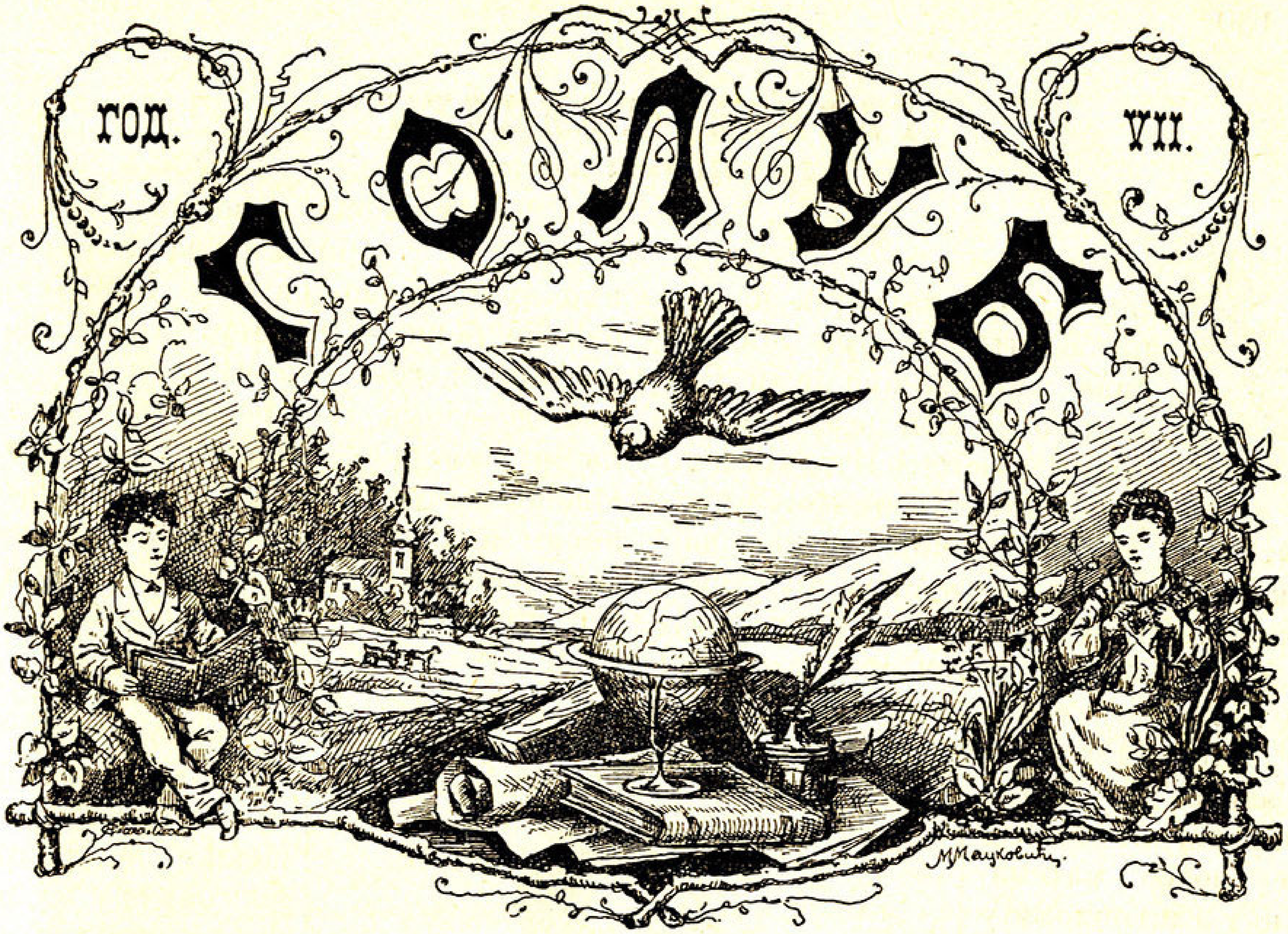

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 9. У Сомбору 1. Септембра. 1885.

СРПСКО ЂАЧЕ.

Српско сам ђаче,
Још слаба лêта
Од српске гране
Пупољак цвета.

У школи, врту,
Ту се развијам
У њојзи снагу,
Живот добијам.

У школи живим
Пун среће сласти,
Међ' другим цвећем
Што Србству расти.

А цвеће то је
По избор цвеће,
Препуно сласти
Препуно среће

Јер живи, расте
У рајском миљу,
У чедном милом
Српском окриљу.

Учитељ добри
Баштован цвећу,
Међ' нама сеје
Љубав и срећу.

Ту љубав, срећу
Сваки ужива,
У њојзи душа
Млада му плива.

Души нам даје
Рајевске сласти,
У њима пупи
Са њима расти.

Која ће бити
Мирис у цвету,
Што ће да шири
По српском свету.

А срце чисто
У врту томе
Учи да мисли
О роду своме.

У такој срећи
У такој сласти
Пу́пак се шири
Живи и расти.

А срце наше
Пуно је среће,
Јер српско ј' ђаче
И српско цвеће.

Браћа Лаза.

ГАЛИЛЕО ГАЛИЛЕИ.

Рођ. 1564. умрьо 1642. год.

Један од најзнатнијих научењака, што су пре 300 година живели, био је и Галилео Галилеи. Он се родио у земљи Италији и то у вароши Пизи 1564 год. Отац му је био племић, те се својски старао, да свога сина што боље изучи. У оно време беху најглавније науке: стари језици (грчки и латински), свирка, математика (рачунарство) и цртање. Све те науке Галилео је добро изучио, а особито је волео математику и астрономију (звездарство) и њима се са свим одао, тако, да је изишао на глас као први научењак у тим струкама, и постане професор у Падуји, где је 18 година учио и васпитавао младиће. После га узме Тосканski херцог себи у Флоренцију и назове га својим првим филозофом.

Галилео Галилеи.

Пре Галилеа живео је други један знатан научењак по имену Коперник (1473—1543.). Овај је у звездарској науци изнео о свету и земљи са свим нову науку, а то је, да је земља округла као бундева а не као погача; да сунце чврсто стоји и да не иде око земље, као што су други мислили, него да се земља око сунца окреће, и да тако постаје дан и ноћ. Ту своју науку Коперник је лепо и доказао у књигама, у којима је о томе писао. Када је Галилео о овој Коперниковој новој науци добро промислио, уверио се, да Коперник има пуно право, па како Коперника већ не беше у животу: то Галилео настави његову науку и стане новим доказима још боље доказивати, да је Коперник имао пуно право. Своје књиге писао је Галилеи слогом лепим и лаким т. ј. тако, да онај, што његов спис чита, радо га чита, јер што год из њега чита, лако разуме.

То, што је Галилео прихватио и наставио науку Коперникову, навуче на себе много непријатељство. Најжешћи пак непријатаљи беху му римокатолички попови и калуђери, који нису ни пошто допуштали, да се сме веровати, е се земља окреће а сунце да стоји. Њихова је наука била, да је земља непомична, а сунце да око земље иде, и ко се усудио друкчије говорити и у књиге писатн, тога је љуто казнио строги поповски суд у Риму, који се звао света инквизиција. Пошто је дакле и Галилео друкчије проповедао ову науку, то они и њега оптуже; али се Галилео у први мах умеде вешто одбранити. Но пошто је он и надаље наставио свој рад у ономе истомо правцу и духу, како је започео, и пошто је написао уз то још и ново дело са необичном вештином; то га поново оптуже папи Урбану VIII. (осмом). Овај Урбан, пре него што је постао папа, био је врло до-

бар пријатељ Галилеов; али непријатељи Галилеови, да би га пред папом већма омрзли, изнеше, да је Галилео у своме новоме делу у подмех узео и самога папу. Да боме, да се папа на то јако једио, те позове Галилеа под инквизициони суд. Тај суд је обично ударао оптужене људе на велике нечовечне муке, па се Галилео бојао, да неће и њега мучити, па да би га то мимоишло, изрече он пред инквизицијом, да је на кривом путу, и да оно што је писао није истина. Све је то морао клечећки да искаже пред светим еванђељем, које је морао рукама прихватати. Изрекавши то, устане на ноге, и тада веле да је рекао окренувши се мало на страну: „Али ипак се окреће (E pur si muove).“ Та његова изрека и данас се чешће спомиње. После тога буде осуђен на затвор, на неизвесно време. Али је на скоро био пуштен и тада је живео на своме добру бавећи се непрестано науком. Последњих година живота његова, навали на њега окобоља и са свим ослепи, а после тога и оглуви. Али ни онда још није проводио живот у празно, и онда је непрестано премишљао и казивао оно, што је пронашао. Разни научењаци и пријатељи његови, често су му долазили и гледали, да му олакшају беду, у коју је пао. Умрьо је 1642. године у наручју свога најмлађега и најблагодарнијега сина Тело му је сахрањено у цркви у Флоренцији, где му је 1737. и споменик дигнут. Живео је свега 78 година

Галилео је за живота свога у науци много привредио. Он је пронашао хидростатичне теразије (види о њима у 5. броју „Голуба“ ове год.); он је први саставио дурбин за посматрање небесних тела; он је изумео, како се сенком може мерити висина; он је открио закон о шеталици и то посматрајући обешено кандило у цркви; и осим тога, још је он много што шта пронашао у науци, а старо поправио и усавршио, и због тога свега стекао је себи бесамртно име, да се са славом и хвалом и данас спомиње код свију просвећених народа, а не само код талијанаца, чијега је рода и колена.

Галилеи је био телом мален, али му тело беше здраво и чврсто; лица беше пријатна а нарави веселе. Особито је волео вештине, поглавито пак: свирку, сликарство и песништво. Књигâ је мало имао, јер је обично говорио, да је најбоља књига — природа. Сва његова дела изишла су у 16 књига 1842—56 на талијанском језику онако, како их је за живота сâм писао.

САЊАЛАЧКО ДОБА.

Ej млађано сањалачко доба
Пуно ли си маштаније саме,
Пуно ли си заносних санова
За којима млада срца чаме!

Мисли твоје на далеко лете,
Чак се вију небу под облаке,
Жеље ти се на хиљаде роје
Зидаш куле по ваздуху лаке!

У теби је човјек лакоуман
За свакијем поводи се радо,
Ко и дрво што се како хоћеш
Превијати море, док је младо.

На свашто је склонити га лако
И на добре и — рђаве ствари;
— Е па реци да истина није
„Младос лудос“, што но веле стари! —

Н. Т. К. Сарајлија.

ТУГА ЗА МАЈКОМ.

Кад ми се навршио 671-ви дан од мога рођења, веле, да ми је мати умрла. Сви веле и ја верујем. Верујем речима, јер нисам био очевидац тога. Био сам, али тада нисам разумевао шта значи живот а шта ли смрт. Био сам мален, премален.

Веле, да би плакао кад би је звао, па би ми се у место ње, коју је црна земља крила, друга одазвала; веле да би пискао; али све су то казивања. Ја у толико томе верујем, што знам, да ти што веле, немају нужде да истину обилазе, да веле оно што у ствари није било.

Много се вели, много се прича; али то све пастира ми колико Србину кад се сети Душановог царства.

Мене сада ништа не може да утеши, мени сада ништа не може да оздрави боно срце; јер она која би ми га умела оздравети, она труне, ево су већ пуних 17 година и 8 месеци. . .

*

Беше то уочи једног благог дана.

Августовски дани беху већ учестали, а небом ширећи се светло сунце, све се ближе и ближе примакињаше југу, бегаше од нас и спремаше нам јесен. . .

Око мене беше читав метеж. Бесни ветар насиља бешњаше кано вихар преко пустих степа... Бура беше велика...

Мени је било одређено да оставим то дивно сунце, ту благу покрајину, кроз коју сам од како сам угледао света са пуним срцем мојих детињских жеља повољно се шетао. Дужност ми је била повући се далеко на север, тражити дивотне стазе за ово-светског жића угоднији ток.

Баш тога лепог дана морао сам рећи мојима милима и драгима, првом у моме веку:

„С Богом остајте, ја полазим, идем на далеко, тамо где тече благи и обилати извор за ублажење ово-светског жића. С Богом остајте, до виђења!“

Сви су се око мене окупили били, сви су ме грлили и љубили, сви су ме на своје груди притискали, сви су ми са сузним очима љубили чело, сви су ми са сузама главу кропили, сви — — ал' ипак — -- о, велики Боже! Та и поред свега тога ипак сам осећао неку празнину на једноме крају мога тугом опкољеног срца! — Та није било мајке да ми рекне: „С Богом сине, с Богом пошао, чедо моје!“ — Није било ње да ми притисне главу на своје њежне груди, да ме загрли, да ми ороси главу сузама, да ме пољуби, и опет загрли, и опет пољуби, и опет и опет, да врисне на мој отрзај из загрљаја њеног, да врисне из гласа: О Боже, Боже! — Није било; јер је црна земља крijаше у своја ледна, у своја мрачна недра.

Мајка је моја умрла.

*

И одох надалеко.

Седам летњих конака беше далеко сада место где ја обитавах од места где сам се родио и где беху моји хранитељи.

Ту сад више немах ни по крви ни по млеку свога. Све синови рода мога — ето толико само бех сродан са тим друштвом.

Писаху ми често од куће. Писаху ми како ме срдачно поздравља мој деда, отац и стричеви; писаху ми да ме љуби у чело и у оба ока моја остарела баба и моја добра маћеха; писаху ми многе поздраве, многе пољупце; али у моме срцу беше један крај празан, моме срцу нешто мањкаше, моје срце пробијаше нека студен. Јер у ниједноме не писаше: Љуби те мајка у оба ока и у оба образа; ожелела те је много: једнако на тебе мисли; једва чека час кад ће те моћи видети... Не, то не писаше ни у једноме писму. Јер ја немам мајке. Она вечити санак борави. . .

Моја је мајка умрла.

*

Дође час, приближи се време да идем да видим оно небо, које сам првом погледао кад сам првом прогледао; да видим ону кућу, у којој сам одрастао и која се мноме поноси; да видим ону породицу, коју најволим, која ме најволи и која се дичи мноме; да видим оне који желе да ме виде, да видим оне, које желим да видим, да видим све то и да се наслађивам свим тим.

Занесен тугом и жељом јездио сам дуго дуго; обишао сам силна поља и долине, горе и планине, реке и потоке, кланце и планинске ланце; обишао сам дуги пут и колико је по природи дуг, па што је иначе краћи био, тим се мени дужи чинио.

Јездио сам, мислио сам на моју и на чекајућих ме жудњу, жељу, да ме час пре виде, загрле, пољубе; мислио сам се како ће то бити; мислио сам се како ће се они обрадовати, видећи ме тек после три дуге године, обрадоваће се кад чују мој глас, заиграће им срце, затрептаће им сва снага, заледиће им се крв, полетеће к мени, загрлит' ме, пољубит' ме и пролити сузе,

сузе радости, свесрдачне радости. Све ће то бити, јер знам да ме они из дубине душе воле. Биће радости, биће загрљаја, биће пољубаца, биће радосних суза; али ипак неће бити оног радосног материнског усклика са којим би ме мајка, да ми је жива, предусрела; неће бити њенога врелога пољупца, њенога топлог загрљаја, њених врлих суза, да ми се обисне око врата, да ме притисне на своје нежне материнске груди, да кликне радосно: Добро дошао, чедо моје! — Да ме нежно запита: Јеси л' мајку ожелео?... Како си ми путовао?... Јеси л' уморан?... Јеси л' ми у путу здраво био?... Да те не боли снага од пута?... Чедо моје, ти си уморан!... Треба ти мало починка... Сине мој, хајде да променеш преобуку, да се одмориш, да одмориш уморну снагу..... О, чедо моје! о, снаго моја, дико моја! — па у томе тепању да ме изнова загрли, да ме пољуби, и опет, и опет, и по сто пути — —. О, слатка ми је мајка, мила ми је, нежна ми је! Али ничега тога заме није било. Не би ничега, јер ја немам мајке, немам хранитељке, немам, немам; само имам ваја и уздисаја, да увек уздишем, да увек тужим, вечито тугујем: О, Боже, Боже, та моја је мајка умрла, она је одавно мртва.

*

Никако не памтим моју мајку, канда је никада нисам ни видео, канда је никада није ни било.

Завист обично следује после велике жудње. Ја сам завидео и завидим свакоме ко има мајку. Срце ми се комата кад видим кога срећнога сина, како га мајка нежно гаји и милује, тепа му и назива га понајслађим именима; а ја ојађени син и не познајем моју слатку, моју нежну родитељку.

Дуго сам жудео, дуго желео, дуго Бога молио да ми је пошље бар у сну да је снијем, бар само да је назрем, те да ме жеља мине.

И силни послуша моју молбу.

Успављен тугом мојих младићских снова, моја усијана фантазија носила ме је преко цветног, преко мирисног поља, блаженог ми детинства. Са тамном мрежом на очима и гломазним телом њихао сам се тамо 'амо. — Кано из високих небеса да испадоше, тако се на један пут обретоше пред а-мном две блажене сени, два духа. Кроз таму, која ми покриваше вид, назрео сам био, да она сен што је понапреди, да је то моја баба, да је то моја мајка моје мајке. Познао сам је, јер је скоро отишла с овог света. Она друга, што јој слеђаше, једнако ме гледаше. Ја сам дрхтао био, отварао сам боље очи да прозрем кроз таму у тај благи лик, упирао сам се, мучио се, и ..... врисак ми се оте: Мајко, мајко! — потекох да је загрлим, пружих руке — — али то беше само сан — прође све као да није ни било. Ја сам лежао у постељи, сав ознојен, у великој дрхтавици — грозница ме је тресла.

Сан би и прође, а мени мајке нема. Моја је мајка мртва.

*

У самоћи, окружен мислима на овосветске нечогоде, тражећи себи утехе у лепоме и красноме, што су велики осећали, скројили па исказали, нашао сам и међу њима мени друга... „Поноћ" нашега великога Јакшића успела је скоро до врхунца моју неизмерну тугу. Како ме је занело његово:

„И ход се чује...
Да л' поноћ тако мирно путује?
Ни ваздух тако тихо не гази —
Ка' да са оног света долази?
Ил' крадом облак иде на више?
Ил' боник какав тешко уздише?
Ил' анђ'о мелем с неба доноси?
Ил' оштру косу да нас покоси?
Да љубав не иде?.. Да злоба није?
Можда се краде да нам попије
И ову једну чашу радости?
Ил' можда суза иде жалости,
Да нас ороси тужна капљица?
Или нам мртве враћа земљица?
. . . . . .
Врата шкринуше...
О душе! о мила сени!
О мајко моја! о благо мени!
Много је дана, много година,
Много је горких било истина;
Много ми пута дрхташе груди,
Много ми срце цепаше људи,
Много сам кај'о много грешио,
И ладном смрћу себе тешио;
Многу сам горку чашу попио,
Многи сам комад сузом топио...
О мајко, мајко! о мила сени!
Од кад те, мајко, нисам видео,
Никаква добра нисам видео...
Ил' можда мислиш: „Та добро му је,
Кад оно тихо ткање не чује
Што паук везе жицом танаком,
Над оним нашим црним таваном —
Међу људма си, међу ближњима—"
Ал' зло је мајко бити међ' њима!
— — — — — — — — —

— — — — — — — — —

О мајко, мајко, свет је пакостан —
Живот је мајко врло жалостан. . . .

. . . . . .

Све ово попело ми је душу до врхунца туге. Туга ме обузе те рекох црћићу. А да ми је мајка жива не би туговао; и ако би ме друга каква туга обузела, она би ме знала утешит', знала би ми срце ублажит', умела би ме охрабрит'. Али ње нема; нема па нема.

Кано осамљени тић летам по простору света, пребијајући се и тражећи љубави, нежне љубави; али све је туђе, све је хладно, све привремено, све сазрева брзо и изгњије. Нигде нема дуготрајности, нигде мајке, нигде материнске нежности, материнског срца. Све туђе, све страно.

Ал' је тешко бит' без мајке,
Ал' је грозно живет 'вако!
— Аој, мајко, чини ми се,
Бели свијет црни пак'о!

Ник. С Савић.

ЈАДНА МАЈКА.

(Балада.)

У собици на постељи
Болно чедо лежи,
Крај њег мајка сузе лије,
Санак од ње бјежи.

Крај постеље жижак тиња
Пламен ко да дрема;
— У дјетету с' живот гаси,
Ал тек — . . . па га нема!

Јадна мајка на кољен'ма
Крај дјетета клечи;
Молитва јој к' вишњем Богу
Из дна срца јечи:

„О! свевишњи благи Боже
Који све познајеш,
И утјеху своју благу
Сваком жићу дајеш!

Ох! утјеши мене Боже
Сачувај ми дјете, —
Избави га благи Боже
Бољетице клете!

Подај здравља благи Боже
Мом јединцу драгом,
Обаспи га Боже срећом
По најлепшим благом!

Јер ово је моја нада
Све уздање моје,
— Које волим из свег срца
Као очи своје. —

Мили Бого одржи му
Његов живот драги,
— Ах нека је воља твоја
О! творче преблаги." —

„Због ом мајко"! — врисну дјете
Диже руке малко!
Очи склопи . . . ох сироче!!
И издану лахко!!

Јадна мајка тад на груди
Паде своме сину;
Загрли га па за њиме
И она премину.

Недељко П. Лазаревић, Тузлак.

МЕРЕЊЕ ВИСИНЕ СЕНКОМ.

Још Галилео Галилеи, славни талијански научењак, о коме у овоме броју „Голуба" опширнији животопис доносимо, пронашао је, како се сенком могу висине мерити. Ко не зна, мислио би, да то не може ни бити, а може и то врло лако, што ћемо ево и нашим читаоцима да покажемо, па одмах могу и они измерити сваку висину сенком, а да се не морају на ту висину пењати. Ево како то бива.

Узме се једно право дрво, може бити дугачко колико ко хоће, н. пр. 1, 2, 3 .. дециметра, или и читав метар, па се заболе у земљу, куд сунце допире. Тада се узме један канап, свеже се на дољњем крају тог заболеног дрвета и опружимо ка-

нан управо толико дугачко, колико је у земљи забодено дрво и на врху тог горњег краја канапа, привеже се клин или ма што друго чиме се може парати, за тим се канап доле по земљи затегне и око забоденог дрвета клином пара и опшестари као шестаром, и тако се добије круг, у коме је средсређа забодено дрво. Ако је сад време чисто и сунце сија, ми ћемо одмах видети, како то забодено дрво баца на једну страну сен, као год и свака друга ствар; али ћемо уједно и то одмах спазити, да тај сен прелази преко круга, или је може бити краћи; а може се десити да буде сен управо на паротини круга. Ако сен баш до круга допире, онда је тај сен управо толико дугачак, колико и забодено дрво, што у среди тога круга стоји, што ће се свако одмах и осведочити, ако сен измери и сравни са забоденим дрветом. Ако сен прелази круг, онда је сенка толико дужа од забоденог дувета, колико прелази круг; ако ли сен не допире до круга, него је краћи, онда је и сам сен краћи од забоденог дрвета.

Помоћу ове врло просте справе можемо сад измерити сваку висину сенком. Јер кад је сен на овој справи управо на кругу, дакле ни дужи ни краћи, онда је и у среди забодено дрво толико исто високо, колико је сен дугачак, ако је дакле сен управо 1 метар дуг, онда је и забодено дрво управо 1 метар високо; али је у исто време, кад је ово дрво исто толико колико и његов сен, и у сваке друге ствари сен, исто толико дуг, колико је иста ствар висока; тада је дакле и сен од човека, куће, дрвета управо толико дуг, колико су: човек, кућа, дрво и т. д. високи, или обратно: човек, кућа, дрво и т. д. управо су толико високи, колико је њихов сен дугачак. Пошто је пак сен на земљи положен, то се он може лако измерити метром, хватом или кораком, па ако је сен од врха свога па до зида кућњег 10 метара дуг, то је и иста кућа, од које је сен измерен, такође 10 метара висока. На тај начин се може измерити висина торња, сваког дрвета и сваке друге висине, а да се на њих човек не мора пењати.

Ваља знати још и то, да кад се сен почиње мерити, ваља га увек почети мерити са његова врха, па ићи његову предмету; а то зато, што ако од предмета н. пр. од дрветова стабља почнемо мерити, то док ми не дођемо до краја његове сенке, сенка ће да одужа или окраћа, јер сунце не чека ни за ким, те по том ни сенови не остају једнаки. Ми сви знамо, како је н. пр. сен од човека из јутра и у вече дуг и кад би човек онаки био као сен његов, то би била права грдосија. На против на подне је сен човеков, па и од свачег другог мањи него човек и т. д. Разуме се још и то, да свагда ваља мерити у правом правцу, јер ако мерећи кривудамо или косо идемо, онда ће изићи, да је сен много дужи него што јест, а тиме ћемо се онда преварити и у мери. —

Може се помоћу сена измерити висина и онда, кад је сен дужи или краћи него оно наше у кругу забодено дрво, али ту већ треба много више пажње и вештине. Ако је н. пр. сен прешао преко круга још толико, колико га има од дрвета до круга, онда је сен 2 пут дужи од забодена дрвета, и онда је сваки сен од свога предмета 2 пут дужи, и када се у то време измери сен, онда се од њега узима половина, да би дознали праву величину онога што меримо. Ако ли сен не допире до нашега круга, онда је он краћи од забодена дрвета, и тада је сваки сен краћи од свога предмета. Ако од забоденог дрвета до круга има н. пр. 3 дециметра, а сенка је дуга само 2 дециметра, онда су сви сенови само $^2/_3$ од праве висине оних предметâ, које меримо. Вештом рачунцији не смета ништа, ако сен иде преко круга, или ако и не допире до круга, он и по томе може тачно измерити висину чега жели а све помоћу сенке и рачуна. Али, као што већ рекох, то је теже и захтева вешта рачунцију; а оним првим начином, кад сен удара баш у круг, може да се послужи свако, ко само није лењ, ту не треба рачунања, но само се измери, па је одмах готово.

КОЗА.

Коза је једна од најкориснијих домаћих животиња. Спада у ред преживара т. ј. она као и крава и овца, најпре пасе или једе, што јој се већ даде, па после, када је већ сита, онда поново враћа већ поједену храну у уста, па је поново жваће, и то се зове преживање.

Коза буде до 120 центиметара дуга а 60 центиметара висока. Глава јој је омалена са доста великим роговима. Длака јој је дугачка различне боје, обично црне и жућкасте, више беле. На доњој вилици има браду и тиме се одликује од свију других животиња. Реп јој је врло кратак, те изгледа као кусаста. Козија се вуна зове: кострет. Мужак је јарац а младо се зове: јаре. Коза обично ојари 2, а понекад и 3 јарета, чије је месо врло укусно а кожа врло добра за рукавице.

Колико је коза корисна домаћа животиња, види се и по томе, што је прозвана сиротињском кравом. А ево зашто. Она је спрам краве врло малена, па по томе се и јефтино може купити, а куд камо ју је лакше хранити него краву; добра коза даје више млека него рђава крава, уз то јој је млеко боље и снажније него и краве и овчије, а суротка још и лековита. Месо јој се једе као и овчије, од коже се праве најбоље рукавице, од вуне покровци и коњске торбе, а од лоја свеће и сапун.

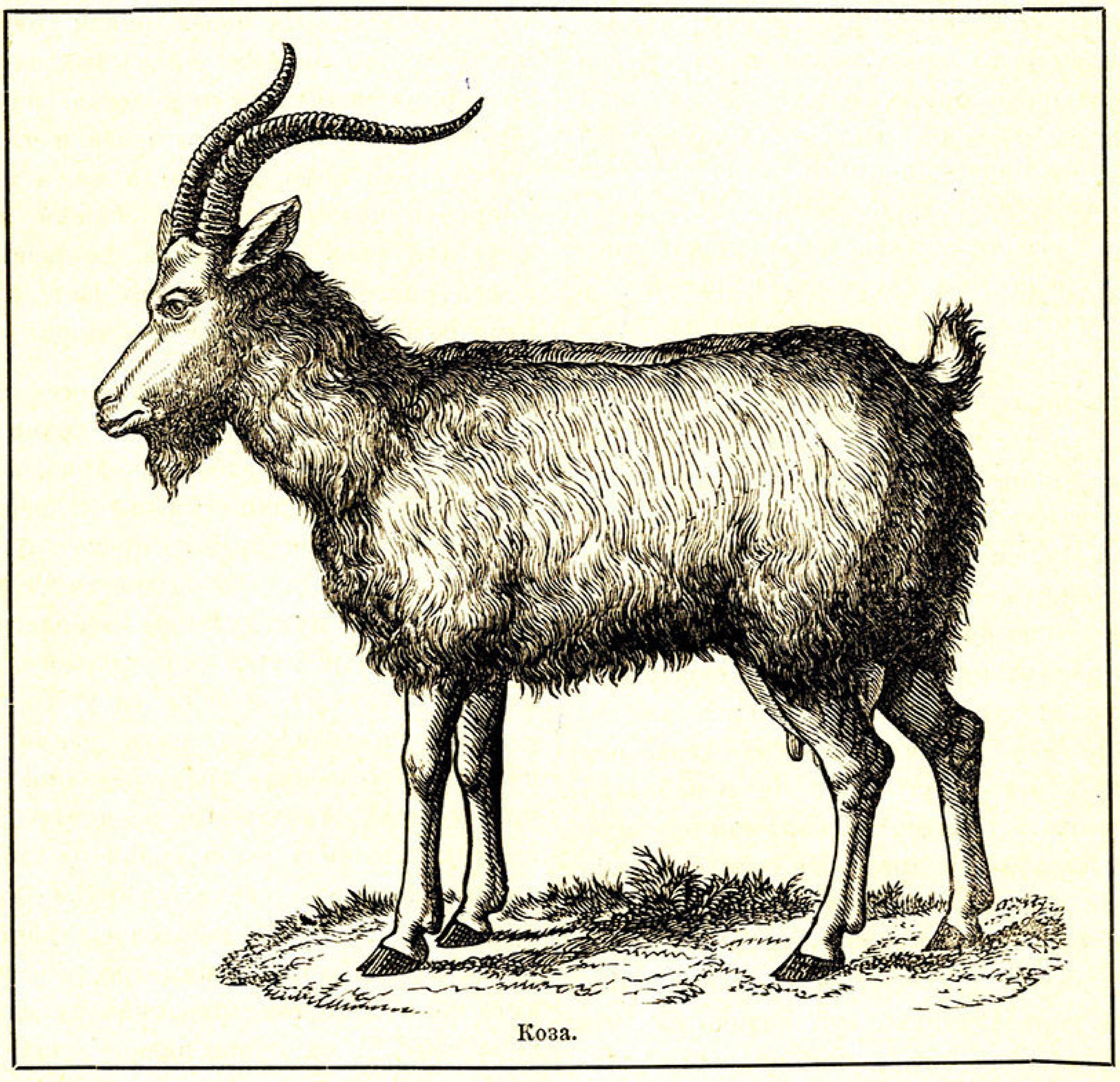

Коза.

Коза љуби слободу и најрадије живи у шуми, где брсти лишће, младо грање и кору са дрвета. Али се ипак она лако и на кућу привикне, па кад се добро тимари, а то је лако јер баш не избира у храни, онда спрам хране што поједе, даде више млека него крава. Али зато, што

воли брстити, мора се пазити на њу да не умакне у башту, јер тешко онда зељу и младоме воћу. Врло се радо пендра и вере по висинама, и по томе је њу врло згодно по планинама и врлетима држати, куд друге домаће животиње не могу ићи. Козе су дружевне животиње, и коме иоле може бити, ваља да их по више држи и заједно чува, онда је за господара од много веће користи него кад једну или две држи. Ко има само једну или две козе, може их код куће и по путовима припети на уже да пасу, а ако се у дворишту хране, поједу сваковрсно лишће с дрва, лишће од разне зелени, купуса, кеља, келерабе, па и с младим коровом се задовољи. Зими се храни осушеним лишћем, сеном сламом, кромпиром, кукурузовином и т. д. По немачкој и другим напреднијим земљама, тимаре козе као и осталу стоку, и с тога имају од ње куд камо већу корист него ми овуда. Тамо добра коза даје по 5—6 литара млека на дан. А то би могло и код нас бити, само да онако радимо. Више млека не даје ни осредна крава, а много је скупља и много ју је теже хранити него козу, управо за једну краву могли бисмо 4—5 коза купити и држати, а отуда би била много већа корист, него од краве. —

Осим наше обичне домаће козе, има још и дивљих коза које живе по горама у Перзији и у Кавказу; од ње доводи своје порекло и ова наша, домаћа коза. У Азији има тако звана Ангорска коза са белом свиластом, дугачком вуном, и Кашмирска коза, која има испод дугачке длаке, врло фину вуну као свила, од које се праве најфинији и најскупоценији шалови, који по више хиљада форината коштају. Французи су још 1819 године донели кашмирске и тибетске козе и извели су од њих у својој земљи неке нове врсте коза, налик на кашмирске, и од њих добива Француска годишње по 7—8 милиона форината.

Тако ради вредан и паметан свет. Угледајмо се и ми на њега!

ГВАЛТИЈЕРИ ДИ ТУРН.

С талијанског.)

Пре ше-седам стотина година ишли су многи многи хришћански војници у Палестину да ослободе Јерусалим и Христов гроб од мухамеданаца. Та војска звала се „Крсташка војска,“ јер су војници сви били окићени са крстовима. Међу крсташима беше и један француз, који се зваше Гвалтијери ди Турн, који беше као неки официр.

Једног дана Гвалтијери јежђаше на своме хитром коњу преко простране Сиријске пустиње, која је мало подаље од Палестине и у једном магновењу чује неку страшну хуку, која долазаше из даљине. Мислећи да су га угледали откуд Арапи, те пусти коњу дизгине и опучи у бег; али наједанпут близу једне пећине, коњ се заустави и пође мало натрашке, фркну на нос, па поче да се трза и да глође ђем; а Гвалтијери погледавши боље унутра у пећину, виде како севају очи једноме лаву. Лав се бораше са једном грдно великом змијом, која му се беше увила око тела. Гвалтијери, кад виде то, истрже сабљу, па приђе и једним замахом расече змију на две поле. Кад се лав осети у слободи од грозне змије, а он се протеже једном, рикну из свег грла, нагоруши своју густу гриву, па се приближи своме избавиоцу и, умиљавајући му се попе се на задње ноге, па поче да таре своју главу о њега. Од тога дана био је увек уз њега, праташе га свуда као какво куче, па чак по путовањима и ратовима.

Гвалтијери се бавио неколико година у Палестини, стекавши велику славу у различитим биткама; али најпосле дође време да се већ врати својој драгој и далекој отаџбини, па беше рад да поведе са собом и свога верног слугу — лава. Но

то беше несрећа што ниједан капетан не хоћаше да узме у своју лађу ову животињу, па баш и да му се плати дво или троструки подвоз. Сиромах Гвалтијери бејаше рад да плати, али не поможе ништа то, те би приморан да пође сâм. Лав, видећи себе заборављеног и остављеног, рикну једном из свег грла; поче од муке и љутине да трчи тамо 'вамо, као да тражи где му се изгубио господар; полеже као у заседи, па гледаше од куд ће му се господар појавити; па поче опет да риче и рикнувши још једном свом силом гласа, баци се у море. Кад то видеше они са лађе, брзо се вратише натраг да прихвате ово овако добро створење. И већ се беху они њему а и он њима приближили, кад опазише да је већ јадник почео да сустаје. Рикну још једном, окренут ка своме господару, који такође тоњаше у нестрпљењу, рикну и нестаде га под водом.

Да благодарне животиње, благи Боже.

Никодим Савић.

ПИСМА „ГОЛУБУ.“

(Продужење.)

И томе би крај. Гостовах код куће пешес недеља, па опет пут за уши, те хајд на далеко. Да, далеко! А зар мало беше даљовања? . . . . Зашто и ја не бих седео уз моје родитеље, моје сестре, моје стричевиће, моје стричевићке, стрине, ујаке, тетке, ујне? . . . Да, ја бих седео; ал' ако огладним у старости и ако ми затребају опанци, неће ми рећи тетка: „Ходи, жити теза, да ти дам мало леба!“ и неће ми рећи ујак: „Ходи, благо ује, да ти да твој драги ујa обућу!“ Та оно, знаш, да ко до тога не би дошло, ама ето тек, буди међу нама речено. А зашто се пак ми толико и трудимо, него да живимо што лакше, и што спокојније. Ето видиш куд је сва „филозофија“! Има, знаш, једна стародревна пословица што вели: „Учитесја дјети во младија љети, јегда придет старост да не будет жалост.“ Златна је ова реч, мој брате! Да, ја је знам још одавна, па је памтим боље но што сам данас ручао... А, да, дакле беше нужно да се настави оно што се почело, али како — то тек да видимо. Лепо сам сео у једне таљиге, али, знаш, таљиге по плану, покривене, начињене, баш лепе, брате, па ти хајд те у Митровицу. Али не у ону Митровицу што је у српској војводини у Аустрији, тамо на левој обали Саве, нити у оној што је у Србији на десној обали исте реке, него у једној другој овамо у Старој-Србији, близу Приштине, а још ближе Вучитрну, баш с ове стране Ибра наспрам Звечана. Јест, баш ето ту: Мала ти је то варош, али је важна; јер ту је крај турској жељезници и велика станица за Пећ, Ђаковицу, Беране и тај крај, Белопоље (Аково). Нови-Пазар, Сеницу и нашу лепу и поносну Босну. Ето ту сам ти стигао. Ту сам испчекао жељезнички влак и попео се на њега, прошао њим покрај Вучитрна, Приштине и преко целога Косова, кроз Качаник, провукао се кроз прошупљене планине и, брате мој, стигао у Скопље, јест, баш у оно Скопље, где је Душан објавио народу своје велике законе, где се прогласио за цара, где је учинио све што је најновије из његове историје. Е, па зар мислиш да нисам видео друго ништа? — Чуда, чуда сам ти видео. Е благословена ти је ствар ова железница. Јури, брате, иде, не сме ништа да јој стане на пут! Просто ми се чињаше да и Косово и Шар планина и све, све то побеже иза нас, а ми тек само да се обретосмо у Скопљу. Дивота ти је путовати железницом. Ама где је све лепо има и по нешто грубо. Знаш шта ме је готово снашло у Качанику? Беше се зауставила жељезница. Ја изиђем мало и замајем се тамо. Звоно зазвони једном и онда ми баш паде на ум да купим мало шљива. Ама што има лепе и крупне шљиве у Качанику, то не можеш веровати док не видиш. Ама, знаш, велике су колико јаје од кокошке! Баш бих ти послао једну да се „сихириш.“ А слатке као мед медени. То је нешто што на ову банду има само туна и више нигде. Ја се ту погађам, кад те и друго звонце зазвони и онај слуга потрча да затвара врата од вагона, те ти ја трчи тамо. Ама за мало да останем туна. Нека што бих ја остао него ствари би ми отишле. Али хвала Богу, то не би... То вече ноћио сам у Скопљу. Сутрадан рано опет ти узјахнем на овога шугоњу, па јур, те све покрај Вардара, кроз сред Велеза, па хајд' хајд' те чак у вече стигао сам — погоди где? — Хајд' мисли се.. Прошао сам ти, брате мој,

преко поља, преко дола, покрај гора, покрај високих планина, а све покрај Вардара, па јури овај врашки вранац, као да га вуку сто и педесет крилатих змајева. Заустави се по негде, али мало, веома мало, само колико да протегне ноге. Најпосле смо ишли неким великим пољем, а Вардар се изгуби негде на десно. Рекоше да је отишао био у море. Хајд' срећан му пут. Ваљда уморио се већ сирома, а и имаше муке јадник. Где год га видех све мутан мутан ка' орање и све некако мили, гамиже — чудно чудо! А не беше ни толико велик. По где-где ни колико Морава, а по где-где богами широк, шири него Сава етонде где улази у Дунаво. Он отиде у море да почива, а и ми после неколико вожења још стигосмо у Солун. . . ене, а ја ти казах где! Хајд' не мари ништа. Дакле, једно питање остао си ми дужан.

То је било баш лицем последњега дана Августа месеца прошле године.

Ево су већ пуних десет месеца. Што је она реч: Капља каљући камен дуби; али ове капље несу кадре да изломију мој „карактер." Јер ми Солун и после свега оволиког бављења у њему још изгледа туђ. Не допада ми се. Првих дана чинило ми се као да сам продат. Изгледало ми је све туђе, само ја сâм себи што бејах свој. Ништа ми се не миљаше. Седео сам, ходао сам, говорио сам, ћутао сам — све сâм, све туђ, све узбезекнут. Почетак живота, почетак рада — све тешко и претешко. Нисам имао ни са ким да проговорим радосну или тужну, искрену или дволичну, озбиљну или смешну реч. Све ново, све чудно, све туђе, све непогодно — једном речју, пакао за мене. . . Сносио сам испочетка све стрпељиво. Трпео сам све: јер сам се надао да ће скоро свему бити крај и у тој нади текло ми је време. Прође месец дана, прођоше два и три; али четврти беше чемеран као отров, тежак као дуг, мучан као пакао. Морамо се лека тражити. Где? Како? У чему? — Нашао сам га?

Отац ми је писао био да ће доћи по трговини и ја сам му одговорио да не дође сам, него да ми доведе једну од мојих сестара. И он ми је послушао молбу. Обоје су стигли баш уочи нове године.

Представи себи само, драги „Голубе," колико сам се обрадовао кад сам је видео. Е, нисам знао шта пре да је питам! А и она, стрела, радосна: да боме, што је дошла у ову велику варош, коју није видела ни њена мајка, ни њене сестре, ни нико осим оца и брата, па ево она сад — хе, није шала, мој брате! А друго још, обрадовала се што ме је видела. Гледа ме, гледа — чисто као да не верује својим очима да сам ја. Гледа ми шешир, гледа хаљине, па ме пита да ми није зима. Да, ваљда је она сиротица зебла, па мисли да је и мени тако исто ладно. Разумео сам био шта је, те с тога ускоримо корацима и за час стигосмо у варош. Кад је она видела како су овде већ у ноћ живе и осветљене улице, чудила се је веома, па ме запити: „А зар се овде не затварају дућани кад се смркне?" „Не; овде су отворени све до поноћи." „Боже, Боже! Па гледај како се шетају људи. Ене, ене, гледај она жена у фистан! Јел' Нико, а зар се овде жене не крију к'о код нас?" „Не, рекох јој, турске жене увију се у оне широке танке увијаче, а лице покрију танким веома танким платном; а остале не крију се." Да, она се скоро свему чудила. Виђала је људе са шеширима, одевени по јевропски, виђала је људе са фесовима, одевени такође јевропски, виђала је људе са фесовима, одевене турски. Виђала је високе куће, којима прозори гледају на улицу; виђала је кафане пуне света; виђала је бакалнице и остале продавнице, а у њима своро све момци гологлави, па опасали врећу у место кецеље — све је она то видела сад, свему се чудила, јер дослен није никад готово видела. Јест, виђала је много пута, како наш чика опаше врећу у место кецеље, али то он чини онда, кад брише коња или кад стриже магаре; а ови у дућану седе, мере оно што продају, а не бришу коње и не стрижу магариће, па још и гологлави! Виђала је кароца, па на њих што се чудила. Чим која кароца прођу покрај нас, а она ме пита ко беше у њих; јер све мисли да је прошао неки „паша" или „везир". . . Најпосле стигли смо у гостионицу, где одседа мој отац. Свршивши сав посао, питао сам је за код куће, за здравље свију, и најпосле како је путовала. Много ми је она причала.

„Боже, Боже, што је било зима оно јутро кад смо пошли! Па су ме лепо увили у онај твој стари капут, што си донео из Београда, па су ме припели на коња, наместили ме лепо, па ми дали узду од коња, па послен дође бабо, те ме пољуби и рече ми: поздрави Нику, а ја му рекох: Да си жив и здрав; а он тек узе мараму, па поче да брише сузе, јес богами! Их, да знаш, све кад читају код куће твоје писмо, а бабо плаче, плаче, па узме писмо, па

вели: „О, да си ми жив и здрав, синко,“ па гледа писмо, баш ка да уме да чита, па га опет дâ да га и ми сви опет читамо. Па после дође нана и она ми рече: са здрављем, пољуби Нику за мене — а истина, ја сам заборавила.“ И подиже се, обави ми руке око врата и пољуби ме, па опет седе.

„Сви, сви су те поздравили; а мали Раде вели: „Хеј бле, Длага, леки бате да ми донесе коња и сабљу. Цус, немо да заболавис“. А, знаш, он и Драгољуб све се бију; Раде псује Драгољубу оца, а бабо му је запретио да ће му пресећ језик ако га чује још који пут, па више не сме да се псује. А једног дана ћушнуо је Драгољуб Раду, те је Раде пао у снег, па не може да се дигне, те пишти, те пишти; а Драгољуб кад је видео да трчи мајка да га ухвати, а он беж' те у собу па — дран браву на врата. Моле га да отвори, дају му шећера, он узме, поједе, па ћути; па знаш шта је учинео? — Легао је лепо, па заспао, а врата затворена. Цука стрина на врата, хоће да улегне унутра, има работу, а он спава, спава; а стрина узе једну дугачку мачугу, па протну руку кроз прозор, па хоће да га бије, а он се диже, па се погњури у једно ћуше, па се покри јастуком. Аман Боже, шта је било смеја! Чак у вече кад је дошао бабо из чаршије отворио је; јер га премами бабо на крушке... А знаш шта је чинио на Божић?! Виде, кад хоћасмо да седнемо на ручак, па виде како ми све љубимо руку бабе, нане и свима, па хоће и њему да му пољубимо, а ми не хтесмо, но почесмо да се смејемо, те ти се он наљути, па неће да руча, па се пући, па дури — е, покидали смо се од смеја!... Чујеш, Нико, поздравила те нана да јој купиш наочнице, не види лепо да шије, па хоће да тури наочнице. „А, истина?“ па се маши руком у џеп и извади један мали завезак. „Ев' ово ти је дао бабо да ти се нађе.“

Ја отворим и видим један дукат. Врло добро.

„Но слушај да ти причам. Пошто се лепо наместисмо и уредисмо, пођосмо, па хајд', хајд', па хајд', хајд', те иди, те иди, те неке велике воде, те неке шуме, те ханови, те села — чак у вече дођосмо у један хан — заборавила сам како се зваше?“

„У Рудник?“

„Јест, баш у Руднпк. Ту смо ноћили, па јутре-дан рано, рано уранисмо, те опет баш ка' јуче, те иди, те иди, те чак пред пладне дођосмо у Митровицу. Чим се скидосмо с коња, а тек ето ти дођоше пуно људи, дође и мој даја (ујак). Кад ме видоше питају ме: „Е, Драга, а дећеш ти?“ а ја велим: код Нике. А онај дебели човек, знаш онај, што је имао пре дућан до нашега, па сад седи у Митровицу! ех, па он ми вели: „А де ћеш ти, јаднице, чак тамо д' идеш? А да знаш што је мучно! Па ћемо да те туримо на једнога шугавога коња, што нема ни оглава ни самара. Хеј, несретнице, ала ћеш да се измучиш!“ А ја мислим истина, па све дрхтим, дрхтим. Седесмо ту, ручасмо, па се дигосмо, те хајд' тамо чак иза оног брега, покрај оне воде — како се оно зваше?...

„Ситница.“

„Јес, Ситница се баш зваше, те покрај ње, докле дођосмо до једне лепе високе куће, ама знаш лепе, ја несам никад видела тако лепу, те ту се заустависмо. А један човек обучен, етовако баш ка' ти, запита за мене и рече: Је ли ово Никина сестра? они му рекоше да јесам. Он ме помилова руком и рече ми да те поздравим од њега. Ама како збораше, мене се баш ништа не допада. Вели ми: „Сега ће идеш на Солун сос маћината.“ Ја разбирам што вели, али зашто и он не вели ка' ми: „Сад ћеш да идеш у Солун на ватрена кола.“ — Али јес, а ја ти не казах де не кола чекаху. Ми узесмо тамо на онај пенџер од етонога истога господина, неке црвене комачиће хартије, па чекасмо, а даја ми рече: „Драга, ходи да видиш макину, што ће да вуче кола.“ А ја се зачудих: „Па зар ми ћемо д' идемо на кола?“ „Но како!“ рече ми даја. „А онај дебели човек рече на шугавога коња?“ — „Ех, не слушај ти њега; он лаже.“ „У дајо, рекох му ја, а како може стар човек да лаже.“ „О, те још како!“ вели онај мој даја; а мени за чудо како он то тако збори. А да срамота је, забога. Те ти ми богме одосмо тамо да видимо то чудо... Боже, Боже, како то беше, Е, н' умем ти казат. Некаква велика, велика па црна кола, па све на некакве чекрце, све неке котуре, а све гвожзе, гвожзе. Ја сам се два пут прекрстила од чуда. Ово да се донесе у Пећ све би Турићи скакали по њему и пењали би се. Па имаше неке фењере, ја несам никад видела такве фењере. А све се шета онуден преко онога гвожза, па пишти, аман Боже, пишти; ала сам се препала кад је први пут писнула; па се пуши онај одак, пуши, пуши, па све чини бух, бух, бух, бух; а она друга кола, па све везена са неким дебилим, дебелим син-

цирима, дебели као моја нога; па неке куке што никад нисам видела тако дебеле.

„Кад звонце зазвони а тек људи почеше да се грљају тамо на кола и почеше да улазе. И ми одосмо, па улегосмо у једна кола. Па како беше унутра, баш ка' у собу, јес богами, па седосмо на неке клупе и остависмо ствари под клупе. Почекасмо мало, а оно звонце опет зазвони и дође онај исти човек, што те је поздравио, те ни потражи оне црвене хартијице и виде, па отиде. Кад трећи пут зазвони, чу се и нека свирала, а макина записка и пођосмо. Боже мој, ја и не осетих да иду кола, само што су се трескала и клатила по мало, па ми се чинаше да све оно што беше око нас оне горе и она поља, чинаше ми се да све то иде. А зашто је то тако, Нико?“ запита ме.

„То је тако с тога што ти ниси гледала како иду кола, него си гледала наоколо, па ти се чинило да околина иде иза тебе, а ти да седиш. Ето видиш. Исто тако и сунце и земља. Ми стојимо на земљи баш као што си ти седела у колима, па нам се чини да ми стојимо на једноме месту заједно са земљом и да се сунце и остала небесна тела крећу око нас, баш као и теби што ти се чинило да седиш само и да стојиш заједно са колима на једноме месту, а да су поља и планине ишле иза тебе. То није, али се теби тако чинило, исто тако и земља се креће а сунце стоји, али се нама чини да земља стоји а сунце да се креће.“

„А, зар је то тако?! . . . . . Сад видим како је то . . . Па смо тако ишли хајд', хајд', заустављали смо се, па су се неки људи скидали, ишли, па опет долазили, неки се несу више враћали, а неки други још долазили — пуна соба људи; ја несам никога познавала, а они су се са оцем разговарали, неки арнуцки, неки нашки, неки турски. Па смо ишли много, много, преко једнога великога поља, — ја питах како се зове, а отац рече Косово, па после смо дошли кроз неке планине, те кроз неке руне, — а шта беху оне руне, богати?“

„То су проваљене планине да прођу ватрена кола кроз њих. Јер да нема те руне или не би имала кудан проћи кола, или би морала дуго обилазити; почем она не иду понавиш и то што иду врло је мала висина и ретко где.“

„Па што сам видела неке мостове, све од камена и од гвожја; аман Боже, што сам се чудила. . . Чак у вече стигли смо у Скопље и отишли у један хан, те ту ноћили, па јутре дан рано, рано, пре но што је самнуло, опет се припесмо у кола, па хајд', па хајд'. Па све нека нова места: ту видим неку планину, идемо мало, па ето ти друга, па све тако. Па сам гледала на прозор, а тамо наоколо снег и једна велика река, па мутна, путна, — но како се оно зваше?“ и поче да се мисли.

„Вардар.“

„Јес, баш тако. Ишли све, све до у вече, она, ето до сад кад смо дошли овде. А што овде не иду да спавају већ, па јутре рано да се дигну?“

„Што, зар се теби већ спава?“

Она се насмеја, па се диже и извади из једне торбе неке гурабије, неке такве ствари, те ми их даде.

Више се нисам могао са њом разговарати, јер мало по тем оде да спава.

(Свршиће се.)

МУДРЕ ИЗРЕКЕ.

Прибрао: Кузман Радељевић учитељ.

Ко год ради, себи ради; а ко не ради опет себи.

*

Кад ћеш куд да идеш, прво се код своје куће види на огледалу.

*

Хаљину купуј такову — у којој можеш радити.

*

Оног се пријатеља чувај, који се смеши кад се с тобом разговара, опак је.

*

Пре ћеш ослепити пијући, нег жито вијући.

Боље ти је зими свирати, нег лети.

*

*

Са светлим образом нигде не ћеш запети.

*

Не спомињи шта си био, већ гледај како ћеш на боље.

*

Ни једна мати попа не роди, већ сваки себе учи.

*

Не лови мачка мишеве што у кући штету чине, већ што их радо једе.

ИЗРЕКЕ 7 ГРЧКИХ МУДРАЦА.

Прибрао: Васа М. Ђуковић.

1. Добро је држати се мјере! 2 У добру се не понеси, а у злу се не поништи! 3 Чини пријатељу добро, да ти остане пријатељ, а непријатељу да ти буде пријатељ. Клеовул.

*

1. Испеци па реци! 2. Не чини ништа новцу за љубав! Перијандар.

*

1. Пази на згодан час! 2. Праштање је боље него ли освета. 3. Ружно не ваља говорити не само о пријатељу, него ни о непријатељу. Питак.

*

1. Много мајстора поквари посао! 2. Што добро урадиш приписи божанству. 3. Несрећан је онај, ко несрећу не умије да сноси. 4. Мудрост је најлепше благо. Вијант.

*

1. Јамац платац! 2 Познај самога себе. 3. Познати себе, то је тешко; али је ласно другоме дати добре науке! 4 На питање: могу ли људи дјела своја од Бога да сакрију? одговорио је Тале „Па ни мисли.“ Тале.

*

1. Познај самога себе. Хилон.

*

1. Ништа превише! 2. Учи слушати прије него што хоћеш да заповиједаш. Солон.

СВАШТИЦЕ.

Послуга на коњима. У четрнајстом веку био је обичај у Француској и Немачкој, кад је цар и краљ давао велику част, да су их око стола служили кнезови и барони и то на коњима. Можете мислити, како то мора смешно изгледати, када коњаници око стола иду, те један ти носи у чинији паштете, други печена зеца или друго печење, трећи опет боце с вином и т. д. те с коња пружају својим господарима у руке!

Путовање негда и сад. У старо време, када је човек хтео да путује у далеке земље, ишло је то веома споро; али од како имамо пароброде и жељезнице, од то доба се за кратко време може врло далеко отићи. И пре 50 година се још доста споро путовало спрам садањега путовања. Тако је 1830. године требало 70 дана, да се дође из Лондона на предгорје Добре Наде; 120 дана се путовало до Бомбаја а 130 дана до Сиднаја, до Њујорка требало је 40 дана, на Јамаику 42 дана, у Рио 56 дана а у Валпараизо 110 дана. Данашњим даном пак дође се из Лондона у Капштат на предгорју Добре Наде за 21 дан, у Бомбај за 18 дана, у Сиднај за 43, у Њујорк за 10, у Јамаику за 18, у Рио за 21 а у Валпараизо за 39 дана. Сад већ тешко да има на свету тако удаљеног места, да се не би могло тамо отићи за 2 месеца.

Ко је рад, да види, у ком крају света ова наведена места леже, нека их потражи на земљовиду (мапи).

Број косе на човечијој глави. Пребрајањем косе на човечијим главама, дознало се, да човек у средњу руку има 128 000 влакана. Међер има људи и тако доспешних, да доспевају од дуга времена да броје и косу на глави! Добро је да и то знамо.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Разни путеви, приповетка Милана Савића. Ово је дело наградила „Матица Српска.“ У Новом Саду, српска штампарија дра Светозара Милетића 1885. Прештампано из „Стражилова.“ 16⁰ стр. 264. Цена ?

Ситнице и крупнице с пута од Загреба до Сомбора у 1885. години. Прибрао и уписао *Иксион*. У Загребу, сопственом накладом. Из Србобранових подлистака са новим допунама 8⁰ стр. 112. Цена 40 нов. Ова врло занимљива и пуна хумора књига, посвећена је господину Сими Бикару као представнику родољубивих и гостољубивих Срба-Сомбораца, те је и ми с наше стране топло препоручујемо.

Hrvatska Omladina, pouci i zabavi. Uredjuje Josip Milaković. — Под овим насловом почео је 1. Септ. о. г. излазити у Загребу лист за хрватску младеж. Излази једанпут у месецу на 2 табака; цена му је на годину 3 фор. за ђаке 2 фор. Судећи по овом првом броју, овај ће лист бити врло ваљан, те га и ми препоручујемо.

РЕБУСИ.

Саставио: Бранко Вршцу.

1.

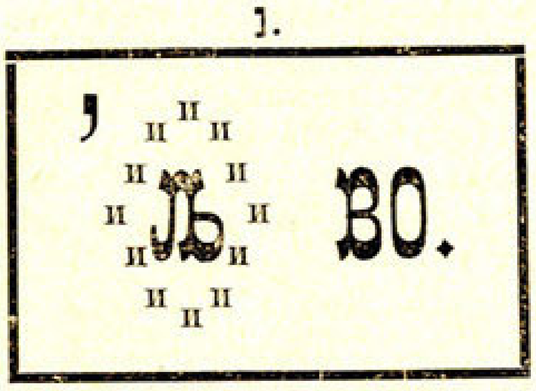

2.

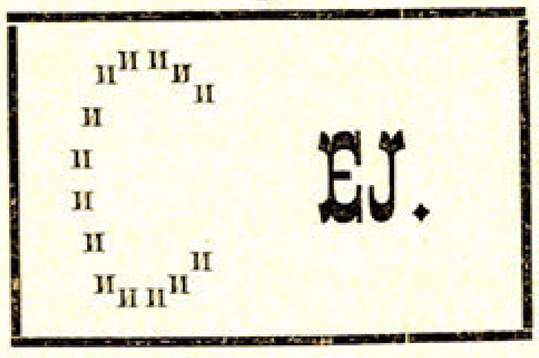

3

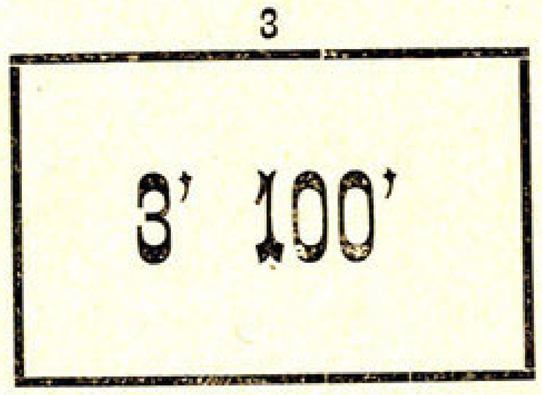

АРИТМОГРИФ.

Саставио:

Ђорђе Поповић.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14
15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.
име, презиме и титула једног владаоца српског
1. 4. 19. 22. 12. 17. име старе престонице.
2. 12. 17. 10. мушко име.
3. 2. 1. име једног метала.
4. 23. 4. има сватко.
5. 17. 5. име једне справе.
6. 19. једна буба.
7. 8. 9. 19. 15. 9. име једног воћа.
8. 2. 7. 17. живи у води.
9. 12. 17. женско име.
10. 4. 19. пред човеком иде.
11. 15. 4. има свако.
12. 4. 14. 9. радо једу дјеца.
13. 12. 4. мушко име.
14. 2. 8. 4. мушко име.
15. 16 17. 18. титула владаоца.
16 2 12. 17. има сваки земљоделац.
17. 18. 2. 17. једна чест света.
18. 2. 1. 17. непријатно за сваког.
19. 2. 10. радост очева.
20. 2. 7. 17. живи у води.
21. 4. 8. налази се у шуми.
22. 2. 7. 2. 8. 2. 17. један крај Русије.
23. 4. 19. 4. 12. 4. често га Срби спомињу.
24. 3. 2. 17. мушко име.

Кад се ова задаћа претвори у њезиве праве речи, те одозгор доле прва слова читају, показаће гореозначеног име и презиме и титулу владаоца.

ЗАГОНЕТКА.

1. Ја сам једна птица.
Која брзо летим,
Али само сваког'
Лета вас походим.

2. Леног имена ми
Промени слогове,
Онда ћеш добити
Морске синове.

3. Треће, друго, прво,
И пред други слог „а“
Успореди слова
Па ћу бити билька.

4. Прво слово мети
Имену ми на крај,
Тад ће бит' од мене
Једна кућна ствар.

М. П.

РЕШЕЊА.

У прошлом броју „Голуба“ значи:

Аритмогриф: Петар Петровић Његош; — 5, ар, рат, пета, тета, тата, реп, пепео, Перо, Петра, пор, Поповић, Петриње, иње, њива, Шорић, Шарић, ора, грош, гора, рогаћ, решето, ветар, Киро, Шпиро, Еро, вера, Веро, вашар, ваш (уш), Виторога, ватра, отров, Ева, Иво, рог, шећер.

Коњички скок:

Дела ваша сунцу равна,
Неће скрити ноћца тавна.

Загонетка: Марва — Аврам.

Правилно решили: *све:* Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу; Станко Трифковић у Грачаници; Софија Смиљанић уч. 4. р. у Руми; Поповић и Милисављевић у Грачаници; Димшо Костић, Станиша Мостић и Станко Иванишевић у Грачаници; Љубица Стефановић уч. 3. р. у Долову; Мар. и Јелена Миљковић у Бавaништу; Михаило и Стево Хаџи Стевић у Грачаници; Нада Јокић и Мара Хенелова ученице 3. р. више дев. школе и Бура Р. Стефановић уч. 2. р. реалке у Целовцу, сад сви у Турији; Јелисавета и Милева Петровићеве у Н. Градишци; Милица Алексијевић уч. 4. р. у Жабљу; Светислав и Катица Јовановић у Новом Селу (у Банату); Вељко Роксандић уч 4. р. у Митровици; Софија Формаћ уч. 4. р. у Митровици. Јово Чупић у Сарајеву.

Само коњички скок: Велимир Анокић књиж. научник у Митровици; Марија Дамјановићева уч. 4. р. у Вуковару; Душан М. Грабовачки реалац у Земуну; Којо Костић уч. 4. р. у Мостару; Симеун Лесковац уч. 3. р. у Сентомашу; Радован Марјановић у Нов. Домбовару и Наталија Марјановић у Шароку; Ђорђе С. Теодоровић у Бјелини; Марко и Милан Станишић у Ерцег-Новом; Перо Т. Солде уч. 4. р. у Мостару; Нико и Војин Гојковић ученици у Ерцег-Новом; Нико Пера Доклестић учитељ у Е Новом; Срђе Мићов Русовић уч. у Е. Новом; Ш. З. Д. Волмић у Суторини; Миливој Шићаревић уч. 4. р. гимн. у Т.-Бечеју; Пера Радосављевић уч. 4. р. немачке школе у Земуну.

Само загонетку: Јелена Павловић у Вршцу; Коста Васиљевић уч 4. р. у Чакову.

Само аритмогриф: Стеван Н. Бровић спомоћник; Виргинија П. Д. В. учитељица у Камену (општина Е. Новска). Север Милутиновић гимн. 3 р. у Нишу.

Коњ. скок и загонетку: Ленка Стојадинова у Ујми; Андрија Поповић и Г. Ковачевић ђаци у Кувеждину.

Коњички скок и аритмогриф: Милан Малић у Бос. Градишци; Јов. Д. Бајић у Бањалуци; Светозар Н Ћоровић у Мостару; Јован Пивнички Србобранац; Десанка Константиновић уч. 6. р. у Панчеву; Емини Сидки Арапчић трг. у Маглају (Босна); Катица и Пава Р. Стефановић ученице осн. школе у Србобрану; Лазар и Стеван Д. Петровић ђаци Београдске гимназије; Милан В. Милиновић реалац 2. р. у Ерцег-Новом; Симо П. Јовановић Ливњак.

„Голубов" 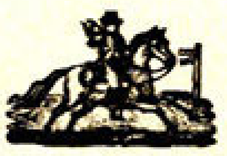 писмоноша.

Сретен Гачић у Бачинци. Ваша су решења за прошли број доцкан стигла.

Ђорђе Поповић у Г. Овака задаћа је већ била у „Голубу."

Ф. М. у С. Од писца, који није потпуним именом потписан, и који уз задатке, не стави и потпуно решење — не примамо ништа.

Ст. Ер. трг. саомоћник у Лешници. Песму не можемо употребити, јер је слабачка, а загонетка о јајима, врло је чудновата, јер нема јаја за ½ паре. Загонетке и ако су загонетке, али ваља да им је исход (резултат) истинит и у ствари, иначе се не примају.

П. Малић у ? — Уз аритмогриф мора бити и тачно и потпуно решење, иначе се не прима.

Срђе М. Русовић у Е.-Новом. Пошљите 20 нов. у маркама, те ћете добити оне бројеве „Голуба" и „Где је што?" само тачно и поново означите, које бројеве и од које године, а и од које године „Где је што?" па ћете их одмах добити.

К. Рад. у Грачаници. Овака приповетка, у којој крадљивац излази награђен а не кажњен, па ма и најистинитија била, и ма како вешта досетка у њој била, није за „Голуб." Ми смо ради да сејемо чист и неокаљан морал, а нећемо да износимо и таке ствари, које би поучавале, како се вешто уме украсти и од краће се изговорити.

С. Милутиновић у Н. Добро. Шала и досетке се примају.

ГОЛУБОВ РЕЧНИК.

(Под овим насловом доносићемо и тумачити слабо познате наше и стране речи, које се у истом броју „Голуба" налазе.)

Балада, *тако се зове песма, којом се нешто приповеда*

Степа, *пустара, понајвише неплодно поље.*

Фантазија, *уображење, што себи уобразимо, замислимо*

Фустан, *нека женска одећа.*

Бакалница, *краљерски (шпецерајски) дућан.*

Шука, *кућа,*

Мачуга, *тојага, батина.*

Хан, *крчма.*

Пладне, *подне (пола дне).*

Даја, дајо, данца, *ујак.*

Гвожје, *гвожђе.*

Синџири, *верige, ланци.*

Ђем, — узда.

Жити теза, *живати била тетка, или тако ти живела тетка.*

Филозофија, *мудрост, мудрословље.*

Грубо, *сурово.*

Замајати се, *замајем се, занети се, занети се умом, зауставити се погледом на што.*

Сикирити се, *чудити се, гледати неко чудо.* —

Банда, *страна.*

Вагон, *жељезничка кола.*

Вардар, *име реке у Ст. Србији у Турској.*

Велез, *варош у Турској.*

Карактер, *жкачај.*

Чоке, *знатан Немачки књижевник.*

Крља, *ћаћ, клада.*

Амбиз, *провала, јаз, пропаст.*

☞ „ГОЛУБ" излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагујевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

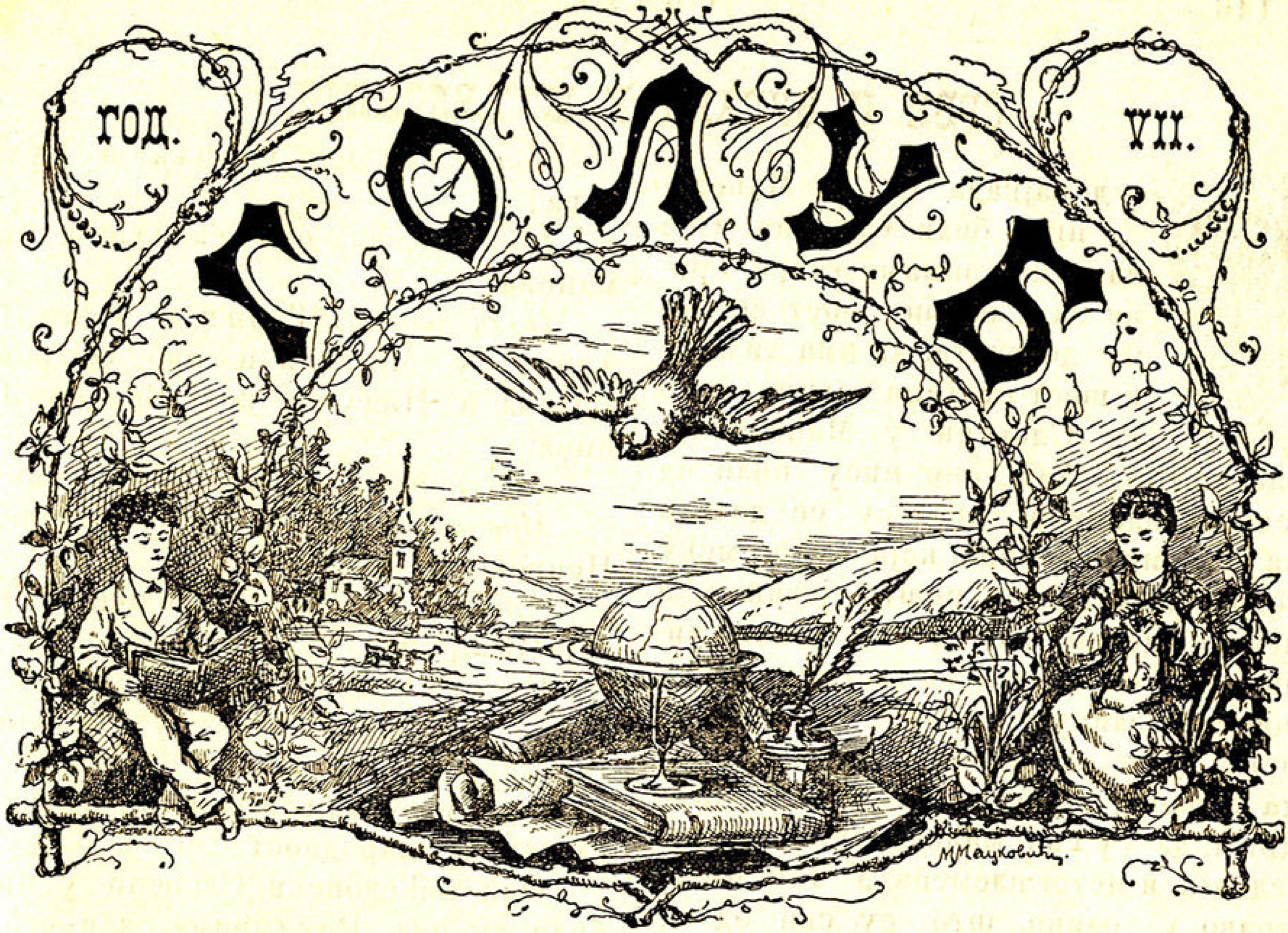

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 10. У Сомбору 1. Октобра. 1885.

МОЛИТВА.

Болесна јој мајка
Она с' Богом моли,
Да у њега здравља
За мајку измоли.

Малене је руке
Дигла своје горе,
А уста јој мала
Молитву говоре.

Са лица јој мила
Суза сузу вија,
Из малених груди
Уздах се извија.

Ох, како јој мило
Сјаји лице мало,
К'о да је анђелче
Пред иконом стало:

„Оздрави ми мајку
Моју, Бого мила,
Та ја сам ти увек
Добра, мила била."

„Ти ми знадеш Бого
Молбу срца мала;
Мајка га је моја
Чисто сачувала."

„Па подај јој Бого
Још те леп а здравља,
Да ме и од сада
На прав пут управља."

Таку молбу вије
Из млађаних груди,
А у њима с' тајна
Нека радост буди.

Радост тајна значи
Оздравиће нана,
Јер ће јој молба
Бити услишана.

Браћа Лаза.

СРБИ И БУГАРИ У МАЋЕДОНИЈИ.

Од вајкада су у Маћедонији били Словени. Све да и не узимамо старе Траке за Словене, опет се може доказати, да има хиљаду и шест стотина година, како су Словени у Маћедонији настањени. Али они нису били од једнога племена, него су се делили на неколико племена, која су се међу собом разликовала нешто језиком, а нешто оделом, као што и данас видимо да се словенска племена међу собом разликују говором и оделом, прем да је ова разлика тако малена, да странцу и не пада у очи, него држи, да су сви маћедонски Словени једнога и истог племена. У том имају право у толико, што су сви од заједничке словенске крви.

Ово су та словенска племена у Маћедонији, која су већином и данас сачувала своја стара имена:

Малешовци, у Малешовској планини на Струми;

Сираковци, десно на Струми, до серескога поља, од Беласице до Мелника;

Пијанци, на реци Брегалници око Штица, на горњем Вардару и Струмици; тим се именом (Пиони, Пеони) звало једно племе у том пределу још пре Христа;

Дибрани, на реци Дриму и језеру Охридском;

Мијаци, под планином Карабом на реци Радики; тим именом (Миони, Меони) звало се тамо једно племе још пре Христа;

Шопи, на горњој Струми; тим именом (Сапаји) звало се тамо једно племе још пре Христа;

Брсјаци, око Прилипа Велеса Битоља, у Тиквешу;

Пољанци, у горњој Дибри;

Бабуни, на планини Бабуни;

Копановци, око Скопља и Куманова;

Поливаковци, око скопља и Куманова;

Поливаковци (Горњи и Доњи Пољанци), у Моглени и око Острова, Бодена и Негуша, код Вардар Јеница.

Аризвановци, на језеру Буткову;

Мрвачи, између Сера, Валовишта, Неврокопа;

Арјани, између Неврокопа и Татар-Пазарџика.

На ова маћедонска словенска племена наслањали су се у Тесалији Велегостићи, а у Епиру Војнићи, који су данас изгубили готово сасвим своју словенску народност.

Ови маћедонски Словени у прве били су под Римљанима, али већ у шестоме столећу после Христа (пре хиљаду и триста година) ослободише се и били су независни скоро четири стотине година. Колико су били они јаки, види се отуда, да су 587. године отели Јеладу и држали је 218. година.

Године 679. прешли су Дунав Бугари. Они су били народ турскога племена, говорили су језиком који је био сродан турском језику, били су турске вере и обавијали су главу чалмом.

Питома и богата Маћедонија мамила је грабљиве Бугаре непрестано, и 811. године дигне бугарски цар Крум велику војску, страшно опустоши Тракију и Маћедонију и одвуче многи народ у робље у Бугарску. Опет 850. године понове Бугари своје пљачкање и пустошење по Маћедонији. Цар бугарски Симеон освоји 918. године Маћедонију од Грка, који су дотле Словене маћедонске покорили били; али Симеон није имао у својим рукама све градове маћедонске, поименце није отео од Грка маће-

донско приморје. Симеон умре 927. године, а маћедонски Словени отму се 963. године од Бугара и оснују своје царство, које је под Шишманом, Самуилом, Радомиром и Владиславом трајало до 1018. године, а тада опет падне Маћедонија под Грке.

Међутим су Грци 971. године разорили Бугарску на Дунаву и тек 1186. године опет се Бугари ослободе од њих. И ово ново бугарско царство набахивало је на Маћедонију. Тако су Бугари око 1195. године продрли са дивљим Куманима до Сера. Од 1197. до 1207. године пустошили су Бугари са Куманима Маћедонију и силан су плен односили, те су узели један комад Маћедоније на горњем Вардару са градом Просеком; али 1207. године, Маћедонци Словени под својим народним кнезом Добромиром Стрезом, који је независно владао на Струмици, протерају помоћу српског великог жупана Стефана Немањића Бугаре из Просека на Вардару. На скоро епирски деспот Тодор освоји Маћедонију, а кад Тодора 1230. године победи бугарски цар Јован Асен, дође скоро сва Маћедонија (осим Солуна) под Бугаре, но већ 1246. године поврате је Грци. Бугарски цар Михаило Асен покушао је 1254. године, да отме Маћедонију од Грка, но по трогодишњем рату мораде се оставити своје намере. Око 1263. године бугарски цар Константин Асен (Србин, род Немањићима) покуша такође, да Маћедонију добије за Бугарску, он узме Скопље, Пореч, Полог и све до Прилипа, али брзо мораде све Грцима повратити,

Никад после тога није Маћедонија видела Бугаре.

Кад приберемо све ово, онда излази да је у Маћедонији било Словена на четири стотине година пре но што су Бугари преко Дунава прешли; да је Маћедонија тек 811. године први пут видела Бугаре, који тада нису били крштени, него су се Мухамеду клањали, нису били још пословењени, и у Маћедонију су дошли да убијају, пале и робе; да су Бугари 850. године опет опустошили Маћедонију; да су Маћедонци 918. године пали под Бугаре, али већ 963. године да су се ослободили; да су Бугари и после у плачку ишли у Маћедонију, те су 1197. године један комад на горњем Вардару отели, али већ 1207. године Маћедонци су их помоћу Срба отерали; да су Маћедонци 1230. године опет дошли под Бугаре и 1246. године опет се њих опростили, а после ове године никад више Бугари нису владали ни стопом земље у Маћедонији.

Кад зберемо све, онда излази, да је Маћедонија скоро сва под Бугарима била од 918. до 963. године, дакле за 45 година; затим један комад од Маћедоније био је под њима од 1197. до 1207. године, дакле за 10 година; по трећи пут била је већина Маћедоније под Бугарима од 1230 до 1246. гсдине, даклс за 16 година. Свега дакле господовали су Бугари у Маћедонији само за 71 годину, и то све у велике размаке, и увек су Маћедонци свом силом гледали да их се курталишу.

Самуилово царство није било бугарско, макар да се са политичких разлога звало бугарско. Бугарско царство маћидонских Словена толико је било бугарско, колико је царство византијско или немачко било римско.

Откуда онда у Маћедонији Бугари? Откуда језик маћедонских Словена да је бугарски? То би само онда могло бити, кад би се рекло, да је сваки Словенин уједно и Бугарин, што би посве неумесно било.

Да видимо Србе у Маћедонији.

Пре 1250. година дошли су Срби од Карпата преко Дунава и добили

су од грчкога цара земље да се населе у јужној Маћедонији и северној Тесалији (од прилике у крају између мора, Авретхисара, Бабуне, Костура и Олимпа). Главно легло било им је на тесалској Бистрици (Инџе Карасу) и ту су саградили Српчиште (Сервију). После се већина тих Срба пресели на Дунав, али је велик део и даље остао у Маћедонији и делио је судбину своје маћедонске браће. Али Срби у Маћедонији много су оснажени били, кад је под Немањом српска држава на северу почела да цвета. Већ под Немањом продрло је српско оружје у Маћедонију и са српском државом би спојен Штип, Скопље, оба Полога. Краљ Радослав Промукли такође размакне на ону страну српске границе; али ср. краљ Милутин Немањић узме 1281. године сву северну Маћедонију, Овче Поље Злетово, Пијанац и продре до Сереса и Тесалије; наскоро узме Дибру, Кичево, Пореч. Свети краљ Стефан Дечански отме од Грка 1330. године Велес, Просек, а после четири године узме краљ Душан Охрид. Прилип (где је саградио краљевске дворове,) Костур, Струмицу, Лерин, Жељезник, Воден. Године 1340 Душан је држао сву Маћедонију, само град Солун остао је у грчким рукама. Године 1346. Душан отме Сер и оцари се као цар Срба и Грка. Све до Месте било је српско, к томе Арбанашка, Епир, Акарнанија, Тесалија; а Бугарска му је била платежна.

Велики ратови српски са Турцима испали су срећно за Турке. И Маћедонија пређе из српских руку под турску власт, под којом је и данас.

Да сведемо.

Срби станују у Маћедонији већ 1250. година. У другој пола дванаестога столећа била је северна Маћедонија у држави Немањићкој; после сто година била је трећина Маћедоније у српској краљевини, а после даљих педесет година цела је Маћедонија била саставни део српске државе. Кад се ова распала на мање делове, била је Маћедонија скоро сто даљих година под српским својим земаљским господарима, докле је Турци посве не покорише

Ако је дакле до народа и језика, Срби се могу у Маћедонији рачунати као староседиоци, јер остали тамошњи Словени дошли су у Маћедонију нешто раније од њих. Ако је пак до државе, Маћедонија је које од чести, које целокупна била без прекидања три стотине и педесет година српска држава и време Немањића било је златно време за Маћедонију.

Шта онда хоће Бугари у Маћедонији, у коју су долазили само да плачкају и да робе, а над којом су у размаку од 350 година владали једва 70 година, и то са великим претрзавањем?

Ко погледа на положај Маћедоније, тај ће одма казати да ни Бог није казао да она буде бугарска. Зато је сва мука Бугарима залуду. Маћедонија не може бити бугарска; она нити је била, нити јесте, нити ће бити бугарска.

„Вардар за 1885.“

ЦРЊА.

— Приповетка. —

Прошлог великог одмора школског био је код нас у манастиру један ђимназиста Сима П. Ал' га није нико именом звао него придевом „Црња“. Био је црн, зато су га и звали тако, иначе леп деран.

Ја сам се с њиме добро упознао. Једанпут га запитам:

— Зар се ти не срдиш, Симо, што те зову Црња.

— Ни најмање — одговори он. — Тако

сам се на то име научио, да ми је необично, кад ме ти правим именом зовеш.

-- За што те тако зову? — запитам ја.

— Због мојих црних образа, а што су црни сâм сам крив, те ме не љути кад ме Црњом зову, јер сам и заслужио.

— Од куд би ти био крив што су ти образи таки?

— Седи па ћу ти приповедити — рече Сима. Седнемо обојица, а он поче приповедати:

Још се није добро оданило, кад ме је сестра Софија пробудила Рекао сам јој, да ћу се сам обући — што није био мој обичај. Она се радовала, јер и онако је имала сувише посла по кући, па бар неће око мене дангубити. Био сам закерало: Сад ово хоћу, ово нећу! па зато ме баш није бог зна како волела. Никад још нисам доживео тако радосног дана. Све ми је нешто распињало груди; чисто ме је гушила радост. Обучем се на врат нанос. Кад сам изишао из собе, видим пуно двориште девојака. Све не знаш која је од које веселија. Ух ала је то лепо бити у берби. — Мислио сам у себи: „Шали и весељу нема краја“. За мало сам слушао њине доскочице, јер изађе Ранко пред њих и викну: „Хајдмо.“ Песма се захори и они се кренуше у виноград.

Дан је био да не мож лепши. То сам и молио Бога да буде, јер само тако ми је обећала Миланова мати да ће пустити Милана са мном у бербу.

Одем до Милана да га зовем на доручак.

При доручку Софија ме је пред мајком похвалила. Рекла је да сам добро дете, јер сам се јутрос сам обукао.

Ово ми је годило, па сам себи мислио, баш ћу и да будем. Показа ћу јој у свему да сам добар и да заслужујем хвале.

Кад смо доручковали, Раша је презао коње а ја сам спремао ракетле и жабице у кола.

— Мети и какву књигу у торбу — рече Милан!

— Мани се књиге! Зар ти није било доста целе године? Него види овај завезак, у њему је дуван и то још какав; жут као смиље, њега ће бити боље да понесемо него књигу.

— А шта ће ти то?

— Још ни то не знаш? Пушићемо болан. — И мету завезак у торбу.

— А зар не знаш Симо, шта нам је господин говорио, да је дуван отрован, и да пушење није добро?

У том кола буду готова, на коли беше буре; јер ће Раша одмах носити кљук кући из винограда.

— Пењите се на кола! — викну мати.

Сви се попнемо. Мати седе до кочијаша, Софија за њихова леђа, а ја и Милан у буре.

Те радости, што сам доживео ове године! Ала је то баш лепо бити велики, свуд те воде на весеље и у госте, а ти опет, кад си већи, све нешто боље гледиш, боље разумеш и уживаш. Лане ми је било десет година, па никуд ме нису водили, а сад ћу и ја да будем члан тога бербанског весеља, о ком се целе године спомиње. Само још да не иде Софија, јер она ће на мене пазити, па нећу смети ни пушити. Она мисли, да сам ја још мали, а имала је и право, што је тако мислила, и сâм сам крив томе, јер све до данас ме је она облачила као малу бебу, а овамо већ на јесен бићу гимназиста Нећеш ме више облачити.

* * *

Кола стадоше под орахом, а ја ђик преко лотре. Софија ми је одмах пребацила: како нисам већ више добро дете и како се не угледам на Милана.

Мати и Софија однеше ствари у кућу, Милан им је помогао, а ја шчепам мој дуван, ракетле и жабице турим у џеп, па терај до берача. Смех и песма све се разлеже. Ја око њих, док не запалих једну жабицу да нико није видео. Пу, пу, пу! — поче пуцати а берачице куд која, просуше и грожђе из котарица, по одваљиваше лозе и чокоће; цичање и смех на далеко се чуло.

Мени је то било веома мило, јер сам ја зачинио тај цик и смех. Ал Софија — баш нема срца; и за ово ме је нагрдила, говорећи како тим берачице праве штету и дангубе.

— То се — вели — ради кад је одмор.

Трчао сам, скакао, ложио ватру и шта још нисам радио, док се не уморих. Одем под орах да мало отпочнем. Ту нађем Милана; налегао се на руку па чита: „Дани одмора.“

— А где си ти Милане? — запитам га и почнем му приповедати, шта сам ја дотле радио и где сам био.

— И ја нисам увек овде — рече Милан, био сам са Рашом у долу, појили смо коње. Па сам био тамо у оној колеби код деда Ђукана пудара, учио ме је како се плету котарице.

— Ти ћеш валда плести котарице, па из тога живети? — подсмену се Сима.

— Нећу, ал' добро је свашта знати.

— Сад си мој! — кликну Сима. Признајеш дакле, да треба свашта знати?

— Ово ми је господин а и отац много пута већ говорио.

— Дакле тако је, — рече Сима.

— Тако.

— Онда није згорег ни ово да научимо, — па извади дуван из џепа. Прво ћемо учити правити цигару, па тада пушити.

— То, Симо, нећу. Ја се тврдо држим учитељевих савета: да је дуван отров, а пушење поткопавање здравља.

— Није тако Милане, — рече Сима и раздреши дуван, — видиш да и он сам пуши.

— Видим; ал' он вели: то је навика, од које се тешко одвикнути. Заборавио си, како је говорио, да му је било први пут рђаво, кад је први пут пушио. Овако је он приповедао: Не говори, вели, мене је један мој друг — старији ђак — наговорио да пушим, говорећи ми како је то добро и слатко. Ја попушим цигару. Одмах ми се поче вртити у глави. Мука ме ужасна нападне. Бљувао сам, преметао се и јаукао док ми мало не одумину. Кад сам се погледао у огледало, изгледао сам као смрт, а био сам малаксао. Свака ми је жилица дрктала у мени. Нисам више хтео ни да чујем о дувану.

Ал' кад сам мало поодрастао, радио сам што и други, други пушаху па и ја. Па и сад, драга децо моја, говораше даље г. учитељ, трошим новце, нит знам куда, ни како, управо бацам; а из тих новаца могао бих коња купити, само што за једну годину попушим. Даклем, немојте се учити пушити, немојте свој живот и своје здравље тровати, јер видите, какве последице бивају после прве цигаре. Тако бива од сваке, само се човек навикне па не осећа.

— А и ја вам се кунем мојим животом и мојом чашћу, да од данас никад више ни погледати нећу, а камо ли за њега моју крваву крајцару да дам. — Сви смо викали: нећемо учити пушити. — Ти си Симо још највећма викао, па сад хоћеш своју реч да прекорачиш. —

— То, Милане не мора нико знати. А најпосле баш и ако кажеш г. учитељу, не бојим се, јер ја нисам више његов ђак; ја на јесен идем у гимназију.

Милан на ово ништа не одговори, него настави читање даље.

Ја сам правио цигару. Потрошио сам скоро сву књигу папира, па никако да је завијем. У једанпут заигра ми срце. Она зио сам код кола на једном пању цигару тако лепо завијену — што но кажу — као из' ува округла.

Узмем је и запалим. Сад сам био као прави човек, јер човека нисам могао да за мислим, а да не пуши. — Пушим, а сâм сам се обукао! Још да није Софије, што ме пред сваким срамоти са њеним пребацивањем! — мислио сам у себи. — Тек што сам повукао три четир пута, ал' у глави ми се поче нешто окретати. Очи ми стадоше, оставим цигару у траву. У трбуху поче ме кидати и завијати, у ушима зуји да ништа чуо нисам. Почнем бљувати. За час па ми престаде све.

Чинило ми се као да сам спавао. Гледим а земља све се врти преда мном, и то престаде.

Погледим на Милана, у оку му се суза блиста.

— Видиш, Симо, за час шта би с' тобом. —

— Па тако мора са сваким који хоће да буде дуванџија. Боме није ништа лако научити. Свачему је почетак тежак, рече Сима, па поче тражити цигару по трави.

— Шта Симо? Ти хоћеш опет да пушиш?

— Хоћу.

— Заборавио си зар што си сад претрпео?

— Нисам. Ал' хоћу да будем дуванџија. Тако је од сваког било који год пуши, па сад погледај га, запали цигару како изгледа.

— Од чега се паметан стиди, с' оним се ти, Симо, поносиш. Онда дакле пуши, ја нећу никоме рећи.

Цигара коју сам бацио била се угасила ја је поново запалим.

Нисам повукао пет пута, она поче пуцкати, нисам знао шта је то. Повучем јаче, букну у пламен. Цигара се разпштала под мојим очима. Пао сам и нисам знао за себе.

* * *

Кад сам се пробудио био сâм у соби у постељи. Мати, Софија и Милан плакали су. Ја нисам знао шта је са мном било. После подне одвезла су ме кола са Софијом кући. Не знам како се берба свршила и ко је моје жабице и ракетле попуцао; за дуван сам чуо да га је Милан узео и бацио негде у бразду, далеко од ораха, јер — вели — због њега је ово зло и дошло. За времена мога боловања Милан је непрестано код мене седео.

Он ми је — кад Софија неимађаше каде — мазао образе зејтином:

— Видиш, Симо, имаћеш белегу док си жив на образима.

— Шта, белегу? А од чега?

— Па од прве цигаре.

— Ја у другог света не видим белегу.

— Јесте, Симо, ал' није нико ни пушио на накову цигару као ти.

— Богати Милане, од куд је она цигара букнула? Ја сам се јако уплашио да незнам ништа. Од страха сам и у кревет пао.

— Слушај како је било: Јоцу познајеш као шаљивчину а и цело га село зна зато се и отимају у чијем ће он винограду у берби бити. — Па он хтео да направи мало шале са Рашом, твојим кочијашем. Направи цигару а у дуван помеша полак барута. Мете цигару код кола како би је Раша узео. Ал' Раша је — на твоју несрећу — није ни видео. Ти си је узео, на тебе није нико ни мислио. Цигара је букнула и пламен ти је опалио образе, па да бог дâ да ти та белега не остане да те целога живота на прву цигару опомиње.

— Ej Милане, а ја мислим да су ми образи само испуцани а не и црни од барута — рече Сима жалосно.

— Да си ме послушао — не мене него г. учитеља — не би ништа било.

— Камо среће да сам!

— Хоћеш ли још кад пушити? — Запита ме Милан.

— Никада! А сузе ми потекоше кад сам се погледао у огледало.

* *
*

Прошло је од тога доба већ шест година. Сима је сада у VI. разреду гимназије у Н. Што год је неваљало то избегава. Другови га воле и поштују, само га нико не зове правим именом него свако каже „Црња“, због његових црних јабучица по образу.

Ман. Кувеждин.

Гавра Ковачевић.

СЕОСКИ ЧАСОВИ.

На недрима твојим, природо прекрасна!
Животарим овде у миру и срећи.
У радости брзо протичу ми данци —
Ретко ће ми који у тузи протећи.

Чим зора заплави и птичија песма
Милогласно свуда почне да се хори,
Устанем, па одем, да се мало шећем
По зеленој, шарној долини и гори.

Чим изађем из свог дома на улицу,
Лахори ме почну у лице да љубе;
Одем у долину до потока, где-но
Иза жбуна гледам дивије голубе.

После одем у луг, одем на врх горе;
Кад се свуд по гори по вољи прошећем,
Весео се вратим дома, па у врту
Забавим се мало с воћкама и цвећем.

У том и сунашце почне да се рађа;
Кад у хладак зраци сунчани ме гоне,
Одем у пчелињак, па гледам у пчеле
И колко су меда направиле оне.

Беседим са старци искусни, који су
Много што-шта за свог искусили века;
Причају ми много о „староме добу“ —
А оно изађе живо пред менека.

Или узмем песме милих ми песника —
Са њиховом душом сродна је и моја —
Па читам у трему; занесем се брзо,
Кад ми се допадне од песама која.

Непомично лежим у заносу, док се
Тихано мирисни лахор не прикраде,
Па затвори књигу, заклопи ми очи —
Лепи-дивни снови дремање ми сладе.

Од ружице грана над-а мном се нагла,
А ружица са ње на менека гледа,
Ка' брижљива мајка на постељу где јој
Почивају мирно успавана чеда.

По ручку, кад мало под липом проспавам,
Зовнем своју љубу — одмах дође она;
Ћеретам са њоме, докле-год не оде,
Да вечеру справља — до вечерњег звона.

Залази сунашце: запад се румени — —
Птичице ће скоро у гнездашца лећи —
Пастир тера стадо, па весело пева,
Шта да друго ради у радости, срећи?

Сетим се детинства: ђаковања свога,
Заборава тама није их увила.
Срдашца би људска гусле, што немају
Милогласних жица без сећања била.

Милина ми нека својим жаром брзо
Загреје срдашце, загреје и груди —
Разњежи ме вече . . . блага ми је душа —
Увреде вам праштам, праштајте ми људи!

По вечери, кад ми сан очи заклапа,
У постељу легнем, помолим се Богу.
У пола молитве заспим — као чедо —
Сан ме свлада — па је свршити не могу.

Превео: *Иван М. Поповић.*

КОКОШ И РОНАЦ.

Ево овде две животиње, једна корисна а друга шкодљива.

Кокош нам је свима добро позната. Носи нам укусна јаја, леже пилиће, од којих добивамо укусно и питаво месо, које тако радо једу и људи и деца. Мало су нам додуше несносне кокоши са својим чепркањем, па и сами пилићи кад с матером квочком иду, као онако мајушњи и они чепркају. Зато и треба добро чувати башту од кокошију, у којој зелен опасу а семење ишчепркају. Особито се радо пришкају у прашини, као да се купају.

Кокоши су од највеће користи у другој и трећој години; онда највише носе јаја, после тога све мање и мање, зато их не треба ни држати да буду маторије о три године. —

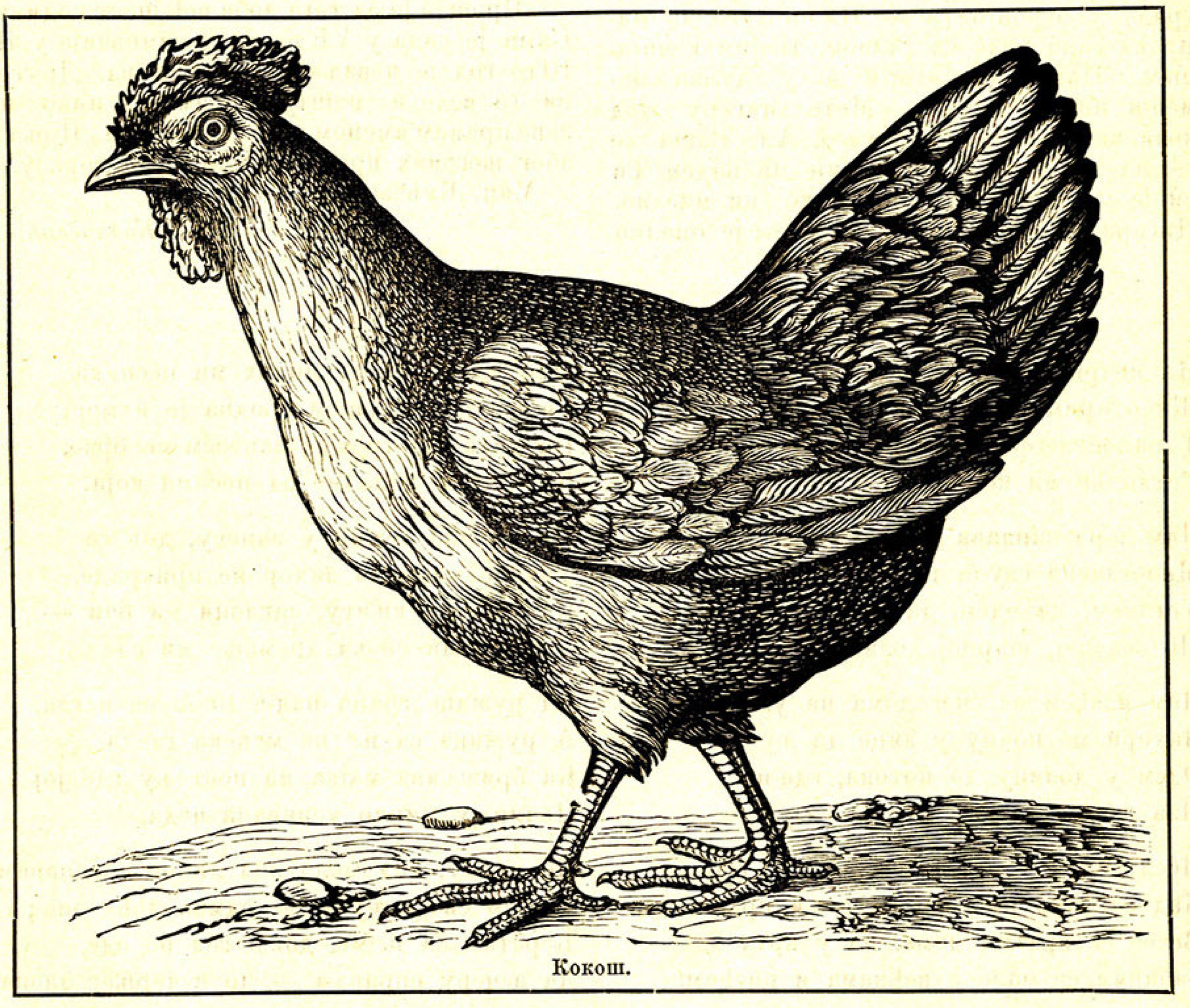

Кокош.

Но од колико је веће користи кокош, од толико је веће штете буба ронац, или као што га иначе зову: рованц. Он се радо око кућâ бави као каква домаћа животиња, особито пак тамо, где има штал-

ског ђубрета. Он се у ђубре увлачи, јер је тамо топло, а он топлоту воли, па онда отуда измили, рови испод земље у башти и подгриза младе жиле од цвета, винове лозе и другога зеља, па док где жиле исподгриза, одмах биљка свене и осуши се. С тога и јесте он врло досадна и шкодљива животињица по баштама Он снесе по 300 сићушних јаја у земљу, из којих се излегу мали ронци као црви, који такође штету праве. Зато људи јако и мрзе ронца и смишљају свакојаке начине, како да га потамане. Најлакше и најбоље се потамане, када се у врту тамо, где се осети да има ронаца, ископају карнићи или мали јендечићи, па се у њих насте

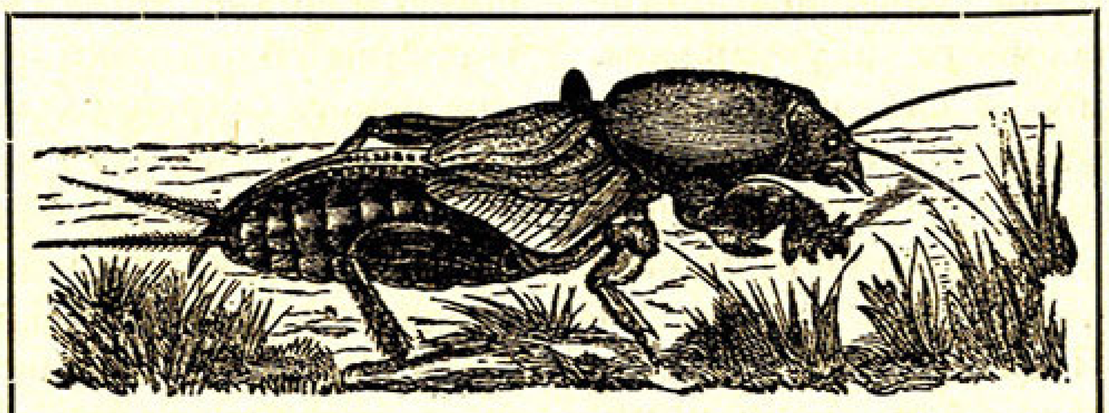

Ронац.

шталског ђубрета. Ронци се у то шталско ђубре преко ноћ увлаче на конак. А пошто је изјутра понајхладније, то су они још и онда у ђубрету налазе; зато изјутра ваља ђубре разгрнути вилама, и ту их потући и избацити кокошима, које их врло радо једу.

Тако се не само опростимо те шкодљиве животињице, него учинимо, да нам још и од неке користи буде, — да нахране кокоши.

Осим у вртовима чине ронци велику штету и пољским усевима.

Ронац спада у онај ред животиња, куда и цврчак, попац и скакавац које тару крило окрило и од туд се чује онај цвркут.

ПИСМА „ГОЛУБУ.“

(Свршетак.)

Јес' чуо, „Голубе“, шта ми ти је она напричала: читаву историју њеногa путовања. Све што јој је пало на ум. А ја, ја сам се топио од радости. Слушао сам сестрински глас, српски говор. И одмах сам био заборавио на све тегобе и невоље, све је минуло као лањски снег.

Она је седела код мене шеснаест дана. Провела се лепо, али јој се самоћа досади; јер није имала с ким да се игра, да се занима. Веома је тешко једној десетогодишњој девојчици да буде сама, а при том научена у друштву и у галами. Водио сам је у шетњу, куповао јој слаткиша, угађао јој; али њој се баш никако не допадаше. Она ми ништа не рече ни један пут; али сам лепо увидео, како јој је нешто све досадно. — Хтео сам да је питам, али сам опет очекивао да ми она сама рекне прво. Она не рече ништа. Ни отац не беше рад да је остави; то јест он из почетка одобраваше све што би му ја предложио односно ње и рад беше да је остави; јер ја сам хтео да је метнем у један овдашњи француз завод, да учи рад и језик; али му напунише уши плашњама неки ниткови, који да могу учинили би крај и моме бављењу овде, те ти мој лепи стац једног лепог јутра, кад пођe, одведе и Драгу. Да, наравна ствар, да је мени и одвише мучно било; али сам ћутао.

Сад, драги мој „Голубе“, да ти причам што, што је твоја познаница Драга овде видела.

Баш сутрадан по доласку овде, сеђасмо крај прозора у соби, кад тек она викну:

„Је л' Нико, а какви су ово слепи коњи? Па гл'ај колики су!“

Пролазаху једногрбе камиле.

„То су, рекох јој ја, камиле. Оне нису слепе, него тако држе полузатворене очи. Видиш како иде пред њима какво магаре или човек, те их воде, иначе оне не умеју да иду.

„Носу ли тешке товаре?“

„Не, колико коњ.“

„Боже, Боже! Е, чудо велико, толико велике а тако мало носе.“

Једне вечери изишли смо у шетњу. — Ишли смо оном страном, где се налазе све сами магацини од жита и друге сировине, који се крај зове „мисир-чаршија.“ Она се чудила оним тврдим магацинима, чудила се оној лепој од тесанога тврдога камена направљеној калдрми, чудила се је веома. На један пут изиђосмо на једном отвореном месту. Пред нама се беше пружила грдна пучина морска, а по њој се осуле

лађе, сплавови и чамци. Још се не беше добро стамнило.

„Ене колика је ова вода!“ — учини тек она.

„То је море“, рекох јој ја. „Видиш то тудан, то су лађе, сплавови и чамци“, па јој показах редом. Она је све то чудећи се посматрала, а њене узверене очице летеле су с места на место заустављале, прелазиле тамо 'вамо, а све некако нестално, немирно унезверено. Ишли смо, а она ме све пита колико је дубоко овде, колико онде. Чудила се је како не пропадну онолико велике лађе, а ја сам јој све полагано објашњавао. Погледала је једном и чак тамо далеко, далеко, али беше помрчина, те се не виђаше скоро ништа. Најпосле се окрете на лево и погледа на варош:

„Али, ала је велика!“ узвикну.

„Да, велика је. Како веле има око 120 хиљада становника.“

„Ала је ово лепо! Благо тебе што седиш овде!... А оно тамо шта се сјаји?“ и погледа источно на други крај вароши.

Оно су кафане где се једе и пије што год се хоће. Онда кад се попије једна кафа плати се шесет пара“.

„Куку!“ узвикну она. „А у Пећи се плаћа четири паре. Их, ала је овде скупо! Е, баш још то да није, лепо би било“. —

Једно вече ишли смо у позориште, где смо гледали један комад што га приређаху Италијанци. Боже, Боже, што се чудила. Беше после причала у Пећи, како је била у једну велику кућу, лепу, све наоколо собице мале, а доле столице, па то све пуно света: људи, жене, деца, па све обучени лепо и све госпоцки; па све наређане на околo лампе, а доле у предњи крај неке девојке, гологлаве, лепо обучене и намештене, па свирају. А тамо пред њих неки чардак, па се дигне једно платно, а тамо неки људи, неке жене и девојке, па се нешто разговараху, нешто матаљаху: па шта је после било, како је један човек убио једну девојку, па она пала, а њојзи, беше рекла, све се кожа најежила кад је то вид'ла. Па како су оне жене и девојке тамо викале, дерале се, а није их било срам од толикога света што их је гледао. Па како су тамо излазиле све некакве собе, какве она никад нигде није вид'ла. Па како је једна лепа жена пила из једне чаше неку жуту воду, па се смејала из гласа. Читаве товаре прича беше она растоварила тамо. Та видела чуда, велика чуда. Беше причала и како је вечерала једно вече код моје куће, па како ју је мој кућни газда све једнако нудио да једе, а она се срамила. Па како се овде не седи за софром, као у Пећ, него покрај стола, па се седи на столице а по столу наређане све чиније (тањири) по два-три једно врх друго пред свакога и нож и виљушка и кашика и једна марама да се бришу уста. Па како се јело најпре неке чорбе, па после некога вареног меса, па после пасуља с месом — ама што беше леп онај пасуљ! — Беше рекла, па онда неке гурабије што она никад није видела (чоколаде) и протокале (неранџе) и јабуке и вина и пуно пуно. Није умела све да искаже; јела све, па и позаборављала. Та пуно је било, па где може све да се упамти. Једне вечери ићасмо мојој кући, кад сретосмо се с неком јеврејском децом, па гледају за њом, чуде се како је обучена, загледају је са свакоје стране и не могу живи да се начуде. Луда дечурлаја, брате, па ето. А немаше ништа но њој што би проузроковало чуђење. Имаше лепе и жутињаве димије, леп памучан појас и црвену памучну кецељу основану са помало шареног памука; имаше црвен чојани џамадан са златним ширитом и златним жицама изшаран: на главу лепу црвену стамболску шамију; чарапа по „а ла франга“ и лепе ципеле. Ето то беше све! зар је то неко чудо?! Лудо, брате, па живи! А не гледају њихове жене како су морски обучене. Слушај, молим те, само. Имају неке сукње од танкога танкога, од свиле или од памука, цица, који је — слушај само како је шарен: све прст (обично кафене боје или) зелено и прст бело; та сукња је преко целог тела; само груди што су отворене, па покривене до пола једном белом (од свиле или лана) марамом; опашу неку кецељу која није шира од пô метра, па скупљена, те изгледа да нема ни 30 цмт. ширине. Обуку једну црну либаду (ћурче од чоје или сантина, непостављено или напротив) која допире до половина и има рукаве, а зими обично бунду. Главу лепо очешљају па вежу лепим чембером (узаном траком) а одозго покрију нарочито као капом, која назад има баш као реп од камиле, једну широку као кесу од зелене свиле и окићену бисером и тракама: ту је коса стрпана. Тако ти се облаче овдашње Јеврејке; па кад се шетају, а оне све уговеле, метнуле руке под оно кецељче баш као — боже м' опрости — поп под „петрахиљ,“ па иду, разговарају се гласно са оним њиховим кречећим гласовима, тако

да чисто загуше пролазеће. Има пак неке које иду у шетњу увијене у једно џубе од црвене чоје, и покривене преко главе белим дугим пешкиром; па се укруте као укувана нога. — Они то не гледају, него гледају и чуде се нама. Ето н. пр. ја, ја кад сам дошао овде, нисам се чудио њиховоме оделу, само што сам један пут рекао: „А какве су па ове вештице, који су ђаво?!“ То само и више ништа. — И Драга се чудила; али њој не треба ни замерити, јер је мала. Баш и да је рекла што друго, а некамо ли само што рече: „А какве су ове циганке? Гледај, гледај само!“ . . . Та оно знаш, има ти међу њима готово једна четвртина које су обучене по јевропски, али и оне, чим их видиш познаћеш их да су Јеврејке: нема ти међ' њих оног лепог стаса и образа, као што тим изобилују италијанске женскиње, нема ти онако дивно подешенога рува, као што то умеју францускиње. Па ти се она чудила и Јеврејима. А знаш зашто? Драга вели да су обучени као попови, само што имају на глави вес, имају кратку косу са чупама на темену, имају антерије од шареног цица; опасани су једним шареним шалом, а одозго навукли џубе: лети од сантина, а зими од чоје на јеленском или мачијом кожом постављене; под џубетом облаче и либаду. Искидала се од смеја кад је видела једнога јеврејскога рабина; вели ми: „Види, види какав је ово хоца, па има црвене димије и шарену чалму!“ И доиста чудна ношња. На глави имају као неку кратку камилавку око које је лепо опшивен као турбан али од црно-бело шареног цица; главу бријују и остављају само цулуфе и браду; носе антерију, шал око паса, либаду, џубе и у место пелен-гаћа или панталона носе црвене димије, а на ноге папуче или јеменлије. Је л' „Голубе“ да је имала право што се чудила?! Али сад су почели и они да се носе по јевропски, само са фесом на глави, а опи који су били мало и по западној Јевропи, они носе и шешире.

Једнога дана сеђасмо заједно крај прозора. Беше недеља; а улицом врвљаше свет. Пролазаху господа и госпоће, а она сваку загледала и мило јој беше да гледа оне девојчице са фистанима, са шеширима и т. д., то све јако њу занимаше. Прођоше и једна отворена госпоцка кола, а у њима беше један овдашњи богаташ са породицом. „Шта је овај?“ запита ме она. „Француз,“ одговорих јој ја. По тем пролазаху неке госпоће са једним доктором. „А овај?“ „Грк.“ По тем два господина. „А ови?“ „Овај дебели то је Пољак. А знаш шта је Пољак? Пољаци су нама своји баш као Руси и Бугари, само што они не иду у нашу цркву но у латинску; а имају језик који много приличи на наш језик. Имали су некад своје царство баш као ми што смо имали, па су га пре деведесет година изгубили; јер су се били дигли три царства на њих и побили их баш као нас Турци на Косову; они су се јадници бранили, но јача беху тројица него сам Радојица, те их она три царства разделише по међу себе. Пољаци су веома добри људи, велики учевњици и они су понајвреднији у наукама од свију Словена. Ето, ко су Пољаци. Дакле као што ти рекох, онај дебели он је Пољак, а овај други Немац“.

„А има ли много Пољака овде?“

„Има само две-три куће“.

„А Немаца?“

„Има једно десетину кућа“

„А ова два младића, што су они?“

„Они су Енглези. А знаш шта су Енглези? То је једно велико царство чак тамо на запад, на крај Јевропе, тамо иза Босне иза Аустрије, иза Италије, иза Фуанцуске, чак тамо усред мора има велика земља где живе све оваки Енглези, који нису све један народ, него три народа, и једни се зову Британци, други Ирци, трећи Скоти, па све то помешано је и састављено у једну државу што се зове Енглеска. Имају један језик врло чудноват и помешан са француским, немачким и неким старим старинским језиком. То је силно царство. Тамо има једна велика варош што се зове Лондон, где има толико душа колико два и по пута у целој Србији, колико 280 000 пута онолико колико има у нашу Пећ. То је највећа варош на свету. Има толико много фабрика у њој (а ти знаш шта су фабрике), да од онога дима што се пуши на оне оџаке све је једнако магла у вароши. Тамо има много богатих људи, али још више сиротиње, која нема ни коре од леба да једе... Она два младића то су синови неке господе који су овде велики људи. Овде има само две три куће енглеске“.

У то прођоше две девојчице.

„Ено је, рече Драга, она Марија што има кућу близу твоје куће. А шта је она?“

„Она је Италијанка. Италија је тамо иза Пећи, кад се из Пећи пође, па се иде преко Црне Горе те се изађе тамо крај мора у једну варош повелику и лепу што се зове Котор. Одатле се опет иде право

на југозапад и дође се до једне лепе земље, што се зове Италија. Ах, да знаш што је то красна земља. Ту рађају све смокве, портогали (наранџе) и такво воће што нема код нас. Па тамо има велике вароши, има велике планине, и има једна планина из које кује жива огањ, а близу ње налази се једна велика, највећа варош у Италији, што се зове Напољ. Тамо је био један наш велики књижевник, што се зове Љуба Ненадовић, па прича да се ту све гађају деца портогалима, баш као код нас што се гађају Турићи каменьима. Има друга једна варош што се зове Рим Ту седи италијански краљ и талијански патријар што се зове Папа. Та је варош ту начињена још пре Христа на осам стотина година и ту живели велики јунаци о којима се прича и сад по целоме свету и који су били освојили целу готово Јевропу, Мисир и малу Азију. У Риму се родила, живела и умрла једна жена о којој се и сад прича а које се звала Корнелија. Она је имала два сина који су се звали Кај и Тиберио, па један дан дошла код ње једна богато обучена госпођа и почела да јој се хвали својим ђерданима од злата, бисера и драгога камења, па заискала од Корнелије да јој и ова покаже њене адиђаре. А у то су стигли били из школе Кај и Тиберио, те Корнелија покаже на њих руком, велећи јој: „Ето, то су моји адиђари“. И доиста Кај и Тиберио били су право драго камење, јер су и њихова имена забележена међ' имена највеликих људи у римској историји..... Осим Рима има и других великих вароши у Италији, као Милано, Турин, Млетке и Венеција, Болоња где се праве саламе, Флоренција, за коју веле да је лепа као цвет (цвет се италијански каже fiore), па чак и да је најлепша на свету. И много лепих вароши има, тако да из целога света иду људи тамо да виде ову лепу и благословену земљу. Али има много Италијанаца који иду по свету да траже себи рада. Ено и етона Марија, и њезин је отац дошао овде Овде има једно двајест највише тријес кућа италијански. Имају и своју школу, имају болницу и све лепо“.

„А Грци, имали их много овде?“

„Има много. Највише има Јевреја, па Турака па Грка. Има и Бугара. Ено видиш етопу децу обучену у модрикасте хаљине и оне две девојке што имају хаљине од кафене боје и сиву шубару на глави, оно су ђаци из бугарске школе, па и оне су девојке из те исте школе“.

„А има ли овде Арнаута“.

„Има дабоме. Видиш оне Тоске са широким и белим фистанима, и они што продају халву и бозу и сален и млеко, па и они што секу дрва“.

„Боже, боже, свакојакога ли света овде има“.

Јест, имала је право да се чуди. Јер овде толико је много претрпано света да на балканскоме полуострву, после Цариграда ово је најмногољуднија варош. Место је мало, а света је веома много.

Она се многоме чему чудила, а ја се и не сећам свега тога, па баш и да се сећам, можда би ти се досадило да читаш, те ево завршујем, с обећањем да ћемо се у брзо видети.

Поздрави све тамо од твога

Ника.

СВАШТИЦЕ.

Српски црквено-народни сабор. Наш светли цар и краљ, Фрањо Јосиф I, сазвао је српски црквени народни сабор у Ср. Карловце за 10. Септембар ове године ради уређења цркве и школе. На тај сабор изабрао је народ српски 75 посланика, од којих су 25 свештеници, а остали световни. Осим само неколико посланика, сви су остали посланици чланови оне странке српске, што је позната под именом: „Српска народна слободоумна странка“. У заказано време посланици су се искупили у Ср. Карловце и 11. Септембра отворио је краљевски повереник (комесар) сабор, који је наскоро за тим отпочео свој рад. Најважније, што је сабор тај до сад свршио, јест адреса цару т. ј. писмо, у којем сабор казује своме светломе цару, шта народ тишти, и шта му је жеља. — Што се буде даље радило, и урадило, казаћемо у броју што долази.

Уједињење Бугара и жеље Срба. Године 1877. и 1878. вођен је рат против Турака због тога, што су Турци јако угњетавали Србе и Бугаре. То угњетавање већ није даље могла гледати Србија и Црна Гора, него ударе слошки на Турчина; у томе им помогне и силна Русија, те Турску са свим свладају. По том се у Берлину састане збор (конгрес) свију великих сила, и тамо се нареди, да се Србија и Црна Гора прогласе за независне

и да се прошире, да буду веће; а земље, у којима Бугари живе, поделе се у двоје: на Бугарску од Дунава до планине Балкана, и на Бугарску с оне стране Балкана. Прва постаде полузависна кнежевина, да има свога кнеза и своју управу и војску, али да Турцима плаћа данак; друга пак назове се: Источна Румелија, и добије такође своју управу али мању него она прва Бугарска, и то да нема кнеза него управитеља (гувернара) и да Турцима плаћа данак. Бугарска је негда била велика држава и имала је своје цареве, али су Бугари још пре пропасти српске на Косову потпали под Турке, и стењали су под турским јармом пуних 500 година, до год их 1878. дакле пре 7 година, Руси не ослободише од Турака, те тада задобише своју кнежевину Бугарску и Источну Румелију. У кнежевини Бугарској изабраше себи Бугари за кнеза Александра Батенберга, немачкога принца, а у Источној Румелији постави турски цар хришћанина за управитеља (гувернера). Али не потраја дуго време, а Бугари и у Бугарској и у Источној Румелији зажелише, да се те две државице сједине уједно, да буду једна држава, као што је негда и било. Но Европске велике силе не хтедоше то одобрити. И то тако остаде до сад. Бугари привидно мироваху, али потајно су се договарали и радили, како да они сами на своју руку израде да се уједине. У томе послу били су сложни и Бугари у Бугарској и Бугари у Источној Румелији, које само планина Балкан дели.

Што смислише, то и учинише.

Ноћу између 5. и 6. Септембра ове године, збацише Бугари у Источној Румелији управитеља и његову владу (министарство), па поставише привремену владу, а за свога владаоца прогласише Бугарског кнеза Александра, Бугарску пак и једну и другу за једну, уједињену Бугарску земљу и одмах брзојавно то јавише у Софију бугарском кнезу Александру и позваше га у Филипопољ, да прими владу. Кнез Александар се одазва томе позиву, издаде заповест да се војска дигне на оружје, да се не да Турској, ако она не би хтела допустити уједињење, и тада оде у Филипопољ, где га народ са великим одушевљењем дочека, прими владу, војска му се закуне да ће му бити верна и да ће се бороти за уједињење Бугарско до последње капи крви.

Сви Европски народи врло су се изненадили, када су чули, шта су Бугари израдили. Али ни за кога тај глас не беше тако важан, као за Србију и Грчку, јер они су први суседи Бугарске. Сав народ у Србији зажели, када Бугари добивају своје, да и Србија добије своје. Таква се жеља појави и у Грчкој. И краљ српски и краљ грчки, не беху у то доба код куће него далеко изван домовине; но на глас, да се Бугарска преко ноћ ујединила, похиташе кући и чим дођоше кући, одмах наредише, да се војске на оружје дижу, па Србија да осваја Стару Србију и поље Косово, а Грци опет оно од Маћедоније и Тесалије, што негда њихово беше. Ову заповест краљеву с великим је одушевљењем примио народ и у Србији и у Грчкој и војске се већ у велико купе и хитају на границу.

Између Грчке, Бугарске и Србије, лежи још за сад турска област Маћедонија. Ова је област у време царева српских била српска земља, у њој и сад многи Срби живе, у њој је и сад Прилип, негдашња престолница Краљевића Марка. Осим Срба, има у Маћедонији Грка и Бугара. О Србима и Бугарима, ваља пажљиво читати оно одмах на 2. страни у овом бр. „Голуба“, што доносимо из календара „Вардара“ за 1885. који је баш за Маћедонске Србе и писан.

Потоме, што у Маћедонији има и Бугара, желе Бугари, да то себи придруже, како би им држава била још већа и снажнија. Али како тамо има много више Срба него Бугара, то се и Србија спрема, да заузме бар онај крај од Маћедоније, где Срби живе, а Грчка опет жели себи онај, где Грци живе. Турци пак нису вољни дати од свега тога никоме ништа, и тако изгледа, да лако може бити рата, и тада ће добити ко шта отме.

Тако ето сад стоји ова ствар, што је сад нешто најновије у свету, а што се збуде после, то ћемо јавити у идућем броју „Голуба“.

Број душа у Босни и Херцеговини. По попису, који је ове године извршен има у Босни и Херцеговини: 1,336.091 становника, од којих су: 571.250 православни, 492.710 мухамеданци, 265.788 католици, 5.805 Јевреји и 538 остале вероисповести. Престолница Сарајево има 26.268 становника.

ШАЛА И ДОСЕТКЕ.

Хитар одговор. Један аустријски официр погледа у Карловцима попреко једног буљубашу, па му рекне: „Ви срби се тучете само за новце, али ми тучемо се за част.“ Буљубаша насмеја се па му одговори: „То је познато одавно господине, да се сваки туче за оно, што нема.

Енглез. Један лопов почне полако обијати врата од једног дућана, кад чује то газда, који је ту спавао, викне изнутра: „Господине дођите мало после, ја још нисам заспо.“

Храброст. На Томашевцу тек што је хтео један војник да припали топ, непријатељски картеч (зрно од топа) удари га и одбије му ону руку, у којој је држао фитиљ. Он шчепа другом руком други фитиљ и припали топ говорећи: „Мађари мисле да Срби имају само једну руку.“

Ера. Ера дође у Смедерево и кад чује да има онде једна врачара која ће му све погодити, оде одма к њојзи. Врачара му много којешта погађала из његове прошлости, и шта ће му у будуће бити; најпосле заиште да плати за њено врачање. Ера јој се зачуди, и почне је грдити: „Каква си ти врачара, да знаш све шта је било и шта ће бити, а да не знаш да да ја немам ни паре код мене.“

Прибрао: *Север Милутиновић,*
гимн. III. р. у Нишу.

СПОМЕНИЦА.

Др. Влајко Мијински, адвокат у Вел. Кикинди, преселио се у вечност 13. Септембра 1885. у најлепшем добу човечијем, кад је најбоље почео да ради за народ свој. Влајко се родио у Врањеву, селу у Банату Фебруара месеца 1845. год. Основну школу свршио је у месту свога рођења, нижу гимназију у Новом Саду, вишу у Пожуну а свеучилиште у Будимпешти. Као ђак бивао је свагда одличан, жив пример и узор својим друговима, који су га љубили као свога рођеног брата. Кад је свршио науке, настанио се у Вел. Кикинди као адвокат (правдобранитељ), које је са своје науке и правдољубља био опште поштован, са чега је на глас изишао и у ширем српству.

„Садашњост“, лист што у Кикинди излази, вели између осталога за Влајка и ово: Осим, што је своје слободно време жртвовао другим, јавним пословима, највише се старао за школу и учитеље. Речима и делом, показао је у скупштинама и ван ње, да је школа једини спас, извор среће народне. Због његовог великог заузимања и пожртвовања, био је председник црквене општине и свагдашњи председник школског одбора. Дуго време био је представник у политичној општини а и њен адвокат. Врли родољуб, прави родољуб, пријатељ сваког напретка, заклопио је очи за навек.

„С куле звоно гласом уди
И мрталачку песму гуди,
Прати једног тугујући
Самртника вјечној кући.“

Верна љуба оплакује војна свога; невина деца наричу и јецају за бабајком својим; остарели отац тужи за сином ранитељем и бранитељем својим; родбина, пријатељи и суграђани стоје снуждено, погнутом главом и немо погледују једно друго, јер знају шта су изгубили.

Он је оставио светао спомен иза себе.

Слава му и вечна успомена!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Изишле су и послате су нам на приказ ове нове књиге и листови:

Јавни зборови Србомаћедонаца и Старосрба, *држани у Београду, Нашу и Врањи у Фебруару и Марту 1885. као и састанак Београдских великошколаца од 10. Марта 1885. о Бугарским тежњама на Маћедонију. У Београду штампарија народне странке 1885 — И из ове се књиге може много што шта да дозна о Србима у Маћедонији и у Ст. Србији, и тога је ради препоручујемо.*

Хиљада и једна ноћ, *арапске приповетке, нов и потпун српски превод. Књига трећа, која ће равно 13 свезака изнети. Сваке треће недеље изаће по једна свеска од 2 табака са једном бојадисаном сликом. Цена је свакој свесци 12 нов. или 25 пара, а претплатити се може на целу трећу књигу са 1 фор 50 нов. или 3 динара. Наруџбине прима свака књижара и познати скупљачи или нека се шиљу на издавача под овим насловом: Коста Мандровић у Бечу (Wien, Landstrasse, Hauptstrasse Nr. 22.)*

РЕБУСИ.

Саставио : 5-ко у Вршцу.

1.

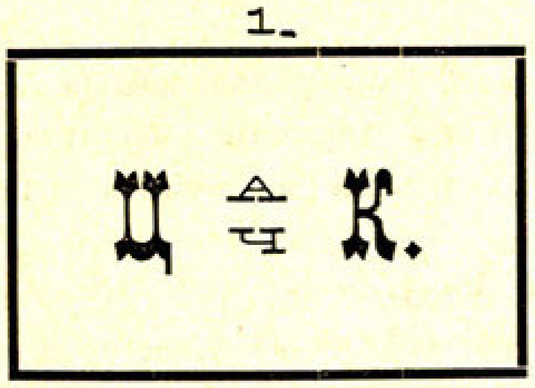

2.

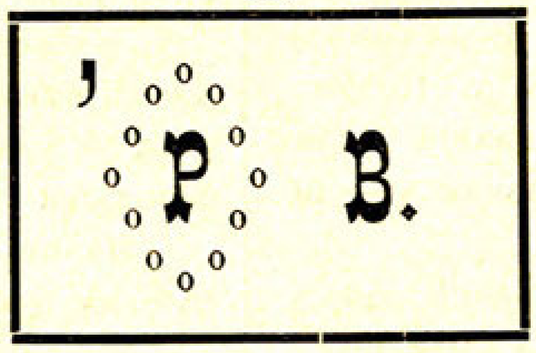

3.

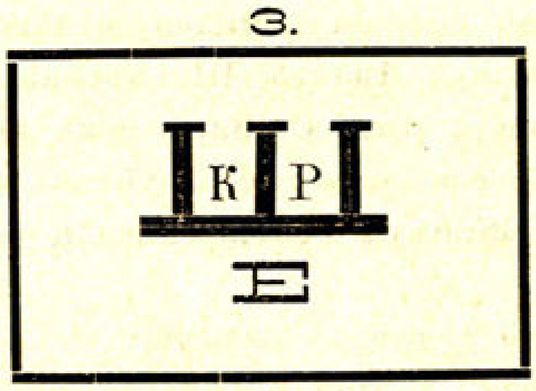

ЗАГОНЕТКА.

Ја сам једна српска,
Прест'ница стара,
С' осам ми се слова
Име изговара.

Прво, друго, треће,
Када се одсјеку;
Потребну ће храну,
Казати човјеку.

Треће слово са четвртим
Казаће нам синче!
Неко врло мало,
Нечисто живинче.

А четврто, пето,
Са шестим и седмим:
Показује птицу,
Коју радо гледим,
Онда кад се с' пјесмом
У котурић вије;
Па за часак тили,
Не знам куд' се здије.

Пето, шесто, седмо:
Женско име даје;
Које мислим сваки
Човјек да познаје.

Шесто, седмо слово,
Са осмијем каже:

. . . . . .

Који желе знати,
Нек му име траже;
Ја ти сада нећу,
Ни спомињат јаде;
То Милетић сами,
Врло добро знаде!

Вас. Стакић.

РЕШЕЊА.

У прошлом броју „Голуба" значи :

1. *Аритмоприф*: Милош Обреновић књаз српски.

Москва. 2. *Загонетка:* Ласта, талас, салата, астал.

Иван. Лим. Око. 3. *Ребуси:* 1. Кољиво; 2. Одисеј: 3. Трст.

Шаш. Правилно решили, *све*; Ос. Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу; Брескве. Васа М. Ћуковић Сарајлија; Анка Каранова уч. 3 р. гимн. у Шапцу; Риба. Ева. Милан С. Билић у Мостару; Анета Милиновић учен. 5. р. и Милан С. Милинозић реалац 2. р. у Ерцег Новом; Нос. Око. Воће. Јеленко Михаиловић гимн. 5. р. у Зајечару; Мато Гојковић Ерцег-Новљанин; Стојадин П. Радосављевић судски писар у Крушевцу; Ива. Киро. Књаз. Милева Миливојина уч. 5. р. у Е. Нови. Нива.

Азиа. *Аритмоприф, загонетку и 1. ребус:* Симо П. Јовановић Ливњак.

Зима. Син. *Сва 3. ребуса*: Г. Ковачевић и Андрија Поповић ђаци у Кувеждину; Риба. Бор. Витомир Велимиров Варвусиновић уч. Сибирија. 1. р. у Ерцег Новом; Ћика Болиш и Косово. В. Ћ. Секуловић Ерцегновљански ученици. Илија.

Аритмоприф и све ребусе: Ђорђе А. Васиљевић учен. трг школе у Д.-Тузли; Десанка В. Константиновић уч. 7. р. у Панчеву; Соф. Смиљанић у Руми; Јово Чупић у Сарајеву.

Само 3. ребус: Милан Радуловић уч. 4. р. у Мостару; Којо Костић учен 1. разр. трг. школе у Мостару.

Аритмогриф и загонетку: Јован и Љубомир Х. Стевић у Грачаници; Чедомир Ј. Марић гимн. 3. разр. у Смедереву; Павле М. Радосављевић, Станко. Н. Радичевић, Милисав М Ђорђевић и Михаило Д. Тодоровић питомци II г. у Краљеву; Василије Стакић у Возућој; Мар. и Јелена Миљковић и Јоца и Сава Миљковић ученици 3 и 4. р. у Баваништу; Душан Савић у Бос.-Градишци; Данило Црногорчевић у Ер.-Новом. Олга Нинић уч. 4. р. у Шиклошу.

Само 1. и 2. ребус: Душан К М. Живојиновић Шапчанин.

Само аритмогриф: Станко З фковић у Грачаници; Драгољуб Михајловић уч. 5. р. у Чакову; Владислав Павловић уч. у Ади.

Само загонетку: Милан и Славко Пандуровић у Шиклушу; Миливој Шићаревић уч. 4. р гимн. у В. Кикинди; Вел. С. Васиљевић трг. у Х. Новом.

Ребусе и загонетку: Љубица и Амалија Милошева у Жабљу; Теофан Узелац јеромонах у ман. Бођани.

Само 1. ребус: Велимир С. Васиљевић трг. у Ер. Новом; Остоја Ерцег трг. помоћ. у Лешници.

„Голубов" 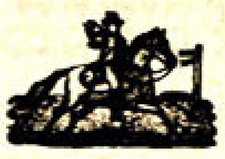 писмоноша.

Петар Симоновић, Миливој Шаћаревић, Велим. Васиљевић, Ђиђа Бол..., Влад. Модлитба, Душан и Милан Петковић и П. М. Радосављевић. Ваша су решења доцкан стигла, зато Вам нису имена штампана. —

Василије Стакић у В. И Ваша су решења доцкан стигла. Аритмогриф и Загонетка су добри и чим дођу на ред, штампаћемо их

М. Билић у М. Нека од Ваших загонетака је већ била у „Голубу", а остало је немогуће сложити у штампарији.

А. Каранова у III. Коњички скок је неправилно сложен, а ребус због уметања слова, није могуће сложити, а да се цртају и резати дају, било би скупо.

П. Чупић у Сарајеву. 8. и 9. „Голуба" нисте добили зато, што се нисте за друго по године претплатили Чим положите даљу претплату, одмах ћете добити све заостале бројеве.

В. С. Васиљевић трг. у Х. Н. Ваше је решење морало касно стигнути, зато Вам није име штампано. За „Голуб" од 1883. изволите послати новце, те ће Вам се одмах послати.

Госп. Ник. П. Доклестићу у Е. Нови. Кад већ нисте сами послали оно решење и кад велите да нисте учитељ ни да Виргинија П. Д В. и не постоји; то смо ми онда обманьени од каквог никоговића и само нам је жао, да нисмо рукопис сачували, да бисмо Вам га могли доставити, е да би укебали тог јунака иза бусије. У осталом овим ону ствар исправљамо, и надамо се да исти делија неће више таково што покушати, јер ће лако наићи на лепак.

О. Ерцег у Л. Онај већи аритмогриф и загонетка, добро је и употребићемо док дође на ред; остало не можемо употребити.

М. Малић у Б. Г. Сад је добро, мора само чекати реда.

Јеленко М. у З. Није рђаво, али за „Голуб" ваља ту ствар са свим друкчије обрадити. Она изрека је тешко схватљива за већину „Голубових" читалаца.

Милан Сим. Милутиновић у Е. Н 4 ребуса су са свим добра и донећемо их како на ред дођу.

Душан К. М. Жив. у Ш. Једино „Коштуњак" можемо употребити, а све остало не, јер је још слабачко. Вежбајте се даље и поглавито пазите на чистоту језика српског, па ће онда бити боље.

Емини Л. Арапчић у М. Ове шаљиве приче нису пристале за „Голуб". Аритмогриф је добар, само ће чекатл ред.

Милан С. Милиновић у Е. Н. Оно је зато тако штампано, што је у Вашем рукопису В. било тако написано, да се пре могло држати да је С. него да је С. И из тога нека се прими наука, да ваља свако слово разговетно писати.

Г. Стојадин Р. Радосављевић у К. — Хвала на доброј вољи. Овај би ребус био добар, али нам се не свиди, што означује страну реч.

Г. Кон у ? Није за употребу.

Марија Миљковић у Баваништу. Онај аритмогриф даје се још много лепше извести; покушајте па ћемо употребити; загонетка је врло обична.

Север Мил у Н. Што обећасмо, да ћемо донети, то ћемо и донети, само мора чекати ред и време, јер имамо за штампање и других ствари од других писаца, који већ одавна чекају. У последњем писму ребус не можемо употребити, а питалице су страшно разбачене и измрчене, а за неке и сами кажете да не ваља. Зато смо их пустили у — кошар.

☞ „ГОЛУБ" излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагуевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: ЈОВАН БЛАГОЈЕВИЋ. Издаје: КЊИЖАРА МИЛИВОЈА КАРАКАШЕВИЋА.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

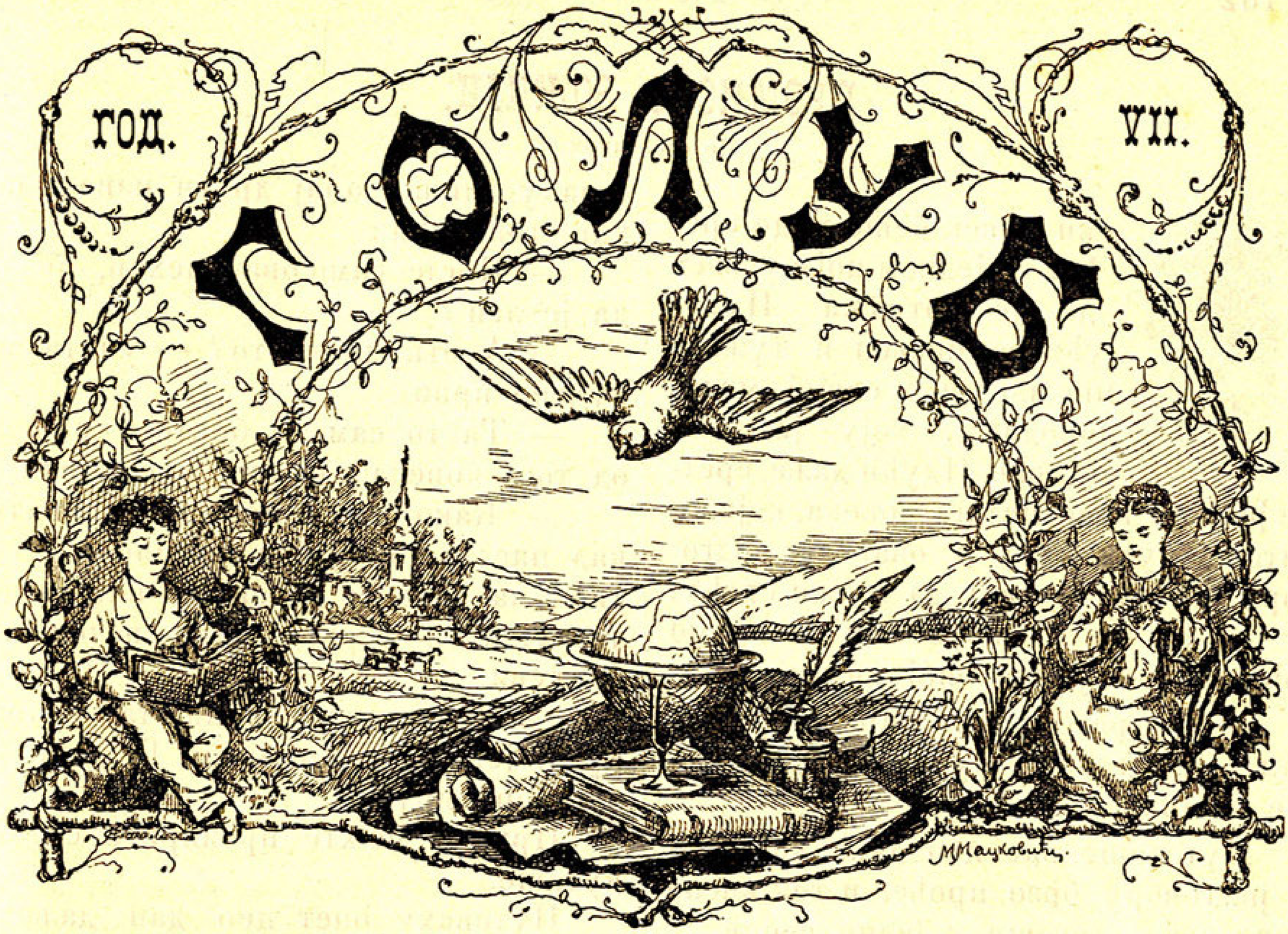

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 11. У Сомбору 1. Новембра. 1885.

СТАРА МАЈКА . . .

Цича зима љута
Ветар страшни бије;
На пољани пустој
Нигде никог није.

У собици малој
Стара мајка седи;
Жалостиво тужно
Болно чедо гледи.

Из ока јој тужног
Суза сузу креће;
Јер јој чедо њено
Оздравити неће.

У мајчиним грудма,
Небројено јада;
Оздравиће чедо —
Ох, она се нада!

Воли мајка чедо.
Та воле га силно;
„Ал и Богу самом
Било је умилно“.

Грли, љуби, чедо —
Ал' већ мртво беше;
Анђели на крили,
Душу му однеше! . .

Симеон Пошић.

ПРОМИСАО БОЖИЈИ.

(По словачком.)

Један човек беше худе среће, те једном пође у свет да је потражи Путујући замишљен и тужан, мислио је о својој милој породици, коју је дома оставио. Идући даље, сретне једнога непознатога човека, који га питаше куда иде; а овај му одговори, да иде у свет да тражи срећу.

— Па би л' био вољан да идемо заједно? — упита онај други.

— О драге воље, бар нећу ићи сâм, — одговори му први. Те пођоше обојица.

Путоваше вас цео дан, који им у разговору брзо прође, и тек касно пред вече стигоше у једно сеоце.

— Стани! — рече онај други, ставши код једне куће, — данас ћемо овде преноћити. Те уђу и замоле за конак.

Домаћин, који држаше велику част, беше човек мио и добродушан, те их свесрдно прими и угости.

— Видите браћо моја! — рече домаћин, — има томе већ око једанаајст година, како нисам био весео и расположен, а то све с тога, што сам имао рђавога суседа, па смо живели у свађи; данас смо се измирили, те у славу тога држим ову част, а исти сусед дао ми је на дар овај леп пехар, који ћу чувати догод узживим.

Пехар беше златом искићен а изнутра пак сребрн.

Дружина, која беше јако расположена, веселила се неко време, а после их домаћин уведе у спаваћу собу, где брзо заспу.

Сутра дан тек што се указаше сунчани зраци, путници захваливши на конаку, пођоше даље. Када се од села удалише, онај други извади пехар, говорећи:

— Погле само овај пехар, је ли да је леп?

— А откуда ти то? — упита зачуђено први.

— Та то сам ти брате украо од од тога човека где смо преноћили.

— Како си могао то учинити, кад нас је тако лепо примио и угостио; па како се радоваше нашем доласку, а ти с њим тако нечовечно поступа.

— Неразумеш ти ништа, с тога ћути, јер то је промисао Божији, — одговори други.

Први се не хте препирати, с тога ћуташе.

Путоваху опет цео дан даље и када се сутон поче ватати, стигоше у једну варошицу; ту уђу у једну имућну кућу.

Домаћин, који беше горд и неблагодаран, ходаше по дворишту.

— Добро вече милостиви господине. Домаћин ћуташе.

— Молимо лепо, да нам допустите преноћити.

— А ко сте ви? — упита гордо домаћин.

— Ми смо путници.

— Ја не примам никога, а наиме кога не познајем. Одлазите!

— Смилујте се на нас.

Тада домаћин да их се што пре опрости, рече гордо:

— Ено вам она стаја, па одлазите, па ме не узнемирујте више!

Стаја у коју наши путници уђоше, беше врло нечиста, с тога онај први рече:

— Хајдемо брате на друго место, ја овде не би био вољан остати.

— Сада већ свеједно, где смо ту смо, а ову ноћ можемо и овде преноћити.

Путници одмах легоше и почем беху јако уморни одма и заспаше.

Сутра дан већ беше сунце високо одскочило, када се даље кренуше. Но онај други почем захвали на конаку, извади нехар и рече :

— Вашу доброту награђујем овим малим поклоном, примите од мене као на дар.

— Велика вам хвала, желим вам сретан пут, — одговори умиљато домаћин.

Када се опростише и кренуше даље, тада први рече:

— Да ли си ти то хотимице учинио или не? Ја не знам, ја те не разумем; сад од онога ваљана добродушна човека си украо, а овоме немилосрдном пак поклонио; да ли је то сада право питам ја тебе?

— Када не разумеш, ћути, та то је промисао Божији.

— Е, гле јако, сада он држи, да је то промисао Божмји и да ја неразумем

— Не разумеш, кад ти рекох, само хајде да се мало брже пожуримо.

Први пође, али се целим путем препираше, јер му не беше право.

Вече се већ поче да спушта на лаки крили, када наши путници сретно стигоше до једне колебице. Домаћица, која имађаше четворо нејаке деце, беше умиљата, милосрдна и гостољубива жена. Чила и вечито румена деца, весело се играше с мајком. — Путници уђоше унутра и замолише за конак.

— О, драге воље, — одговори домаћица, седите, па се поодморите, јер знам да сте уморни; али ми опростите што вам за вечеру немам ништа дати, догод мој муж не дође.

Тада домаћица узе поломљен срп и оде; не потраја дуго, врати се натраг носећи траве под пазухом; па им простре на земљу и рече :

— Опростите ми и будите задовољни, друге постеље немамо.

— О, са свим смо задовољни ; хвала вам лепо.

Разговараше неко време, кад ал дође и домаћин.

— Да ли си донео шта за вечеру, — упита га домаћица, — добили смо госте.

— Данас несам могао више заслужити до ово парче хлеба, — одговори домаћин.

Домаћица узе хлеб и разломи га на двоје, давши пола гостима а пола својој милој деци, која желно гледаху.

После те вечере и краткога разговора путници могоше да сутра рано уране.

Домаћин и домаћица помоливши се Богу са својом дечицом, такође легоше.

Пре него што је рујна зора зарудила, путници се спремише на даљи пут; захвале на дочеку и пођу. Онај други, када је пролазио поред куће, извади жигицу и упали кућу.

— Сада се пожуримо, да нас не стигну.

После неколико тренутака, чуше јаук и лелек, окрену се и видоше кућу где букти сва у пламену.

— Журимо се опасност је велика, — рече други.

Тек после неколико часова, када видеше да избегоше сваку опасност, онај први стане.

— Ја с тобом више нећу да идем; иди ти брате на десно, а ја ћу на лево; или обратно како ти драго, само с тобом више нећу да идем. Та ја сам пошао у свет да тражим срећу а овако ми Бог неће дати, када тако неправо чиниш. О, Боже мој! да ли имаш срца, да ли осећаш? Јадници, та ништа друго не имаше доли те колебице па сада и то изгубише.

— Ћути, не разумеш ништа, то је промисао Божији, — одговори други.

— Ху! та од куда би то био промисао Божији, и од куда да ја не разумем, — рече први мало љутито.

— Не разумеш, рекох ти, само хајде.

Први не хте у први мах да иде; али га онај други с тешком муком наговори, те пође.

Тек што сунце последње своје злаћане зраке бацаше на земљу, а путници беху већ стигли до једнога прекраснога летњиковца, који беше засађен сваковрсним шарним цвећем, те својим миомирисним миром испуњаваху целу околину. Ту се чуше складне песме лепо појних птица и умилна химна чаробног славуја, чили лептирови весело летаху с цветка на цвет, а около и унутри беху засађена сваковрсна лисната дрва, која преко дана чинише дебео хлад.

У томе тако рећи земаљскоме рају живео је човек милосрдан са својом милом супругом и омиљеним јединцем. —

Ту наши путници беху тако пријатељски примљени и угошћени, као ни на једноме месту.

Умиљати и весео дечак око девет година отрчи матери да је зове.

— Мамице оди брзо, добили смо госте!

Домаћица дође и лепо их предусретне.

Дечак који се радоваше гостима, непрестано стајаше поред њих и слушаше их и запиткиваше.

После дужега разговора и пријатнога провађања домаћин их одведе у спаваћу собу.

Сутра чим петао навести зоре сјај а путници лепо благодаре на доченку и пођу даље.

— Станите! — рече домаћин, — да вас слуга проведе кроз шуму и упути.

Но несташан дечак не хте допустити да их други испрати до ли он. Родитељи његови, који га врло љубљаху и по вољи чињаху допусте му.

Чио дечак је сада весело скакутао пред њима и целим путем причао. Када беху већ на другом крају шуме, која беше четврт часа удаљена, чуше ромор несташног потока, преко ког беше једна узана даска; прелазећи преко те даске, онај други увати дечка за раме и тури га у поток, где се и удави.

— Сада се морамо јако пожурити, да нас не би стигли — рече други.

Путници се пожуре и тек предвече сташе.

— До јако сам ишао с тобом, — рече први, — али више ни корака Та сињи би камен горко заплакао. Јадно дете, шта ти оно учини, те му млађани живот у најлепшем цвету уништи, како беше мио и чио. Тужни родитељи! како ће да цвиле, док им долети црна вест да изгубише драгога јединца. Срце ме тишти од бола.

— Када не разумеш, ћути, та то је промисао Божији.

— Нећу више ништа да чујем од тебе. С богом и пође.

— Стани! — рече му други. — Видим да нећеш више са мном да идеш, с тога седи да ти причам зашто сам то све учинио, па ћеш рећи да сам имао потпуно право.

Први беше јако љубопитан, те седе.

— Видиш, — поче други, — тамо где смо први пут преноћили, тамо беше домаћин милосрдан и благ, а онај његов сусед, напротив лукав, завидљив и онда му не мишљаше добро каде се измирише; он се претварао. Онај пехар што му поклони, беше отрован, да је из њега само једном пио, на мах би издануо, па сам му с тога и украо.

Црне душе, децо,
Бог намере пречи,
А невине свагда
Ода зла излечи.

— А где смо друге ноћи ноћили, ту беше бездушан и горд човек и врло велики каишар. Целу околину довео је до просијачкога штапа, па сам му с тога дао тај пехар; он је из њега исти дан пио и умрьо Цела околина лакшим дахом дише и сва је веселија што нестаде човека, који с њима тако нечовечно и немилосрдно поступаше.

Ко са туђом муком
Благо себи стече,
Тај за свога жића
Сретан бити неће.

— Но ту имаш потпуно право, али ово треће што учини, то ме и сада боли.

— Саслушај ме само. Када дођосмо до оне колебице у којој живише добре душе у врло великој сиротињи.

— Па с тога је мени и жао, — упадне му у реч први.

— Чуј ме! Ја упаливши им ону колебицу учинио сам их врло богатим. Домаћин када је кућа изгорела, тражио је по згаришту и саме ексере, а када је онај банак разрушио, што беше у кући, нашао је огромно благо, што су му још његови предци закопали у време рата.

Ко се Богу моли,
Тај ће сретан бити!
Јер га Господ неће
Никад оставити.

— И овде имаш потпуно право, сада видим; али ово треће што си учинио, то ти не могу опростити.

— Чуј ме даље. Четврте ноћи где смо преноћили у ономе дивном летњиковцу и тамо беше човек свесрдан, више деце не имађаше до то једно, које беше јако напуштено и размажено. Тај дечко када би доростао, све би очево имање уништио и напоследак би се сам убио. Да не би родитељи тај црни и грознији призор дочекали, с тога сам му пре одузео живот.

Од искрице једне
Бива пожара,
Угаси је, док ти
Не начини квара.

— Но сада већ видим, да имаш потпуно право; али реци ми молим те, од куда ти то све знаш, — рече му први окренувши се к њему, али њега више не беше овде; јер то беше анђео хранитељ.

Онај први оде кући, где га жељно чекаше и није више ишао да тражи срећу, него је неуморно радио, а срећа му је сама ишла без да ју је тражио.

Срећу нећеш никад наћи,
Срећа дође сама,
Само ради неуморно,
Угледај с на мрава.

П. Ј. Подградски.

ШАЛА И ДОСЕТКЕ.

Добију неки фратри новог фракатура (црквењака) па му строго заповеде, да их не сме звати само именом: Мартине, Ловро, Либурије и т. д. него да сваком од њих пред његово име придода реч „Фра“ што-значи фратар и тако их има звати: фра Мартине, фра Ловро и т. д. Одмах први дан спази наш нови фракатур где манастирски магарац у фратарској башти салату пасе, те иза гласа повичо једном фратру: „Ој та зар не видите фра Мартине, ето вам фра магарац поједе сву фра салату.“

*

Сео Цига крај Дунава, извадио из торбе кашику и срче њоме воду. Запита га неко: А шта радиш море? — Частим се, једем рибње чорбе, вели Цига. — Па где ти је риба, Бог те видео? А зар је не видиш где се праћака? одговори Цига и настави даље започету част.

Прибрао: *Перо Т. Солде.*

Поларна светлост.

ПОЛАРНА СВЕТЛОСТ.

Међу највеличанственије природне појаве спада поларна светлост. Име своје добила је отуда, што се на половима земље вића. Пошто се она и на северном и на јужном полу земље у исто време појављује, то се у првом случају назива северна светлост а у другом јужна светлост.

Онога дана, кад ће се поларна светлост појавити, већ изјутра се вићају танки перјасти облаци, који се према једној тачци скупљају. Пред вече дубоко на обзору потамни небо, које је пре тога сасвим ведро било. Затим се образује као нека дебела маглена завеса, која се лагано уздиже и достигне висину од 8—10°. Боја ове густе магле почиње да прелази у мрку или љубичасту. Звезде се провиде кроз њу као кроз какав густ дим, који местимице околину помрчава. Један јасно светао испрво бео а затим жут лук окружује ову густу маглу, тако, да изгледа као нека тавна полукугла која је на рубу светла. Овај лук се увек доцније укаже од мрке магле и непрестано таласајући се горе доле стоји по некада више часова на једном месту. Док тако стоји непрестано мења своју боју тако, да сваки час из љубичасте и бледо жуте боје прелази у жуту као смарагд зелену, црвену и пурпурно црвену. Пошто је тако, непрестано преливајући се у најдивније боје, неколико часова постојао, почну од њега у вис излазити као ватра светли зраци и зрачни сноповi, разне дужине, понајвише у правом а кад кад и у кривом правцу све до зенита. По некада са овим светлим зрачним сноповима излазе и густи мрки зраци. При врло јакој северној светлости не излазе ови светли снопови само из лука, него и из многих тачака са обзора, као из земље и сједињује се у дивно ватрено море, које се у најлепше боје и облике прелива тако, да се лепота ове прекрасне појаве не да описати. Јасност и дивота боја зависи од кретања њихових, што су ова бржа и јача, у толико је и светлост јача и дивота боја лепша. На послетку скупе се сви ови светли зраци око једне извесне тачке на небу тако, да образују једну многокраку звезду која се назива круна поларне светлости (види слику). Зраци у круне су жуто светли, као злато и не таласају се више него се само по каткад разлажу у призматичке боје. Ретко се дешава да северна светлост образује потпуну круну; а с њоме је уједно и крај читавој величанственој и прекрасној појави. Одмах затим почну се светли зраци скраћивати и све блеђи и блеђи бивати; па и самог светлосног лука наскоро нестане и у место мало час дивне појаве, види се по целом небу само расуте, бледе, светле и непомичне пеге, па и оне пре нестану, него она густа маглена завеса на дубоком хоризонту. Често остане, на послетку само један танак, блед облак на окрајцима као перјаст.

Било је много претпоставака о постанку поларне светлости. Данас се сматра за узрок дејство електричних струја од полова земље према горњим слојевима атмосфере. Ово се доиста и обистинило. Године 1859. између 17. и 20. Августа појавише се у Француској а затим скоро у целој Европи две сјајне светлости, које су дејствовале као телеграфичне жице, звонца су сама од себе кретала, депеше су непрестано прекидане биле, а магнетска игла је ванредно одступала од свога правца. По чувеном природњаку де ла Риву узрок поларној светлости јесу електрична испражњења која се догађају у поларним крајевима између атмосферског позитивног и негативног електрицитета земаљске кугле, који су упливом сунца одвојени. Слика ова показујо нам северну светлост с круном на Лапланду.

БОЛАН ОТАЦ.

Крај постеље деца, мајка,
Горке сузе роне —
И за здравље болна оца,
Вишњег творца моле.

Саслушај нам молитвицу,
Милостиви Боже!
Да нам слатки наш бабајко
Оздравити може.

Не растави њега од нас,
У највећој беди,
Ко ће нама хлеба дати?
Ко да нас надгледи?

„Не плачите, не тужите
Соколови драги!
Хлеба, среће, даће вама
Творац вишњи благи.“

„Молите се само Богу
Па добри будите,
Милу мајку из свег срца
Свагда да љубите.“

Тако отац поче деци
Савет говорити,
Али заспа, — вечни санак
Мирно боравити.

„Погледај нас још те једном!“
Деца, мајка зборе,
Али очи ладног тела,
Неће да с' отворе.

П. Ј. Подградски.

ТАЛИЈАНСКИ ЛАЗАРОНИ.

Талијански је народ један од великих народа у Европи. Њихова држава, Италија, која заузима цело велико Апенинско полуострово, спада међу Европске велесиле.

Талијани су живе и веселе нарави, и особито радо певају. Језик им је сродан старом латинском језику и врло је милозвучан. Људи, који добро познају талијански језик, хвале га као најмилозвучнији и кад талијани запевају, милина их је слушати. И сами прости радници њихови, који се овуда код нас налазе, где праве железничке путеве, часом удесе слошки по коју талијанску песму, тако лепо и пријатно, да их радо слушају и они, који ни речице талијански не знају. У томе су они дакле као и Срби, јер и Србин се сав у песму уживео и најзадовољнији је кад може да по коју народну песму отпева.

Но, као што у сваком народу има беспосличара који бегају од посла као ђаво од крста; тако их и у Талијана има. Њихови беспосличари, тако су чувени, да за њих зна чак и други свет изван Италије. То су тако звани Лазарони, којих највише има у највећој Талијанској вароши Напољу. Тамо је земља врло плодна, много им што шта роди а да и не сеју, јер је поднебље врло благо, тако, да никад и немају праве зиме. Зато се тамо може да живи, а да се и не раде претешки послови, те зато и има тамо много Лазарона. Али, што јест, јест; сад већ нису ни они тако велики беспосличари као што беху пређе, да леже по улицама, на обалама морским, по ћошковима од улица, па да само носе портељаг за киме год, или да сокаком носе и продају лађану воду, а кад какав угледнији човек наиђе, а они појуре за њим као шашка, као оно ти код нас циганчад, па не да ишту, но готово да отму по који новчић или пару. Разуме се да живећи у таком нераду, мораху ићи и врло одрпани, хаљине им беху скоро од самих дроњака.

Али као што рекох, сад већ нису ни они као што су били. Сад су се и они одали на по какав сталан посао, гдекоји се латио каква заната, по неки је изучио музику или гајде, па свирајући заслужује себи хлеб да не мора просијачити као пређе; многи се погодио за слугу код фијакера, а многи опет тргује, или као што ми велимо, пиљари с воћем и т. д. Но ипак и сад их може видети на топлим данима, да се по морској обали извале и сунчају се.

Талијански Лазарони свира.

У ЛЕТО И У ЗИМУ.

I.

Летња ноћ.

Ноћ је: гора и долина
У таму је увијена.
Земљино је лице тама
Свуд увила ка' копрена.
Са ведрога неба јато,
Тма звездица, месец сјаје:
Траг кумовски свуд се бели,
Ка' од самог сребра да је.
По долини и по гори
Шта се тако светли, блиста?
Да ли зрна бисерова?
Светњаци и роса чиста
Ал је дивно поглёдати
По небу и земљи, Боже!
Ту дивоту нико, нико
Описати, знам, не може.
Тишина је, јер све давно
Сну, одмору предало се.
Тек ветрићи, што мирисе
На лагани крили носе,
Каткад лишће на дрвету
Прелиснатом што затресу,
Тек ћеш чути лење попце —
Почивати вољни несу —
Како тихо свуд свирају —
Ногама по крили тару,
Тек ћеш чути лавеж паса,
Бистри поток, поточару.
Слађани ми осећаји
Загрејаше срце, груди.
Срце ми се раздрагало,
У њему се песма буди:
Ноћи, ноћи! ал си пуна
Миомира, лепог хлада!
У тебика мир, тишина,
Пријатност и благост влада.
Ноћи, ноћи! ал си пуна
И препуна баја, чара! —
Најлепше су летње ноћи.
Њима нема равних, пара.

II.

Славујева песма.

— Са мађарског. —

Ноћ је дивна . . . тишина је
У шумици на све стране.
Смешећи се месец сјаје
Кроз лиснате, мирне гране.

Немо доба настало је.
Ћути, нем је сав предео,
Јер славујак није своје
Певуцање још почео.

У шумицу завирује
Многа зрака месечева,
Да му дивне песме чује,
Да га слуша како пева.

Дивна му се песма хори . . .
Ни дахнути ништа не сме —
Тек поточић што жубори,
Што му прати гласе песме.

III.

Зимњи свет.

— Од А. Петефија. —

Ал снег пада, завејава,
Ал ветрина бесно пири,
Ал играју на вратима
Бербернице лим-тањири!
Где је сада живовање, где је?
У собици, пећ ако се греје.

Секу дрва сиромаси,
Да заслуже пару коју.
Детенце им плаче, дречи
У лакоме свом повоју.
Где је сада живовање, где?
У собици, пећ ако се греје.

Стражар-војник брзо хода —
Да се згреје — крај стражаре.
Сузе му од зиме теку,
Рукама их често таре.
Где је сада живовање, где је?
У собици, пећ ако се греје.

У сиротог дротара се
Горње рухо све издрло.
Црвен му је нос од зиме.
Зима му је, зима врло.
Где је сада живовање, где је?
У собици, пећ ако се греје.

Путник-глумац иде, лута
Од села до села сада
Зима му је, а гладан је:
Пут му врло горко пада.
Где је сада живовање, где је?
У собици, пећ ако се греје.

А шта сада Цига ради?
Крпи шатор — добро своје.
У шатор му ветар куца,
Уђе и без: слободно је.
Где је сада живовање, где је?
У собици, пећ ако се греје.

Ал снег пада, завејава,
Ал ветрина бесно пири,
Ал играју на вратима
Бербернице лим-тањири!
Где је сада живовање, где је?
У собици, пећ ако се греје.

Иван М. Поповић.

НЕКОЛИКО ПРИПОВЕЧИЦА К. ШМИТА.

1. КИША.

Један трговац враћаше се неког дана са вашара; беше узјахао једнога коња, а уза се беше метнуо бисаге пуне новаца. Киша падаше, што је онг реч, из неба из земље, а онај добри човек беше сав у голу голциту воду: тако да у тој незгоди поче чак да мрмља незодовољно, Боже м' опрости, и на Бога, што му је даровао тако незгодно путовање. Мало за тим стиже кроз неке лугове и мрачне дубраве, где сав обамре од страха, кад виде, где пред-а-њ изиђе један разбојник, који ухвати бусију (заседу), па натеже на њега пушку, да га убије. Али како се беше оквасио баруг и закисао, те пушка не упали, а онај (трговац) кад то виде, ободе ти коња, па беж' — сирома, и утече здрав читав. Па кад виде себе спасеног, рече у себи:

„Како бејах пре неблагодаран Богу због кише! А да није било кише ја бих био сад мртав. Сад бих се купао у мојој крви, а моја породица узалуд би чекала мој повратак. Киша, на коју сам гунђао, спасла ми је и живот и опстанак мој и моје породице. О, Боже, велика су дела твоја, буди ти хвала и слава".

Све што је од Бога, све је добро и лепо.

2. ПЕТАО.

Једна вредна домаћица буђаше свакога јутра своје слушкиње на рад још чим петлови учеставаху девети сан (т. ј. пред свануће — израз код сељека). Слушкиње веома омрзоте на петлове и једном удавише једнога код куће што имаху, држећи да после могу и дуже спавати. Али стара домаћица, не знајући више које је доба, поче од тога дана све раније и раније да их зове, а по некад и у поноћи.

Тражиле преко леба погаче па добиле прољу.

(Продужиће се.)

НЕСТАШКО.

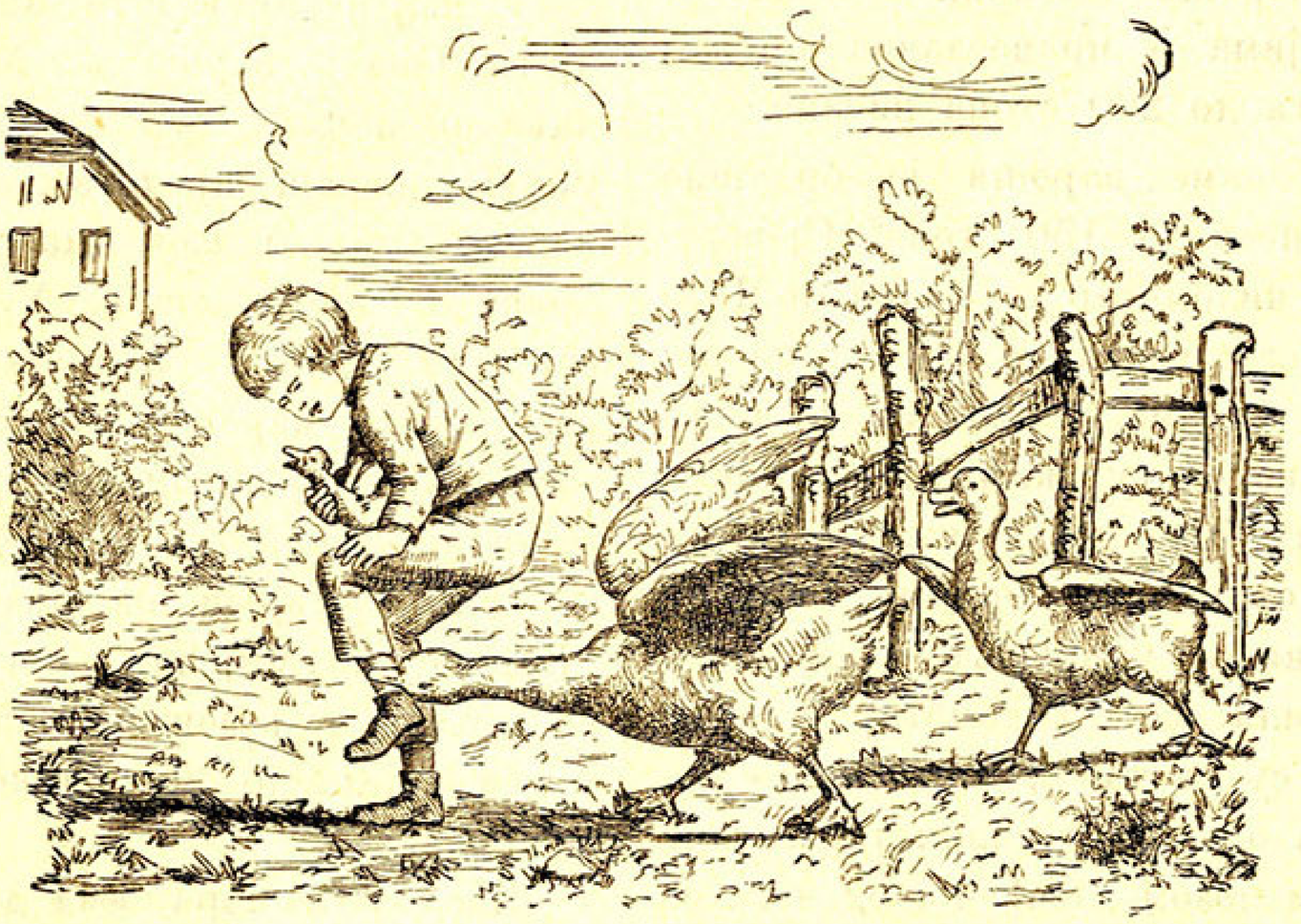

Несташко.

Ој несташко,
Дете врашко!
Окајдер се тог гушчета,
Мајка не да свог детета,
Па ће бити трке, цике,
Па ће бити луде вике.

Ој несташко,
Дете врашко!
Не мирујеш, враг те носи,
Док те гусак не покоси,
Или гуска не уједе,
Те допаднеш бола, беде.

Ој несташко,
Дете врашко!
Гле ухвати гушче мало,
Ал га дело скупо стало,
Вришти један, тешка ј' мука
Ујела га љута гуска. *О.*

СРПСКА МЈЕСТА.

Подгорица (у Црној Гори).

Лежи у Зетској равници на југо-источној граници Црногорско-Турској, од које је 1 километар удаљена.

Ово је највећа варош у Црној-Гори, која јој је по Берлинском уговору, мирним путем предата 1879. године 27. Јануара, који дан становници, као дан свога ослобођења сваке године прослављају. Окружена највећом и најплоднијом равницом Црногорском, изгледа као да је у увалу. Блага и питома клима, која у овој равници влада, чини те у њој успијевају разна жита и многе врсте јужног питомог воћа Равница ова велика је до 25□ (квадратних) километара, које је као окићено малим брдима; тако је за $^1/_2$ километра сјеверно од вароши „Велика и Мала Горица“, под којима је православна црква; оне могу имати до 200 стопа висине.

Јужно до саме вароши је брдашце „Љуботић“, висок до 150 стопа. Сјеверозападно на 1 километар је „Велико и Мало Брдо“, који могу имати до 300 стопа висине. У овим брдима борили су се често чете црногорске са турскима; а осим ових има још мањих брдашца у јужном дијелу равнице. На свим овим брдима били су турски шанчеви и утврђења. Сјеверо-источно од вароши, за 1 километар је поље „Дољане“, ђе су се такође чете често борише; оно има око 5 □ километара, које је све виновом лозом засађено, од чега се производи много пића.

Са сјеверне стране, до саме вароши, долази од истока рјечица Рибница, која је добила своје име од тога што је у њој врло лијепа риба, која се лови, она увире у Морачу. Са западне стране тече највећа црногорска ријека Морача, која долази са сјевера из планине Јаворја. Обје ове ријеке добре су и чисте, а вода из њих употребљава се за пиће у вароши; а осим њих има и 10—15 бистијерна. Сјеверно $^1/_2$ километра је на ријеци Морачи велики „Везиров мост“ (ћуприја), који је до 30 метара висок а до 50 метара дуг. Управо 1 километар сјеверно од вароши, више мјеста ђе се спајају ријеке Зета и Морача стоје развалине старе „Дукље“, ђе се родио цар римски Диоклецијан, по коме се ова област звала „Диоклиција“. И сада под развалинама Дукље налазе старе римске новце. За 1 километар источно од Дукље, прије је постојала варош „Златица“ ђе се, као што се говори, родио основатељ српског државног јединства Немања I-ви и српски учитељ, просветитељ и I-ви Архиепископ Свети Сава (Ратско Немањић).

Сада да пријеђемо на опис саме вароши, које смо и почели.

У њој се нема шта интересантног видјети. Она је варош из XV. стољећа, зидана по начину турском, без икаквог реда, управо варош представља нам гомилу у нереду кућа. У њој има стара развалена црква и гробље још из X. вијека, које нам свједочи да је ту и прије морала постојати каква варош. Садашња варош заузима 3—4□ километра простора, на коме је зидано ђе је тко хтио без реда.

Она се дијели на два главна дијела „Варош“ и „Мијећан“, који се опет дијеле на махале, т. ј. сокаке; таквих махала има у оба дијела до 25, од којих свака има свој назив.

Пазара (вашара) има два главна „Варошки“ (у „Варошком“ дијелу вароши) и „Главица“ (у „Мијећанском“ дијелу вароши).

На овим вашарима продавају се: земљодјелски производи. т. ј. разна жита, животиња домаћа и друго. Трговина иде доста добро у свему.

Ове 1885. године по највишој наредби Њ. В. Књаза, у пољу „Ливаде“ обиљежена је нова варош, по новом европском

плану, на којој се почело живо радити, дакле из међу старе и нове вароши бити ће ријека Рибница, на којој има 2 старе и 2 нове ћуприје. Варош садашња броји 7—8.000 становника, који су готово сви Срби, а има мало и Арбанаса, доселника из Скадра. Вјере су Православне, Мухамеданске и Римокатоличке. Православни имају једну своју цркву, под „великом Горицом“, за коју се каже, да је зидана у доба Немањића. Мухамеданци имају 4—5 џамија т. ј. Богомоља. Католици имају једну капелицу, у кући њиховог фратра (свештеника). Становници се баве: занатима, који добро напредују, трговином, а други сталеж: сточарством, земљорадњом, рибарством и т. д. У вароши постоји окружни суд, варошка и финанцијална управа, читаоница, поштанска и телеграфска станица и основна мушка и женска школа. Ову школу посјећавају ђеца све три вјероисповједи, којих има свега, мушких и женских до 600; њих уче 6 учитеља и једна учитељица. Народ је у сваком погледу почео добро напредовати, у чему му је до сада сметала турска глупост и варварство. Он је доста марљив, раден и трудољубљив и неће бити чудно, ако за брзо много даље корачао буде.

Језик (говор) је српски у употреби, али је он доста искварен и неправилан, због мијешања у њега турских и других ријечи, али ће се и ту доћи мети. Више самог ушћа Рибнице у Морачу стоје развалине старог Подгоричког града, кога је гром 1878. године оборио, запаливши у њему џебану која се је налазила. Зидине развалине су дебеле до 2 метра, а високе до 30 метара, а може садржати $^1/_3$ до $^1/_2$ километара простора.

Цетиње. *Лука Пишчелић.*

СВАШТИЦЕ.

На Балкану. У прошлом смо броју јавили, како се Бугарска са Источном Румелијом преко ноћ ујединила и да је то у велику бригу задало не само земље на Балканском полуострову: Србију, Грчку, Турску, него и друге Европске велике силе, што дрмају целим светом. Балканске државе: Србија, Грчка, Турска и Бугарска скупиле су сву своју војску на оружје и стоје као запета пушка, тако, да сваки час може планути рат. Вести се проносе врло разне, али све неповуздано, јер што се данас чује, сутра већ јаве да није истина. Па зато ни ми не можемо још сад ништа поуздано јавити, али су изгледи таки, да ће пре бити рата него да неће. Међу тим било рата или прошло на миру, скоро ће се знати, јер овако неизвесно стање не може још дуго трајати.

Српски црквени народни-сабор, за који рекосмо у прошлом броју, да се састао у Ср. Карловцима, после адресе, која је поднета цару, још је само саставио правила, како да се у будуће бира српски патријар, и изабрао саборски одбор, као највишу власт, па се онда одгодио на неизвесно време.

Пренос костију Стјепана Митрова Љубише. У „Голубу“ од 1882. бр. 9. описали смо опширније рад нашег чувеног и неумрлог књижевника Стјепана Митрова Љубише, који је у Бечу 1878. умрьо и сахрањен. Но благодарни Срби Далматинци, не хтедоше да им кости њиховога најврснијег сина у туђини почивају, за то се сложише и скупише потребну своту новаца и у недељу 22. Октобра ове године пренеше их у Будву, Љубишино место рођења, где га у огради православне српске цркве сахранише да међу својима вечни санак борави.

Да се пасуљ боље скува. Познато је, да се пасуљ, боб, сочиво (леће) не кува радо у свакој води. Обично додају куварице мало соде у воду, у којој се горе наведено вариво кува. Али од соде добива вариво неугодан мирис. У једном господарском листу препоручује се место соде, шећер. У воду, у којој се кува пасуљ, боб или сочиво, баци комадић шећера. Тиме исто вариво добије пријатан укус а уз то се скува много брже него са содом или ичим другим.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Настава за темељно учење мађарског језика од Адолфа Родера, српски од Стевана Коњовића учитеља. На свет издала књижара Миливоја Каракашевића у Сомбору. 1885. 8° стр. 488. Цена 5 фор. — Ово дело, које је писано по методи Тусен-Ланженшајтовој и које је у свету стекло лепа гласа, изишло је у 30 писама а 60 лекција. Ко пошље 5 фор књижару издавачу, добиће књигу с наплаћеном поштарином.

Читанка за четврти разред српске основне школе одобрио српски народни црквено школски савет. 8° 240 стр. У Новоме Саду издање и штампа А. Пајевића 1885. Цена 34 нов. — Ово је најновија српска Читанка, за разред коме је намењена, врло добро удешена, те се тиме и сама најбоље препоручује за српске школе.

Браник, тако се зове нов лист, који је почетком октобра ове године у Новоме Саду почео излазити на место „Српског Кола“ које је престало излазити. Браник излази три пут недељно и стаје годишње 12 фор. или 30 динара, на 1/4 године 3 фор. или 7 1/2 динара. Власник издавалац је Миша Димитријевић а уредник Никола Јоксимовић.

Орао лист за просвету, привреду и забаву народу. Овај је лист почео излазити у току ове године и то у Великој Кикинди. Излази сваког 1. 10. и 20. у месецу и стаје годишње 2 фор. Власник и одговорни уредник је: Арон Удицки.

Орао, велики илустровани Календар за 1886. год. уз сарадњу српских књижевника уређује Стеван В. Поповић (година дванаеста). — Овај највећи и најбољи а по томе и најјефтинији српски календар за 1886. већ је изишао а може се добити по 50 нов. или 1 динар. Календарски део уредио је највештији зналац наш у календарској струци г. Александер Сандић, професор. Између месецослова налазе се изленирани чисти листови за белешке. У другоме пак делу своме доноси „Орао“ овај садржај 1. Мајор Миша Анастасијевић (са сликом); 2. Атанасије син Герески (са сликом); 3. Црвоточина, приповетка из српског живота; 4. Алкохолизам, седми чланак Дра Ђорђа Натошевића, говори о томе, како је хрђаво пити опојна пића; 5. Правила за очување здравља; 6. Орлићева кошница, од Јов. Живановића; 7. О гајењу пића; 8. Вртарске поуке; 9. Правне поуке: Закон о разрешењу задруга у Угарској; 10. Кућа је први браник народности; 11. Оснујмо: „Народно црквену библиотеку и музеј српске Митрополије и патријаршије“; 12. О дацијама, или како се обогати; 13. Шта могу месни шк. управитељи; 14. Спасавајмо наше народне школе; 15. Српска рађа на земаљској изложби у Будимпешти; 16 Белешке; 17. У наше илустрације (слике;) 18. Вашар и винарски календар. — Осим већ поменутих слика, налазе се у овом календару још и ове слике: Вук. Ст. Караџић, лепа, насловна слика; 2. Димитрије Матић бивши министар просвете у Србији; 3. Димитрије Бузнић, први српски глумац; 4 Влахо Буковац, вешт сликар; 5. Никола Атанасије Плавшић; 6. Јово Митријевић; 7. Савка Дра Јована Суботића; 8. Виктор Иго. 9. Велика школа Београдска; 10. Сељачка кућа у Лици; 11. Црногорка; 12. Хајдук на одмору; 13. Кореница; 14. Срне; 15. Цыганка; 16. Кавкаска цура; 17. Златни Праг у Чешкој; 18. Пошта у пустињи; 19. Бедујин на молитви; 20. Српске црквене старине I. и II. на Будимпештанској изложби; 21. Св. Кирило и Методије словенски апостоли и просветители

Заједно с „Орлом,“ изишао је и календар „*Царић*“, мали календар са сликама за годину 1886. Цена 20 нов. или 2 гроша.

Оба ова календара издала је гласовита штампарија А. Пајевића у Новом Саду и код ње се могу ови календари на велико наручити, која растуривачима и купцима за готово даје највећи уобичајени рабат. Наручбине из Србије прима књижара Велимира Валожића у Београду, а на комад могу се ови календари по горе означеној цени добити у свакој бољој српској књижари. У Сомбору у књижари Миливоја Каракашевића.

Рачунске задаће.

1.

Један човек погоди 20 надничара на недељу дана, и то за 40 фор. Сваком човеку је плаћао 6 фор. недељно, свакој жени 4 фор. а свакој девојци 1 фор.

Пита се колико је било људи, колико жена и колико девојака.

2.

Спази син, који иђаше с оцем, јато дивијих гусака, па упита оца, колико их може бити? Отац одговори: „Да их је још једанпут толико и још једна половина и још једна четвртина тога јата и још једна гуска, било би управо стотина.

Погоди колико је било гусака у томе јату?

3.

Неки свештеник однесе златару један леп, са дијамантима искићен крст, да га очисти. На том крсту беше 13 комада дијаманта, и то када се броји од доле па управо горе, а било их је 13 броіући од доле па на десно ил на лево. По томе је рачунао свештеник да ли је узео златар или не.

Златар видећи то скупоцено камење,

непрестано мишљаше, како да два узме а да опет остане 13 т. ј. бројући од доле горе и од доле на лево или на десно.

После дуљег размишљања изнађе те два узме и опет остаде 13

Како је то могло бити?

Платон Ј. Подградски.

Загонетка.

Ја сам животиња
Само од два слога,
Да ме не познаје
Нема баш никога.

А и ви ме децо
Врло добро знате,
Јер велику корист
Од мене имате.

Од првог ми слога
Баци прво слово,
А на место њега
Мети друго ново.

Тад' ће бити нешто
Што ми увек треба,
Јер то ми је нужно
Ко што ј' вама хлеба.

Сад м' из оба слога
Баци слова крајња
Па ће бити реч'ца —
Једна мало мања.

Која нам казује
Нешто испод коже,
Без чега баш нико
Живети не може.

*

На ту загонетку
Мало се насмеши.
Но дед' се потруди
Те је и разреши.

Ниш. *Љуба М. В. и Драг. С. М.*

РЕШЕЊА.

У прошлом броју „Голуба“ значи:

1. Загонетка: Крушевац, кру, уш, шева, Ева, Вац. — **2. Ребуси**: 1. Цврчак; 2. коров; 3. Крушедол.

Правилно решили: **све**: Ната Марјановић уч. 4. разр. у Шароку и Раде Марјановић у Нов. Домбовару; Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу; Ђорђе Васиљевић 1. р. трг. школе у ?

Загонетку и 1. и 2. ребус: Јован Х. Стевић у Грачаници; Стојадин П. Радосављевић, судски писар у Крушевцу; Душан Станаћев, Срећа Прекајски, Јоца Цуцић, Исидор Рођенков, Љуб. Величковић, Шандор Бешлин, Гадом. Петровић и Пера Голушин ученици у Карлову; Јован Д. Грајић у Бањалуци; Софија Смиљанић у Руми; Васа Кондић у Приједору; Светозар Васиљевић уч. 2. р. гим. у Сарајеву; Мил. Курија од Богетић уч. 2. р. гим. у Осеку; Милан С. Симић уч. 1. р трг. шк. у Мостару; Јоца Петровић учен. у Врањеву; Јелисавета и М. Петровићева у Загребу; Павле М. Радосављевић, Стаменко Н. Радичевић III. г. и Радојко Васиљевић II. г. питомци ратарске школе у Краљеву; Десанка Константиновић уч. 7. р. у Панчеву.

2. ребус и загонетку: Душан С. Петковић гим. II. год у Котору; Јово Т. Милић уч. трг. школе у Мостару; Душан Савић у Б. Градишци; Катица Јовановић уч. 2. р. више дев. школе у Н. Саду; Ђорђо Чокорило уч. 1. р. трг. школе у Мостару; Вељко Оборина уч. 1. р. трг. шк у Мостару.

1. ребус и загонетку: Шпиро Илије Докица учен. у Мостару; Сима П. Јовановић Ливњак; Перо Т. Солде у Мостару.

Само загонетку: Гђца Десанка Стојановићева у Приједору; Олга Нинић и Ангелина Нинић ученице у Шиклошу; Светозар Ћоровић уч. 1. р. трг. шк. у Мостару; Милан Ј. Радуловић у Мостару; Даринка ученица 6. разреда у ? Миливој Шиљаревић гимн. у Вел Кикинди; Јово Костић уч. 4. р. у Мостару; Којо Костић уч. 1. р. трг. шк. у Мостару; Љубица и Милан Јаковљевић учен 3. и 4. р. у Руми; Софија и Вука Медаковић уч. 4. р. у Руми; Мар., Јелена, Јоца и Сава Миљковићи ученици у Баваништу

2. и 3. ребус и загонетку: Петар Симоновић уч. I. гимн у Ср. Карловци.

„Голубов“ писмоноша.

М. Миљковић у Б. Овога пута Вам је погрешно то, што вам излази име Доситиј, а треба: Доситије. Исправите.

Драг. С. Марковић у Н. Тек Вам половину жеље испуњавамо. Песмица нам се сувише лака чини.

Пер. Т. Солде у М Од Ваших прибраних досетака могосмо тек неке само одабрати, остале нису пристале у „Голуб“.

Д. С. Петковић у Котору и Д. Ш. Црногорчевић у Баошићу. Ваша су решења за прошли број доцкан стигла

Кости Васиљевићу у Чакову. Ми смо Вам по Вашој наруџбини послали лист у Темишвар, па нам је враћен. Ваљда Вам адреса није доста јасна.

М. Л. Продановић у С. Све још врло слабачко.

Лука Пиштељић у Ц. Примисмо Вашу претплату за идућу годину. „Дјела П. Петровића Његоша,“ можете и одавде добити, изволите само послати 2 ф. 40 н. и још 20 нов. на поштарину, те ћете добити у плаћеном пакету.

Г. Стојадину П. Рад у Крушевцу. — Ви имате право, али то важи само за Србију, а не и овамо код нас; ови садаши ребуси су нам по вољи, и у колико се узмогу сложити, донећемо их.

Симеон Поиић у Ман. Раковцу. Не сећамо се ничега Вашега од 3. Маја, али Вам толико можемо казати, да смо добре Ваше ствари донашали, што и сами знате, па ево и сад доносимо. 1 ф. 50 нов смо примили и сад је све у реду.

Север Милутиновић у Н. Неправо се срдите на нас; ми сваки број свакоме претплатнику најуредније пошљемо; што га неуредно добијете, није кривица наша, него по својој прилици га тамошња пошта забаци. Кад рекламујете који број, који ћемо Вам драговољно бесплатно послати, ваља јасно да означите, које бројеве желите И у овом писму не кажете, које бројеве иштете. У осталом хвала Вам на новостима.

Пав. Радосављевић у Кр. Задаће без решења иду одмах у кошар и по томе, ако сте ви и послали решења — што се не сећам да је икада дошло, али и ако је дошло, решења без задаћа не вреде ништа.

В. С. П: Левчанин у К. Жао нам је, али ни од овог не можемо ништа употребити „Ласти“ песма је без стварне и истините садржине, управо пренемагање; а она друга — глоса — није боља, јер излази као да је најбоље не бити никаков, а ја велим, да ваља бити и мудар и храбар, и добар и тако даље.

*

Подметачима и варалицама. По неки и неки имају особиту вољу, да реше загонетке и т. д. па осим што достављају своја имена, што је добро и уреду, него потписују и туђа имена, па се онда по гдекоји од оних, који су без своје воље потписани, жале на таке неваљалце, што таку гадну шалу збијају. Тако се и г. Доклестић из Е. Новог, тужио, да су и његово име без његове воље потписали а и других још. Ми сад овде ево јављамо, да смо ухватили те варалице из јужне Далмације, што туђа имена потписују, и само зато, што су још ђаци, и то не основних школа, па би их могла велика несрећа снаћи, не износимо им имена, надајући се уједно, да ће им и ова напомена довољна бити да се поправе, и да се така прљава посла никада више лаћати неће; укебамо ли их пак још једном, то нека знају, да ћемо их нештедимице на јавност изнети а и пријавити тамо где треба, те ће и тамо добити по заслузи, а што им баш неће на дику служити

☞ Уједно овим јављамо, да од сад ни од кога решење не примамо, где у писму или на карти има потписани више имена. Сваки, који шта реши нека за себе пише, то је најбоље.

Ових дана јавља нам и Гавра Ковачевић манастирски ђак у Кувеждину, да он није писао ону приповетку „Црња“, што је у прошлом броју „Голуба“ штампана с његовим потписом. Каже да је та приповетка већ пре штампана, и да ју је неко други преписао; он сумња у Ладовину, црквењака у Дивошу. Жао ми је, да нисам сачувао рукописа од „Црње,“ да га сад могу сравнити са рукописом Гавриним и Ладовиним, како би могао боље судити. Али ипак могу толико јавити, да овај рукопис Ладовине, што га ја имам, врло је почетнички и детињаст. Гаврин је углађенији, чистији и читкији, и колико се сећам, веома налик на рукопис „Црње“. Уз то ми је напоменути, да је Ладовинино писмо предано на пошту у Чалми, а Гаврино једно у Митровици, остала у Чалми. — Код ове ствари *најружније* је то, што је још у 4. броју „Голуба“ речено Гаври, да је његова приповетка „Црња“ примљена и да ће се штампати; после је у 7. бр. „Голуба“ на пожурницу опет Гаври одговорено, да ће већ доћи на ред То је све Гавра видео и читао, што и у своме писму признаје, али никад не хтеде да јави, да није *он* ту приповетку писао, него да ју је други ко преписао и његово име потписао. Да је јавио. „Црња“ се не би штампала, па мирна Бачка; овако пак знати за превару и лаж, а не хтети је откривати, значи сам, варалица и лања бити.

Овом приликом нека је знано, да се више ништа у „Голуб“ неће примити, што дође под именом „Гавра Ковачевић“, јер је под тим именом већ две преваре, управо крађе, учињено, а нама је тешко погодити, које је рукопис правога „Гавре Ковачевића,“ јер њега лично не познајемо, нити смо га својим очима видели како пише, а нисмо више ради, да нас којекакви безобразници варају.

Некима, којима не могосмо сад одговорити, одговорићемо у броју што долази.

ГОЛУБОВ РЕЧНИК.

(Под овим насловом доносићемо и тумачити слабо познате наше и стране речи, које се у истом броју „Голуба“ налазе.)

Зенит, арапска реч и значи оно највише место на небу, што нам је над нашом главом.

Призматичан, долази од речи: *призма*, троугло, дугуљасто стакло, што пропушта светлост па је раздељује у дугине боје.

Атмосфера се зове сав ваздух, што опкољава нашу земљу.

Лапланд, земља на северу Европе између Русије и Норвешке. Становници су Лапи, којих има око 30.000.

Флота, зове се повише добро опремљених лађа на мору.

Химна, славопој, песма, којом се коме у славу пева и жели му срећу и т. д.

К. Шмит, знатан немачки књижевник, који је многе лепе приповетке написао за немачку младеж.

Амбиз, провала, понор.

☞ „ГОЛУБ“ излази једанпут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску, на целу годину 1 форинта. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: Књижари Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књижари Вел. Валожића, П. Ђурчића и Андр. Пурића у Београд, М. Н. Јагодинца у Зајечару, М. М. Лукића у Крагуевцу. Рукописи се шиљу у плаћеним писмима на уредништво, а не враћају се.

Уређује: ЈОВАН БЛАГОЈЕВИЋ. Издаје: КЊИЖАРА МИЛИВОЈА КАРАКАШЕВИЋА.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Број 12. У Сомбору 1. Децембра. 1885.

ЗИМЊЕ ВЕЧЕ НА СЕЛУ.

Зимње вече наста; студен ветар дува
Повијује грање од дрвећа сува;
Свуд тишина нéма нигди глéда бајна,
Чисто т' срце текне нека туга тајна.
Село тужно ћути, у тишини дрема,
Улице су пусте нигди створа нема;
Само око торња вране црне лећу,
И тишину нéму с' гракањем покрећу;
И по кад-кад само куцну с торња сати,
Ал' тишина нема брзо се поврати...
Ej када се сетим лета, прамалéта,
Зеленила бајна и тичија лéта.
Кад ми село бело у то доба исто
Обасија сунце као злато чисто,
И сумрачак благи кад се селу справља,
Друкчији се призор тада души јавља,
Друкчије ти душа осећа, ужива,
Цело село тада у весељу плива...
А сад све је друкче у сеоцу моме,
Кад је благо сунце на заходу своме...
Као да се ближе из даљних даљина
Селу моме гласи препуни милина,
Све су ближе ближе на домаку селу,
То ми тера кравар кући марву белу,
Па се чују гласи малене звонцади,
Што су око врата несташној телади...
Из дремажа свога село ми се буди,
По улица већ се указују људи,
Сваки је изиш'о и чека пред врати,
Да марвинче своје у авлију сврати....
Марву поје жедну по бунари људи,
И замрзнут ђерам своју песму гуди.
Газдарица вредна своју краву музе,
А малиша теле око ње се врзе,
Час пô па заблеји око шталских врата,
А код којих стоји мали стражар брата...
Помузла је краву, што јој много вреди,
Па у кујну иде да млеко процеди,
А и мали брата једва веће чека,
Да за стражу прими мало фришка млека...
...На пољу је сада све већ у свом реду,
Па у топлу собу с поља сви идеду.
Снег већ свуда бели земљицу покрива,
Не види се село, јер мрак га сакрива.
И вране су давно умукнуле веће,
Никог нема ко би тишину да креће,
Да је доцне само још'те бију сати,
Па се опет нéма тишина поврати,
И опет је тихо, и опет је мирно,
Никог нема ко би у тишину дирно.

Пови-Сад.

Браћа Л.

НЕКОЛИКО ПРИПОВЕЧИЦА К. ШМИТА.

(Свршетак.)

3. ЈАБУКЕ.

Мали Глиша седећи једнога дана на прозору, угледа преко зида где се сусе-дове јабуке све румене што су зреле. Рђава мисао обузе му ум и он брже боље сиђе у своју башту и ту наиђе на једну рупу на зиду; протну се које како и уђе унутра па оде да краде јабуке. Кад на је-дан пут опази ти га сусед, па ти сподби једну моторугу (батину), те трч' за њим; а мој ти Глиша кад то виде, спонта се одозго те доле, па удари у шишњаву и утече до рупе, па јурну кроз њу; али како му беху пуни џепови те туна западе Сусед га шчепа за ноге па га извуче, дох-вати га за уво па хајд' с њим његовом оцу.

Наравно да му је дао отац лепу ве-черу у бувари.

Тешко оном ко се за туђ комат пача.

---

4. ТИКВА И ЖИР.

Једно сељаче лежаше уморно под једним цером и почиваше у хладу. С ниже њега беше се повио један вреж од тикве и већ имаше неколико тикава на њему; а цер беше пун жира. Сељаче ће тек узвикнут:

„Ама баш етово не могу да разумем; гл'ај колико је крупан плод овог овако ма-лог врежа, а гле како је ситан плод овог оволико великог дрвиштета. Баш, боже м' опрости, Бог није знао како је шта ства-рао. Ово баш није требало овако да буде".

Рекавши то ка' се замисли, а у то про-ћарлија поветарац, а један жир паде те га погоди баш у нос. Он скочи, протр нос, погледа горе, погледа доле, погледа тикву, махну главом, па узвикну:

„О, Боже, велика ти хвала на све што си дао; а ја магарац, хоћу да сам памет-нији од тебе. А да је уместо жира пала ми на нос тиква, нека што би ми нос слу-пала, него и главу, па би све срвшено било".

Дубоко свезнање свевишењега сија се у свем чему што видимо и невидимо у свој сво-јој дивоти.

---

5. ВИНОВА ЛОЗА.

Један баштован беше посадио у својој башти винову лозу, која се беше тако ра-ширила да се беше повила чак по зидо-вима. То не гођаше суседу, па се беше дигао једне ноћи, те поломио лозе по зи-довима. Кад баштован виде сутра дан шта је и како је, би му мука; јер онда се не знаваше за резање лозе, него је пуштаху у пусто.

Кад дође јесен, о, да велике радости за баштована — лозе пуне грожђа, и то тако доброг као никад до тад.

Кад ти непријатељ јаму копа, веруј, да ће он пре у њу пасти.

---

6. ИЗВОР.

Мали Миша хођаше једнога лепог дана преко поља, па због веома велике припеке и жеге беше јако ожеднео. Наједанпут, гле среће, наиђе на један извор у дивноме хладу под великом липом.

Миша чим опази извор одмах потрча и наже се, те се напи што игда могаше као лед воде; али чим се подиже, одмах љосну о земљу обнезнањен; јер га вода беше пресекла, и кад дође к себи, а грозница га беше спопала у највећој мери.

„Ах, вељаше он по том, уздишући на болничкој постељи, ко би помислио да у ономе онако лепоме извору имаде онако љутога отрова?"

А на то му отац рече:

„Није, синко, вода крива, него твоја наглост".

Неумереност често пута казни, и кажњени се поправи.

---

7. ЦЕР И ЛЕСКА.

Другог дана после једне велике малаве (буре), изиђе Ранко са својим сином Рат-ком, да виде да није оштетила што год киша пољу.

„Види, види само, бабо, рече мали Ратко, види овај цер што је свалио ветар, овај овако дебео и тежак цер; а гл'ај ова овамо танка и витка леска, па мала а слаба, а ветар је није свалио. Ја бих пре могао помислити, да ће леску оборити ветар не-го цер".

„Слушај сине, ветар је бесан, јак, а цер није му се хтео пупустити и ветер га је свалио; међу тим леска повијала се и тамо и амо за ветром и клонила се сили њего-вој, зато је и није свалио".

Крутоћа увек бива побеђена јаком силом. Силу је лакше победити вештином и пови-јањем.

---

8. МУВЕ И ПАУЦИ.

„Но само да ми је знати за какву ваљду створио је Бог ове муве и пауке, кад они нису човеку од никакве користи!“ тако вељаше једном сам у себи један принц. „Ја баш да ми је како могуће све би их истребио“.

Међу тим деси се да овај исти принц, изгубивши победу у бољу са непријатељем, би приморан да бега. У вече, будући мртав од умора, леже под једно дрво и ухвати га сан. Један војник од непријатељске војске, јурећи у потеру за пљачком, наиђе на њега и извукавши сабљу, приближи се да га убије; а у то једна мува уједе принца на сред чела, који се разбуди и кад виде војника, потеже мач, те га уби, па продужи бегање. Бежећи стиже до једне пећине где се склони. Међу тим ноћу оплете вредни паук своју мрежу на улазак од пећине, те ујутру, пролазећи тудан неки војници, који иђаху у потеру за принцем, рече један:

„А ну да видимо овде, можда се ту сакрио“.

„Не, човече, рече други, јер да је ту ушао покварио би ову паукову мрежу; но хајдемо даље“.

Кад они одоше, принц паде на колена и узвикну: „О, Боже, колико ли ти благодарности дугујем. Јуче ме спасе преко муве, а данас преко паука. Не, ништа нема на свету што се може с тобом мерити“.

---

9. БИК.

Један отац причаше једног дана својим синовима како се могу и тешке ствари носити, кад се то уобичаји још из рана вежбањем и трудом. — Ево хоћу да вам причам, рече он, један случај за то. Прича се како је једном један човек шетао се од града до града са једним биком. Он би метнуо тога бика на кркаче (на леђа, или преко рамена), па би ишао кроз улице, а силан свет би се скупио да гледа то чудо невиђено; он је на тај начин силан новац добијао. Па га беше неко запитао како је могао доћи до тако велике јачине да то чини; на шта он беше одговорио: — Још кад је овај бик био мало теле, мећао сам га на кркаче и тако носио по неколико часова горе доле. Оно је постајало како који дан све теже и веће, а у исто време и моје силе биле су све веће, тако да сад могу подићи ма како тешког бика —

„Ова прича, настави отац, било да је истинита или лажна, али је истина, да се вежбањем свашта постићи може, као што тврди и пословица:

Ништа више не јача крепкоћу, као вежбање“.

---

10. ОВЦЕ.

Једно младо пастирче пасаше своје стадо по једноме брежуљку, па седнувши мало у хлад да се одмори, обхрва (савлада) га сан и тако седећи услоњен дремаше и климаше главом. Угич (велики ован са меденицом — звоном), пролазећи туден и видевши га где клима главом, помисли да га на бијење зове, па по своме нагону и нарави поизмаче се натраг, затрча се и лупи теме у теме своме газди, те га јако повреди. Сиромах пастир, осетивши се повређен и тргнут из слаткога сна, скочи бесно, шчепа по зади угича и сјури га у један понор што беше ту близу. Овце кад то видоше јурнуше и оне за угичем и спонташе се (сјурише) све у амбиз.

Сиромах пастир стаде чупати косе и викати у очајању:

Тешко ономе ко не зна зауздати се у гњеву.

---

11. МАЗГА.

Два лопова пошто украдоше једног мазга, однеше га у једну шуму. Ту хтедоше да поделе труде свога проклетога посла. Али се деси међу њима задевица тако да чак шчепаше један другога и за кике.

Док су они делили мегдан, прикраде се трећи и полако уседе на мазга па удари у шишњаву, без да га они и опазише. И тада га тек они опазише, кад већ онај беше далеко, далеко замакао (утекао).

„Ет' ово ти је оно, рече онда један од ових:

Оно што дође лупкањем отиде бубњем“.

---

12. ЗЛАТО.

Два брата, Благоје и Златоје, прећоше преко мора да траже себи срећу. Благоје ухвати један део поља да тече себи блага трудом и знојем. Златоје пође преко гора и поче по њима купити злато. Овај се патио и мучио; јео је мезгре од буковине и јадио, па се најпосле врати код свога брата са пуном врећом блага.

„Гледај, брате, рече му, колико се ја усрећих за ово време. Све ово злато, све је моја својина; али молим те дај ми који залогај хлеба, јер сам мртав гладан, сав сам већ изнемогао од глади и умора“.

„Драговољно, одговори Благоје, доста је што ћеш ми ти дати за сваки залогај леба исту тежину злата“.

И ако не би повољи тај предлог Златоју, ипак мораде пристати, јер беше јако слаб да потражи где на другу страну изране.

После неколико дана кад Благоје постаде господар братњевог злата, речу му:

„Ево ти твоје благо, брате, јер нисам тако бездушан да ти га присвојим. Само сам хтео да ти докажем да богатсво није сребро и злато, него је богаство љубав ка раду“.

Подмирујте вашим радом ваше потребе па нећете имати нужде ни за злато ни за ништа.

---

13. СЛАСТ.

Један принц, ловећи једном залута шумама, и почем га ухвати већ и ноћ, би приморан да сврати у једну колибу која беше ту близу. Ушавши унутра виде где се беху покупила деца око стола па јећаху скроба (житко јело зготовљено од пројиног брашна, младих зелених коприва и воде). Сви јећаху у највећој сласти а њихова весела лица беху једра и пуначка.

„Како је могуће, рече принц матери-им, да ова деца једу тако просто јело, а гле каква су у лицу весела и пуначка?“.

„То долази отуда, одговори мати, што прво, они раде раде док не огладне; друго, они не једу ако немају глади, и треће, што њихови млади желуци нису научени на боље, нити уштављени од слаткиша. Што је још главније, њиховоме јелу и пићу зна се ред“.

Уредност и умереност то су главни узроци доброга здравља.

---

14. ВАНРЕДНО ЈЕЛО.

Један трговац позове једном неке своје пријатеље у једној својој кући, која беше близу морске обале. Он им беше обећао да ће им донети за ручак лакерде (риба) и друга ванредна јела. Кад би време томе, би принесен на сто један тањир поклопљен. Сви мишљаху да су то лакерде; али кад домаћин отклопи, на велико чудо, видоше да ништа немаше друго до неколико златних новаца.

„Драги пријатељи, рече им домаћин, ја сам вам обећао за ручак лакерде; али оне ове године стају три пута по скупљој цени од осталих година. Онда сам се сетио да овде живи један сиромашни занатлија са својом породицом, који немају ни коре сувога леба. Овај новац био би њима доста за читавих шест месеци да се изране. Ако желите лакерде, добићете их овога часа овде на столу; иначе, да дамо овај новац ономе сиромаху, а ја ћу вас послужити са другима рибама, које се скоро подударају са лакердама“.

Сви беху задовољни на овај добротворни предлог, и сваки додаде још по штогод из свога шпага, те се скупи један збир такав, да ће доста бити оном сиромаху за читаву годину.

У изобиљу сети се и онога који сноси оскудицу.

---

15. ОГЛЕДАЛО.

Аца и Маца, његова сестра, нађоше једнога дана материно огледало и одоше да се огледају. Аца, који беше полеп, дичаше се својом лепотом; Маца, коју беху богиње орохавиле, поче да плаче гледајући се како је грдна.

У то им стиже мати. „О, драги мој Ацо, рече она, немој се поносити са твојом привременом лепотом, која брзо пролази, него гледај да се дичиш лепим врлинама. А ти, Мацо, гледај да замениш грубоћу лица са лепотом душе; јер то је непроменљива лепота“.

Лепота је лица као и лепота цвећа, привремена; лепота душе је свагдашња.

Превео: *Н. Савић.*

ШТО ГОД МИСЛИШ . . .

Што год мислиш започети сине
Најпре добро размисли, расуди,
Како ће ти свршити се дјело
Ко' што чине сви паметни људи.

Јер иначе, ако ли не будеш
Тако смотре при послу свакоме,
Лако мореш кајати се љуто
Често пута у животу своме.

Нећеш моћи напретка имати
Па ма како ти вриједан да си:
Јера српска пословица вели
„Конац вазда свако дјело краси.“

Ни код људи не мореш имати
Уважења, вриједности праве;
Јер свако ће тада за те рећи
„Овај ради ко' муха без главе“

Н. Т. К. Сарајлија.

ЛЕПА ЛОПТА.

— По мађарском. —

На пољу пред капијом стајаше Коста, и нестрпљиво очекиваше оца, који је долазио из Будим-Пеште, где је целу недељу дана провео.

А и како га не би нестрпљиво ишчекивао!?

Зна се да отац није заборавио за њега, већ ће му какови леп поклон донети, јер му је и обећао, ал под тим условом: ако се Коста добро узучи и примерно узвлада. Коста се добро учио, а и што се тиче владања није му се могло замерке наћи.

Отац дође и Костина се жеља испуни: добио је свакојаке играчке. Ал од тих свију највећма се обрадовао једној леној и великој лопти, јер такову још никада не доби; а и у самој школи ни један му друг не имађаше такову.

— После подне ћу је однети у школу и показаћу деци. Знам да ће завидети, јер ни један од њих нема овакову лопту. Ала ће се зачудити сиромах Паја Димитријевић! Та он нема ни обичне лопте. Ох! баш је то срећа, што нисам на његовом месту. Тако је издрт!

После подне однесе лопту у школу; ал толико се сиграо с њоме, да умал што се није закаснио; господин учитељ је баш онда ушао у школу, кад и он; те тако не могаше одма лепу лопту показивати, јер мораде пазити, а и говорити лекцију.

Први, кога је учитељ прозвао, беше: Паја Димитријевић, са његовим одговором учитељ је задовољан био, јер је Паја врло вредан и паметан дечак, а још се и више трудише, јер знађаше, да су му родитељи сироти и да их је великог пожртвовања стало школовање му. После Паје дође ред на Косту, ал Коста поред лопте сасвим је и заборавио на учење, тако, да није ништа знао, а господин учитељ га зато и и опомене га да се угледа на Пају.

— Ух, тај ми је Паја баш несносан! — пришапне Коста када седе, свом суседу Јовану, и одма му поче показивати лопту.

— Пазите! — повиче јако учитељ.

Коста на ово сакрије лопту. После школе кад иђаше кући, показиваше друговима својим своје благо.

— Ју, ала је лепа! Ала би волео, да и ја имам такову! — повичу сви у глас.

Само Паја ћуташе, јер знађаше да би узалудна била жеља, да он сиромашних родитеља син то и добије.

Но Коста поругљиво рече:

— Видите, Паја неће ни једну реч да рекне, тако је горд и накостан. Да шта, да неће никад ни имати!

Паја није ништа на то рекао, већ се крене кући; далеко је становао, у неком мајуру. Ал наскоро скупе се опет деца око њега, јер су се договорила, да ће одма пробати лопту на пољани. Овде је једно време и Паја гледао сигру, док одједаред не поче Коста јако плакати и викати: баш је он сам бацио лопту, и то на рђаву страну, на ум не узевши да је близу реке.

Лопта паде у воду, и брзо пливаше.

Сви су се скупили око обала и гледаху како носи вода лепу лопту све даље и даље; но нико не имађаше од важности да пође за њом, јер је вода и дубока а и брза била. Докле су они тамо зазјавали, неко одједаред скочи у реку, за неколико тренутака отплива до лопте, и не потраја дуго, а он је срећно и изнесе.

Та гле, ово је Паја Димитријевић! — повикаше деца.

Коста застиди се и — поцрвени; није био рђав дечак, и сад је увидео, како је рђаво дело учинио, кад је о Паји тако поругљиво говорио, само заото што му беше издрто одело. Сад му пружи руку и пријатељским гласом ово му рече:

— Драги мој Пајо!... ја сам те увредио и презрео, јер држах заото што си

сирома, да ти злобиш. Сад увиђам да си ти од мојих свију другова најчеститији ... будимо добри пријатељи, опрости ми!

— О, ја се нисам срдио, — одговори Паја добродушно. Ал ћу се радовати томе, ако други пут никог не осуђујеш по оделу, и ако за навек увидиш: да и под смиреном спољашношћу племенито и добро срце куцати може.

Сомбор 1885. *Милан.*

ЗЕМАЉСКА ИЗЛОЖБА У БУДИМПЕШТИ 1885.

Који је од наших читалаца био у вароши каквој, тај је видео, како око дућанских врата као у каквом стакленом орману има свега изложено, чега се год на продају у томе дућану налази. Људи, што туда пролазе, стану и гледају у те лепо послагане ствари, и често пута баш оно виде, што њима треба, те уђу и купе. То где трговци у својим дућанима изнесу на видик од свега онога, чега у дућану имају, зове се **излог**, и ми бисмо могли казати да је то **изложба** у маломе.

Као што су излози трговачки изложбе у маломе, тако бивају изложбе у великоме. Занатлијска друштва и њихови пријатељи, договоре се, да занатлије изнесу у каквој знатнијој вароши људима на углед све оно, што су кадри да најлепше и најбоље својим рукама створе, да то лепо у гомиле послажу, како би лепо било видети. Тако лепо изнете и лепо послагане ствари на углед људима од много занатлија и многих занатлијских друштава, зове се **изложба**.

Изложбе су створ овога века, у коме живимо. Прва изложба држана је у Паризу 1800. године, дакле пре 85 година. После су се приређивале изложбе и у другим знатнијим светским варошима и бивале су све веће и веће. Сад већ тешко да има година а да се не приреди ма где ма каква изложба. Бивало је већ изложбе:

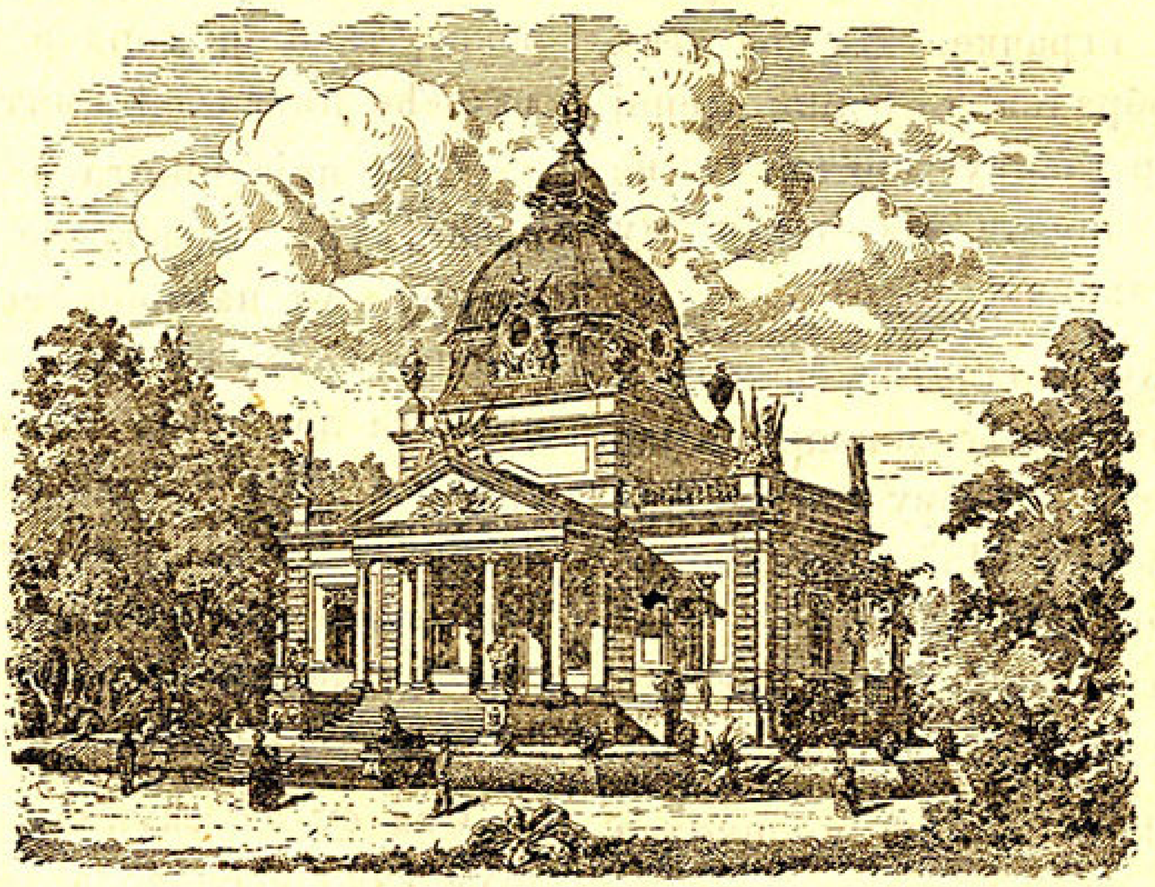

Краљев дворац.

занатлијске, изложбе животиња, изложбе ваша и мачака, изложбе цвећа и поврћа, изложбе воћа, изложбе самих игала, па на послетку и саме деце. На послетку смислише Енглези, да у Лондону приреде **светску изложбу** т. ј. такову на коју да се изнесе од свачега по нешто, за што се год зна, да га има на свету, и то из свију познатих крајева земље наше. И така се изложба одиста и остварила 1851. године, дакле пре 34 године. После тога приређивале су се светске изложбе и у другим великим светским варошима, јер се од њих увидела велика корист. На њих је долазио силан свет из свију крајева света и из свију просвећених земаља; ту су

много што шта видели, за чега свога века нису никад ни чули, да га може бити; ту су занатлије много што шта научиле, да може нешто и боље бити, него што су они урадити знали, — и тако изложбе служаху многима и многима за пример и поуку, и тако се поче просвета по свету све већма и боље ширити.

Када се увиде, да су изложбе по народну просвету и напредак веома важне; тада почеше и поједине државе, да приређују изложбе свега онога, чега у тој држави има, те тако постадоше земаљске изложбе. Тако је постала и земаљска изложба у Будимпешти за краљевину Угарску и суседне земље, и о тој изложби ево хоћемо коју више да рекнемо, јер је на овој земаљској изложби изнешено много којечега, што су српске руке смисиле и створиле.

Земаљска изложба у Будимпешти отворена је 2. Маја, а трајала је до конца Октобра ове године, дакле се могла походити и гледати читавих 6 месеци.

Приредити земаљску изложбу, није мален посао. Доста труда и вештине стане, докле један трговац лепо удеси и свој излог, а да колико труда па и трошка треба да се једна земаљска изложба приреди! Зато се и за ову земаљску изложбу морало још из раније радити. Земаљски сабор је наредио, да се из државне благајне подмирују трошкови за све, што нужно буде. Одредили су се први и највештији људи у држави, да раде и спремају што је за земаљску изложбу нужно. Сâм престолонаследних, царевић Рудолф, узео је овај велики подузетак под своју моћну заштиту. Варош Будимпешта уступила је бесплатно 330.000 □ метара, а то је читавих 50 јутара своје празне земље, да се на њој изложба приреди. На томе Будимпештанском земљишту подигнуте су не просто куће, него читаве палате, у које су смештене ствари, које су из читаве краљевине Угарске и суседних држава скупљене. Све пак у таком реду, као да чини какву малу варош, да је гледаоцу

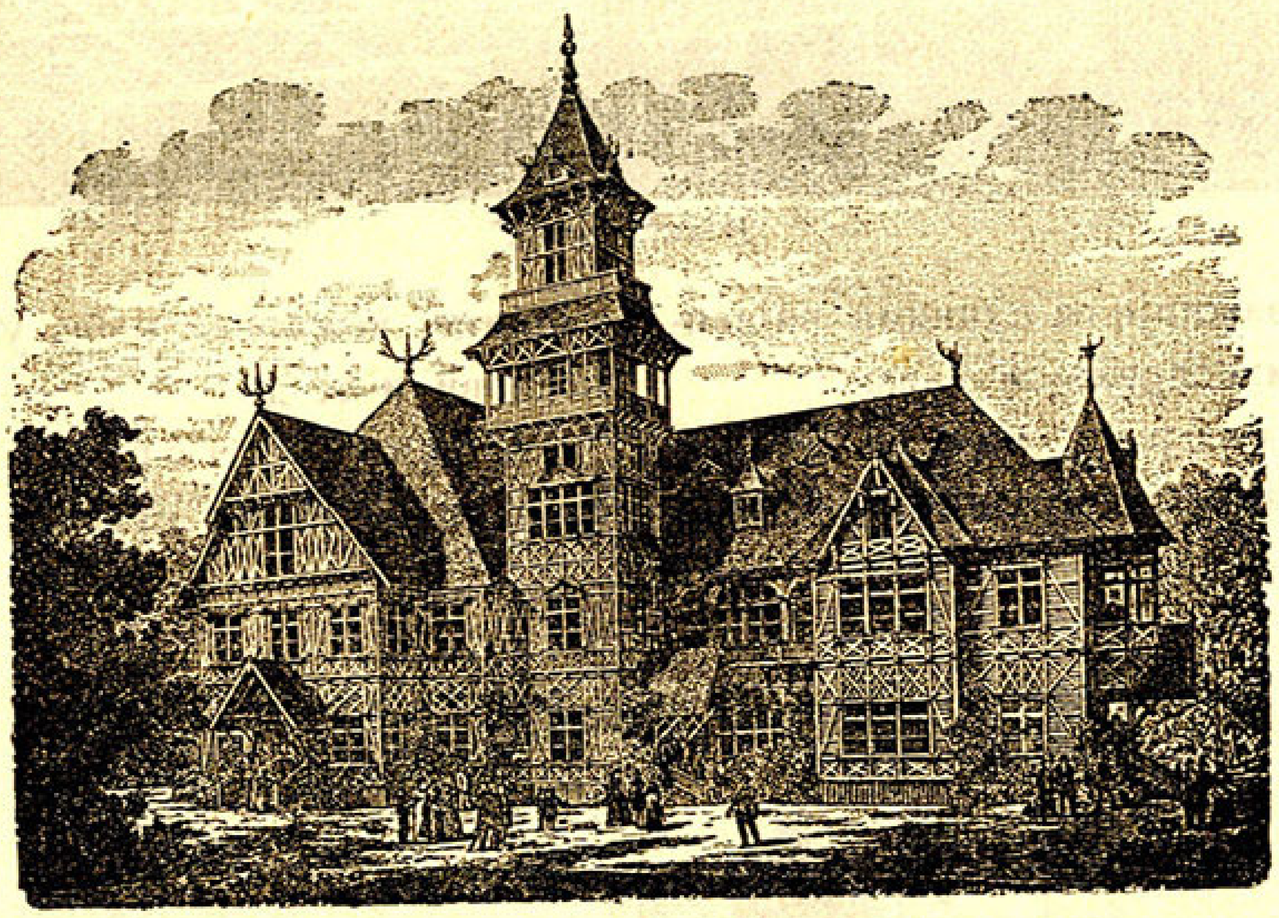

Дворац горски или шумски

милина стати на погледати. Између тих лепих кућа подигнуте су лепе баште, а на згодним местима: водоскоци, крчме, пиваре, посластичарнице и т. д.

На целој тој пољани за изложбу, подигнуто је свега 104 лепе зграде. У сваку је зграду изложено друго и друго, и когод је отишао да ту изложбу види, не може доста да је се нахвали. Сваки је могао на њој да остане по више дана и још није могао да све као што ваља разгледи и упамти. А није ни чудо. Та ту је од свачега по мало изнето, чега год у свој овој краљевини има. На да боме, да нису ту фалили ни ђачки послови: цртања, прописи, красописи и т. д. Уз то су још

изнете и изложене тамо и главније ствари из суседних земаља: Босне, Србије, Романије, Турске и т. д.

Много би то било, кад бисмо ову изложбу опширно описивали, за то ево износимо само најважније са сликама најлепших 6 изложбених зграда, а наиме:

1. Краљев дворац, који су Будимпештанске занатлије подигле краљу. Сјајни намештај је тако удешен, да служи на понос Будимпештанским занатлијама, који су све то својим рукама радили и урадили.

2. Дворац за приказ, како се чува живот и здравље.

3. Велики двор, стоји у средини изложбе, на лепом узвишеном месту. Кубе, које се на среди уздиже, види се још издалека. У овој згради су биле изложене збирке књигâ, намештаји, стакло, посуђе, тканице, кожарске робе, украси, браварски послови и т. д.

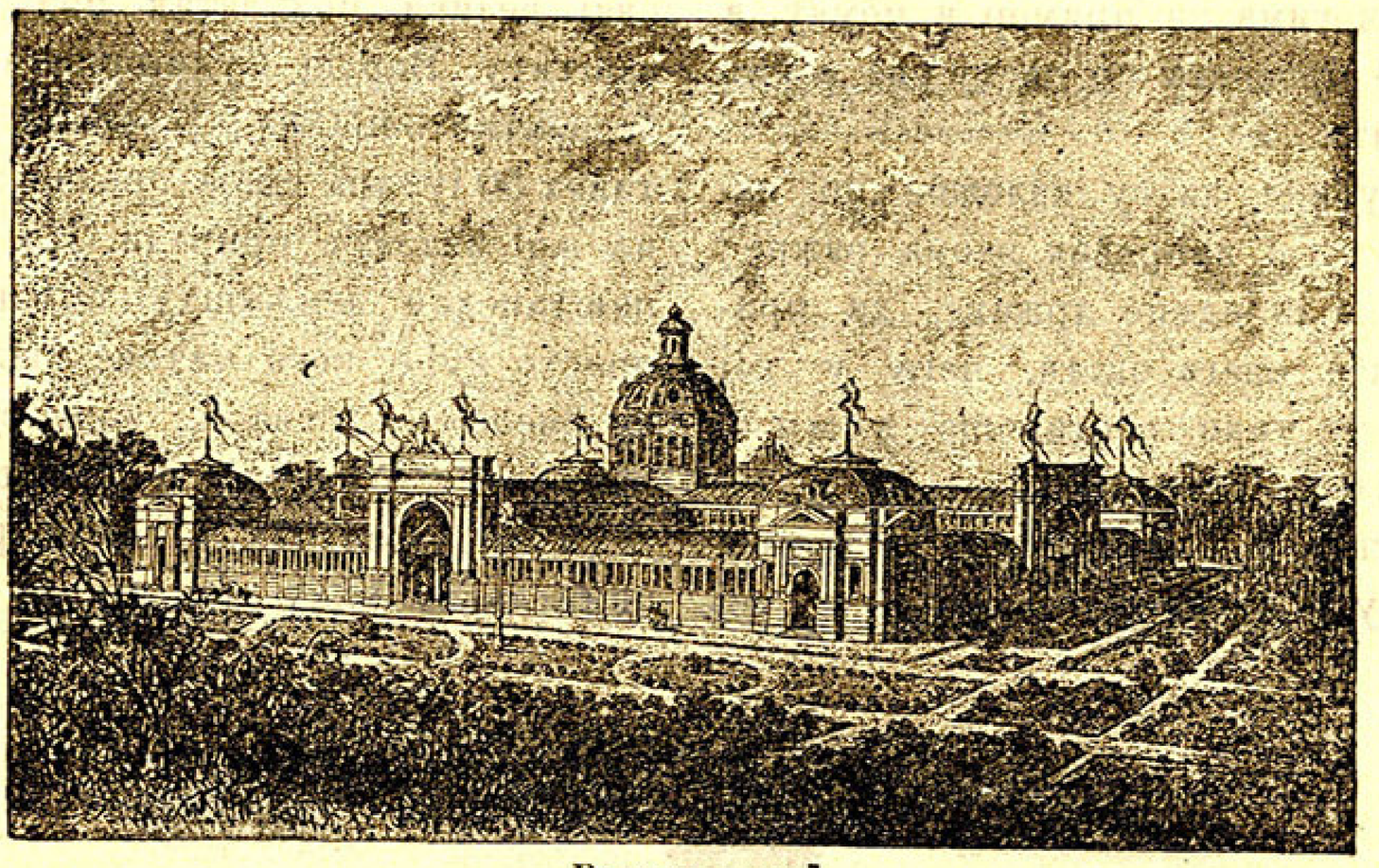

Велики двор.

4. Дворац горски или шумски, сазидан од самих стабала дрвених.

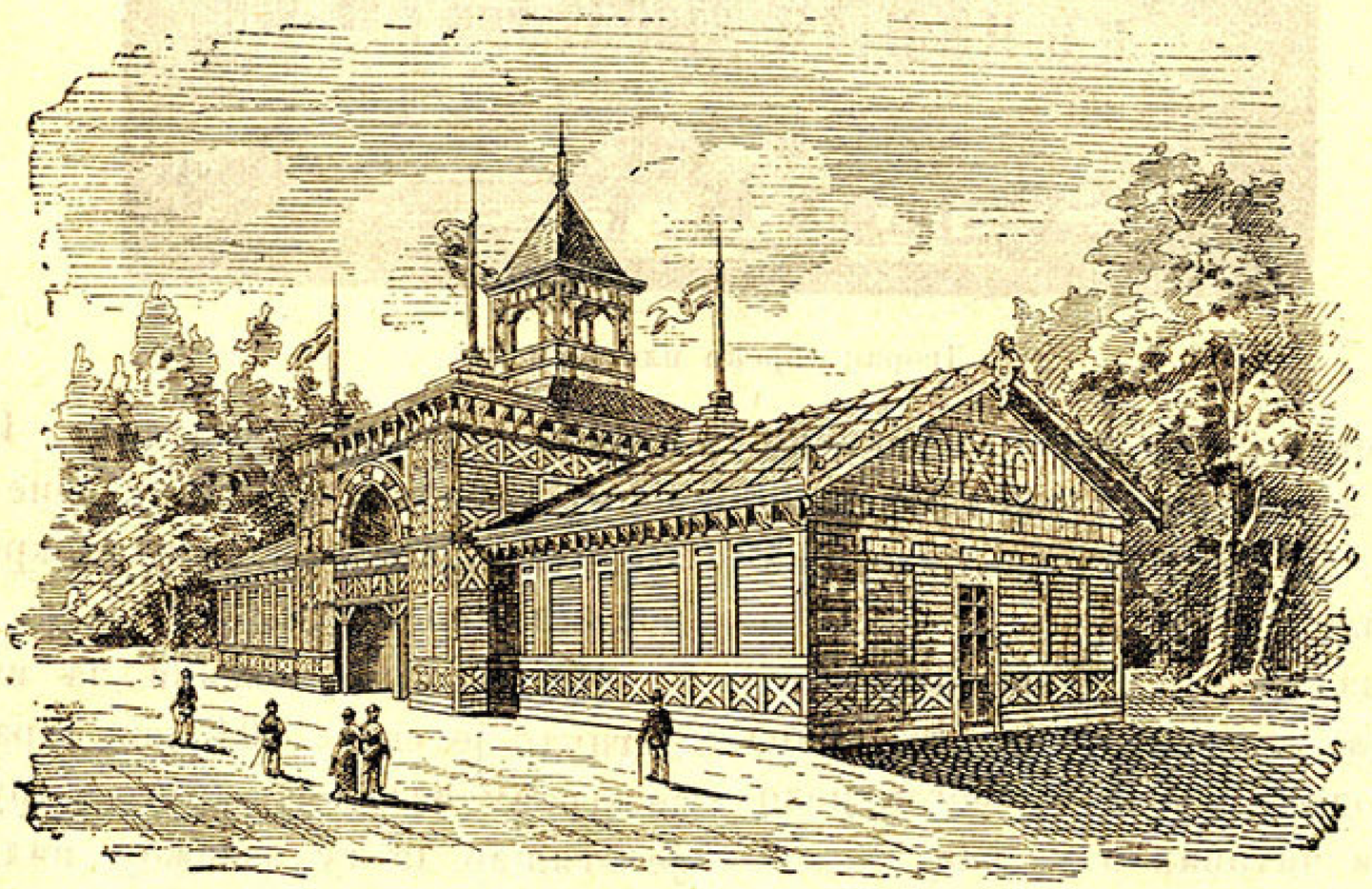

Дворац за приказ како се чува живот и здравље.

5. Дворац за уметнине, најлепша зграда на изложби. У овоме дворцу се налазе уметнине најславнијих мађарских уметника; у њему су биле и златне и сребрне старине српских манастира из Фрушке Горе.

6. Источни дворац, у коме су биле изложене ствари из: Србије, Романије, Бугарске и Румелије.

Од српских ствари, што су на овој земаљсдој изложби биле, особито су стекле лепа гласа и признања: српске народне рукотворне: ћилими, српско платно сваке врсте; везови свилом, памуком и златом. Многе су радепице српске одликоване разним одличијем, што су за изложбене ствари спремљене. Око прибирања српских ствари зи ову земаљску изложбу, највише се трудила честита српкиња Савка, верна љуба Дра Јована Суботића. Живела!

Ову земаљску изложбу походио је силан свет из краљевине Угарске, а многи и са стране из других земаља, као: из Галације, Ческе, Немачке, Француске, Србије и т. д. Ко год је на изложбу ишао, могао је по умерену цену путовати на жељезницама и параброднма; тиме, што су снижене цене за путовање, учињено је, да су и мало сиромашнији људи могли отићи на ту изложбу и много лепога видети и научити на њој.

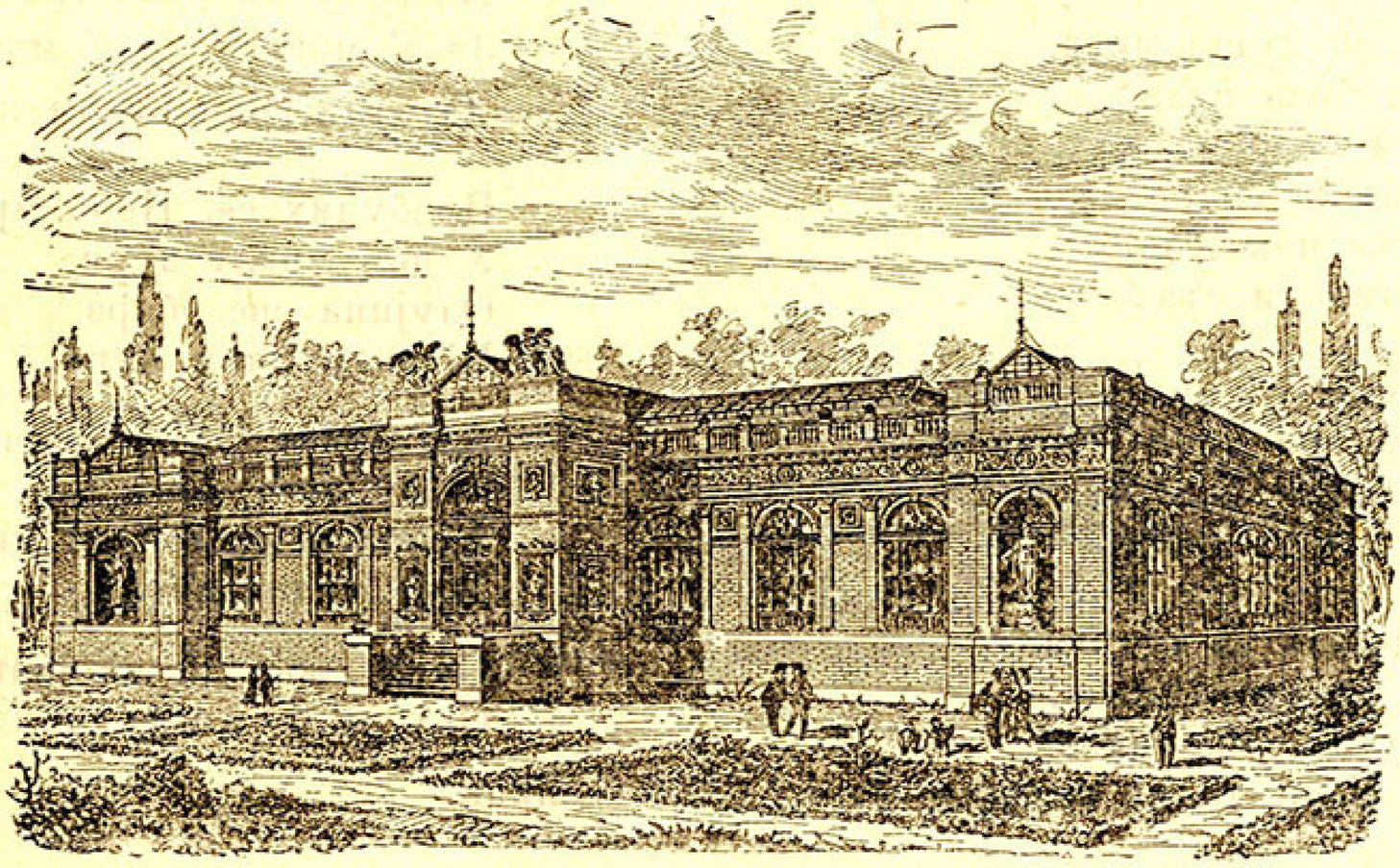

Дворац за уметвине.

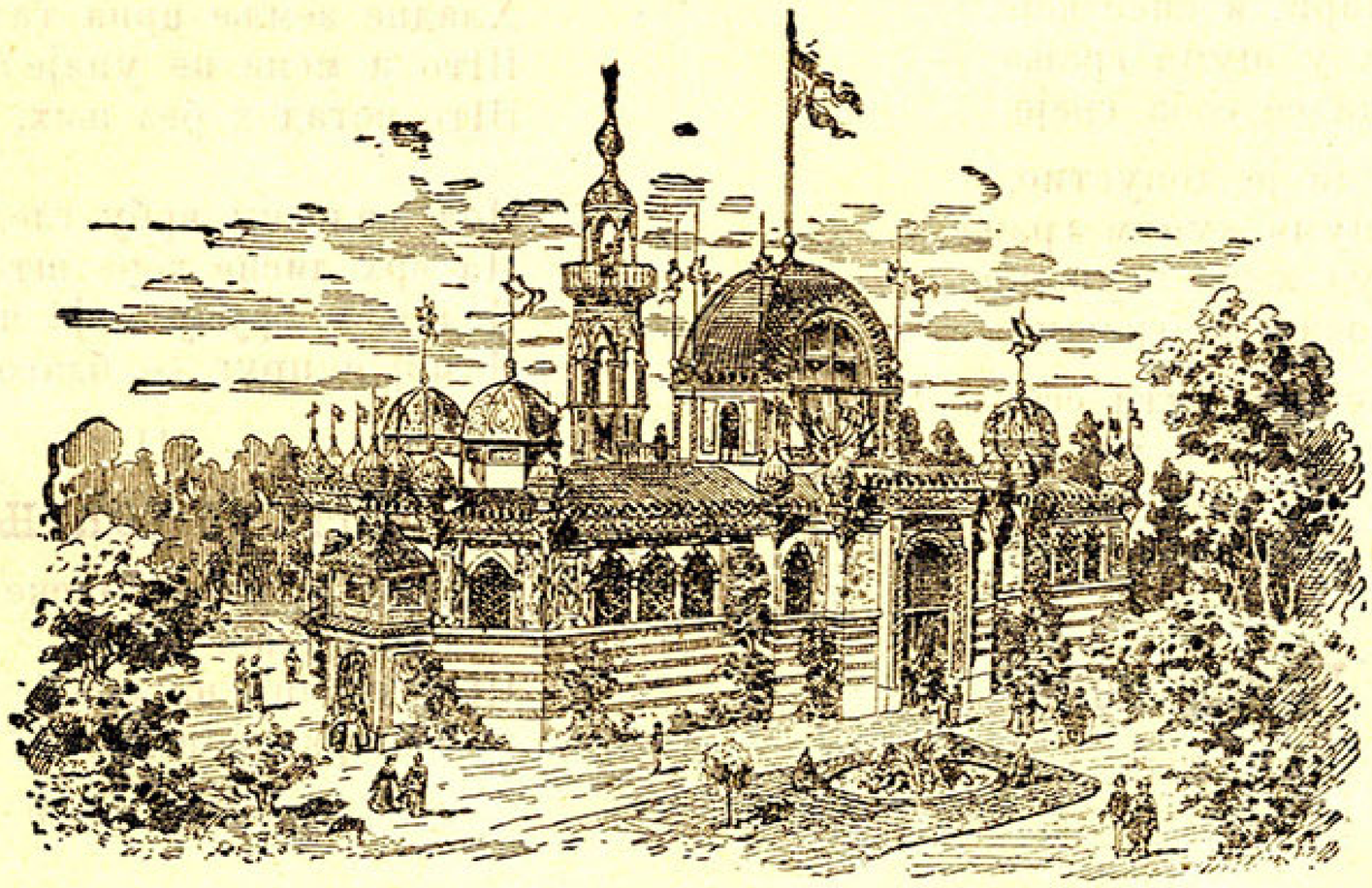

Источни дворац.

САН.

Ој Марице, јање моје,
Добро да си ту:
Ти си своме тати била
Целу ноћ у сну.

Сањао сам, душо мила,
Да си била вила:
Одело ти било бело,
Коса златна, ведро чело
И држање повесело,
А витак ти стас.

На лицу ти цвала ружа,
На уснама дрхто смешак,
Пуне руке беле биле
Беле као снежак.

Ти си дошла са истока,
У руци ти кита цвећа,
А у другој чаша вина,
Цвећем ћеш да ме китиш,
Вином ћеш да ме митиш,
А ја сретан, пресретан.

Гледо сам те, чудио се,
Не могу ти рећи доста — —
Је л' могуће, је л' могуће,
Да ти, душо, вилом поста!

Пробудих се. Небо мрко
У ноћ мрклу зури,
Олујина све обара,
Киша цурком цури.

Ао ј санче, благи санче,
Ћеш опет доћи —,
Ако дођеш, доведи ми
Моје милованче.

Нешто као да ми шапће:
Ћу, ћу, дођу, дођу

Каменица. *Црнко.*

РУЖИЦЕ.

I.

Зимо, зимо ....

Зимо, зимо, ал си хладна!
Ветар пири, и снег веје.
Накупих у шуми грања —
Треба, да се соба греје.

Шумар ми је допустио,
Да по шуми купим грање,
Што свуд лежи осушено,
Да га носим за грејање.

Топла ће нам бити соба:
Згрејаће се бона мати.
Скуваћу јој мало чорбе...
Та то ће јој моћи дати.

II.

Јадна жена.

Ноћ настаде: дола, гора
У таму је увијена.
На врх горе са прозора,
Гледа слаба, тужна жена.

Супруга ми, чеда крије
Хладне земље црна тама.
Што и мене не увије?
Што остадох без њих, сама

Под жалосну врбу гледа —
На врх лисне горе што је —
Под њом труну моја чеда,
И мој супруг — благо моје.

III.

Шта је сећање?

Сећање је парче даске
Разлупаног брода,
Што избаци на обалу
Узбуркана вода.

Превео: *Иван М. Поповић.*

СВАШТИЦЕ.

Српско-бугарски рат. У прошлом броју „Голуба“ напоменусмо, да ће на Балкану тешко проћи без рата, па тако се ево и збило. 2. Новембра ове године објавила је Србија рат Бугарској, и то поглавито зато, што су Бугари Србима много што шта криво чинили и ишли за тим, да Бугарску прошире тиме, што би и Источну Румелију да сједине с Бугарском, те би онда Бугарска била од Србије двојином

већа на и јача, те би лако могли после зажелити, да присвоје и оно, што Срби за своје сматрају. Рат дакле започе и српска војска изнајпре напредоваше необично брзо и за неколико дана бејаше већ близу сâме Софије, престолнице Бугарске, а с друге стране беше већ почела да осваја бугарски град Видин. На обема странама задоби српска војска много бугарско оружје и зароби многе бугарске војнике. Али та срећа не служаше српску војску дуго. Када се примицаху бугаској престолници, заустави је у месту Сливници, која беше јако утврђена, бугаска војска, коју је сâм бугарски кнез предводио. Ту се беше скупила најбоља бугарска војска па чак и она из Источне Румелије, у којој има много храбрих турака и Грка, а и многи добровољци из Маћедоније. Ту код Сливнице бејаше борба ужасна, и трајаше 3 пуна дана. У том наступи рђаво време: киша, ветар, снег, те бејаше немогућно српској војсци храну доносити, а и одело јој беше слабо за зимно доба, те тако Срби ударе натраг, и од тога доба бејаху лоше среће, јер јој на тој страни бугарска војска застопце иђаше и Срби јој не могаху нигде оделети, него морадоше уступати све већма и већма и тако дођоше са свим у своју земљу и зауставе се код вароши Пирота. Но Бугари их и ту нападну са свом својом силом. Срби су се истина јуначки борили; али Бугари бише јачи и отеше Пирот. После те погибије у којој су силни Бугари нашли гроб свој, направи се примирје под том погодбом, да војске остану на ономе месту, где се која нашла, и тако Бугари осташе у Пироту и око њега, а Срби одмах до њих; но Срби су задржали и све оне земље до Видина града; докле је српска војска под храбрим ђенералом Милојком Лешјанином продрла и од Бугара освојила, — и тако се сад погађају, како да утврде сталан мир; али та погодба иде врло тешко. Бугари веле „ми смо јачи“, па ишту много; Срби опет веле: „од куда сте ви јачи, кад ми имамо више ваше земље отете, него ви наше“, те не даду Бугарима ништа и тако изгледа, као да се неће скоро погодити, и ако се не погоде, онда ће опет на ново бити рат, док се не покаже баш на чисто ко је јачи, и онда ће да боме слабији морати платити штету јачем.

У томе жестокоме рату многи су изгинули, али још много више њих допали су тешких рана, и те рањенике треба сад лечити и оснажити. Но како је зато нужно врло много које чега, то се сад на све стране у читавом српству, купи помоћ у новцу, оделу и понудама, па се шиље у Београд, да се тиме помоћ пружи српским рањеним јунацима, који су допанули ранâ бијући се за домовину и краља свога.

Тако стоји сад, а што се буде даље збило, јавићемо.

Да се најлакше и најбрже униште ваши на говедима. Препоручује се, да се нападнута стока са вашима, трља са обичним репичним уљем. Дејство тога уља (олаја) тако је брзо и силно, да ваши (уши) још за време трљања поцркају. Па и гњиде пропадају, само што је овде потребно, да се кроз 2—3 дана опет трљање понови, како би се што је могуће сигурније уништили и последњи остатци од гњида. Код оне врсте стоке, која има дужу длаку, врло је добро да се претходно и ошишају јер се тиме олакшава само трљање и уништавање. Острижену длаку треба одмах запалити, ради предохране, да не би гад прешао на које друго живинче. „Сељак.“

Див-чокот. Близу Лондона, Енглеске престонице, налази се краљева палата са леном баштом. Ту код те палате засађен је 1869. г. — дакле пре 16 година — један чокот, о коме се мисли, да је сад највећи чокот на свету. Лоза му је дугачка 14 метара, и доноси годишње 1500 евенчица грожђа; 1874. донео је 1700 евенчица. Грожђе је то особито укусно и фино и рачунају да свака евенчица вреди једну фунту штерлинга т. ј. 10 фор. или 25 динара, и тако једногодишњи плод може да вреди 15,000 форината. По томе је тај чокот, као какво главно, које доноси годи-

шње 15,000 фор. камате. Не би ли и наши људи могли подранити такав чокот, ма и мање камате доносио? Не би било згорег покушати, на штету никако неће бити.

Човечије растење. Људи, који су тачно посматрали раст човечији, дознали су, да човек највише нарасте прве године своје; од рођења па кад наврши годину, буде 8 палаца већи; после тога све лакше расте, и када наврши 3 године, онда је управо половину толико велик, колики ће бити кад буде зрео човек. Од 5. до 16. године расте човек подједнако, и ако му ништа не смета расту, као н. пр. болест, онда му износи годишњи прирастак 2 палца. Од 16. године прирашћује човек само $^6/_{10}$ палца, дакле, једва нешто више него пô палца, а са 25 годином обично престаје раст и од те године човек остаје колики је.

Пољска имања у Америци. Код нас су 300 хектара (1 хектар је од прилике 2 јутра) већ велико пољско имање, а у Америци то није много, него баш мало. Од многих да наведемо само један пример. У држави Охио има неки капетан Кинг 16.000 хектара, од којих су 4000 хектара густим, живим плотом заграђени. Читав тај простор засева сваке године кукурузом, а роди му годишње у средњу руку 22.000 тона (тона чини 20 мажа-цената). Да пожње тај кукуруз, требала би му читава војска раденика, а да га извезе на продају, ваљала би му флота од лађа, те би га жетва и превоз стали силна трошка. Зато он свој кукуруз не жање тако како ми чинимо, него има зато свој особити начин. Како почне кукуруз зрети, а он пошље своје људе у Тексас, који му тамо покупују чопор полудивијих мршавих волова и на земљу дотерају. Волови се пусте одмах у кукуруз, а има покретних ограда, те се могу увек ограничити на известан простор. Гладни и мршави волови брзо потроше и кукуруз и кукурузовину, те им се ограде измештају све даље, док не попасу целу њиву. На тај начин попада и погази се много зрно, па да и то не оде у штету, то се за воловима терају силни чопорови свиња, а после свиња још и ћурке. Како волови поједу сву њиву, одма их терају а које и жељезницом превозе у Чикаго, те се тамо продају. За воловима долазе на пазар свиње а најпосле и ћурке. Тако марва потроши сав усев а да ни мало не оде у штету, осим тога још и њиву добро нађубри, те сваке године обилато роди. У Тексасу је сила пустих ливада, које нису имале никада господара, те је тамо сточарење врло лако и јефтино. Тако је тај капетан Кинг у јесен 1876. године 30.000 волова на пазар истерати дао. — Силну ту марву терало је 700 говедара на коњима. Капетана је стао сав трошак 200.000 фор. а пазарио је за цео чопор 600.000 фор. — „Садашњост“.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Милош Обилић, у народним песмама са 12 лепих слика, српска народна певанија, одабрао и уредио Александар Сандић. Друго илустровано издање. Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду 1885. Цена 50 нов. 8 на стр. 135. са 20 песама

Пор Коњевић, народни добротвор, написао Др. Илија Вучетић. 8-на стр. 35. Цена 10 новчића.

Буквица здравља, за народ написао Др. М. Јовановић-Батут. 8-на стр. 66. Цена 10 нов.

Буквица болести, за народ написао Др. М. Јовановић-Батут. 8 на стр. 72. Цена 10 нов.

Ове 3 књиге изишле су под општим насловом: „Књиге за народ, издаје „Матица српска“ из задужбине Петра Коњевића.“ Петар Коњевић је од најмлађих али и један од највећих добротвора српског народа, који је оставио „Матици српској“ 30 хиљада фор. на добротворне цели, и Матица је ево наредила, да се из прихода тих новаца издају добре и јефтине књиге за народ; и ево су досад под горњим насловом већ три изишле, од којих прва описује живот тог врлог добротвора српског. Све три су ове књиге веома добре, лепо израђене и тако јефтине, да већ јефтиније не може ни бити. Све ове, а и друге књиге, које ће још „Матица Српска“ из закладе овога великога добротвора народног издавати, ваља да има свака кућа српска у

којој се зна читати, те да се користи оном лепом науком, што му ове књиге пружају и што их још пружале буду.

Панчевац, зове се лист, који је почео излазити у Панчеву на место „Наше Горе Лист,“ који је забрањен, што је почео доносити и политичне ствари а није политичан лист. „Панчевцу“ је уредник и издавалац Никола Косанић. За сад излази 2 пут месечно, а од нове године, када мисли политичним листом постати, излазиће чешће.

Годишњак, са библиотеком за народ, велики српски народни илустровани Календар за просту годину 1886. Година 35. Уређ је А. Сандић. Издање Браће М. Поповића у Новоме Саду. Цена је са уметнутим листовима за примање и расход 50 нов. — Ово је један од највећих, најлепших и најбољих календара наших, те заслужује и најтоплију препоруку.

РЕШЕЊА.

У прошлом броју „Голуба“ значе:

I. *Рачунске задаће*: 1. Било је 14 девојака, 5 жена и 1 човек. 2. У јату гусака било је 36, јер још једном толико, и пола од тога и четврт тога и још 1, управо је: 100. — 3. Крст изгледаше овако:

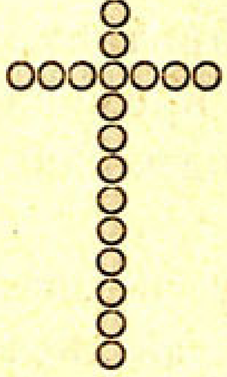

златар је узео с десне и с леве стране по један камен, а горњи је спустио доле, те тако је поново на сваку страну било 13.

II. *Загонетка значи*: Крава — трава — крв.

Правилно решили све: Ленка Стојадиновић у Ујми; Десанка В. Константиновић уч. 7. р. у Панчеву; Олга и Јоцко 5-ко Павловић у Вршцу; Софија Смиљанић у Руми; Васа Кондић у Приједору; Јелисавета и Милева Петровићеве у Загребу; Емини Назми Арапчић, трговац у Маглају (Босна); Лука Пиштељић ученик апотекарски на Цетињу.

Само 1. и 2. рачунски задатак: Станко Трифковић у Грачаници; Светислав П. Јовановић учен. у Новом Селу (Банат); Миљка И. у Грачаници.

Само загонетку: Марија Дамјановић у Черевићу; Славко Пандуровић учен. у Шиклошу; Милан Пандуровић учен грађ. школе у Шиклошу; Милан Ј. Радуловић ученик у Мостару; гђца Милица Јовановићева свршн. институтка у Београду; Миливој Шиљаревић у В. Кикинди; Милета Ст. Новаковић уч. 1. разреда у Београду.

Загонетку и 1. и 2. рачунски задатак: Коста Васиљевић ученик грађанске школе у Темишвару; Г. К. Сремац у? Сима П. Јовановић Ливњак; Василије Стакић у Возућој.

Сва 3 рачунска задатка: Васа Хужвић ученик 5. разреда у Ст. Андрији; Стеван Мирковић гимн. у Ср. Карловцима.

Загонетку и 1. рачунски задатак: Марија Миљковић у Баваништу.

Загонетку и 2. рачунски задатак: Коста Ј. Костић у Мостару.

Само 2. рачунски задатак: Шпиро Илије Докића учен. трг. школе у Мостару. (Остало Вам се не прима, што не пишете српски — ћирилицом)

„Голубов“ писмоноша.

Сев. М. у Н. — Не брините се, за што смо год рекли, да је добро, доћиће на ред; што не може брзо да дође на ред, није чудо, та многи шиљу, а лист тек једанпут излази у месецу. — Хвала на новостима

М. Миљковић у В. — Сад је добро; прима се, и док на ред дође, штампаће се.

П. М. Радосављевић и другови у К. — Оно морадосмо онако завести и не можемо друкче; на дописници није скупо да свака своје решење пошље; ребуси се примају.

Лука П. Цетиње. — Примисмо паре и нарацбину одмах извршисмо. Пјесма је прилична, но пошто држимо, да ће те је доцније још много боље извести, то је сад остављамо и чекаћемо бољу. Оно друго очекујемо

Васа К. у Приједору. — Песме Вам нијесу за јавност, јер су још слабачке, а приповиједку, што напомињете, не можемо употријебити, јер јој склоп није добар; остало мора чекати, до год не доспемо да можемо поправити, јер просто онако се не може штампати.

Браћа Којо Н. у Београду. У приповедци вашој није замисао лоша, но ваљало би је боље извести и лепше (читкије) написати, овако је не можемо употребити

Остоја Ст. Е. у Лешници. Не можемо ни једно употребити јер — није за употребу.

Душан К. М. Жив. у Шапцу. Два пут да издаћемо „Голуб“, желели бисмо и сами, али нам се још не свиђа за то угодно време; скупљати претплату на „Голуб“ може свако, коме је „Голуб“ мио и драг, па дакле и Ви, и ми ћемо Вам на том благодарни бити, а надамо се, да ће Вам се „Голуб“ од нове године још боље допасти.

Браћа Л. Примљено и уважено.

Милисав у? Није ни рђаво, али нам се чини, да нисте Ви ту песму саставили; једно што још не знате правилно ни писати, а друго, што крије те своје име, а без тога не примамо ничије ствари.

М. Вл Ђорђевића у Б. „Залазак сунца“ не можемо ни како употребити, „Ко је“ по Дамаскину, прилично је, али очекујемо, да боље буде; приповетке су све три добре, и док се мало дотерају у језику, употребићемо их, док на ред дођу.

Јеф. Марковић у Вел. Бар. Ребуси су неправилно сложени, и за то нису за употребу.

Ј. Мих. у З Замисао је добра, али песничка одећа је слабачка. Причекаћемо савршеније што.

*

Чије име није штампано, да је решио што, знак је, да је доцкан стигло, пошто је овај број „Голуба“ раније штампан, него обично.

*

☞ *Загонетке, нити икакве задаће за решавање, не доносимо у овоме броју, да нам не би решење прешло у нову годину.*

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Овим бројем је навршио „Голуб“ *седам* година, од како је први пут полетио у српске земље, села и градове, с том лепом намером, да српску младеж поучи свему, што је добро, лепо и племенито;

седам година је од како „Голуб“ својим милим српчићима гуче, какви ваља да буду, па да од њих постану честити и поносни Срби, који ће сриство, када дорасту, учинити срећним а пред другим светом дичним и поносним;

седам година је, како „Голуб“ по свима крајевима у млађане српске душе сеје семе слоге и љубави, без чега нема Сриству опстанка ни напретка.

Па то, што је „Голуб“ *седам* година радио усавршавајући се из године у годину, и са чега су га на све стране заволели: то мисли и у будуће чинити, желећи од свег срца, да му српчићи, — потоњи народ српски, буду у свему честити и срећни, да буду дика и понос своме јуначком народу.

С том намером и у то име позивамо овим на претплату за годину 1886. Рад и правац „Голубов“ биће и у будуће онакав, какав беше за прошлих *седам* година Све, што год иоле може бити од користи и поуке омладини, узданици српској, а што њихове млађане душе схватити могу, доносићемо у „Голубу.“ *Постарали смо се, да у идућој години и више слика доносимо, него што смо то до сад чинити могли,* и тиме ће још милији да буде онима, којима је намењен

До сада смо сваке године по нешто ново заводили у садржини „Голубовој,“ да би га тиме све бољма усавршавали; па нећемо ни у новој години пропустити да нешто ново не заведемо; но у чему ће се та новост за 1886. годину састојати, то не ћемо овде да искажемо, него остављамо да сами читаоци то одмах у 1. броју виде и познаду, а то ће моћи врло лако учинити.

Цена „Голубу“ остаје као и до сад 1 фор. или $2^1/_2$ динара на целу годину. Претплатити се може у свакој српској књижари и код познатих већ „Голубових“ скупљача претплатника. Сву пак претплату, било ко да је скупља, ваља слати: *књижари М. Каракашевића у Сомбор* (Zombor, Bácska), која „Голуб“ издаје, и која ће га као до сад, тако и од сад најуредније сваком шиљати. Ко скупи 10 претплатника, добива лист бадава; а ко претплати који примерак за сиромашну добру децу, тога ће се име штампати у одељку: „Добротвори младежи,“ нека се за сва времена зна, коме је одиста мио подмладак српски.

☞ Пошто смо вересију за свагда укирули, то, ко год жели, да лист уредно и на време добије, нека се пожури са претплатом.

☞ И ове године су многи наши претплатници желели, да „Голуб“ бар од 1886. излази 2 пут месечно, и да му се с тога удари и цена 2 фор. или 5 динара Но ми се у то не смемо тако лако да упустимо, јер то стаје великога трошка; али ако је то баш жеља свију наших претплатника, онда ћемо и то моћи учинити, *али само тако, ако нам се сви стари претплатници наново претплате и ако сваки* САМО *још по једног претплатника нађе.* То држимо да може лако бити, па дела да видимо!

У Сомбору, 1. Децембра 1885.

Уреднишшво и наклада „Голуба“.

Где је што?

I. ПЕСМЕ.

1. Поздрав на ново лето, од Н. Т. К. 1.
2. Чувај здравље, од Кашиковића 6.
3. Јутрења молитва, од Ив. М. П. 9.
4. Сироче, од Л Н. . . . 17.
5. Коло среће, од Кашиковића . 18.
6. Какав ми је браца, од Црнка . 24.
7. Моје благо, од Лаз. Н. . . 28.
8. Бачка срећа, од Браца Л. . 33.
9. Бачка хвала, од Црнка . . 36.
10. Пупољци, V., VI. од Ив. М. П. 38.
11. Рисну, од Лазара Перовића . 44.
12. Пошљедња пјесма, од Кашиковића 49.
13. Какав да је пријатељ, од Браца Л. 53.
14. Ко је срећан, од Кашиковића . 55.
15. Али нуто беде, од Подградског 59.
16. Романији, од Н. Лазаревића . 60.
17. Поздрав пролећу, од Браца Л. . 65.
18. Јутром, I II. III. IV. V. и VI. од К. 67.
19. Ласти, од Ив. М. Поповића . 72.
20. Ала је тешко, од Кашиковића . 81.
21. Растанак, од Кашиковића . . 84.
22. Дечија душа, од Браца Л. . 85.
23. Једноме детету, од Ив. М. П. . 87.
24. Песма Кнезу Лазару, на ноте . 89.
25. Мајчина смрт, од Луке Чупића 91.
26. Растанак, од Црнка . . . 97.
27. Када са свим, од Ив. М. Поповића 103.
28. Ученику, од М. В. Ђорђевића 104.
29. Бачко коло, од Браца Лазе . 105.
30. Поздрај српској омладини, од Мил. 107.
31. У споменицу, од Кашиковића . 113.
32. Две друге, од Браца Лазе . 121.
33. Споменак Светиславу Вукићевићу од Божидара Борђошког . . 123.
34. Српско ђаче, од Браца Лазе . 129.
35. Сањалачко доба, од Н. Т. К . 131.
36. Јадна мајка, од Нед. Лазаревића 134.
37. Молитва, од Браца Лазе . . 145.
38. Сеоски часови, од И. М. Поповића 151.
39. Стара мајка, од С. Поповића . 161.
40. Болан отац, од Подградског . 168.
41. У лето и у зиму I. II. III. од Ив. М. Поповића . . . 170.
41. Несташко (са сликом) од О. . 171.
42. Зимње вече на селу од Враца Л. 177.
43. Што год мислиш, од Н. Т. К. . 180.
44. Сан, од Црнка . . . . 186.
45. Ружице, од Ив. М. Поповића . 186.

II. ПРИПОВЕТКЕ.

1. Излечен болесник, од Хебла . 5.
2. Пропао на леду . . . . 8.
3. Овце, од Д. . . . . 18.
4. Руски Цар Александар као судија од Антон. Вовеса . . . 22.
5. Крадљивац . . . . 23.
6. Мала станарица Јуца (са сл.) 27.
7. Закупник и његов син, од А. М. 37.
8. Кмет и 7 ђавола, од С. Б. . 53.
9. Буди добар и поштен, од Н. Савића 69.
10. Влајко и пилићи, с талијанског од Н. Савића . . . . 84.
11. Не дирај у тичија гњезда, од М. Новаковића . . . . 85.
12. Лудо желели, па им на лудо испало, с талијанског, од Н. Савића . 103.
13. Јаромир, с ческог, од М. С. Бјелајца . . . . . 104.
14. Један мали јунак, с талијанског, од Н. Савића . . . . 105.
15. Клоните се циганских врачолија, од К. Радељевића . . . 106.
16. Добра воља, с талијанског, од Н. Савића . . . . . 107.
17. Кућни крадљивац, из „Гл. Истине“ 122.
18. Гвалтијери ди Турн, с талијанског, од Н. Савића . . . 137.
19. Црња . . . . . 148.
20. Промисао Божији, са словачког, од Подградског . . . 162.
21. Неколико приповечица од Шмита, Н. Савић . . . 171. 178.
22. Леша лопта, превео Милан . 181.

III. ПОЗОРИШНЕ ИГРЕ.

1. Освојење Спужа, драма у 3 чина, од Б. Борђошког 10. 20. 38. 57. 73.

IV. РАЗНЕ ПОУКЕ.

1. Петар П. Његош (са сликом) . 2.
2. Зимске радости (са сликом) . 7.
3. Четињари (са сл.) од Ђ. Протића 9.
4. Снег (са 8 слика) од Ђ. Протића 12.
5. Детлићи (са сл) од Ђ. Протића 13.
6. Скадар са околином (са сл.) . 19.
7. Како су мислили у старо време о животињама . . . 23.
8. Звездано небо (са сликом) . 25.
9. Из биљног живота, од Ј. К. Борјановића . . . 26. 58. 76.
10. Труло месо, из „Јавора“ . . 27.
11. Краљице прело (са сликом) . 34.
12. Primus circum dedisti me, од Н. М. Т. 35.
13. Разлика између добре и неваљале деце, од Вел. Чонића . . 37.
14. Св. Ћирило и Методије (са сл.) 50.
15. Кокица буба (са сликом) . . 56.
16. Петролеум (са сл.) од Ђ. Протића 40.
17. Иво Црнојевић (са сликом) . 66.
18. Срна (са сликом) од Ђ. П. . 68.
19. Хидростатичне теразије (са сл.) од Ђ. П. . . . . 71.

20. Змај деспот Вук Бранковић (са 2 сл.) 82.
21. Брег Етна, превео Мил. . . 86.
22. Лабуд (са сликом) од Ђ. П. . 88.
23. Београд (са 3 сл.) од Орфетеније 98. 116.
24. Шта треба да радимо па да нам заглавичи црни лук, који је бикове истерао, из „Тежака“ . 107.
25. Хајдук Вељко Петровић (са 4 сл.) 114.
26. Писма „Голубу“ од Ник. Савића (о Солуну) . . 124. 138. 153.
27. Галилео Галилеи (са сликом . 130.
28. Мерење висине сенком . . 134.
29. Коза (са сликом) . . . 136.
30. Срби и Бугари у Маћедонији, . 146
31. Кокош и ронац (са 2 слике) . 152.
32. Талијански Лазарони (са сл.) . 168.
33. Земаљска изложба у Будимпешти 1885. год. са 6 слика . . 182.

V. СРПСКА МЕСТА.

1 Рисан, од Р. Ивелића . . 43.
2. Љубовија. од Љуб. Протића . 59.
3. Подгорица, од Луке Пиштељића 172.

VI. ИГРА И ЗАБАВА.

— *Пише за „Голуб“ Сл. Зорић у Бечу.* —

1. Сликање црних ликова (са сл.) 12.
2. Да прстен виси о спаљеном концу 28.
3. Појео свећу . . . . 42.
4. Карта у реци . . . . 61.
5. Затајани број погодити . . 90.

VII. ШАЛА И ДОСЕТКЕ.

1. Суд; 2. Нова мера; 3. Досетио се 12.
4. Са испита; 5. Добра лекција; 6. Изговор; 7. Лепо их је насадио 28.
8. Из језикословља; 9. Лечење; 10. Циганче и отац . . . 44.
11. Мали Сима; 12. Мали Спасоје . 78.
13. Досетљив слуга; 14. Крадљивац пред судом; 15. Мати светује сина; 16. Циганин код попе на исповести; 17. Циганин слуга попов . . . . . 124.
18. Хитар одговор; 19. Енглез; 20. Храброст; 21. Ера . . . 158.
22. Фратри и фракатур; 23. Циганин и рибија чорба . . . 165.

VIII. СВАШТИЦЕ.

У 1. бр.: 1. Дела Вука Ст. Караџића откупила српска влада; 2. Ужасна превлака за столицу; 3. Печат цара Лазара; 4. Женске у Енглеској (њихово занимање) . . . . 14.
У 2. бр.: 1. Прославе у овој години; 2. Кинеско вино; 3. Сеоба Европљана у Сев. Америку; 4. Вином угашен пожар . . . . 29.
У 3. бр: 1. Дубока старост; 2. Пријатељ на врх Романије; 3. Страховит земљотрес . . . . 45.
У 4. бр.: 1. Ретки стрелци; 2. Највећи сат на свету; 3. Дрво са лишћем што светли; 4 Строге казни за сечење воћкица . . . . 61.
У 5. бр: 1. Земаљска изложба у Будимпешти; 2. Зло од пушења за децу . . . . . 78.
У 6. бр: 1. Песма кнезу Лазару; 2 Етна; 3. Страховит земљотрес у Индији; 4. Русија и мјесец . . 92.
У 7. бр.: 1. Колера у Шпанији; 2 Прождрљивост паукова; 3. Оштроуман одговор; 4 Из живота Калмука 108.
У 8. бр.: 1. Голема змијурина; 2. Број душа у Цариграду; 3 Број душа у Сарајеву; 4. Парна лебарница у Београду . . . . 125.
У 9. бр: 1. Послуга на коњима; 2. Путовање негда и сад; 3. Број косе на човечијој глави . . . 142.
У 10. бр.: 1. Српски црквено-народни сабор; 2. Уједињење Бугара и жеље Срба; 3. Број душа у Босни и Херцеговини . . . . . 156.
У 11. бр.: 1. На Балкану; 2. Српски црквено-народни сабор; 3. Пренос костију Стјепана Митрова Љубише; 4. Да се пасуљ боље скува 173.
У 12. бр.: 1. Српско-бугарски рат; 2. Да се најлакше и најбрже униште вâши на говедама; 3. Див-чокот; 4. Човечије растење; 5. Пољска имања у Америци . . . . . 186.

IX. РАЗНО.

1. Неправилности у српском говору и писању . . 14. 30. 47. 93.
2. Голубов речник 16 31. 48. 128. 144. 176.
3. Споменице . . 45. 77. 90. 158.
4. Листови које „Голуб“ прима у замену . . 46. 62. 79. 95. 111.
5. Добротвори младежи 30. 46. 62. 92.
6. Мудре речи . . 87. 106. 141.
7. Туга за мајком . . . . 132.
8. Изреке 7 грчких мудраца . . 142.

*

Осим свега горе наведенога налази се у сваком броју: 1. Нове књиге и листови; 2. Загонетке, ребуси, коњички скокови, аритмогрифи и решења; 3. Голубов писмоноша.

Уређује: Јован Благојевић. Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића.

Штампа Ф. Битерман у Сомбору.

Српска библиотека у Сомбору 1859

КЊИЖАРА
МИЛИВОЈА КАРАКАШЕВИЋА
У СОМБОРУ

препоручује своја издања као:

Буквар мађарски са додатим малим мађарско-српским речником I. део по Бакоу, Фривирту, J. Груберу, А. Пошу, удесио за српске народне школе а за II. и III. разр. осн. школе Ст. Коњовић срп. нар. учитељ. 8⁰ стр. 88. тврдо везан. — Цена 24 нов. Сада већ у четвртом издању.

Граматика мађарска и **Читанка** по Бакоу и др. II. део за 4. разр. нар. шк. прерадио Ст. Коњовић учит. 8⁰ стр. 108. Тврдо везана цена 30 н.

Земљопис општи за најстарије разреде основних, и ниже разреде виших девојачких школа. По најновијим изворима написао J. Благојевић учитељ више женске школе сомборске. II. издање. 8⁰ стр. 130, мекан повез, цена 36 нов.

☛ Све три ове књиге одобрене су и препоручене од Вис. Сл. Школ. Савета као највише наше школске власти. А Мађ. Буквар и Граматику препоручио је и државни надзорник Бачки за српске комуналне школе.

Домаће животиње, ручна књига за учитеље основних школа, приредио М. Нешковић уч. Цена 50 н.

☛ **Мађарски језик** за Србе. Сад је баш довршено ново дело за учење мађарског језика по „Методи Тузен-Лангеншајтовој“ под насловом: „Настава за темељно учење мађарског језика“, од Адолфа Родера, српски од Стевана Коњовића. Велике 8-на страна 488. Цена 5 ф. а. вр. — Како је ово најбоља метода за учење туђих језика, то се свакоме који је рад да брзо научи језик, који се у овој нашој домовини у свима јавним заводима употребљује, нека набави ово дело, па ће се зацело користити.

„Земљопис“ за четврти разред народне школе, према наставном плану вис. нар. црквн. школ. савета од 6. Јула 1878. бр. 34 пр. израдио Светозар Милетић учит. 8⁰ 50 страна с мапом Угарске . . 35 н.

Поука о васпитању деце у родитељској кући за образованије српске матере и за употребу у вишим девојачким школама написао Др. Војислав Бакић професор. Цена 60 нов. Ово је дело наградила „Српска Матица“ из закладе J. и Остојића, а министарство просвете и црквени послова у Београду одкупило је 20 примерака.

Голуб лист за српску младеж г. VII. уређује Јован Благојевић учитељ. Излази један пут месечно на великој осмини, финој хартији са сликама, стаје на годину 1 фор. За Србију и Бугарску $2^1/_2$ динара и за Црну Гору 1.20 нов. Овај омиљени дечији лист препоручујемо најтоплије свакој српској кући, у којој деце има.

Музикалије. *Смеса српских песама* гласовир сложио Г. Маршал (Сунце Јарко не сијаш једнако. Без тебе драга . . Сјај ај ми чедо . . Оштре су наше сабље . . цена 1 фр.

„**Милета**“ приповетка из српскога живота написао *Петар Десиготвић* 8⁰ 32 страна, цена 60 нов.

Човечије тело и његова нега, од Мите Петровића цена . . . . . 60 н.

Практичан поступак, при настави рачуну за I. разр. осн. шк. од Светозара Милетића цена . . . . . 45 н.

Практичан поступак, за II. р. 70 н.

Изјашнење св. литургије, од Н. Вукићевића цена . . . . . 50 н.

Поука о кућарству од Мите Петровића цена . . . . . 45 н.

☛ Наруџбине извршујемо тачно и бр. с платом у наточ (per Nachnahme.) ☚

☛ Прима и предплату на све периодичне српске и стране листове, особито препоручује дечији лист „ГОЛУБ“ из своје накладе који под уредништвом Јована Благојевића већ у седмој години излази, цена му је годишње само 1 фор., а за Србију $2^1/_2$ динара.